

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
humanitarულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
თარგმანისა და ლიტერატურის ურთიერთობების ს/ს ინსტიტუტი
ukrainistikის ს/კ ცენტრი

ივანე მუდელაძე

postsაბუთა კართლის და უკრაინული ლიტერატურის დისკუსიის
postკოლონიური კონტექსტის

ფილოლოგიის დოქტორის (PhD) აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად წარმოდგენილი
დისერტაცია

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

ოთარ ბაყანიძე

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

ნანა გაფრინდაშვილი

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი

თბილისი

2019

Sinaarsi

Sesaval i

Tavi I

istoriul -kul turul i viTareba da qarTul -ukrainul i sal iteraturo
procesis Taviseburebani (XIX-XX saukuneebis gamocdiI eba)

- 1.1 qarTul -ukrainul i literaturul i urTierTobebisa da urTierTmimarTebebis Seswavl a literaturul i komparativistikis Tval -sazrisiT
- 1.2 literatura, rogorc identobis markeri: kol onial izmi qarTul da ukrainul literaturul tradiciaSi
- 1.3 sabWoTa konteqsti, rogorc axal i kol onial izmi da al ternatiul i diskursis model ebi

Tavi II

postkol oniuri epoqis qarTul i da ukranul i kul turul -esTetikuri
narativis Taviseburebani kol onial izmis WriI Si

- 2.1 postsabWoTa literaturul i diskursi postkol onial izmis konteqstSi: meTodol ogiebi, strategiebi
- 2.2 postmodernizmis postsabWoTa literaturul i modeli da postkol oniuri epoqa
- 2.3 `reaktiul i kl ubi~ da `bu-ba-bu~: andergraund kul tura, karnaval uri kiCi da postkol oniuri perspeqtiva
- 2.4 kul turis refl eqsia kol oniur warsul ze da sabWoTa dominaciis gadafaseba
- 2.5 iuri andruxoviCis `moskoviada~: postkol oniuri romani

Tavi III

travmis kvl eva postkol oniur I literaturebSi

- 3.1 travmul i narativi postkol oniuri epoqis qarTul sa da ukrainul I literaturebSi
- 3.2 metaistoriul i da travmul i narativis model ebi
- 3.3 postkol oniuri ukraina sabWoTa real obasa da desovietizacias Soris: evromaidani, rogorc sociokul turul i fenomenis refl eqsia mxatvrul I literaturaSi

Tavi IV

postsabWoTa epoqis qarTul -ukrainul i I literaturul i urTierTobebis Teoriul i da praqtikul i model ebi

- 4.1 `ucxos- eqspl ikacia: qarTul -ukrainul I literaturul urTierTobaTa axal i masal ebis mixedviT
- 4.2 gl obal izacia da mul tikul turul i I literatura: raul Cil aCavas Semoqmedeba postkol oniuri epoqis qarTul -ukrainul I literaturul urTierTobaTa konteqstSi
- 4.3 imagol ogia, rogorc I literaturaTaSorisi dial ogis forma: qarTu- I i Tematika postsabWoTa periodis ukrainul I literaturaSi

daskvna

Sesaval i

sadisertacio naSromi eZRvneba Tanamedrove Literaturul i komparativistikis aqtual ur probl emas – kol oniur da postkol oniur Teoriasa da mis marTebul adaptacias postsabWoTa Literaturul i da kul turul i procesebis kvl evisaTvis. sakvl ev masal ad SerCeul ia ukanasknel i aTwl eul ebis, sabWoTa kavSiris daSl is Semdgomi periodis qarTul i da ukrainul i Literaturul i diskursis amsaxveli is vrceli Literaturul i masal a, roml ebic avl enen rogorc msgavs da original ur, aseve gansxvavebul model ebs. mTel i meoce saukunis ganmavl obaSi saqarTvel o da ukraina viTardeboda metwil ad identur an msgavs istoriul da politikur kontekstSi, rac aisaxa mxatvrul Literaturasa da, zogadad, Literaturul i procesis formirebazec. aseT istoriul -kul turul viTarebaSi Camoyal ibebul ma Literaturul ma procesebma stimuli misca SedarebiTi kvl evebis gaZl ierebas.

meoce saukunis meore naxevidan humanitarul kvl evebSi ganviTarda postkol oniuri Teoria, romelic imperiebisa da maTi yofili kol oniebis/periferiebis urTierTobebis Seswavl as gul isxmobda. edurad saidis mier dasavl eTSi Seqmnil i es Teoria erT-erTi yvel aze sakamaTo da aqtual uri naSromi gaxda. kul turul i global izaciis epoqaSi ganviTarebul ma intensiurma procesebma gaafarTova LiteraturaTmcodneobiTi kvl evebis masStabebi, Literaturisa da kul turis kvl evebis daaxl oebam gamoiwvia eTnikuri, rasobrivi, mraval kul turul i aspeqtebis kvl eva, Tanamedrove msofli o Literaturul i procesis formireba kul turaTaSorisi diallogis safuZvel ze.

Tanamedrove komparativistTa azriT, postkol oniuri Literatura aris fenomeni, romelic viTardeboda gabatonebul /imperiuul kul turasTan urTierTobis Sedegad iseT istoriul i kontekstSi, rodesac is miekuTvneboda periferiuul kul turas, ganicdida diskriminacias da marginal ur poziciazemiyofeboda.

Tanamedrove mecniertametesobis azriT, imperiebis rRvevisa da dekol onizaciis istoriul procesebSi sabWoTa kavSiris saxel iT cnobil i

imperiis dasaruli da misi Semdgomi realoba ganxil eba swored kol oniuri da postkol oniuri kvl ebebis konteqstSi. Sesabamisad, mkvl evarTa umetesobis mier postsabWoTa periodi fasdeba postkol oniur epoqad, kul turuli urTierTobaTa praqtikaSi sabWoTa model i uaxl ovdeba eduard saidis mier definicirebul `kul turuli imperial izmis- model s da vl indeba mistvis damaxasiaTebeli mTel i rigi Taviseburebebi: imperiul /metropol iur centrsa da periferiebs Soris arsebul i asimetriuli urTierTobebi, winaaRmdegobaTa mTel i rigi jaWvi, imperiuli miTebis dekonstruqcia, postkol oniuri identobis, nacional izmis probl emebi da sxv.

postsabWoTa periodis qarTul da ukrainul literaturul diskursze dakvirvebam warmoaCina aRniSnuli Teoriis konteqstSi sakvl evi masalis ganxil vis aqtual uroba. mkafiod gamoikveTa amgvari kvl ebebisTvis damaxasiaTebeli probl emebi: imperiuli miTebis dekonstruqcia da postmodernuli oba, identobis gaazrebis msgavsi strategiebi: politikuri da kul turuli pol usebis cvil eba, vesternizaciis procesebi, nacional izmis formireba da sxv. kvl evaSi mniSvel ovan adgils ikavebs aseve ukanasknel i aTwelebis literaturuli procesebis SedarebiT-istoriul WriSi ganxil va, qarTuli da ukrainuli postmodernizmis Taviseburebebis kvl eva rogorc postsabWoTa fenomenis, ise universal uri postmodernistuli kul turis Tval sazrisiT. postmodernuli epoqis Taviseburebebma ganapiroba lokal uri invariantebis ganxil vis aucilebi oba. aseTad warmodgenilia `andergraundis kul turis- wiaRSi ganvitarebul i procesebi, rogorc postmodernuli obis markeri gardamavali periodis saqarTvel osa da ukrainis kul turul narativSi, aseve misi mimarTebea erovnuli `literaturuli kanonis- konteqstSi. probl emis am kuTxiT warmocenam ganapiroba tipologiuri kvl evis safuzvel ze modernizmsa da postmodernizmis urTierTmimarTebis kvl eva orive qveynis kul turuli gamocdilebis magal iTze.

erT-erT umTavres probl emad dasaxulia postimperiuli travmis simptomebi, romlebic gamowveulia qarTuli da ukrainuli istoriuli procesebis saerto da Sida ganmapirobebeli faqtorebiT, omis diskursi Tanamedrove qarTul da ukrainul literaturasi. amdenad, sadisertacio naSromSi Semo-

Tavazebul ia travmis kvl evebi postsabWoTa real obis Seswavi aSi da ganxilul ia postkol oniuri kritikis zogad tendenciad.

sakvl ev masal as warmoadgens Tanamedrove qarTuli da ukrainuli literaturuli procesebis amsaxveli literaturuli da samecniero teqstebi: Tanamedrove mveral Ta nawarmoebebi, qarTveli da ukraineli literaturaTmcodneebis uaxlesi gamokvl evebi, dasavleli slavistebis/ukrainistebis nasromebi Tanamedrove ukrainuli procesebis Sesaxeb. aseve saqarTvelosa da ukrainaSi mimdinare literaturuli procesebis Sesaxeb gamocemuli presis masal ebi.

kvl evis aqtual uroba – rogorc samecniero literaturaSi aRiarebuli, literaturuli komparativistika postsabWoTa literaturaTmcodneobis dominanturi mimarTuleba. es samecniero disciplina, gavrcel ebuli mosazrebi Tanaxmad, postsabWoTa mecnierebaSi mkvidrdeba axali humanizmerTgvar gamovlinebad. Cvens nasromSi aRniSnuli modelis safuZvelze ganxilul ia uaxlesi qarTuli da ukrainuli literatura, rogorc postsabWoTa real obasTan, ise universalur literaturul procesebTan mimarTebiT.

Tanamedrove literaturuli procesebi saqarTvelosa da ukrainaSi jer kidev ar aris bol omde da siRmiseul ad gamokvleuli samecniero wreebSi sakiTxiT daintereseba sakmaod didia da, imedia, Cveni nasromi am mimarTulebiT garkveul wil ad Seuwyobs xels kvl evebis ganvitarebas, radgan postsabWoTa literaturuli procesis analizi interkulturni perspeqtivaSi, erTi mxriv, afarToebis postkol oniuri kvl evebis areals, meore mxriv, xels uwyobs am literaturebis CarTvas saerTasoris/transnacionalur literaturul konteqstSi.

nasromis erT-erT sayrden principad gvesaxeba literaturis TeoriaSi damkvidrebuli i. borevis mosazreba, romlis mixedviTac `XX saukune – TanimdevrobiTi, memkvidreobiTi „grZeli xazebis“ (s. nebol sinis termini) srul ad gamovlenis epoqaa, anu tradiciebi ara mxolod usualo winaprebisken midian da ara mxolod „Taobebze gadian“ („mamebi dan“ „papebisken“), aramed xSirad kul turis Rma istoriul SreebSi Cadian..

XX saukunis realizmi, Ziritadad, winamorbed kl asikur tradiciebs emyareba, am tradiciebma misces biZgi modernizms, postmodernizmi xSirad

ara mar to warsul is kl asikurobiT, aramed modernistul i tradiciebiT sazrdoobs. kul turis ganStoebadobisa da kronal urobis mizezi mdgomareobs imaSi, rom XX saukunis evropul i kul tura ara mar to sakuTriv evropul i tradiciebidan iRebs saTaves (Sua saukuneebis kul turul i tradiciebi umberto ekos romanebSi), aramed afrikul idan (pikasos kubizmi) da aRmosavl uridan (f. iskanderis moTxrobebi). Tanamedrove evropul i kul tura misi postmodernistul i ganviTarebis ganStoebis saxiT, gansxvavebul i wyaroebisa da sxvadasxva dinebis erTobl iobaa. postmodernizmisatvis xel ovnebas myari kanonebi ar gaaCnia, is cxovrebis cocxal i dinebaa da misTvis misaRebia nebismeri tradicia da nebismeri mxatvrul i forma- (borevi, 2001:461-462).

kvlevis mizania warmovaCinoT antikononuri diskursis erovnul i literaturul i tradiciis grZeli, memkvidreobiTi xazi Tavismxatvrul transformaciebSi da misi mimarTeba postsabWoTa/postkononur fenomenTan.

problemiss mTlianobaSi aRqmis Tval sazrisiT, Cveni amocana iyo SedarebiTi kvlevis safuZvel ze nasromSi Segveswavl a kononuri da antikononuri diskursis formirebis literaturul i tradiciebi da warmogvedgina memkvidreobis gagrZel eba-transformaciis tendencia postsabWoTa epokis literaturasi. amisaTvis SevarCiet is model ebi, roml ebic erTmaneTTan aaxl oebis qarTul sa da ukrainul literaturul gamocdi- l ebas.

rogorc sayovel Taod aRiarebul ia, modernul obis tendenciebis damkvidreba da erovnul i kul turis Camoyal ibebis procesi gansakuTrebiT intensiuri romantizmis epqidan xdeba. kononur/periferiul mdgomareobaSi myof qarTul sa da ukrainul kul turebSi swored romantizmis wiaRSi yal ibdeba pirveli didi opoziciuri narativi, rac xSir SemTxvevasi safuZveli/ganmsazRvrel i xdeba mTel i Semdgomi periodis literaturisTvisac. ukrainul literaturasi aseT Semoqmedad warmodgenilia poeti romantikosi taras SevCenko. mis saxel Tan aris dakavSirebul i erovnul i identobis sayrdeni konceptebis - enis, saxel -

mwi foebriobis ni Snebis formireba, SemdgomSi mis simbol od Tavad poeti iqna aRiarebul i.¹

tipol ogiuri kvl evis safuZvel ze romantizmis epoqidan dawyebul i mimoxil ul ia antikor oniuri diskursis model ebis Sidakul turul i tradicia mTel qarTul sa da ukrainul literaturaSi, modernizmi-avangardizmis tradiciisa da axal i vesternizebul i kul turis Seqmnis formebi XX saukunis dasawyisis saqarTvel osa da ukrainis istoriaSi, misi izul ebiTi aRsastrul i da gagrZel ebis tendenciebi postmodernul epokaSi, socreal izmi da misi opoziciuri narativis model ebi. migvaCnia, rom am gziT Sesazl ebel ia axal i literaturul i movlenis – postsabWota/postkor oniuri literaturis siRmiseul i gaanal izeba, erTi mxriv, nacional ur, meore mxriv ki, zenacional ur/universal ur kanonTan mimarTebiT.

am sakiTxebis gadasawyvetad miznad davisaxeT ramdenime mniSvnel ovani probl emis ganxil va:

- literaturisa da kol onial izmis urTierTmimarTebebis Seswavl a da gaanal izeba, rogorc postsabWota/postkor oniuri procesis wina faza;

- kul turul i imperial izmis qarTul i da ukrainul i procesebis gaazreba, rogorc antikor oniuri narativi, maT Soris arsebul i tipol ogiuri mimarTebebi;

- sabWota kul turul i kontekstis, rogorc axal i kol onial izmis, gavl ena qarTul sa da ukrainul i literaturul procesebze, misi roli postkor onial izmis anal izzas.

kvl evisTvis mniSvnel ovnad migvaCnia aseve:

- warmocindes dasavluri postkor oniuri Teoriis marTebul oba postsabWota kul turul i da literaturul i procesebis kvl evaSi;

- gamoikveTos postsabWota epokis literaturul i diskursisTvis damaxasiaTebel i mniSvnel ovani markerebi (travmul i narativi da kul turul i mexsierebis probl ema);

- SedarebiTi kvl evis safuZvel ze gaanal izdes postsabWota epokis mimarTebeba erovnul i literaturul tradiciasTan;

¹ aqedan gamomdinare naSromSi yuradRebas vuTmobT SevCenkos antikor oniuri narativis mimarTebas qarTul kontekstTan.

• gamoikveTos aRniSnul i epoqis qarTul -ukrainul i literaturul i urTierTobebis ZiriTadi model ebi.

am sakiTxze msjel obam srul iad kanonzomierad gamoiwvia gl obal i-zaciuri narativebisa da postmodernizmis literaturul i model is ganxil va. kvl evaSi gamoyofil ia erovnul i literaturul i kanoniT ganpirobetul i da, aseve, misTvis damaxasiaTebel i universal uri kategoriebi, postsabWoTa postmodernizmis kul turul ogiuri probl emebi.

samecniero literaturaSi damkvidrebul i mosazrebis Tanaxmad, postkol oniur konteqsts literaturebSi ayal ibebs travmul i diskursi. am Tval sazrisiT naSromSi yuradReba daeTmoba travmul i narativis ZiriTadi model ebis *(omis diskursi; Cernobil is tragediis literaturul i refl eqsia, rogorc kul turul i trauma; postsabWoTa konfli qtebis Tema bil ingvi mwerl is r. Cil aCavas mul tikul turul i literaturul memkvidreobaSi; sabWoTa memkvidreobasTan dakavSirebul i midgomebi, rogorc desovietizaciis fenomeni; uaxl esi istoriul i movl ena – evromaidnis procesebi, rogorc sociokul turul i fenomeni da gardamtexi faza)* kl asificikacias kul turul i travmis Teoriis safuZvel ze.

naSromSi pirvel ad ganxil eba sakvl evad SerCeul i qveynebis _ saqarTvel osa da ukrainis literaturebs Soris arsebul i literatu- raTaSorisi kontaqtebi, literaturis sociol ogiis, imagol ogiis, mul tikul turul i literaturis Teoriul i aspeqtebis Wriil Si.

naSromSi gamoyenebul ia literaturis Seswavl is ramdenime kl asikuri meTodi:

1) biografiul i meTodi, radgan ramdenime mwerl is biografia da pirovneba gagrkeul wil ad ganxil ul ia, rogorc maTi Semoqmedebis ganmapirobebel i faqtori;

2) SedarebiTi meTodi, roml is saSual ebiTac erTmaneTs Seedareba literaturul i faqtebi da movl enebi;

3) literaturul i hermenevtikis meTodi, radgan naSromSi ganxil ul ia literaturul i nawarmoebis interpretacia;

4) kul turul -istoriul i meTodis el ementebi, imis saCvenebl ad, Tu rogor funcionirebs literaturul i nawarmoebi garkveul socio- kul turul samyaroSi.

kvlevis siaxle da aqtualoba: qarTul literaturaTmcdneobiT ukrainistikaSi ukrainuli avangardi da postmodernizmi qarTul gamocdi-
l ebasTan mimarTebiT tipologiur WriSi jer ar aris gamokvleuli da am
mxriv warmodgenili naSromi kvlevis pirvel cdas warmoadgens.

dakvirvebis Sedegad cal saxad gamoikveTa aRniSnuli periodis
saqarTvelosa da ukrainis istoriuli, kul turuli procesebis kvlevis
aqtualoba. bunebrivia, cal keuli naSromebi eZRVneba am periodis probl-
mebs, magram maTi ganvitarebis dinamika SedarebiTi kvlevis safuZvelze
Tanamedrove samecniero literaturaSi jerovnad Seswavi li ara.
mimdinare kul turuli procesebi, masze msjeloba da kamaTi ukanasknel
periodSi sul ufro aqtualuri xdeba, aqtualuria istoriuli da
kul turuli mexsierebis roli Tanamedrove dasavluri tipis saxel mwifosa
da samoqal aqo sazogadoebis formirebis procesSi. erT-erTi probl-
ema rogorc saqarTveloSi, aseve ukrainaSi, swored sabWoTa warsul Tan-
damokidebul ebs problemaa, romlis gaazrebaSi kul turas, xel ovnebas,
literaturas mniSvnelovani roli akisria.

naSromSi pirvel adaa Seswavi li:

- istoriul-kul turuli cxovreba da qarTul-ukrainuli salite-
raturო procesis Taviseburebani tipologiuri mimarTebebis
safuZvelze, maTi ganvitarebis kanonzomierebebi;
- kolonializmi da literaturuli tradicia orive qveynis
gamocdiლების მაგალიტze;
- ukrainuli avangardizmi qarTul da msofliო gamocdiლ ebasTan
SedarebiT;
- uaxlesi samecniero naSromebi qarTული da ukrainuli istoriul-
kul turuli procesebis Sesaxeb;
- qarTული da ukrainuli literaturuli diskursის ganvitarebis
Taviseburebani postkoloniური Teoriisa da kritikის mixedviT;
- postmodernizის l okaluri literaturuli model ebi, qarTული da
ukrainuli gamocdiლების Sedarebis მაგალიტze;
- alternatiული/ანდერგრაუნდის კულტურა postsabWoTa periodის l ite-
რატურულ -kul turuli procesebis Camoyalibebsi;

- avangardizmi sa da postmodernizmi surTierTmarTebaTa problemebi;
- mniSvnelovani ukrainuli postmodernisti avtorebi da maTi nawarmoebebi;
- Tanamedrove qarTuli da ukrainuli literaturuli masalaku turuli travmi Teoriis safuZvelze; gamoyofilia ZiriTadi movlenebi, romelic literaturaSi aisaxa rogorc trauma (Cernobiliskatastrofa, afxazetis konfliqtis interpretacia axali Taobis qarTvel mweralTa teqstebSi);
- evromaidani, rogorc sociokulturuli fenomeni da misi refl eqsia Tanamedrove ukrainuli literaturaSi;
- postsabWoTa periodis qarTuli ukrainuli literaturuli urTierTobebis modelebi, saqarTvelosa da ukraini kulturuli saxis formirebis Taviseburebebi;
- qarTuli-ukrainuli literaturuli urTierTobebi multikulturnal izmis Tval sazrisiT;
- qarTuli Tematika postsabWoTa periodis ukrainuli literaturaSi.

amdenad, es gamokvl eva garkveulwil ad pasuxebisac gascems bevr iset aqtualur probl emas, roml ebzec, dainteresebis miuxedavad, orive qveyanaSi naklebi informacia arsebobs.

sadisertacio naSromi efuZneba qarTuli ukrainistikis, literaturuli urTierTobebis kvlevis arsebuli tradiciebis gagrZel ebas inovaciuri midgomebiT. Sesabamisad, naSromis SesavalSi ganxilulia SedarebiTi literaturaTmcodneobis ganvitarebis Teoriuli istoria XXI saukuneSi, aseve dargis genezisi qarTuli literaturaTmcodneobaSi, roml is mdidari samecniero, sauniversiteto akademiuri tradiciebis gagrZel ebasac emsaxureba winamdebare sadisertacio naSromi.

Tavi pirveli – istoriul -kul turul i cxovreba da qarTul -ukrainul i sal iteraturo procesebis Taviseburebani (XIX-XX saukuneebis gamocdil eba)

1.1. qarTul -ukrainul i literaturul i urTierTobebisa da urTierTmimarTebebis Seswavl a literaturul i komparativistikis Tval sazrisiT

Tanamedrove humanitarul i mecnerebebi dinamikurad viTardeba, literaturem codneobaSi aseTad warmodgeba literaturul i komparativistika. meoce saukunis dasaruli isa da ocda meerte saukunis dasawyisis SedarebiTi literaturem codneobis ganvitareba acvenebs, rom igi gadasulia ganvitarebis axal stadiaze. am Tval sazrisiT mniSvel ovani gaxda douve fokemas 1982 wels gamoqveynebul i naSromi. masSi fokema miuTitebda literaturem codneobiTi kvlebebis obieqtis axal koncepciebs, axal i metodebis danergvis mniSvel obaze, literaturaturis samecniero kvlebebis axal Rirebul ebebsa da literaturis kvlevis axal social ur safuZvl ebze (fokema, 1982:13-16). mecnieri miuTitebda mxatvrul i teqstebis kvlevis farTomasStabian Seswavl aze interkul turul perspeqtivaSi, sadac mkvl evarTa daintereseba swored axal i veqtorebiT unda yofil iyo warmoceni li. unda aRiniSnos, rom fokemas am gamokvl evam mniSvel ovnad ganapiroba SedarebiTi literaturem codneobis ganvitarebis istoria da mraval i mecnierisTvis qrestomaTiul naSromadac iqca.

literaturis Teoriisa da SedarebiTi literaturem codneobis avtoritetul i ukrainel i mkvl evari d. nal ivaiko fokemasa Tu sxva mecnerebis saetapo mniSvel obis mqone naazrevze dayrdnobiT gamokveTs discipl inis ganvitarebis sam qronol ogiur etaps. misi dakvirvebiT, discipl inis ganvitarebis pirvel etapad gamoyofilia periodi XIX saukunis meore naxevidan XX saukunis pirveli naxevis CaTvl iT. am periodis dominantur komparativistul aspeqtad moiazrebs literaturem codneobis arsebul dokumenturad fiqsirebul kavSirebs da maT genetikur-kontaqturi metodebiT Seswavl as. meore etapad gamoyofs meoce saukunis meore naxevars, sadac mkafiod cans pozitivisturi metodebol ogiis SezRudva da SedarebiTi tipol ogiis dominireba, xolo mesame etapad ki saukuneTa mij nas (XX-XXI)

moiazrebs meTodol ogiuri pl ural izmiTa da interdiscipl inuri midgomebiT (nal ivaiko, 2008:6-24).

am mxriv saintereso SedarebiTi I literaturaTmcodneobis ganviTarebis tendenciebi postsabWoTa qveynebis samecniero diskursSi. maTze dakvirvebis Sedegad SeiZl eba gamoiTqvas mosazreba, rom igi met-nakl ebad irekl avda rusul i komparativistul i skol is im tendenciebs, roml ebic dasavl eTSi garkveul wil ad marginal urad iqna aRqmul i. zustad amgvari midgomebidan gamomdinare discipl inis krizisis Sesaxeb daiwo saubari zogierTma mecnierma, magal iTad, adrian marinos mier gamoiTqva aseTi mosazrebebi meoce saukunis meore naxevarSi. marino ar iziarebda tradiciul i komparativistikis (frangul i skol is) gagebas da mas miicnevda `saerTaSoriso I literaturul urTierTobaTa istoriad- (marino, 2010:11-17). arsebul samecniero I literaturaze dakvirvebam warmoaCina, rom am periodis sabWoTa da rusul i I literaturaTmcodneobis gavleniT garkveul i inerci iT kvl av grZel deboda piradi kontaqtebis, kontaqtol ogiis, recefciiis, Targmanis da sxv. formiT warmodgenil i I literaturaTaSorisi faqtobrivi kavSirebis Seswavl a.

winaaRmdegobrivi Sexedul ebebis miuxedavad, I literaturul i komparativistika kvl av inarCunebs Tavis poziciebs da sxva probl emebTan erTad mimarTavs I literaturul i urTierTobebis kvl evas. es bol o periodis araerTi avtoritetul i mkvl evris fundamenturi naSromiTac dasturdeba (n. gafrindaSvil i, m. budni, v. il nicki, I . griciki, d. nal ivaiko da sxv.)

postmodernul ma azrovnebam, postkol oniurma kvl evebma, romel Ta I i-teraturaTmcodneobiTi aspeqtebi meoce saukunis dasasruls Camoyal ibda Tavis interdiscipl inuri da kul turul ogiuri midgomebiT mniSvnel ovnad gaamraval ferozna SedarebiTi kvl ebebis vel i. amrigad, dasavl eTSi aprobi- rebul i postkol oniuri Teoria ganicdis geokul turul migracias da kvl evis obieqtis Tavisebur koreqcias, ganaxl ebas, gamraval feroznebas. igi aRar Semoifargl eba evropul imperiebsa da aRmosavl eTis kol oniebs Soris arsebul i urTierTobebis gamocdil ebiT da misi aTviseba sul ufro mizanswraful i xdeba imperiul i gamocdil ebis mqone sxva qveynebis kul turul i da istoriul i procesebis kvl evaSiC.

postkoloniuri kvl ebebis ganvitarobis axali etapi gasuli saukunis 90-iani wl ebidan ukavSirdeba armosavl eTevropis postsocialistur qveynebs. uadvoa, sabWota kavSiri struqturul ad namdvil ad iyo iseTi sistema, romel sic muSaobda kol onizaciis, dapyrobisa da dominierebis politika. dResdReobiT armosavl eTevropisa da yofil i sabWota bl okis qveynebis istoriul-kul turul i procesebis Sesaswavl ad erTerTi dominanturi swored es Teoria gaxda. am qveynebis istoriul da kul turul diskursSi mis safuzvel ze xdeba imperiuli/totalitaruli memkvidreobis gaazreba, gl obal izaciuri narrativebisa da komparativistikis sayrdeni `sakuTarisa- da `ucxos- konceptebis, erovnuli, kol eqtiuri da kul turul i identobebis, nacional izmis, kul turul i mexsierebis kvl eva.

eqs-marselis universitetis SedarebiTi Literaturamcodneobis mkvlevari Fridrun rineri gansakuTrebul ad gamoyofs Literaturamcodneobisa da kul turol ogias Soris paraleluri kvl ebebis rols Tanamedrove komparativistikaSi da Semoaqvs `polisistemis- cneba, romelic ayalibebs dapirispirebul wyvilebs:

- 1) pirveli Literaturameoreul LiteraturastanmimarTebiT;
- 2) `marali Literatura- `dabal Literaturastan- mimarTebiT, `miRebuli- Literatura egreT wodebul marginalur LiteraturastanmimarTebiT;
- 3) centri periferiasTanmimarTebiT: centris cneba gagebul unda iqnas rogorc geografiuli da kul turuli, aseve simboluri mnisvnelobitac: `tradicia- cdil obs daikavos sistemis centri, magram mudmivad xdeba gadaweva periferiisaken. ra Tqma unda, es problematika gansakuTrebiT sainteresoaswored kol onizatoruli centris mier `periferiul adwodebuli Literaturisavis (rineri, 2013: 48-49).

arnisnuli kategoriebi relevanturia swored postabWota qveynebis Literaturuli procesebis, LiteraturaTaSorisi komunikaciebis model ebis kvl evisaTvis. qarTul, ukrainul Tusxva Literaturul procesze dakvirveba mkafiod warmoaçens kul turul imperializmze reagierebis wina armdegobata mtel jaWvs, romelic Riad Tu farul ad refl eqsirda LiteraturaSi, teqstebsa da maT qveteqstebSi. Sesabamisad, sabWota kavSi-

ris daSi is Semdeg aRniSnul i midgomebiT kvI evebi sagrZnobl ad gaaqti-urda.

ukrainas da saqarTvel os am Tval sazrisiT qronol ogiurad met-nakl ebad gansxvavebul i gamocdil eba aqvT, es aris saerToimperiuI sivrcce-Si periferiis statusiT arseboba (*ukrainas es gamocdil eba XVII saukuni dan aqvs*). es istoriuI i garemoeba I literaturaSi tipol ogiuri msgavsebebis, anal ogiebisa Tu damTxvevebis mizezi gaxda.

meoce saukunidan moyol ebul i I literaturul i diskursisa da teqstis anal izis farTomasStabian, mul tiinterpretaciul perspeqtivaSi kvI eva kvI av erT-erTi dominantur tendenciad rCeba Tanamedrove etapze, gl oba- l izaciuri procesebisa da daCqarebul i komunikaciebis pirobebSi. Seda- rebiTi I literaturaTmcodneobis Tanamedrove Teoriul -meTodol ogiur dis- kursSi kvI av aqtual uri rCeba SedarebiTi poetika, rogorc kul tur- raTaSorisi komunikaciis erT-erTi forma. pirvel pl anze kvI av erovnul i I literaturebis ganviTarebis sxvadasxva periodis Janrebisa da stil is sxvadasxva mxatvrul i sistemis, maTi transformaciebisadmi mecnierta- interesi eqceva komparativistul i kvI evebis areal Si. am meTodebiT kvI evam- niSvnel onad Seuwyo xel i sxvadasxva erovnul i I literaturebis integracias, maTi erovnul i maxasiaTebl ebisa da zogadl iteraturul i tendenciebis gamovl enas konkretul i kul turul i model is doneze.

d. nal ivaikos marTebul i mosazrebiT, oc dameerTe saukuneSi kompa- rativistikis general ur Temad ganxil eba `sakuTarisa- da `ucxos- aRqmisa da urTierTdamokidebul ebis mraval pl aniani, sinkretul i procesi, `imis warmoCena, Tu rogor xdeba `sakuTarisa- da `sxva, ucxos- eqspl ikaciis procesi- (nal ivaiko, 2008:43).

amdenad, mraval ferovani reprezentaciul i formebiT gamoxatul i kul turaTa dial ogi kvI av rCeba komparativistikis dainteresebis saganI, sadac yvel aze mkafiod swored opozicia sakuTari/sxva dgas. I literatu- raTaSorisi dial ogSi wamyvani funqcia mxatvrul Targmans, mis recefciul potencial s eniWeba da es tradiciul i forma axal i saukunis mecnierebaSi kvI av sakvanZo adgil s ikavebs.

`I literaturul i komparativistika - aRniSnavs pol onel i mkvl evari eduard kasperski - ar moiazreba dial ogis gareSe... amitom igi aris

mecniereba romelic dafuznebulia dialogze. is SemdegSi akavSirebs
Literaturasa da kul turas. misi fundamenti _ es aris sxvadasxva enebis,
Literaturebisa da kul turebis gacnobiereba da damuSaveba (*aqtiuri
reproduqciisTvis-*). komparativistika aRiarebs adamians, rogorc *homo
symbolicus* da *homo loquens*, is mas moiazrebs, rogorc potenciurad mraval -
enovansa da gansxvavebuli kul turebis mqones, amitom cdil obs enebisa da
kul turebis mier gaCenili barierebis moxsnasa da sazRvrebis gadal axvas
misi ukeT gacnobierebisTvis- (kasperski, 2012:71). am konteqstSi cxadia,
Targmanis roli da funqcia erT-erTi gadamwyvetia da, Sesabamisad,
komparativistuli kvl evebis erT-erTi mniSvel ovani veqtoric.

intensiuri intergaciis procesSi uarresad aqtualuria identobis
kategoria - rogorc individualuri, koleqtiuri da ufro farTo speqtriT
- erovnuli, kul turuli, socialuri, religiuri, etnikuri da sxv. am
Tval sazrisiT Sedarebiti literaturaTmcodneobaSi ganvitarda inter-
disciplinuri/imagologiuri kvl evebisadmi gansakutrebuli interesi.
rogorc Teoriul nasromebSia aRiarebuli, literaturaTmcodneobiti
imagologiisTvis gansakutrebit mniSvel ovania erovnuli, kul turuli da
etnokul turuli identobebi da mati reprezentacia mxatvruli teqstebSi.

metodologiuri pluralizmit, interpretaciuli Tavisuflebit
gamorCeuli Sedarebiti literaturaTmcodneoba, rogorc ukve arvniSneT,
gansakutrebit saintereso armoCnda yofil socialisturi qveynebis
humanitarul mecnierebaTa sistemaSi. meoce saukunesi ideologiuri mi-
zezebit uaryofili metodi, mecnierebis deideologizaciisTanave mi-
mzidveli gaxda. axali metodebis danergva, wamyvani Teoriuli konce-
fციების ათვისება, მის საფუძველზე ლიტერატურის კვლევა კულტურული
დახსოვების გაძალადოება და საერთაშორისო ლიტერატურული პროცესების
ინტეგრაციის საუკეთესო სასაუბროება არმოცნა. 2013 წელს გამოცემულ
Sedarebiti ლიტერატურის კრების მისი რედაქტორები მიუთითებენ:
`საერთაშორისო ბოლო ატივლის მანჯილზე` გაცხნილობისა- და
transnationalური იდეის მატარებელი დისციპლინა, ერთი მხრივ, საკუთარი
Tavis ZiebaSia და, მეორე მხრივ, ჯერ კიდევ Tavis acნობს საზოგადოებას.
yovelive ucხოსადმი Caketil sabWoTa sistemaSi SeuZl ebeli iyo Sedarebiti
ლიტერატურის დასება. Sesabამისად, ეს მუდმივად transformირებადი დარგი

saqarTvel oSi Tavs imkvidrebs ara rogorc krizisis fazaSi myofi literaturis koncepcia, aramed rogorc gaxsnil obis an kidev rene etiambl s rom davesesxoT `humanizms- disciplina- (mamacaSvili... 2013:15). am tendenciebs iziarebs rogorc qarTuli, aseve ukrainuli samecniero sazogadoebac, amave inovaciuri tendenciebiTaa motivirebuli qarTul-ukrainuli literaturuli urTierTobebisa da urTierTmimarTebebis kvlevis Tanamedrove samecniero problematika. Tumca unda arinisnos, rom misi ganvitarebis sxvadasxva etapze, sinqronul ad ireklavs epoqisTvis damaxasiaTebel zogadi tendenciebis konturebs da nasazrdoebia orive qveynis mdidari samecniero-literaturaTmcodneobiTi tradiciebiT. qarTveli da ukraineli mecnierebis (o. baqaniZe, n. gafrindaSvili, I. griciki, a. muskudiani...) mier atwleul ebis ganmavlobaSi Camoyalibebul ma am samecniero/sauniversiteto tradiciam mnisvnelovnad ganapiroba Cveni nasromis Seqmna.

qarTul-ukrainuli literaturuli urTierTobebis amsaxvel vrcel samecniero literaturaze dakvirvebiT warmocnda zogadi tendencia: misi ganvitarebis mTel periodSi damusavda da gamovlinda problemis Seswavis mtavari mimarTulebi, formebi da metodebi, rac sxvadasxva epoqasi Sesabamisi istoriul-literaturuli procesiTiyo ganpirobepbuli. amasve adasturebs Teoriuli mosazrebac: „literaturuli urTierTobani da urTierTmimarTebani istoriuli kategoriebia da sxvadasxva epoqasi gansxvavebuli xarixiT, intensivobiT, formita da SinaarsiT vlindeba. ...yvel adrois literaturuli urTierTobani da urTierTmimarTebani Tavisi epoqis pirmsoa da konkretul istoriul etapze sazogadoebriv cxovrebaSi momxdar cvlilebebs asaxavs- (gafrindaSvili... 1987:8).

samecniero literaturaSi arsebobs erTi saintereso mosazreba. igi ekuTvnis cnobil Sveicariel mecniersa da literaturaTmcodnes fransua Jostis. mkvlevari SedarebiTi literaturis fesvebs ataswleulTa siRrmebidan ikvlevis²: `SedarebiTi literaturaTmcodneoba iTvlis TiTqmisoTxi ataswels. igi warmoisva egiptisa da mesopotamiis pirveli civi-

² am mosazrebis kval dakval, sxva ukraineli komparativistebi dargis sawyis konturebs antikurobis periods miakuTvneben da isvelieben aristofanes komedias „bayayebi~, Semdeg aristotel es poetikaSi wamyvani Janrebis SepirispirebiT analizis fragmentebsa da sxv. (nalivaiko 2008:5-6; budni da ilnicki, 2008: 23).

lizaciaTaSorisi kontakhtis dros. igi arsebobs im droidan, rodesac poetma Tu prozaikosma gaigo, rom maTi lingvisturi da kul turul i sferos miRma arseboben maTi kol egebi, nawarmoebebis saSual ebiT isini Sexvdnen erTmaneTs da gaiazres is faqti, rom maTi mTavari probl ema identuria- (Josti, 2009:60). aseT mosazrebaSi mkvl evrebi moiazreben dargis `mecnierebamdel ~ periods da, Sesabamisad, arsebul i faqtebic moiazreba preistoriul epoqad. amavdroul ad, es movl enebi istoriul safuZvl ebad, tradiciad SeiZl eba gaviziaroT.

qarTul -ukrainul i kul turul i kontakhtebis historiaSi saukuneebis win arsebul faqtebs meoce saukuneSi yuradReba miaqcies cnobil ma qarTvel ma mecnierebma, prof. iase cincaZem, prof. oTar baqaniZem. kul turul i urTierTobebis dokumenturad dadasturebul sawyis etapad gansazRvres XI saukunis meore naxevari. mecnierebi eyrdnobian kievis ruseTis sataZro xel ovnebaSi mikvl eul qarTul el ements, romel sac weril obiT adasturebs kievo-peCerskis paterikebSi dacul i cnoba. amis safuZvel ze, prof. o. baqaniZe gamoTqvams sainteresoso mosazrebas: `SeiZl eba vivaraudioT, rom am xanisaTvis kievis samTavro da saqarTvel os samefo ukve sakmaod kargad icnobdnen erTmaneTis kul turul cxovrebas da garkveul i kavSiric hqondaT damyarebul i-(baqaniZe, 1982:6-7). saerToevropul i, qristianul i konteqstiT ganpirobepul i swored es pirvel i weril obiT dadasturebul i faqti SegviZl ia miviCnioT qarTul -ukrainul i uZvel esi kul turul i dial ogis safuZvl ad.

XVI saukunidan iwyeba ukrainul i mwerl obis qarTul enaze Targmnis procesi, rasac didi kul turol ogiuri mniSvel oba hqonda. XVI saukunis aRmosavl uri da dasavl uri kul turul i procesebis gzaSesayarze myofi qarTul i literatura rTul istoriul da pol itikur fonze viTardeboda. pol itikuri da kul turul i eqspansiisagan Tavis daRwevisa dasavl uri qristianul i kul turisaken integraciis erT-erT faqtad SeiZl eba moviazroT sarwmunoebrivi konteqstual izaciiT ganpirobepul i ukrainul i (Zvel sl avuri sasul iero teqstebis) pirvel i Targmanebi.

aseve mniSvel ovania ruseTSi emigrirebul i da Semdeg ukrainis teritoriaze moxvedril i qarTvel ebis (d. guramiSvil i, n. wereTel i da sxv.)

rol i qarTul -ukrainul kul turul kavSirebSi. amgvarma faqtebma ganapiroba zemoT xsenebul i e.w. mecnierebamdel i periodi.

rogorc ukve aRvniSneT, SedarebiTi I literaturaTmcodeobis pirvel etapad moazrebul ia XIX saukunis meore naxevari, roml is dominanturi meTodi kontaqtol ogia, faqtobrivi kavSirebis Seswavl a iyo (e.w. pozitivisturi faza) da igi uaxl ovdeboda I literaturis istorias (*amas uwodebs a. marino `l iteraturul istorias-*).

XIX saukuneSi farTovdeba da mraVal ferovndeba qarTul -ukrainul i kontaqtobi, ramaC stimuli misca SedarebiT, empiriul masal aze dafuZnebul i kvl evebis ganviTarebas, kul turaTaSorisi komunikaciebis istoriul i winapirobebisa da real uri konteqstebis Seswavl as. pozitivisturi fazis tradiciul genetiku-kontaqturi kavSirebis Seswavl asTan erTad saukunis dasasrul s aseve ikveTeba axal i samecniero meTodebic. m. gul akis mier `vefxistyaosnis- Sesaxeb daweril vrcel naSromSi ikveTeba tipol ogiuri meTodis konturebi. igi qarTul nawarmoebis adarebs aRmosavl ur da dasavl ur Sua saukuneebis teqstebs da axerxebis paral el ebis, msgavsebebisa da gansxvavebebis daZebnas. es naSromebi metad mniSvnel ovania qarTul -ukrainul i komparativistul i diskursis historiaSi, radgan am periodisaTvis (XIX s. dasasrul i) arc Tu farTod gavrcel ebul tipol ogiur kvl evas warmoadgens.

zogadi konteqsti, romel mac ganapiroba aRniSnul i periodis I literaturataSorisi kontaqtobis intencia, iyo kol onial izmze reagireba, erovnul i identobis saerTo probl ema rusul i imperial izmis pirobebSi. amitom saqarTvel osa da ukrainaSi metad mniSvnel ovani iyo samocianel Ta Taobis Semoqmedeba, maTi mkafiod gamoxatul i erovnul i narativi. caristul i kol onial izmis gaZl ierebasTan erTad cal saxad ikveTeba poetebis social ur-pol itikuri statusi da erovnul -kul turul i misia identobis formirebaSi. aseT poetebad gamoikveTnen peterburgSi ganaTI ebamiRebul i qarTvel i samocianel ebi da am droisaTvis imperiis dedaqal aqSi ukve sakmaod cnobil i ukrainul i saTvistomo, ukrainul i erovnul i aRorZinebis warmomadgenl ebi (t. SevCenko, bil ozerski da sxv.). identuri pol itikuri

konteqstiT ganpirobepul saerTo kul turul garemoSi³ moxvedril i qarTvel i da ukrainel i mwerl ebis SemoqmedebiT memkvidreobaSi mraval i paral el i iZebneba.

XIX saukunis qarTul periodikaSi ibeWdeboda taras SevCenkosa da sxva mniSvel ovani ukrainel i avtorebis nawarmoebebi. cxadia, es arCevani SemTxveviT ar gakeTebul a, maT bevri ram hqondaT saerTo. qarTul -ukrainul urTierTobaTa istoriaSi qrestomaTiul sityvebad iqca taras SevCenkosa da akaki wereTl is Sexvedris dros gaJRerebul i ukrainel i poetis Teza: `ramdeni ram aqvs saerTo am xal xs Cvens xal xTan- (wereTel i, 1911:2), aseve iakob gogebaSvil is mosazreba: `ruseTis imperiis sazRvrebSi moqceul ia, sxvaTa Soris, erTi xal xi, roml is bedi Zl ier emsgavseba saqarTvel os bedsa da roml is Svil Ta Soris kai xania daibada da aRizarda Tana-grZnoba da simpatia saqarTvel osadmi. am qveyanas hqvian ukraina- (cit.: buaCi Ze, 1968:314).

ukrainul l iteraturul procesSi Cndeba qarTul i l iteraturis Targmanebic. iTargmna il ia WavWavaZis patriotul i l irika. akaki wereTl is cxovreba da Semoqmedeba mWidrod daukavSirda ukrainas. iTargmna misi nawarmoebebic. Tavdapirvel ad ukrainul enaze iTargmna qarTvel samocianel Ta erovnul i TematikiT markirebul i teqstebi. es faqtebi, garda l iteraturaTa urTierTgamdidrebisa, sxva Tval sazrisiTac iyo mniS- vnel ovani. Targmanis istoriisa da Teoriis Tanamedrove ukrainel i mkvl evari m. strixa gamoTqvams metad saintereso mosazrebas: `XIX-XX saukuneebis ukrainul i mxatvrul i Targmani namdvil ad iyo orientirebul i intel igenciis j gufze, roml is umetesoba orenovani an mraval enovani iyo. amdenad, is asrul ebda ara mxol od informaciul funqcias (potenciur mkiTxvel s isedac SeeZl o mTel i rigi nawarmoebis gacnoba metropol is -

³ ufro farTo konteqstSi, aseTive damTxvevebi, msgavsebebi da anal ogiebi iZebneba aramxol od ukrainis, aramed, ruseTis imperiaSi Semaval i sxva qveynebis am periodis mweral Ta nawarmoebebiSi. avtoritetul samecniero l iteraturaSi gamoTqmul ia mosazreba, rom swored aRniSnul ma garemoebema Camoayal iba msgavsi motivebi qarTvel samocianel Ta da, magal iTad, bel orus samocianel Ta SemoqmedebaSi. prof. nana gafridaSvil i franciScek boguSeviCisa da il ia WavWavZis Semoqmedebis SedarebiTi kvl evisas gamoyofs nacional uri narativis msgavs model ebs da gamoTqvams mosazrebas, rom maT Soris msgavseba gamowveul ia saerTo istoriul i probl ematikiT, msgavsebebis axsnis erT-erTi argumentad moxmobil ia isac, rom orive mweral ma erTsa da imave universitetSi miRo ganaTl eba, aRizarden erTsa da imave ideal ebze, aiTvises epoqis SemoqmedebiTi Rirebul ebebi (gafrindaSvil i, 2005:66-77).

rusul , germanul , pol onur enebze anda uSual od original Sic), aramed, misi pirvel i rigis amocana erovnul i cnobierebisa da identobis Seqmna iyo- (strixax, 2006:9).

am periodSi ukrainul i ena rusul imperiul model Si marginal izebul i iyo rogorc araoficial ur, ise oficial ur doneze. cnobil i qsenofobiuri kanonebiT (*val uevis cirkul ari 1863 w. da bad-emsis brZaneba 1876 w.*) XIX saukunis meore naxevidan, faqtobrivad, 1905 wl is CaTvl iT ukrainul i gamocemebis dabelWdva ikrZal eboda, xol o araoficial ur narativSi ki moix-seneboda rogorc `saxl Si sasaubro dial eqti- (n. kostomarovi). Sesabamisad, ukrainel i mwerl ebis erTi nawil iTvis ukrainul enaze wera araperspeqtiul ad miicneoda da sakuTari Semoqmedebis identifikacias imperiul /rusul kul turasTan axdenda. m. strixas mosazrebiT, am periodis mTargmnel obiTi procesi iyo `ukrainel ebis ucxoel ebTan pirdapiri kul turul i kavSirebis Sesazl ebl oba, sxva Tavisufal xal xebTan kul turul i da politikuri Tanasworobis ideis real izeba..... msofi io mwerl obis mniSvnel ovani Zegl ebis ukrainul enovani Targmanebis gamocena, iyo am enis srul fasovnebis demonstrirebac- (strixax, 2006:9). ukrainul literaturul procesi aseTi mraval mxriv mniSvnel ovani Targmanis funqcia metad aZl ierebs kvl evis intencias.

qarTul i nawarmoebebis TargmniT, cxadia, mdidreboda marginal izebul poziciaze myofi ukrainul i literatura. ukrainul i intel igenci iTvis ufro saintereso xdeboda saqarTvel os, da, zogadad, kavkasiis regionis kul turul i saxe. qarTul i kul turit daintereseba mxol od identuri probl emis aRqm iT ar iyo motivirebul i. igi erTvis ukve saukuneTa mij naze ukrainul mecnierebaSi qristianul i aRmosavl eTis qveynebis kul turebis kvl evisa da Targmanis tendenciebs, roml is mixedviTac saqarTvel o aRiq-meboda, rogorc qristianul i aRmosavl eTis tradiciebis matarebel i qveyana.

mecxramete saukunis dasasrul isa da meoce saukunis dasawyisis ukrainul mecnierebis yuradRebis centrSi qarTul i literatura, istoria, eTnologia eqceva da igi aseve ganixil eba orientalisturi kvl evis Camoyal ibebis konteqstSi (*a. krimskis, al. grenis, i. frankos da sxva mecnierTa naSromebi*). am aspeqtSi aseve mniSvnel ovania kidev erTi faqtoris gaTval iswineba - ukrainul i orientalistika uaxl ovdeboda evropul i

mecnierebis tradiciebs da gansxvavdeboda rusul i samecniero diskursis mizandasaxul obebisgan (saqarTvel os/kavkasiis regionis geopolitikurad motivirebul i orientalizacia, romelic e. saidis mier SemoTavazebul `orientalizmis- koncepciiis msgavsia).

qarTul -ukrainul literaturul dial ogSi mniSvnel ovania aseve saqarTvel os saxis literaturul i reprezentacia, romelic safuZvel s uyris imagologiuri kvlebebis gaaqtiurebas.

XX saukunis 20-iani wlebidan istoriul cvlil ebebTan erTad Seicvala saqarTvel osa da ukrainaSi kul turul i cxovrebac, ramac mniSvnel ovani gavlena iqonia literaturul urTierTobebzec, damuSavda maTi Seswavis model ebi. genetikur-kontaqtur kavSirebTan erTad yuradReba mieqca im droisTvis ukve met-naklebad damuSavebul tipologiur mimarTebebs. gamraval feroვნდა literaturul i urTierTobebis formebs. literaturul i procesis mniSvnel ovani veqtori gaxda Targmani. Semcirca Targmanis Targmanebis SemTxvevebi. saqarTvel osa da ukrainaSi gamocndnen profesionali mTargmnel ebi, romel Tac SeeZloT mTel i rigi nawarmoebebis Targma original is enidan (m. baJani, g. namoraZe, mogvianebsiT – r. Cil aCava, a. muSkudiani, I. griciki, n. abesaZe, j. asaTiani...). igive tendencia SeiniSneba bol o dros samecniero diskursi gamovlenil i ukrainul i emigraciis masal ebze dakvirvebiTac. am mxriv did da Seuswavel masal asizl eva cnobil i orientalistisa da mTargmnel is, Targmanis kritikosis v. derJavinis mier Sesrul ebul i qarTul i literaturis Targmanebi, romelic evropasi, diasporul gamocemebSi ibeWdeboda.

rogorc kol oniuri periodis literaturul i procesisadmi miZRvnil erT-erT mniSvnel ovan publikaciaSi prof. nana gafrindaSvil i aRniSnavs: `sabWoTa periodSi sabWoTa xal xebs Soris intensiuri literaturul - kul turul i urTierTobebi arsebobda, romlebic mkveTrad ideologi zirebul i iyo; xSirad xdeboda saeWvo mxatvrul i Rirebul ebebis mqone nawarmoebebis propaganda da WeSmariti faseul obebebis miCqmal va, magram arc Tu ise iSviaTad sabWoTa mwerlebi da mTargmnel ebi axerxebdnen cenzuris marwuxebis garRvevas da WeSmariti ideur-esTetikuri faseul obebis gatanasa da qadagebas... sabWoTa periodis literaturul mTargmnel obiti urTierTobebi aucilebl ad saWiroebs Tavidan Seswavl a-

gaanal izebasa da Sefasebas dRevandel i gadasaxedidan da Tanamedrove poziciebidan (gafrindaSvil i, 2014: <http://www.spekali.tsu.ge/index.php/ge/article/view-Article/8/81>).

aRniSnul i ideol ogiuri garemoeba exeba qarTul -ukrainul mTargmnel obiT urTierTobesac, magram, marwuxebis miuxedavad, am periodSi saqarTvel osa da ukrainaSi iTargmna yvel a saetapo mniSvnel obis avtoris nawarmoebi, kl asikuri da Tanamedrove l iteratura, xal xuri zepirsityvierebis nimuSebi da a.S. am Tval sazrisiT ar dazaral ebul a qarTul i da ukrainul i mTargmnel obiTi procesi, romel mac samecniero kvl evebis Semdgom process nayofieri niadagi moumzada.

meoce saukunis meore naxevari komparativitul diskursSi xasiaTdeba aRniSnul i procesebis Sedegad dagrovebul i masal is sistemizebiTa da kvl evis mimarTul ebebis wamyvani tendenciebis gamovl eniT. qarTul l iteraturaTmcodneobiT ukrainistikaSi saetapo mniSvnel obis naSromebad iqca prof. oTar baqanizis monografiebi `qarTul -ukarinul i l iteraturul i da Teatral uri urTierTobebi-, `ukrainul i Teatri saqarTvel oSi- da sxva. naSromebsi gamoyenebul tradiciul genetikur-kontaqtur meTodebTan erTad cal saxad ikveTeba kvl evis axal i meTodol ogiac: mdidar faqtobriv masal aze dayrdnobiT ucxo kul turis aRqmis interdiscipl inuri midgoma. am samecniero tradiciebma ganapiroba Tbil isis saxel mwifo universitetSi l iteraturul i urTierTobebisa da Targmanis kaTedris Seqmna, am kaTedris samecniero saqmianobam kargi safuZveli Cauyara ukrainaSi qarTvel ol ogiuri kvl evebis sauniversiteto, akademiur tradiciasac. axal gazrda kadrebis momzadebisa da gacvl is Sedegad Cndeba kvl evis axal i mimarTul ebebi.

ukrainel i qarTvel ol ogebis da qarTvel i ukrainistebis naSromebsi SeiZl eba gamoiyos ramdenime wamyvani komparativistul i model i - tipol ogiuri (al . muSkudiani, r. xvedel iZe), Targmani, rogorc ori kul turis dial ogis umTavresi forma (l . griciki, r. Cil aCava, n. verZaZe). l iteraturul i komparativistikisadmi interesma kvl evebi mniSvnel ovnad miuaxl ova l iteraturis Teoriasac, gaZl ierda interdiscipl inuri kvl evebi. l . gricikis mraval wl iani samecniero gamocdil ebis safuZvel ze Seqmnil i monografia `ukrainul i komparativistika. konceptual uri

proექციები - თავისი ინოვაციური თეორიის კონცეფციის სრულიად განსხვავებული და მნიშვნელოვანი ნაშრომა საკარტველ ოსა და უკრაინის კულტურის ურთიერთობათა კვლევის ისტორიაში.

ტიპოლოგიური მიმართებების კვლევაში მნიშვნელოვანი ნაშრომია მ. კარტველის მონოგრაფია `XIX საუკუნის დასაწყისის კარტული და უკრაინული ლიტერატურების ტიპოლოგიური თავისებურებანი-, რ. ხვედელიძის სადოქტორო დისერტაცია `modernizmi კარტულსა და უკრაინულ პროზაში-, ცალკეული ელემენტები გვხვდება prof. O. ბაგანიძის მონოგრაფიებში (უკრაინული ლიტერატურა, ტ. II, III. თარას სევენკო) და სხვ.

XXI საუკუნეში ლიტერატურის ურთიერთობათა სფეროში შესრულებული ნაშრომების გამოცნობაში სევენკოს კვლევების ახალი მარკები. კიევის უნივერსიტეტის სევენკოს ლიტერატურათმცოდნეობის პროფესორის I. გრიციკის მართებული მოსაზრებით `უკრაინული კარტულის ურთიერთობების სამეცნიერო კვლევის დისკურსში დაიწყო დაბრუნება ახალმა ფაქტებმა (რეაბილიტირებული მწერლების - პრარისკოლის ჯიგერტი პოეტის; პ. პეტრენკოს, გრ. რობაქიძის და სხვა... ემიგრანტი მწერლების შემოქმედება, ლიტერატურის გაერთიანების შემოქმედებითი კავშირები და კულტურის კონტაქტები), გახსნილმა არქივებმა შესაძლებელი გახადა არსებული სექსუალური ებების გადარჩევა, ახალი ფაქტების დაზუსტება და მათი შესავალი კულტურათმცოდნეობის კომუნიკაციების კონტექსტში (გრიციკი, 2016:274). რადგანაც კომპარატივისტიკის ახალი კულტურის ტიპოლოგიური საფუძველი ებად კოლონიური და პოსტკოლონიური კვლევები მოიაზრება (მ. ბუდნი, ვ. ილინიჩი), ახალი მასალების შესავალი ამ მიმართულებით მიმდინარეობს.

პოსტკოლონიური თეორიის კიდევ ერთი ავტორიტეტული მკვლევარი, ჯან-მარკ მურა, მსჯელობს პოსტკოლონიური იზმის პრინციპების შესახებ და აღიებულია შესავალი ისეთი იზიარების ჯონ მაკლინდის მოსაზრებას, რომლის მიხედვითაც გამოყენების შესავალი სამი პრინციპია: `კოლონიური ისტორიის მკვლელების მწერლების კითხვა, ანუ ვარსულისა და აწყობის კოლონიური იზმის შემოქმედებითა და კოლონიური მემკვიდრეობით არბევდის თეგების უკითხვა.

კოლონიური იზმის ისტორიის დადგენის მიზნების და ემიგრირებული მწერლების ნაშრომების უკითხვა.

კოლონიური იზმის დროს დაწერილი თეგების ხელახალი უკითხვა კოლონიური დისკურსის თეორიების სუბიექტი; იგი ისმება ისეთი თეგები, რომლებიც პირდაპირ ეხება იმპერიის გამოცდის დასრულებას და ასევე, ის თეგები აპირირ

ამჯრავნებენ ამგვარ გამოცდილებას (მურა, 2012:28-29). ამ მოსაზრებიდან გამომდინარე, ბოლო დროს გამოვლინილი ემიგრანტების, რეპრესირებულებების, დისიდენტების სემოქმედებითი მემკვიდრეობის უცნობი მასალები შესასწავლად სთავაზობს კოლონიური დისკურსის კრიტერიუმები დომინირებენ და ეს ერთ-ერთი სიახლეა კარტულ უკრაინისმცოდნეობით კვლევების. კვლევითი უცვლელი რეცეპტები ტარგმანისმცოდნეობითი პრობლემების კვლევა (ნ. ნასიდაშვილი, ს. ცხატარაშვილი), რომელიც ყველაზე დიდ ემპირიულ მასალას იძლევა ინტერდისციპლინური კვლევებისთვის (ლინგვისტიკა, ლინგვოლოგია, ტარგმანის სოციოლოგია..).

აქალი ტაობის უკრაინელების (ნ. ნასიდაშვილი, ს. ცხატარაშვილი, გ. კვანთალიანი) ნაშრომების სეინისნება მულტიდისციპლინური კვლევითი პერსპექტივები კულტურის ანთროპოლოგიის, იმაგოლოგიის (ს. ცხატარაშვილი) მეთოდების გამოყენებით თემატოლოგიის, ლიტერატურის გვარებისა და სტილების შესასწავლად.

აქალი მხატვრული ნაწარმოებისა და თეორიული მასალების გამოცენაცვლის კომპარატივისტიკური კვლევების ტენდენციას და წარმოაჩენს აქალი პერსპექტივებს. ცენისადისერტაციონაშრომი სამეცნიერო დარგის არნისნული ტრადიციების გატვლისწინებისა და აქალი მეთოდების დანერგვის მცდელობაა.

1.2 Literatura, rogorc identobis markeri: kol onial izmi qarTul da ukrainul Literaturul tradiciaSi

axali da uaxlesi qarTuli da ukrainuli Literaturuli diskursivstvis damaxasiaTebelia saerto paradigma – modernul oba da kul turul imperializmze reagireba. es faqtori ganapirobebs am didi istoriuli da kul turuli periodis ganuyofl obas da mis siRrmiseul Seswavl asvrcele sakvlevis masala izlevala identur da specifiku, Sidal Literaturuli faqtorebit gamowveul universal urnisnebs, Tumca saerto mizandasaxul oba am ori kul turuli regionis kvlevisatvis mTavari sakiTxia.

Tanamedrove komparativistebi m. budni da v. ilnicki postkoloniur kvlevis gamoyofen Ziritad kategoriebs: kol oniur da nekol oniur, imperiul (gabatonebuli) da kol onizebul (daqvemdebarebul), antikoloniur (saprotesto)... diskursebs (budni... 2008:327). Sesabamisad, postkolonializmiskul turul ogiuri modelis safuzvelze sakvlevis Serceuli epoqis srul fasovanad gasaazreblad mimovixilavT kul turul imperializmze Literaturuli reagirebis istorias orive qveynis erovnul "Literaturul kanonSi".

kolonializmze reagirebis formad mivicnevT mis opozicias – antikoloniur diskurss, romel sac cal saxad hqonda Tavdacviti, identobis Camoyalibebis funqcia. saxel mwi foebri obadakargul qveynebsi ararsebobda centraluri xelisufleba da isini imarTeboda imperiuli centridan, saSiSroeba da umTavresi safrTxe iyo – erovnuli identobis mTavari markerebis dakargva da imperiul kul turaSi asimilacia. amdenad, progresuli ideebis qadagebisa da gavrcel ebis sivrced ganisazRvra Literatura da kul turis sxva sferoebi erTi mTavari – erovnuli identobis konstruirebis daniSnulebit.

XIX saukunis dasawyisistvis modernul obis gageba emTxveva romantizmis erovnul invariantebis saqarTvelosa da ukrainaSi. romantikuli nacionalizmi zogadli Literaturul tendenciad aRiqmeba da am gziT dasavlur, evropuli kul turis wiaRTan sinqronizaciasac axdens. am periodistvis saqarTvelosa da ukrainas gansxvavebuli wina gamocdi leba hqonda

istoriul adac da literaturul adac. nawil ebad dayofil i ukraina kidev imyofeba sxvadasxva imperiis Semadgenl obaSi da kul turul i panoramac gansxvavebul ia regionul i lokal izaciis gamo, saqarTvel oSi ki, b. wifurias mosazrebiT, am periodis modernul obis niSnebia `aRmosavl uri qveynebis politikuri, da Sesabamisad, kul turul i gavlenebis dasasrul i, rusul i kolonizatorul i gavlena, evropul i kul turisadmi interesi da, garkveul etapebze, dasavl ur kul turul sivrcesi integrirebis naTI ad gamoxatul i mizani...~ (wifuria, 2010:183).

ukrainis nawil i am dros avstro-ungreTis imperiis da reC-popolitas savoevodoebis warmoadgenda, amdenad, dasavl eTis/evropis aRqmas saqarTvel osa da ukrainaSi gansxvavebul i politikuri strategiebi hqonda da SeiZleba gamoitqvas mosazreba, rom geopolitikuri faqtoriTac iyo ganpirobebul i. Tuki saqarTvel oSi dasavl eTisken kul turul i integracia aRmosavl eTis imperiebis da SemdgomSi ukve rusul i modelis gavlenebis ganTavisuflebis erTerTi mTavari faqtori iyo, ukrainul real obaSi sxva mizandasaxul obebi ikveTeboda: nawil ebad gayofil qveyanaSi kul turul i cxovrebis dinamikac gansxvavebul i iyo. gansxvavebul i iyo sxvadasxva teritoriaze ucxouri gavlenebis (polonuri, avstro-ungreTisa da rusul i) uaryofiti Sedegebi, rac identobis nivel irebasa da am did kul turebTan asimilaciis safrTxes uqmnida. amdenad, ukrainul inteligencias swirdeboda mtkiceba, rom teritoriul ad da kul turul ad ukraina saerToevropul i kul turul i sivrcis nawil i da maTi Tanaswori iyo. am tendencias ufro gamoxatul i saxemisca meTvrmete saukunis dasasruls germaneli filosofos iohan gotfrid herderis cnobil ma traqtatma `werilebi humanurobis xel SewyobisaTvis- (1793-1797), herderis mixedvitac xalxuri kul tura moiazreboda eris arsebobis sawyisad. aqedan gamomdinare, herderi ukrainas did Sefasebas aZlevda da mas `axal saberZneTs- uwodebda, romel sacwin brwyinval e momavali eloda. amrigad, identobis mTavar kriteriumad ganisazRvra xalxurobisken, folklorisken swrafva. viqtorias universitetis profesor, istorikos sergei ekel Cikis azrit, `xalxuri Semoqmedebis, misi enis da tradiciebisadmi inteligenciis interesma gansazRvra ukrainul i aRorZinebis pirveli, `akademiuri-, tradiciebis Segrovebis stadia- (ekel Ciki, 2010:63). saqarTvel oSi am mxriv

aprobirebul sarwmunoebriw/qrastianul narativs, rogorc identobis sayrden koncepts, rusul i kol onial izmis pirobebSi ukve erovnul i narativi cvl is. ena kvl av inarCunebs erT-erTi wamyvani el ementis funqcias identobis konstruirebaSi. ukrainis istoriaSi enis, lingvisturi identobis probl ema yovel Tvis sadavo iyo. mecxramete saukunis dasawyisSi Tanamedrove ukrainul enaze literaturul i nawarmoebebis wera swored erovnul i cnobierebis gaZl ierebas emsaxureboda⁴.

romantizmis periodi, rogorc ukve aRvniSneT, cvl is identobis, da, Sesabamisad, antikol oniuri reaqqiis masStabebs rogorc ukrainaSi, aseve – saqarTvel oSi. `XIX saukunis dasawyisidanve qarTvel romantikosTa Taobis literaturul da sazogadoebriw moRvaweobaSi vl indeba evropul i msofl mxedvel obrivi da esTetikuri tendenciebi... am saxiT qarTul literaturasi mzaddeba pirvel i modernul i, dasavl uri orientaciis kul turul i paradigma, Tumca sagul isxmoa, rom is vl indeba el itarul doneze, da real urad, misi gacnobiereba, Teoretizaciac da masobrivi aTviseba moxdeba ara sinqronul ad, aramed DSemdgom, samocianel ebis da momdevno Taobebis mier~ (wifuria, 2010:185). msgavsi viTarebaa ukrainaSi, Tumca gansxvaveba erTia – real urad romantizmis literaturul i model i yvel aze Camoyal ibebul i saxiT gvxdoba taras SevCenkos SemoqmedebaSi, romelic Tavisi vrcel i literaturul i memkvidreobiT romantizmasa da real izmis mij naze SeiZl eba ganvixil oT. kidev erTi Tanamedrove ukrainel i mkvl evris, o. iurCukis, Teoriul i msjel oba srul iad eTanxmeba Cvens pozicias. misi dakvirvebiT `antikol oniuri diskursis model i yvel aze srul yofil ad gamovl inda ukrainul modernizmSi – erovnul i da opoziciuri imperiul i diskursebiT. ukrainul i modernizmis antikol oniuri model is reprezentacias vxvdebiT XIX saukunis dasasrul sa da XX saukunis dasawyisSi `daxvretil i aRorZinebis~ Taobis modernistul narativsa da mogvianebiT e.w. daTbobis periodSi `samocianel Ta- esTetikaSi~ (iurCuki, 2013:43). sakvl evi probl emis srul yofil ad gaazre- bisaTvis, erovnul i kul turul i model ebis genezisi erTian, ganuyofel

⁴ am mxriv gansakuTrebul i iyo cnobil i mwerl is i. kotliarevskis mier ukrainul enaze daweril i poema `eneida~ (1798w.) erovnul i cnobierebis gaZl ierebas emsaxureboda aseve am periodis sxva avtorebis Semoqmedeba, g. f. osnovianenko da sxv.

probleme ad warmoCndeba mis epoqal ur transformaciebSi. Igi garkveul-wil ad memkvadreobiTobis principiT aqtual izdeba, ramac ganapiroba wina epoqebis mimoxil vis aucil ebl oba.

XIX saukunis ukrainel i mweral i-romantikosebi xarkovis universitetis garSemo gaerTiandnen. am periodSi Seiqmna pirvel i da Zal ian mniSvnel ovani nawarmoebi Tanamedrove ukrainul sal iteraturo enaze – g. kvitka-osnovianenkos `mal orosiul i moTxrobebi~. prof. o. baqaniZis marTebul i mosazrebiT, `g.kvitka-osnovianenko Tavis SemoqmedebaSi eyrdnoboda skovorodasa da ukrainul i literaturis saukeTeso tradiciebs da Tavis mxatvrul i kal miT xel s uwyobda ukrainul i literaturis ganvitarebasa da mis Semdgom aRmavl obas~ (baqaniZe, 1985:106).

cnobil i mecniერis, mixail o maqsimoviCis, Zal isxmeviT gaZl ierda erovnul i fol kl oris kvl evis tradiciebi, rusul i da ukrainul i xal xuri simRerebis SedarebiTi anal iziT mecniერი Seecada daemtkicebina, rom ukrainel ebi da rusebi sxvadasxva xal xia, maTi monaTesaobis miuxedavad. warmoSobiT qarTvel ma ukrainaSi mcxovrebmā nikol oz wereTel ma gamosca `Zvel i mal orosul i simRerebis krebul i~, didi mniSvnel oba hqonda al eqsi pavl ovskis mal orosul i gramatikis gamocemasac da sxv. es yvel aferi niadags qmni da erovnul i cnobierebis gamyarebisatvis. aRsaniSnavia, rom maqsimoviCis krebul is Semdgom gamocemebs ukve ewodeboda `ukrainul i xal xuri simRerebi~ (1849).

erovnul i cnobierebis gaZl ierebaSi gadamwyveti roli iTamaSa 1834 wel s kievis universitetis daarsebam. imperiis periferiaSi SemTxveviTi faqti ar yofila universitetis daarseba, igi nakarnaxevi iyo momZl avrebul i pol onuri enobrivi, kul turul i da politikuri gavl enebis rusul iT Canacvl ebiT. rogorc amas istoriul i dokumentebi adastureben, wera-kiTxvis mcodneTa umetesobisTvis pol onuri ena iyo komunikaciis saSual eba. universitetTan ixsneba Zvel i aqtebis Semswavl el i komisia. is Semdeg gardaiqmna arqeol ogiur komisiad da mis garSemo Semoikriba erovnul ad ganwyobil i ukrainul i intel igencia, taras SevCenkos aqtiuri monawileobiT. `1840-ian wl ebSi dasrul da ukrainul i aRorZinebis pirvel i `samecniერo etapi~ – wers s. ekel Ciki – da misma centrma gadmoinacvl a kievSi~ (ekel Ciki, 2010:65). Sesabamisad, ukrainel i SemoqmedebisTvis orgvari

winaRoba iyo dasaZI evi: pol onuri da rusul i kul turul i eqspansiis
garRveva da erovnul i ukrainul is domini reba.

gansakuTrebul i movl ena iyo axal gazrda intel igentTa aral egal uri,
iatakveSa organizaciis `kiril e-meTodes saZmos- Seqmna. misi sul is-
Camdgmeli da ideologi iyo cnobili istorikosi, mecnieri nikal ai
kostomarovi, aqtiuri wevri taras SevCenko. radikal urad ganwyobil i
axal gazrda ukrainel ebi cdil obdnen daemtkicebinaT, rom ukraina iyo
damoukidebel i, aRmosavl eTsl avuri avTenturi kul turis mqone qveyana. maT
dokumentebSi aRmoCeni lia bevri politikuri mosazrebac, sl avTa
gaTavisufl ebisa da federaciul i tipis gaerTiane bis Sesaxeb da sxv. saZmos
wevrebSi gamoirCeoda taras SevCenko da misi pirveli etapis Semoqmedeba –
konfiskirebul i krebul i `sami wel iwadi-. rogorc cnobil ia aq Sesul i
mkveTrad erovnul i da amavdroulad, antiimperiu l i ganwyobebis mqone
poezia (poemebi `eretikosi-, `kavkasia- `cocxl ebs, mkvdrebs da jer ar
Sobil ebs-...) saZmos wevrebis ideologiuri da esTetikuri pl atforma gaxda.
am cikl is l eqsebi swored aRniSnul i Sinaarsis gamover daibeWda da
l iteratorTa wreebSi xel nawerebis saxiT vrcel deboda, politikuri
represiebis dros ki maTi umetesoba saerTod ucnobi da miuwdomeli iyo.

am periodis Semoqmedeba srul deba poetis genial uri l eqsIT `anderZi-.

`roca movkvde, mimabareT
mSobel ukrainas
tramal ebSi mimiCineT
saukuno bina,
kbode roa da saTibi
l urj zRvasavit Rel avs,
dae dnipros moZaxil i
iq mitkbobdes smenas-

(SevCenko, 2007:5, Targmna amiran asani Zem).

sagul isxmoa, rom taras SevCenkos poeturi anderZis msgavs ganwyobas
mogviane biT vxvdebiT erovnul i cnobierebiT gamorceul dimitri
yifianisadmi miZRvni l akaki wereTl is cnobil striqonebSic, roml ebi c
Tavad akakis poziciasac warmoadgens:

`nurc mkvdars gamwirav, nurc cocxal s,
ze kal Ta damafareo...
da, rom movkvdebi, gaxsovdes,
anderZi davi bareo:

„deda-Svil obam, bevr's ar gTxov:
Sens mi was mi mabareo!...
ca-firuz, xmel eT-zurmuxto,
Cemo samSobl o mxareo!“
(wereTel i, 2012:324).

asakobrivadac da cxovrebi seuli gamocdil ebiTac mniSvnel ovnad gansxvavebul poeteb's aerTianebdaT erTi da yvel aze amaRI ebul i - saerTo politikuri da kul turuli imperial izmis Sedegad gamowveuli dakarguli erovnuli identobis problema, rac poeturad daakrguli samSobl os Ziebis motivSi gadaizarda. Tanamedrove ukraineli fil osofosi p. kononenko miicnevs, rom taras SevCenkoSi gamovlinda ukrainuli erovnuli ideis etaloni, romel Sic iyo gaerTianebuli yofisa da arsis transcendentuli erTianoba (kononenko, 2006:161).

amrigad, XIX saukunis meore naxevidan ukrainuli literaturuli kul turuli sivrcis erTpirovnuli lideria taras SevCenko, romlis moRvaweobasac erTdroul ad ukavSirdeba erovnuli kul turuli identobisa Tusaxel mwifoebri azrovnebis formireba, saliteraturoenis daxveva da ganvitareba da a.S. arSaniSnavia is garemoebac, rom taras SevCenkos literaturuli estetikuri principebis daxveva emTxveva imperiis dedaqal aqSi, peterburgSi yofnis periods, sadac man Semoqmedebi Tad gaiTavis epoqis tendenciebi, progresuli sulieri da kul turuli Rirebul ebebi. SevCenkos weris stili (dialektebis, qal aquri metyvel ebisa Tusaekl esio sil avuris sintezi), ukrainuli enaze nawarmoebebis wera erTgvari kul turuli aqcia, protestica da gamowvevac iyo Tavis Tanamedrove ukraineli mwerlebiTvis, romlebic ukrainuli enaze weras araperspeqtiul ad miicnevden. postkoloniuri Teoriis fuZemdebeli, eduard saidi Tavis saetapo mniSvnelobis nasromSi „kul tura da imperial izmi“ wers: „termini „imperial izmi“, im datvirTviT, rogorc me viyeneb, gulisxmons centri-metropoliisa da calkeul teritoriebs Soris dominirebuli urTierTobis Teoriasa da praqtikas. „kol onial izmi“ yovel Tvis aris imperial izmis Sedegi- (saidi, 2012:50). e. saidi eyrdnoba m. doilis definicias, rolis mixedviTac „imperia - es aris formaluri da araformaluri damokidebul eba, rodesac erTi saxel mwifo efeqturad akontrol ebs sxva politikuri sazogadoebis suverenitets. am miznisTvis

igi iyenebs yvel a SesaZl o xerxs – politikuri TanamSroml oba, ekonomikuri, social uri da kul turul i damokidebul eba- (saidi, 2012:50-51). cxadia, rom aRniSnul i praqtika Seesabameba imperial izmis rusul model s, gansakuTrebiT kul turul i urTierTobebis praqtikaSi⁵.

SevCenkos ganuzomel ma avtoritetma kol oniuri viTarebis pirobebSi myof ukrainul l i traturas erovnul misiaze dafuZnebul is statusi gauZl i era. (poemebi „kavkasia“, „haidamakebi“, „winaswarmetyveli“, misi araerTi l eqsi Tu epistol uri memkvidreoba l iteraturis erovnul misiaze orientirebul obas naTl ad adasturebs). mis mier damkvidrebul i es tendencia saxl emwifoebriobadakargul i erisTvis yvel aze saWi ro aRmoCnda, rac axal i SemoqmedebiTi energi iT gaagrZel es misi Semdgomi Taobis avtorebma. poetze msjel obisas saintereso mosazrebas vxvdebiT r. Cil aCavas bol o periodis metad mniSvnel ovan naSromSi „fiqrebi ukrainul poeziaze“, sadac igi wers „harvardis universitetis profesor is jorj grabovicis mtkicebiT, igi miTebis mTxzvel ia, ukrainis miseul i istoria metaistoriaa, romelic ukrainul miTsi gadaizarda, sadac waSl il ia zRvari subieqtursa da obieqturs Soris“ (Cil aCava, 2014:11-12).

am periodidan mniSvnel ovani paral el ebi i Zebneba qarTul erovnul narativsa da ukrainul s Soris. arsebobs Rirebul ebaTa Sinagani kavSirebi erovnul ad ganwyobil qarTvel da ukrainel samocianel Semoqmedebs Soris. es faqtebi, rogorc ukve aRvniSneT, gansakuTrebiT SesamCnevia taras SevCenkosa da akaki wereTl is cxovrebas da SemoqmedebaSi da Tavianti

⁵rogorc cnobilia, ruseTis imperiaSi taras SevCenkomde termini „ukraina“ miRebul i ar iyo. misi ukrainul enovani nawarmoebebis Sinaarsi da zogadad misi persona, erTgavri protesti, kul turul i aqcia iyo, SevCenkos ukraina – am protestis apoTeozi. 1840 wel s gamocemul ma misma nawarmoebebis krebul ma „kobzarma“ es gamowveva kidev ufro mkafio gaxada. faqts gamoexmaura rusul i sal iteraturo kritika. o. senkovski Tavis recenziaSi werda: „mal orosiel i poetebi, rogorc es Cven migvaCnia, sakmaris yuradRebas ar amaxvil eben imaze, rom isini xSirad weren iseT dial eqtze, romelic ruseTsi arc ki arsebobs: isini uceremoniod gamoyofen diadrusul sityvasa da frazebs mal orosul maneraze da Tavad qmnian ararsebul enas, romelic ar aris arc erTi SesaZl o rusul Tagani – arc diadi, arc saSual o, arc mcire, arc Savi, arc wiTel i; arc axal i, arc Zveli... am hibridul dial eqtze undaT poeturi didebis miRweva“ (SevCenko, 2003:645). igive paTosi iyo „otCestvennie zapiskis“ furcl ebze da sxv. amgvarma damokidebul ebam avtoris sakiTxi ufro aqtual uri gaxada, SevCenkos „kobzari“ iqca mTavar ukrainul wignad. sal iteraturo kritikaSi gaJRerebul i imperiul i damokidebul eba arc Tu didi xnis gasvl is Semdeg sakanonmdebl o regul aciebs daeqvemdebara.

qveynebis kul turis istoriaSi. 2011 wel s, rodesac akaki wereTel s
Seusrul da 170 wel i literaturaTmcode z. abzianiZe werda: „as
samocdaaTi wel i gavida akaki wereTI is dabadebidan da dRes ukve Tamamad
SegviZl ia vTqvaT, rom arc manamde da arc Semdeg, qarTvel kacs amgvari
erTsul ovnebiT ar dausaxavs erTi romel ime poeti mTel i Tavisi saTqmel is
gamomxatvel ad – farul i trfoba iqneboda es Tu daufaravi ironia,
arsebul iT aRSfoTeba Tu momavl iT STanergil i imedi“ (abzianiZe, 2011:9).
udavoa, rom taras SevCenkoc swored mTel i ukrainel i eris saTqmel is
gamomxatvel i gaxda da asea dResac. is saerTo tendenciebi, romel sac am
periodis qarTul da ukrainul diskursebSi vxvdebiT, migvaCnia, rom
ganpirobepul i iyo meoce saukunis meore naxebris peterburgis faqtoriTac.
am dros yal ibdeba axal i erovnul i tal Ra orive qveyanaSi, romel sac
swored peterburgSi ganaTI ebamiRebul i Semoqmedebi udganan saTaveSi.
pirdapiri da gaSual ebul i kontaqtebis erT-erTi mizezi periferiebidan
Casul i studentTa saTvistomoebi iyo⁶.

mecxramete saukunis meore naxevidan evropul literaturaSi
Zl ierdeba da romantizms anacvl ebs meore da umniSvel ovanesi –
real izmis literaturaul i model i. es periodi saqarTvel osa da ukrainaSi
kvl av politikuri Tval sazrisiT ganpirobepul i msgavsi kul turul i pro-
cesebiT xasiaTdeba. imperiul i politika axorciel ebs kavkasiasa da
ukrainaze dominacias rogorc politikurad, ise kul turul i Tval saz-
risiT. Sesabamisad, xdeba kol oniis cnebis kl asikuri interpretacia yvel a
doneze. swored imperial izmze reagirebis Sedegebi, erovnul -kul turul i
identobis Ziebis tendenciebi akavSirebs am periodis qarTul da ukrainul
literaturul diskursebs.

literaturul asparezs ikavebs axal i Taoba, roml is umTavres esTe-
tikur da istoriul amocanad rCeba kol onial izmis damTrgunvel poli-
tikasTan kul turul i meTodebiT reagireba. aseT tendenciebs vxvdebiT
taras SevCenkosa da misi Tanamoazreebis, qarTvel samocianel Ta

⁶ ukrainul is garda erT-erTi aseTi mniSvel ovani iyo bel orusi intel igenciis wre,
romel sac ukavSirdeba bel orusul i nacional uri moZraoba. mis saxel Tan arian
dakavSirebul i kastus kal inovski, franciSek boguSevici. rogorc Cans progresul rus,
bel orus da ukrainel axal gazrdebSi peterburgis socio-kul turul ma garemom saerTo
ideebi gaaCina da es kargad aisaxa maT nawarmoebebzec.

SemoqmedebaSi. unda aRiniSnos, rom TviT romantizms wiaRSi ikidebs fexs erovnul i narativis, kol onial izmze reagirebis probl emebi, romel sac real izms epoqa gansxvavebul i Zal iT, axal i gamomsaxvel obiTi xerxebiT aviTarebs. am periodis Sesaxeb samecniero l iteraturaSi gamoTqmul ia saintereso Sefaseba: „daufaravad icvl is saxes qarTul i sazogadoebis reaqciac rusul kol onial izmze da romantizms xanis ambival entur statuss radikal uri dapirispireba cvl is: anticol oniuri moZraobis istoriul ad gamomuSavebul sarwmunoebriv strategias erovnul i strategia Caanacvl ebs- (ratiani, 2015:108).

sainteressed aRwers franc fanoni kol onizatorisa da kol onizebul is urTierTobebS frangi kol onial istebisa da al Jiris magal iTze. fanonis azriT, kol oniur samyarosi maniqeisturi principiT, Zal momreobaze dafuZnebiT mkveTrad aris gamoyofil i kol onizebul ebi da kol onizatorebi, sadac kol onizebul i xal xi siZul vil iT aris Sepyrobil i maT mimarT. am urTierTobaSi Zal adoba da siZul vil i ormxrivia, kol onizebul i xal xi aseve siZul vil ze dafuZnebul i Zal adobiT cdil obs Tavisufl ebis mopovebas. msgavsi model i viTardeboda kavkasiis kol onizaciis aspeqtSi. `rusebi saqarTvel oSi dabinavdnen da stumrad mosul T maspinZl oba daiwyes- - al eqsandre yazbegis proza yovel gvare al egoriisa da simbol oebis gareSe amwvebs ruseTis kol onizatorul politikas kavkasiaSi. mis SemoqmedebaSi Riad aris warmodgenil i centrisa da periferiis urTierTobaTa probl emebi, rogor aRiqvamen erTmaneTs dampyrobil i da dapyrobil i. am Tval sazrisiT aris diaqronul i kavSiri taras SevCenkos real istur nawarmoebebtanac. poemebSi `katerina- da `sizmari- aseve Riad Cans ukrainul -rusul i marginal uri mimarTeba (moskal i-xaxol i), `SavTval warba, I amazebo, imij nureT, magram ara moskal ebze, maT nu miendobiT. moskal ebi sxva rj ul ia da ubedobiT dagtanj aven⁷ (SevCenko, 2003:92)- - rusi jariskacis saxiT SevCenkos warmodgenil i aqvs dampyrobl is damamcirebel i, swored siZul vil ze dafuZnebul i, damRupvel i mopyroba.

⁷ viyenebT poemis sakuTar pwkaredul Targmans.

1.3. sabWoTa konteqsti, rogorc axal i kol onial izmi da al ternatiul i diskursis model ebi

XX saukuneSi Tanamedrove postkol oniuri gamocdil ebis qveynebs saqarTvel o da ukraina ukavSirdeba rusul i imperial izmis Sevl ili model iT – sabWoTa total itarul i sistemiT, romel ic vol untaristul ad, pol itikuri nebis da ara obieqturi kanonzomierebis mixedviT cdil obda kul turul i procesebis marTvas. saqarTvel osa da ukrainis mTel i meoce saukunis gamocdil eba swored sabWoTa konteqstsa da mis mimarT ambivalentur procesebzea dafuznebul i. saxezea axal i `kul turul i imperial izmis- paradigma, romlis Sesabamisad, literaturul i procesebis bunebrivi evol ucia icvl eboda da eqvemdebareboda revol uciuri gardaqmnebis moTxovnebs. dRes ukve sakamato araraa, rom social isturi revol ucia rusul i proeqtia da am proeqtSi paritetis principi ar moqmedebda, dominant i ruseTis garda, yvel a sxva daqvemdebarebul ia. saqarTvel oSi sovietol ogiuri kvlevis saetapo mniSvel obis naSromi gaxda akaki baqraZis sayovel Taod cnobil i `mwerlobis moTviniereba-, romel ic erT-erTi pirveli wignia literaturaSi kol oniuri diskursebis kvlevis Tval sazrisiT: `skkp gamoxatavs mxol od ruseTis erovnul interes. ibrZvis ruseTis imperiis ganmtkicebisTvis. skkp imdenad iTval iswinebs ssrk-Si Semaval i ararusi xal xebis survil sa da miswrafebas, ramdenadac es daemTxveva ruseTis gegmebs. ubral od rom vTqvaT, rac kargi da misaRebia ruseTisaTvis, kargia da misaRebia saqarT-vel osTvisac (yvel a ararusisTvisac)- (baqraZe, 1990:5). am Tval sazrisiT qarTul i da ukrainul i real oba kvlav saerto probl emis erT mxares armoCndeba, xdeba kol onial izmis deklarireba. g. C. spivakis mier definicirebul i `subal ternis- (daqvemdebarebul i cnobierebis) principi miesadageba sabWoTa imperial izmis praqtikasac. imave principiT xdeboda hibridul sabWoTa literaturaSic dominantisa da daqvemdebarebul is gamokveTa. akaki baqraZis mosazrebiT, `carizmi Cumad, miparviT cdil obda rusifikaciis aqtis Catarebas. rus komunistebs ki arafris eSiniaT. maT rusul Sovinizms internacional izmis niRabi aafares da literaturis

particul obis principis momarjvebiT, yvel a ararusi xal xis mwerl oba ruseTis samsaxurSi Caayenes- (baqraZe, 1990:25).

kul turasa da mwerl obaSi imperializmze reagireba sakmaod sainteresod viTardeboda. winaaRmdegobrivma procesebma ganapiroba opoziciuri wyvilis – koloniuri da antikoloniuri (Cveni mosazrebiT, al ternatiuli diskursi) – strategiebi. am aspeqtSi saqarTvelosa da ukrainis literaturul-kul turuli procesebis Sedareba mniSvelovania. mul tikul turuli, evropocentristuli modernistuli/avangardistuli kul tura wadmoadgens axali imperiuli kul turis pirvel mniSvelovan opozicias. Sesabamisad, igi formirdeba pirvel did antikoloniur modelad. Mmodernizms/avangardis tendenciebis kvl eva wadmoadgens meoce da ocdameerte saukuneebis qarTuli da ukrainuli literaturuli procesis dominant markeribs, koloniur da antikoloniur damokidebul ebebs, Zal adobrivad Sewyvetili avangardis gagrZel ebas postsabWota periodis dadgomisTanave. komparativistikaSi ukanasknel periodSi gaaqtiurda modernizms kvl ebebis masStabebis gafarToeba da masSi tabudadebuli yofilis sabWota gamocdilebis integrireba. avangardizms ukrainuli gamocdileba qarTul literaturatmcodneobit si avistikaSi/ukrainistikaSi jer Seuswavelia, amitom gamovyofT mis umTavres maxasiaTeblebs da maT mimarTebas qarTul konteqstTan.

Tu mecxramete saukunis meore naxebris ukrainuli literaturuli procesebi tipologiur kavSirSi imyofeboda realizmsa da kritikuli realizms esTetikastan, saukuneTa mijnaze msofilioSi mimdinare procesebis Sesabamisad icvlis orientirebs – evropasa da ruseTsi dominantur modernistul esTetikas ukavSirdeba simbolisturi da avangardistuli gamovlinebebiT.

es procesebi emTxveva mecxramete saukuneSi safuZvel Cayril istoriul modernizacias da sakuTriv modernizms esTetikas, rac orive qveynis magalitze sakmaod mizanswraful da farTomasStabian kul turul procesebSi aisaxa. Tanamedrove mkvl evarTa mosazrebiT, modernizmicalsaxad evropocentriuli xasiaTis iyo da gamoixateboda kul turuli veqtorebis vesternizaciiT. `dRes mkvl evrebi Tanxmdebian modernuli sazogadoebebis evropocentristul bunebaze – imaze, rom, erTi mxriv,

modernul oba evropul i civilizaciis produqtia da, meore mxriv, imaze, rom social uri modernizaciis procesi evropis daxsul sivrceSi xorciel deboda; Tumca ocdameerTe saukunis mij naze am perspeqtivis global ur kontekstSi ganTavsebis saWiroeba dgeba- (wifuria, 2017:29).

aRniSnul i periodis qarTul i da ukrainul i literaturul -kul turul i procesebi identuria:

- modernizms kul turul i stil is gaTavisebiT saqarTvel osa da ukrainaSi xdeba kol oniuri statusisagan gaTavisuflebis dekl arireba da sakuTari kul turis evropul i arCevanis Riad dafiqsireba;

- 1920-30-iani wl ebis modenristul ma/avangardistul ma procesebma gavl ena iqonia mTel i meoce saukunis kul turis istoriaze;

- avangardizms wiARSi ganviTarebul ma da Zal adobrivad Sewyvetil ma procesebma qarTul da ukrainul sociokul turul real obaSi metnaki ebi intensivobiT ganapiroba postsabWoTa kul turis ganviTareba. postmodernul epoqaSi orive qveynis kul turaSi cal saxad SeiniSneba Sewyvetil i avangardis tradiciebis gagrZel eba rogorc mizandasaxul ad, aseve inerci iT.

Sesabamisad, postsabWoTa procesebis kvlevisas gverds ver avuvt iT sabWoTa kol oniur kontekstsa da avangardis istorias. ukrainul i avangardi (*iseve rogorc postmodernizmi*) qarTul i literaturaTmcdoneobiT ukrainistikaSi j er ar aris gamokvleuli da am mxriv, Cveni naSromi kvlevis pirvel cdas warmoadgens.

mecxramete saukunis dasasrul sa da meoce saukunis dasawyisSi ukrainul i kul turis sivrceSi mkafiod ikveTeba evropul i kul turul i stil is, modernizms konturebi. 1910-iani wl ebidan ukrainis sam did qal aqSi – kievSi, xarkovsa da odesaSi SeiniSneboda modernistul i, avangardistul i kul turul i stil is momZl avreba. Tumca literaturul modernizmze araerTi mkvlevari gacilebiT adre, mecxramete saukunis 90-iani wl ebidan saubrobs. miuxedavad imisa, rom ruseTis imperiis mier SemuSavebul i administraciul i dadgenilebiT ukrainul i kul tura akrZal vebs eqvemdebareboda, igi mainc cdil oda msofli o kul turul procesebTan kontaqtis damyarebas. avtoritetul i kul turol ogisa da

komparativistis T. hundorovas samarTl iani SeniSvniT, „sl avur l ite-
raturebSi modernizms epoqam gansakuTrebiT gaamwvava maRal i kul turis
arsebobis sakiTxi, ramac warmoSva erovnul i l iterebSi
„nakl ul ovnebis“ da maTi modernizaciis probl ema“ (hundorova, 2008:73).
modernizmsadmi mgrZnobel oba SeiniSneba amave periodis qarTul
l iteraturul diskursSi, TiTqmis erTdroul ad 10-iani wl ebidan. magram
misi recefcia erovnul i l iteraturul i procesis gaTval iswinebiT gan-
sxvavebul ad ganviTarda am or l iteraturaSi da hqonda erTnairi dasas-
rul i.

Tbil issa da kievSi avangardistul i xel ovnebis ganviTarebas mniSvne-
l ovnad Seuwyo xel i ruseTsi ganviTarebul ma movl enebma. samoqal aqo omisa
da megapol isebSi arsebul i qaosisgan rusul i inteligencia imperiis
periferiebSi cdil obda Tavis Sefarebas. aseT qal aqebS Soris aRmoCnda
swored Tbil isi, kievi, xarkovi da sxv. Tbil isSi il ia da kiril e
zdaneviCebis, i. degenis da i. terentievS, daviT kakabaZis meTaurebiT
gaCnda art kafeebi da daiwyes maTi moxatva („Фантастический кабачок“, Ладья
Аргонатов). `qveyana marTI ac iqceoda da mxol od tfil isi iyo erTaderTi
qal aqi, romel ic am `qcevas“ poeturi mReriT xvdeboda“, – werda grigol
robaqiZe 20-ianebis Tbil isur bohemur cxovrebase.

ukrainisgan gansxvavebiT futuristebis j gufi saqarTvel oSi sakmaod
gvian gamoCnda, 1922-1924 wl ebSi. cnobil ia, rom am dros ukve arsebobda
avangardizms gansxavavebul i, `cisferyanwel ebisa- da Tbil isSi rusi
avangardistebis mul tikul turul i/mul tieTnikuri gamocdil eba.
futurizms istoria saqarTvel oSi Tanamedrove l iteraturaTmcodneobaSi
araerTgvaradaa Sefasebul i. srul iad samarTl iand miCneul ia, rom swored
`cisferyanwel ebma- gaukafes gza saqarTvel oSi avangardizms sxva
gamovl inebebsac. Tumca, qarTvel i futuristebi gamoCeniStanave daupiris-
pirdnen rogorc kl asikur mwerl obas, aseve ukve sakmaod avtoritetul
qarTvel avangardistebS. bol o periodis erT-erT gamokvl evaSi
l iteraturaTmcodne l . aval iani ase afasebs futurizms qarTul
istorias: `qarTul i futuristul i j gufis istoria dRes, sabWouri
total itarizms fonze, aramCTu anaqronizmad, absurdis Teatris erT-erT
aqtad gvesaxeba.. Tumca amave weril Si l . aval iani ase aj amebs qarTvel i

futuristebis Semoqmedebas: `piruTvnel i literaturis istorikosis Tval TaxedviT, cisferyanwel ebi da futuristebi sxvadasxva `woniT kategorias rom ganekuTvnebodnen, cxadia, magram isic unda iTqvas, rom qarTvel futuristebis ar dascal daT: maTi miRwevebi formal izmTan `morkinal maprol etarul i mwerlobis ideol ogebma mal eve sananebl ad gauxades- (aval iani, 2016:327-333).

qarTvel i mkvl evrebi cal saxad aRniSnaven italiuri da rusuli futurizmis miBaZvisa da gadamRerebis elementebisac. miuxedavad am msgavsebis, Tanamedrove samecniero literaturaSi aRniSnulia misi original uri markerebic. literaturaTmcode T. paiWaZis saintereso dakvirvebiT: `qarTul futurizms individual uri maxasiaTebis ebic gaaCnda, Taviant evropel TanamozareTa msgavsad da TbilisSi moRvawe rusi futuristebisgan gansxvavebiT, `qarTvel i l efel ebi- erTmniSvnel ovnad upirispirdebodnen simbol izms. italiel futuristTa darad, qarTvel ebic miesal mebodnen qveynis teqnikur ganvitarebas da am procesis damabrkol ebel mizezad warsulis gadmonaSTebis miicnevden. sxva mxriv, futuristuli vnebaTaRel vani saqarTvel oSi nacnobi scenariT miemarTeboda: industriisa da primitivizms nazavi, urbanizmi, pol emika xel ovnebis (Ziritadad literaturis, mxatvrobisa da kinos) ganvitarebis perspeqtivebze, dapirispireba aristokratul msofil mxedvel obasTan da sxv.- (paiWaZe, 2017:161).

cnobilia, rom qarTvel i futuristebisTvisac, Tavisi arsebobis sakmaod mcire periodis miuxedavad, sxva avangardistebis msgavsad, ucxo ar iyo bohemuri, skandal uri da epataJuri performansebi. maTi erT-erTmniSvnel ovani futuristuli nisani iyo zaumis enis damkvidreba poeziaSi (s. Ciqovanisa da sxv. zaumuri poezia). zaumuri poezia damaxasiaTebel ia, evropeli da umetesad rusi futuristebisTvis. XX saukunis dasawyisSi, TbilisSi moRvawe rusma avangardistebma al . kruConixis meTaurobiT zaumuri poezia metad aqtual uri gaxades. `axali garemo - Wreli, internacional uri, sxvadasxva enaze mol aparake moqal aqeebiT savse `tfilisi- enobrivi formebis, gamoxatvis maZiebel i al eqsei kruConixisa da misi megobrebisTvis axal gamowvevad, axal SemoqmedebiT ganzomil ebad iqca. es real oba kruConixis Tbilisuri cxovrebis pirvelive etapze gamoikveTa,

tfil isis quCebSi mosmenil i sityvebi, bgerebi da xmebi l eqsebSi gaCnda- (paiWaZe, 2017:155).

qarTul i zaumuri poezia imiT aris mniSvnel ovani, rom `maT Seqmnes erovnul fesvebze morgbul i, qarTul fol kl orsa (Sel ocva, gaTvl a, al ogikuri sityvaTSeTanxmebani, sityvaTqm nadoba) da harmoniul bgerwerasTan miaxl oebul i disharmoniul i l eqsebi~ (aval iani, 2016:337).

qarTul i kul turis istoriaSi futurizms, rogorc avangardul gamovl inebas mniSvnel ovani adgili ukavia da am mimarTul ebiT bevri probl ema j er kidev ar aris saTanadod gamokvl eul i. T. paiWaZis daskvniT `futurizmi da misi `savizito baraTi zaumi~ kavkasiaSi mxol od istoriul an epigonur movl enad ar SemorCa gasul i saukunis xel ovnebas, misi l iteraturul i mental oba da genetikuri warmomavl oba misive gasrul ebis Semdeg ufro sacnauri gaxda, radgan l iteraturul narativebSi ritmul -musikal uri srul yofil ebis, mxatvrul -formal uri sistematizaciis futuristul ma forme bma, Semdgomi periodis mwerl oba Sic icina Tavi da, zogadad, meoce saukunis l iteraturul cxovreba Sic airekl a da fsiqol ogiuri gardatexa moaxdina xel ovnebis istoriaSi~ (paiWaZe, 2017:165). marTI ac, es tendenciebi naTI ad warmocndeba postsabWoTa periodis rogorc qarTul , ise ukrainul i kul turis istoriaSi.

kievisa da xarkovis l iteraturul i bohema saintereso da im droisaTvis axal i movl ena iyo. ukrainel i da rusi avangardistebi ikribebodnen niko- l aivskisa da xreSatikis quCis kveTaze mdebare kafeSi „ХЛІАМ“ («художники, літератори, артисти, музиканти»), sadac poeturi performansebi da epataJi yovel dRiuri movl ena iyo. aq ikribebodnen rogorc ukrainel i, aseve rusi poetebi da mwerl ebi. cnobil ia, rom osip mendel Stami aq kiTxul obda Tavis l eqsebs, mixeil bul gakovs es kafe moxseniebul ic aqvs romanSi `TeTri gvardia“ rusul i abreviaturiT ПРАХ («поэты-режиссеры-артисты-художники»). „haerSi ukve trial ebda ara mxol od axal i ideebi, – wers avangardizis Tanamerove mkvl evari ana bil a – aramed SeigrZnobda axal i social uri gardaqmnebic~ (bil a, 2010:20).

avangardis istoriis Tanamedrove kvl evebSi xSirad aris warmoceni l i xarkovis kul turul i cxovrebis roli, romel ic moiazreba ukrainaSi

avangardis saTaveebTan. cxadi xdeboda, rom ukrainul i avangardi tipol o-
giur kavSirSi iyo rogorc rusul futurizmTan, aseve organul ad erwymoda
aRmosavl eTevropul futuristul panoramas. unda aRiniSnos, rom rusul i
avangardiT daintereseba da masTan kavSiri rogorc ukrainul i, ise
qarTul i avangardis ganviTarebisa da evropul Tan integraciis Sinagani
dinamikiT iyo gamowveul i.

ukrainul i futurizmi mniSvnel ovnad gansxvavdeba, Tumca garkveul ad
msgavsebas avl ens qarTul avangardul -futuristul ZiebebTan. orive erTsa
da imave pol itikur wiRSi warmoiSva da tragikul ad dasrul da.

futurizmis damkvidreba ukrainul i literaturaSi dakavSirebul ia Zmebis
mixail o da vasil semenkoebisa da fermwer pavl e koJunis saxel Tan. Zmebi
burl iukebis msgavsad Zmebma semenkoebmac Seqmnes ukrainul i futuristul i
gaerTianeba. swored aqedan iwyeba maTi Tamami, epataJuri l iteraturul i
eqsperimentebi da skandal ebi saukunis dasawyisis l iteraturul kievSi.
ruseTSi ganaTI ebamiRebul i Zmebi, cxadia, ganicdidnen moskovel i
avangardistebis, gansakuTrebiT ki vl adimer maiakovskis gavl enas, roml is
saj aro gamosvl ebiT STagonebul ebmac mSobl iur qal aqSi dabrunebis
Semdeg gadawyvites, daenergaT axal i, maTi azriT, momavl is xel ovnebis
esTetika. samecniero l iteraturasi damkvidrebul i tradiciis Tanaxmad
(kuzmenko, 2013:23), futurizmis ukrainul i l iteraturul i invarianti
SeiZl eba pirobiTad sam etapad daiyos – kverofuturizmi, anu
winarefuturizmi (1914), panfuturizmi (1918-1927) da „axal i generacia“ (1927-
1931).

Tavisi arsiT warsul isa da yovel gvare avtoritetis uarmyofel i
momavl is xel ovnebis esTetika simbol ur TariRs daemTxva – ukrainul i
l iteraturis umniSvnel ovanesi warmomadgenl is, taras SevCenkos,
dabadebidan 100 wl is iubil es – 1914 wel s. caristul ma xel isufebam
akrZal a mwerl is xsovnisadmi pativis migebis gamoxatva saj arod da amiT
cdil obda demonstraciebis Tavidan acil ebas. Tumca, mTel i ukrainul i
l iteraturul i da kul turul i el ita Riad Tu iatakqveSeTSi mainc
emzadeboda saxal xo/erovnul i poetisaTvis pativis misagebad. dinebis sawi-
naaRmdegod mxol od axal gazrda poeti, bunebiT meamboxe da futurizmis
erT-erTi pirvel i ukrainel i mimdevari, mixail o semenko wavida. Tavisi

Literaturul i debiuti man swored SevCenkosa da mis SemoqmedebasTan dapirispirebiT daiwo. rogorc amas sworad SeniSnavs avangardul i xel ovnebis germanel i Teoretikosi peter biurgeri: „istoriul avangardTan erTad xel ovneba gamodis rogorc sazogadoebrivi qvesistema TviTkritikis stadiaSi“ (biurgeri, 2014:35). swored TviTkritikis tendencia gaxda futuristul i xel ovnebis erT-erTi mTavari markeri. saqarTvel oSi 1922 wel s Camoyal ibebul i futuristTa daj gufeba da maTi gamocemebi Riadac da al egoriul adac imeorebdnen warsulis uaryofis tendenciebs. ase aixsneba maTi erT-erTi gamocemis saxel wodebad gogirdmJavis formul is dasaxel eba – H_2SO_4 igi miCneva, rogorc Zveli xel ovnebis ganadgurebis simbol o. rusul -ital iuri avangardiT STagonebul ia qarTvel i futuristebis manifestic `saqarTvel o-feniqsi~, maTi azriT, qarTul i kul tura feniqsiViT ferfl idan unda aRmdgariyo.

SedarebiTi LiteraturaTmcodneobis kidev erTi mkvl evari iarina cimbal i saintreso mosazrebas gvTavazobs ukrainul i futurizmis Sesaxeb: „TiTqmis saukunis ganmavl obaSi ukrainul i Literatura viTardeboda, rogorc Taviseburi oj axuri proeqti. ruseTis imperiis Sovinisturi pol itikis pirobebSi mwerl ebSi ibadeboda saerTo saqme, saerTo miznebi, saerTo Rirebul ebebi. kiril e-meTodel ebi iwodebodnen ara ubral o amxanagobad, aramed saZmod, Zmobad. taras SevCenko Tavis mamad kotl iarevskis miCnevda. marko vovCoki gogol s uwodebda ara mxol od ufros megobars, aramed ufros Zmas. Jiteckebis, antonoviCebis, dragomanovebis, kosaCebis, ril skebis oj axebis praqtikaSi Literatura metaforul ad moiazreboda, rogorc saoj axo saqme: aq iyo mama, deda, qal iSvil i, vaJi, biZa, da, Zma, roml ebSic gamoxatul i iyo sul ieri naTesaoba Tu Literaturul i memkvidreoba. maTTvis umaRl esi iyo SevCenkos, rogorc eris simbol uri mamis saxe- (cimbal i, 2014:289). saoj axo tradicia LiteraturaSi xal xosnuri tradiciidan iRebda saTaves da inerciIT grZel deboda adreul modernizmamdec. „xal xosnurma miTma gamoaCina, rom ideal ur xal xosnur oj axSi arsebobs harmonia Taobebs Soris, Svil ebi adideben mSobl ebs, umcrosebi – ufrosebs... mSobl ebisa da ufrosebis avtoriteti ki upiroboa, eWvgareSea“ (pavl iCko, 2002:48).

m. semenkos literaturul i cxovrebis dasawyisi futuristul i esTetikisTvis damaxasiaTebel i epataJiT gamoirCeva. didi kobzaris 100 wl is iubil esaTvis Ria Tu farul mzadebaSi myofi literaturul i ukrainis cxovrebaSi mniSvnel ovani movl ena iyo, rom 1914 wl is ianvari-martis ganmavl obaSi axal gazrda poetma mixeil semenkom gamosca ori mcire poeturi krebul i, roml ebic gamorCeul i iyo TavianTi winasityvaobamanifestebiT. kritikosebi, mkiTxvel ebi, kul turul i el ita gansakuTrebiT mkacrad reagirebda krebul is „derzannia“ skandal ur winasityvaobaze, romel sac damabnevel i saTauri hqonda – „TviTon“. poeti-futuristi werda: „me ar SemiZl ia veTayvano SevCenkos, rodesac vxedav mas Cems fexebTan davaradni l s... mas vusurvebdi sikvdil s, esac Tqveni saiubil eo dResaswaul i... me vvvav Cems kobzars“... futurizmis l ideri sxvebisgan gansxvavebiT akritikebda ara mxol od SevCenkos ganusazRvrel avtoritets, aramed, zogadad mTel mis Semoqmedebas da mas moZvel ebul ad, aramoTxovnad nawarmoebis nakrebad miicnevda. poeti-futuristi mixail o semenko evropel i da rusi futuristebis msgavsad warsul is uaryofis gziT axl is Seqmnisaken miiswrafoda. mis mier gamowveul i literaturul i skandal isa da, zogadad, adreul i futurizmis gasagebad saWiroa misi Semdegi krebul is, „kverofuturizmis“, manifestis gaazreba, sadac is wers, rom xel ovneba aris Tavgadasavl ebisa da Ziebebis Seuqcevadi procesi, amitom kverofuturizmi (*quero-Zieba*) xel ovnebaSi Ziebis esTetizacias axdens. „futuristebi ar scnobdnen kanonebs, maTTvis SeuZl ebel i iyo, hyol odaT winaprebi, literaturul i „mamebi“. taras SevCenkos, rogorc poeziis mamis, uaryofis saSual ebiT isini zogadad mTel ukrainul literaturas uaryofdnen- (cimbal i, 2014:293). semenkos manifestSi kargad Cans universal uri literaturis miReba-aRiarebisa da erovnul is uaryofis tendenciebi: „kverofuturistul i xel ovneba SeuZl ebel ia iyos an ukrainul i, an Tundac romel ime sxva. xel ovnebaSi erovnul obis niSnebi – es aris misi primitiul obis niSnebi. kverofuturistul i xel ovneba unda iyos zogadsakacobrio SegrZnebebis Semcveli, nacional uri xel ovnebis bundovani gza ukve gardasul ia- (semenko, 1914:2). semenkos mier erovnul i sawyisis uaryofam gaaRrmava konfli qti sxva avangardistebTan, roml ebic manamde misi Tanamoazreebi iyvnen literaturul winaprebis uaryofis Tval sazrisiT.

cxadi gaxda tradiciul kul turasTan dapirispirebis gansxvavebul i meTodebi ukrainel avangardistebSi. amave azrs aviTarebs mkvl evari g. I omiZec „futuristebi, upirvel esad, kl asikur esTetikasa da moral s daupirispirdnen. iqneb warsul Tan, mamebis TaobasTan kavSiris srul wyvetaze pretenzias gul isxmobdnen, rodesac futurizmis da froidis naazrevis kavSirze miuTiTeben~ (I omiZe, 2015:238). Tuki am faqts evropul kul turul konteqstTan integraciad miviCnevT, ufro cxadi gaxdeba istoriul i avangardis recefciiis fargl ebSi ukrainul i kul turul i sivrcis identificireba evropul i kul turis wiaRSi. amave weril Si g. I omiZe boris groisisa da sxva saetapo mniSvnel obis avtorebze dayrdnobiT cal saxad warmoaCens rusul i futurizmis da diqtaturis kavSirs. „rusul i futurizmis politikuri angajirebul oba sabWoTa diqtaturis Tanmxl ebi movl enaa, rusul futurizms, mis Teoriul safuZvl ebs zurgs umagrebda rusul i anarqizmi da misi mamamTavrebis – bakuninisa da kropotkinis naazrevi – mxol od im gansxvavebiT, rom anarqizmi ufro masebze da ara individze iyo orientirebul i, maSin roca rusul i futurizmi, ufro metad individual istebis j gufis TviTgamoxatvis formad SeiZl eba miviCni oT~ (I omiZe, 2015:29). avangardizmis es tendencia mTel i meoce saukunis ganmavl obaSi modernul obis erT-erT markerad iqca ukrainul mwerl obaSi, rac yvel aze mkafiod gamovl inda saukunis dasarul isa da gardamaval i epoqis postmodernis esTetikaSi. rusul avangardTan uSual o kavSiris miuxedavad, ukrainul i avangardi cdil obda rusul isgan, zogadad rogorc kol oniuri kul turisgan, Tavis daRwevas. amdenad rusul da ukrainul s futurizms Soris, sul cota, politikuri mizandasaxul obaa gansxvavebul i. avangardizmTan erTad maRal i modernistul i kul turidan ukrainul i literaturaSi mniSvnel ovani adgil i ekava simbol izmsac.

meoce saukunis 20-iani wl ebis l iteraturul i procesebi kol onial izmis formirebisadmi Tavisebur refl eqsirebas avl ens. xdeba ukrainis, rogorc imperiis periferiis, xel axal i kanonizeba da Tavs iCens erTgvari daqsaq-sul oba kul turul i el itis warmomadgenl ebis poziciebs Soris. axal i xel isufl ebisTvis saWi ro gaxda marTvadi kul turul i el ita. aseTi el itis Camosayal ibebl ad mtkivneul i nabij ebis gadadgma gaxda saWi ro. am

periodis mraval feroanma literaturul ma daj gufebebma mkafiod warmoaCina literaturul i procesebis ambival enturi xasiaTi. saintereso masal as izI eva 1925-1928 wl ebSi mimdinare procesebi, roml ebic literaturul i diskusiis saxel iT damkvidrda literaturis istoriaSi. am diskusiis wamomwyebad miCneul ia axal gazrda prozaikosi, avangardisti, pamfl etebis ubadl o ostatici mikola xvil ovi. Jurnal is „kul tura da cxovreba“ 1925 wl is 30 agvistos nomerSi gamoqveynda misi pamfl eti „satana kasrSi“, anu grafomanebis, spekul iantebis da sxva „ganmanaTI ebl ebis“ Sesaxeb“. pamfl etSi mikola xvil ovi misTvis damaxasiaTebel i ironi iT akritikebs prol etkul tis mimdevarTa esTetikas.

mis eseebSi - `vidre xval ?- (1925), `mwerl obis apol ogetebi- (1926), `ukraina Tu mal orosia?!- aSkarad ikveTeboda sabWoTa ruseTis mier Tavs moxveuli prol etkul turis principebTan dapirispireba da kul turul i veqtorebis vesternizacia. tendenciebi yvel aze mkafiod gamoCnda eseSi `mwerl obis apol ogetebi (kul turul i revol uciis probl emisaTvis)-, romel Sic avtori ironiul ad akritikebs prol etkul tis rusul model s da ukrainul i literaturis ganvitarebisTvis gamokveTs mniSvnel ovan aqcentebis: `ratom aris ukrainul i kul tura msofli osTvis j er kidev terra incognita? rogorc iqna, Cvens literaturas mieca saSual eba, daadges Tavisufali ganvitarebis gzas. amdenad, Cven winaSe dgeba sakiTxi: Tanamedrove msofli o literaturul procesebSi roml isken unda aviRoT gezi? da aqve upirispirdeba axal Seqmnili politikuri koncefciiis mier dekl arirebul tendenciebs: `rac ar unda moxdes, arc erT SemTxvevaSi rusul isken. es sakiTxi gadawyvetilia da ganxil vas aRar eqvemdebareba. Cveni orientacia mxol od dasavl eTevropul i xel ovnebis, misi stil isa da meTodebisakenaa mimarTuli- (xvil ovi, 2007:825-831). amave periodSi ukrainul i literaturul i el itis erTi nawili (m. xvil ovi, mikola zerovi da sxv.) aqtiurad ganxil avda „evraziuli renesansis“ koncefcias Tanamedrove ukrainul i mwerl obisa da kul turis ganvitarebisatvis, romel ic aseve ver Tanxmdeboda oficial ur narativTan.

qarTuli avangardistuli gamocdileba ukrainul isgan saerto miznebis miRwevis Tval sazrisiT garkveul wil ad gansxvavdeba. ukrainisa da evropul i avangardisgan gansxvavebit saqarTvel oSi avangardis sxvadaxva

gamovl ineba erTmaneTisagan ar aris mkveTrad gamij nul i. SeiZl eba iTqvas, is erTgvari sinTezuri saxiTaa warmodgenil i. rogorc literaturamcodneobaSia miCneul i, simbol izmi da futurizmi saqarTvel oSi erTmaneTs ki ar upirispirdeba, aramed garkveul i Tval sazrisiT isini erTmaneTs avseben. qarTvel i modernistebi miCnevden, rom `saqarTvel os renesansi daiwyo-.

es sinTezuri xasiaTi kargad Cans tician tabizis cnobil weril Si `cisferi yanwebiT- (tabize, 1916:20-25). rogorc Cans, qarTul kul turul sivrceSi avangardi swored simbol izmisa da futurizmis erTdroul i gaazrebiT iwyebs damkvidrebas. futuristul i gaerTianeba saqarTvel oSi ukrainisgan gansxvavebiT, mogvianebiT yal ibdeba 1922 wel s da, mkvl evarTa azriT, masSi rusul i da italiuri futurizmis nakval evi SeimCneoda. faqtia, rom avangardul i da modernistul i kul tura saqarTvel oSi futuristebis ar miuRiaT da 1922 wl isTvis Tbil isSi ukve arsebobda cisferyanwel ebisa da rusi futuristebis mier Seqmnil i modernistul i gamocdil eba. Tumca pozicia `qarTul i literaturis evropul i radiusiT gamarTvis- Sesaxeb da mosazreba `saqarTvel os Semdeg uwmindesi qveyana aris parizi- miCneulia kol oniuri statusis gadal axvis mcdel obad avangardis wiARSi da es midgoma eTanxmeba kidec mikol a xvil ovisa Tu sxva ukrainel i avangardistebis Teoriul naazrevs dasavl ur kul turasTan integraciis Tval sazrisiT. sabol ood, es mTavari mizandasaxul oba aRmoCndeba kidec avangardis tragikul ad Sewvetisa da ukve postsabWoTa neoavangardistul ZiebebSi gagrZel ebis mizezi.

20-iani wl ebis xarkovsa da kievSi futuristul i gaerTianebebis masStabebma arc Tu umniSvel o adgil i daimkvidra. rogorc ukve aRvniSneT, maTi esTetika avangardul i tipis xel ovnebis Seqmnaze iyo orientirebul i, rac gul isxmoba tradiciul isagan gamijnvas, aseve Tanamedrove xel ovnebis modernizebas. esTetikur asparezze ukve axal i tipis xel ovnebis, social isturi realizmis, konturebi ikveTeboda, romelic mxol od sakuTar ideur-esTetikur Sexedul ebobs aRiarebda. amrigad, avangardi da social isturi realizmi erTmaneTisadmi principul i antagonizmis poziciaSi aRmoCndnen. ukrainul i futurizmis lideri, mixail o semenko, aSkarad gaemij na saxel mwifos mier dekl arirebul i literaturas.

მართალია, ფურცლის ტანადროვ მკვლევრები არნისვენ ამ მძინარეობის მუდრო კავსის პოლიტიკასთან (იმავე ფასისტურ ტუკონისტურ რეჟიმებთან). პარიზის სედარებიტი ლიტერატურაში მკოდნეობისა და პოეტიკის ცენტრის მკვლევარი მაია რაფაელი-ვარსიამსვილი ავანგარდის შესახებ გვთავაზობს საინტერესო მოსაზრებას: „დიქტატორული რეჟიმის ქვეყნების 1910-1920-იანი წლების ავანგარდის მოზრავებს საკუთარი ქვეყნის მდინარეებისა და მის ევროპულ გეოკულტურულ სივრცეში ცართვის სურვილი და კულტურათათვის ურთიერთობის საკუთარ მოდელზე აგება“ (ვარსიამსვილი-რაფაელი, 2014:379). ცხადია, ეს მოსაზრება ყველაზე მეტად შესაბამისაა კართულ-უკრაინულ ავანგარდს.

30-იან წლებში ცხადია ავანგარდის `ბედი`-საბოლოო კავსისი. 1934 წელს მოსკოვში გამართულ მხრალთა პირველ საკავსო ყრილობაზე, რომელსაც უსისროების სამსახურები აკვირდებოდნენ, უკრაინელ მხრალთა დელეგაციის წევრის, მ. სემენკოს თამაშის საუბრები მათი ყრადრების მიმართ დარწმუნა. 1999 წელს მოსკოვში გამოცემულ სსრკ სინაგან საყმეთა სახალხო კომისარიატის საიდუმლო დოკუმენტების კრების «Власть и художественная интеллигенция. Документы ЦК РКП(б) - ВКП(б), ВЧК - ОГПУ - НКВД о культурной политике. 1917-1953» არმოცნა დოკუმენტი სახელწოდებით «Спецсообщение секретно-политического отдела ГУГБ НКВД СССР О ходе всесоюзного съезда советских писателей» – მხრალთა გამოხმაურება ყრილობის მუშაობის შესახებ, მოხსენებაში წერია: `უკრაინელი დელეგაციის წევრებს სურს იყო საუბრები `მთელი ამ კომედიის (იგულისხმება ყრილობა) უსარგებლობის შესახებ`. ... უკრაინელი მხრლების საუბრებს სურს განსაკუთრებით მხრვე პოზიციის ყრილობასთან მიმართებით იკავებდნენ სემენკო და ბაბელი. „ყველაფერი მძინარეობს იმდენად დუნედ და სწორხაზოვნად, რომე მიცნდება მანიაკალი სურვილი, ავირო მკვდარი ტევზებიან ფეკალიები და პირდაპირ ყრილობის პრეზიდიუმს მივყარო. როგორ შეიძლება დაცინვის გარეშე ისაუბრო ამ სიკრუის ცერემონიაზე. კეთილი ადამიანების ის ნაწილი, რომელიც ვის დარბაზში, განსაკუთრებით სხვადასხვა რესპუბლიკებიდან, საზარელი ხმით უნდა ყვიროდეს მასობრივ განუკითხაობაზე, აპროტესტებდეს, მოითხოვდეს ადამიანურ და არა ამ სიკრუის ენაზე საუბარს, ამის ნაცვლად კი ისმენენ „ბელადების“ კრუ მოხსენებებს იმის შესახებ, ტუ რაოდენ კმაყოფილია ყველა. ცვენ კი აკ დავმსხდარვართ და აქვს ოდინებები ვამკობთ ამათ, როგორც კარხის

muSebi, xol o erovnul i kul tura da WeSmariti mxatvrul i sityva maT gadayares sadRac karel iis WaobebSi"... (dokumentebi.... 2006:232-234). gasagebi xdeba am sityvebis avtoris bedi, romelic uSiSroebis samsaxurebs sityvasityviT hqondaT dafiqsirebul i. masobrivi teroris dros 1937 wl is 23 oqtombers umaRI esi sasamarTI os samxedro komisiis daxurul sxdomaze gamotanil iqna ganaCeni - miesaj os sasjel is umaRI esi zoma - daxvreta da qonebis konfiskacia". ganaCeni imave dRes movida sisrul eSi (kovalivi, 1991:390). misi bedi gaiziara aTobiT mweral ma da kul turis muSakma.

20-30-ian wl ebSi sabWoTa xel isuflebis iniciativiT ukrainis sabWoTa social isturi respublikis dedaqal aqi kievidan xarkovSi gadaitanes, xarkovi am dros iyo Tanamedrove ukrainuli kul turis erTgvari „laboratoria“, sadac iqmneboda axal gazrda Semoqmedebis gansxvavebuli esTetikuri principebi.

1930 wl isTvis xarkovSi wiTel mweral Ta q. #6-Si aSenda axali sacxovrebeli korpusi, romel sac Tavisi originaluri arqiteqturidan gamomdinare daerqva «Слово» (Senobaris aso C-s formis). aRniSnuli korpuss mcxovrebeli iyvnen ukraineli mwerlebi da sazogado moRvaweebi. istorikos v. viatroviciS SefasebiT, `1933 wels golodomoris saSinel i periodis dros namdvil ma mexma gadauara mweral Ta saxl s `sl ovo-, iseve rogorc mTel ukrainul sityvierebas" (viatrovici, 2013:93). 1933 wl is 12 maiss, # 33 binis mobinadris, mweral mixail o ial ovis, gasamarTI ebiT faqtobrivad daiwyo mweral Ta saxl is dacxril va. m. ial ovis wauyenes absurduli bral deba, faSistur da kontrrevol uciur Zal ebTan kavSiri. aRniSnuli faqti udidesi fsiqol ogiuri dartya iyo mweral Ta saxl is mobinadreebisTvis, Cekistebis boroti xeli TiTqmisyel as binas Seexo. es faqti TiTqos bol o wveTi aRmoCnda mikola xvil ovisTvis, man Tavisi megobris, ial ovis, dapatimrebis momdevno dRes TviTmkvlel obiT daasrula sicocxle. meore dRes 19 dekembers daapatimres mweral i ol es dosvigni, 25 dekembers iumoris didosatati ostap viSnia, momdevno wl is dekemberSi erTmaneTis miyol ebiT - mwerlebi grigor epiki, val erian pidmogil ni, dramaturgi mikola kul iSi, val erian poliSuki, evgeni pl ujniki da sxv. maT umetesobas waredginaT bral deba da kompromatebi, adre dakavebuli

mwerl ebis Cvenebebis safuZvel ze dayrdnobiT. `xarkovis mwerl Ta saxl i `sl ovo- gaxda meoce saukunis ukrainul i sityvis tragediis Taviseburi fokusi (viatroviCi, 2013:105).

meoce saukunis ukrainis istoriaSi 1937 wl is 3 noemberi gamorCeul ad tragikul i dRea. am dRes sol oveckis banakSi daxvrites ukrainul i kul turul i aRorZinebis gamorCeul i warmomadgenl ebi: I es kurbas, mikol a kul iSi, val erian pidmogil ni, grigori epiki, marko voroni, mixail o ial ovi... maTi ricxvi erT aseul s aWarbebs. ukrainul i erovnul i aRorZineba da modernul obis uzarmazari tal Ra „daxvretil aRorZinebad“ gardaiqmna.

„daxvretil i aRorZinebis“ Sesaxeb saubari ukrainaSi akrZal ul i iyo, vidre meoce saukunis meore naxevarSi, bel adis kul tis msxvreviS Semdeg, `daTbobis periodSi- ar moxda maTi rehabilitacia. Tumca mal eve isev tabudadebul i gaxda maTi sakiTxi da real urad igi mxol od samocianel Ta Taobis araformal ur Sekrebebsa Tu egreT wodebul „TviTgamocemebSi“ („samizdatebSi“) ganixil eboda. antisabWoTa ukrainul i emigracia iyo faqtobrivad maTi Cakl ul i esTetikuri da intel eqtual uri memkvidreobis „Semnaxveli“; aseve maT faseul obebze damyarebul i erovnul i kul turis Semoqmedi, emigrantul i diskursisTvis arsebiT markerad kvl av modernul i oba rCebeda.

azrTa sxvadasxvaobisa da mraVal feroVani manifestebis miuxedavad, avangardizmi pirvel da did antikonioniur model ad migvaCnia, radgan man, garda orientaciisa, warmoaCina individual izmis problemebi, reprezentaciul i Tavisuflebisaken swrafva da erovnul i gamocdilebis sinqronizacia msofli o kul turul procesebSi⁸.

social isturi realizmi, rogorc dominanturi imperiul i kul turul i modeli, romelic, n. gafrindaSvil is SefasebiT, Tavisi ganvitarebis sawyis periodSi irekl avda `gamZvinvarebul i masebis ideologiას-, marTlac, mTel i sisastikiT daupirispirda Tavisufal poetur eqsperimentebs. `social isturi realizmi erTsa da imave dros, uaryofda avangards

⁸aRsaniSnavia, rom avangardisti mikol a zerovi literaturis ganvitarebis sampirobas ayenebda: 1) msofli o mwerlebis gamocdilebis gaziareba didi mwerlebis da xarisxiani Targmanebis saSual ebiT; 2) ukrainul i tradiciis gaazreba da arsebul i literaturul i monapovaris gadafaseba; 3) Tamami saxel ovnebo eqsperimentebi, axali teqniki moTxovnebis momZlavreba damwyebi mwerlebisTvis (zerovi, 2007:839).

(arisebiTad futurizms), da, amave dros, mis xerxebis Tavisi sasargebi od iyenebda, rogorc boris groisi aRniSnavs, futuristuli proeqti, romelic xel ovnebis da sinamdvil is daaxl oebas iTval iswinebda, sinamdvileSi ara maiakovskim, aramed stal inma ganaxorciel a. magram mTavari gansxvaveba avangardistuli da socrealisturi proeqtebs Soris aris is, rom avangardistebisTvis sinamdvile aris masala xel ovnebis nimuSis konstruirebisTvis, xolo socrealizmis ideologiebma sinamdvile gardaqmnes xel ovnebis nimuSad- (I omize, 2016:101). Semdeg ukrainuli literatura vitardeba klasiკuri socrealizmis kanonis konteqstSi (sol oვი, 2010:151-156) da ireკlavs misTvis damaxasiaTebel yvela universalias - koloniализმისადმი ambivalentური დამოკიდებულებას, რეზისტენტობას, ნონკონფორმიზმს, ემიგრაციასა და სინაგანი ემიგრაციის შემტხვევებს. ეს ფაქტები და მოვლენები იმპერიული წინაშესადმი განსხვავებულ კულტურულ პასუხებს უარმოაჩენს და შესაძლებელია მისი კლასიფიცირება კოლონიური და ანტიკოლონიური დისკურსებად.

2010 წელს საგარეულოში კატარა საერთაშორისო სიმპოზიუმი *totalitarizmi da literaturuli diskursi*~, სიმპოზიუმის ფარგლებში გაიმართა სამეცნიერო დიალოგი *totalitarizmi da literatura*~. ამ საკითხზე ლიტერატურათმცოდნე თამაზ ვაშაძე ასევე შეფასებდა აკტებს: *წვეულებრივი ავტორიტარული რეჟიმების და დიკტატურებისგან განსხვავებით, totalitarizმი არგაულის ეპოქებისა და შუა საუკუნეების არდგენის ცდაა, ყოფიერების ერთიანი იდეოლოგიით მტილიანად და მკაცრად მოეწესრიგების მაშინდელი მეთოდად მაქინჯი მიბაზვია. ჯალადობა და სიცრუე დამყარებული კვაზირელიგირი ერთაზროვნება, ერთსულოვნება, ერთრწმენიანობა, ცხადია, შემოკმედებისTvis მომაკვდინებელია, არარაფერი რომ არ ვტყვავთ რეპრესიებზე.*

ცნობილი საბჭოთა ფორმულა: *partია ცენი ეპოქის გონება, რჩება და სინდისია*- იმავე მეთვებნება, ვიდრე ტვიტონუნდა გვიტხრას _ პიროვნებას უარტმევა ის, რაც უმტავრესი და უსაკუტრესი აკვს, მისი სული გასვისდება, გიგანური ბომონს მიეკუტვნება... xel ovანიც გასვისებული, გაუცხოებული სულიტუნდა კმნიდეს.

totalitarizმის ემსხვერპლები არამართი წიგნი მწერლების სიცოცხლე, არამედ მათ მიერ დაუწერელი წიგნები, ტვიტ ცოცხლად გადარწენილ მწერალთა

Caკლ ულ ინივი, დამახინებულად ადამიანური და სემოქმედებითი ბიოგრაფიები, შეუქმნელი ნაწარმები - (ვასაძე, 2010:13).

ავანგარდისმი, მოდერნიზმი საბჭოთა კავშირის ოფიციალური იდეოლოგია. მოდერნიზმი გაცდნენ მარგინალური. რუსი, ქართველი, უკრაინელი ტუსხვა მოდერნიზმი მწერლების უმეტესობა რეპრესიების მსხვერპლი გახდა. მაიაკოვსკის სიტყვით: „ტვიტმკვილელი ობიტადასრულდა. ეს უკვე ავანგარდის დამარცხებაზე მიუთითებდა“ (ლომიჯე, 2016:93). 1933 წლის 13 მაისს გენალური უკრაინელი ავანგარდისტი მიკოლა ხვილივი სასოვარკვეტილი ტავსიკლავს. ტვიტმკვილელი ობამდე პეტრა დატოვა ცანავერი დრეს მსვენირი მზიანი დრეა. ტყვენ ვერც ვარმოიდგენს როგორ მიყვარს სიტყვით. დრეს 13-ია. დამახსოვრებულ, როგორი სევერებულ ვიყავი ამ რიცხვზე... *ხაი ჯივე კომუნიზმი* - (ვიატროვიჩი, 2013:90-91) ატყვამ დამარცხდა ავანგარდი⁹. მოგვიანებით პაოლია სვილი უკვე დამარცხებულ ქართულ მოდერნიზმს შეუერთებდა დამარცხებულ ტარგებს¹⁰.

ზალადობრივად სევერული პროცესების გაგრძელებას ვხვდებით მე-20 საუკუნის ანტისაბჭოთა ემიგრანტების ლიტერატურულ მემკვიდრეობაში, რომელიც ანტიკოლონიური დისკურსის ერთ-ერთ ვექტორად და ლიტერატურული პროცესის განუყოფელ ნაწილად მიგვაჩნია.

სოციალისტური რეალიზმი, ისევე, როგორც სხვა იდეოლოგია, მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრიდან ცვლილებას განიცდა. ბელადის კულტის მსხვერვის შემდეგ, ე.წ. „დატბობის პერიოდი“ დადგომამ ტოტალიტარული პოლიტიკის მოწინააღმდეგე ტიპის ლიბერალიზაცია და მთელი რიგი რესპუბლიკების ტაციონალიზმის გაზლიერება გამოიწვია, მათ შორის უკრაინაშიც.

50-იანი წლების მეორე ნახევარსა და 60-იანი წლების საბჭოთა კულტურაში ახალი სარეზი და სარეზიები გამოჩნდა. ტანამედროვე ჰუმანტარული კვლევების განსაკუთრებით გაზლიერდა გენერაციული და ტრანსგენერაციული პრობლემის

⁹ საბჭოთა კულტურის შესახებ საინტერესო მოსაზრებას გვტავაზობს ტავის ერთ-ერთ ბოლო ნაწარმში გ. ლომიჯეც ბორის გროის მოსაზრებათა კვლევით: „არის ერთგვარი მსგავსება სურრეალიზმსა და სოცრეალიზმს შორის - „ერთადერთი, რაც სურრეალიზმს ანტიურეალიზმს მისი ტანადროული ტოტალიტარული ხელოვნებისგან განასხვავებს, მხოლოდ მათი აგების ინდივიდუალური ბუნებაა, რომელიც ხელოვნების კანონებს ეკვმეობება, ხოლო გერმანია და რუსეთში სურრეალიზმის პრედიკატი პოლიტიკური ლიდერების მიმართება“. საკმაოდ ადრე მიუხედავად, სურრეალიზმი არ განვითარებულა საბჭოთა კავშირში... რადგანაც ატყვამ უკვე სურრეალიზმის ერთგვარი ტრანსფორმაციის - სოცრეალიზმის ხანა დგებოდა (ლომიჯე, 2015:242).

¹⁰ ქართველმა პეტებმა ივინას ვარმეთველ ეს საკუთარი არსის (დარცენილი ვარკვებზე კალმახი/და ახელი მაყვს ლაყუცები, /სემატულია ფეხზე ცაქმახი და უსიკვდილი ვერ გადვარცები) და ასეთი კიდევ არაერთი ამ პერიოდის ქართული პოეზია.

kvli eva da misi roli kul turis mexsierebis/identobis formirebaSi. prof. g. joxazis saintereso dakvirvebiT „am cnebis gamoyeneba (igul isxmeba `Taoba-, -i.m) safrangeTSi revoluciis droidan daiwyes... „Taobis“ koncepcia viTardeboda, icvl eboda 1968 wl amde, vidre axal gazrdebi Seqmnidnen axali tipis Taobas. ...1968 wels gamocnda wigni „Taoba“, romelic gamodioda yvela Taobisa da avtoritarulobis yvela formis winaarmdeg. bevrs I aparakobidnen imazec, rom Taoba erTi asakisa da mexsierebis xal xianaSromSi mkvlevari exeba pier noras generaciul koncepciasac, romel sac igi ase ganmartavs: pier noram gaxaza, rom Taoba xsovnis erT-erTi adgili ia, is adgili ia, romel sac granitis memorial iviT SeuZlia xsovnis Senaxva“ (joxaze, 2015:29).

cxadia, Taoba mnisvnelovan kul turul kategorias warmoadgens, gansakutrebiT modernulobis cnoebierebis gaazrebaSi. postkoloniur sazogadoebaSi Taoba warmogvidgeba socialuri da kul turul icvili ebemis indikatorad. mnisvnelovan rols Tamasobs Taobaliteraturuli procesis/kanonis evoluciasa da mis koreqciaSi. aset movlenad migvaCnia 60-ian wl ebis sabwota ukrainaSi, „datbobis periodSi“ xelovanTa axali Taobis kul turul koncepcia da misi roli erovnul literaturul kanonSi. literaturatmocodneobaSi es movlena „samocianel ebis“ saxel iT damkvidrda da igi gamokvets mTel i Taobis mier Seqmnil i epoqis kul turul markerებს. ivan draCi, mikol a vingranovski, dmitro pavliCko, lina kostenko – 60-iani wl ebis ukrainuli literaturis mtavari saxeebi arian. axali mxatvruli formebita (soneti, robaia) da stilit, modernulobis tendenciebit samocianeli poetebi hgavdnen erTmaneTs da amavdroul ad gamoirceodnen kidec individual urobiT. maTi markeri iyo mkvetrad gamoxatuli erovnuli narativi da msofliokul turasTan axali sal eqso formebita da SinaarsiT intergacia. is, rac romantizis epoqidan imemkvidra „daxrili uli aRorZinebis“ literaturul maestetikam, samocianelTa Taobam axali interpretaciuli formebit ganavitaras. am kutxit gansakutrebul teqstad gvevineba lina kostenkos „marusia Curai“, rogorc erovnuli gmiris gamocena da identobis Ziebis axali meqanizmebi socreal izmis dominierebis periodSi.

meoce saukunis meore naxevis I literaturul i procesis aRsanisnad Tanamedrove samecniero I literaturaSi damkvidrda termini `daTbobis periodis- I literatura. prof.Mm. miresaSvil i qarTul i I literaturis istoriis qronol ogiur monakveTs gamoyofs, esaa 1953-1985 wl ebSi ganviTarebul i mraVal ferovani kul turul -I literaturul i procesebi. mkvl evari aqve aRniSnavs aRniSnul i periodisaTvis damaxasiaTebel Taviseburebebs, roml ebsac azogadebs mTel i sabWoTa sal iteraturo sivrcisTvis damaxasiaTebel saerTo, universal ur niSnebad: esenia stal inuri kul turis normebis gadafaseba, axal i zneobrivi orientirebis Camoyal ibeba. am periodis erT-erTi mniSvnel ovan movl enad ganxil ul ia SemoqmedTa axal i Taobis -`samocianel ebis- - gamosvl a I literaturul asparezze, ramac, mkvl evris azriT, principul ad gadaaxal isa meoce saukunis qarTul i mwerl oba (detal : gafrindaSvil i, miresaSvil i... 2010:80-110).

srul iad I ogikuria, rom amgvari midgoma Seesabameba ukrainul i I literaturis istoriis aRniSnul periodsac, Tumca konceptual uri Sedarebis Sedegad SesaZl ebel ia gamoiTqvas mosazreba, rom saerTo istoriul konteqstSi ganviTarebul procesebSi msgavsebis garda SeiniSneba erTgvari gansxvavebani qarTul i da ukrainul i I lokal uri kul turul i model ebis reprezentaciul formebsi.

qarTul I literaturul procesSi `samocianel Ta- Taobis gamoCena da maTi SemoqmedebiT i procesis Taviseburebebi erTgvarad uaxl ovdeba meoce saukunis ukrainel `samocianel Ta- moRvaweobas. Tanamedrove qarTul I literaturaTmcodneobaSi gamoTqmul ia, rom `samocianel Ta- Taobis SemoqmedebaSi igrZnoba dasavl uri I literaturul i stil is zegavl ena, romel ic qarTul tradiciasTanaa organul ad Serwymul i, gaaqtiurebul ia patriotul i da antiideol ogiuri Tematika (ratiani, 2015:170). patriotul i da antiideol ogiuri Tematikis gaaqtiureba swored kol onial izmze reaqciis formad SeiZl eba miviCniot rogorc qarTul , aseve - ukrainul I literaturul diskursze dakvirvebis Sedegadac.

`daTbobidan- e.w. uZraobis etapze gadasvl am mniSvnel ovnad Secval a I literaturul i procesebis dinamikac. kvl av aqtiurdeba sabWoTaxel isuflebis agresiul i politika mwerl obisa da kul turis sferos mimarT. mkvl evrebi am periodis qarTul i I literaturis ganviTarebis anal i-

zisas cal saxad aRniSnaven, rom winaaRmdegobaTa miuxedavad SeiniSneba msofl io da evropul i procesisaTvis aqtual uri probl emebi, diskursul i mraVal ferovneba – eqsistencial uri proza, subieqtivisturi diskursi, magiuri real izmis, fsiqol ogiuri Tu intel eqtual uri real izmis el emen- tebi qarTul mwerl obaSi mwerl obis antisabWoTa, SeniRbul siRrmiseul model ad aris miCneul i. Aam periodSi antisabWoTa diskursis sakmaod ZI ieri frTis – disidenturi mwerl obis Sesaxeb Tanamedrove qarTul l iteraturaTmcodneobaSi araerTgzis (detal : ratiani, 2015:179-180,) gamoTqmul ia mosazreba, rom `xarisxis Tval sazrisiT ramdenadme moisustebda mwerl obis radikal uri frTa (e.w. disidenturi mwerl oba, romel ic, ukrainul isgan gansxvavebiT ar aris gaTanabrebul i qarTul disidentur moZraobasTan), Tumca i. ratianis mosazrebiT, `disidentur mwerl obas sazogadoebis gamofxizl ebis Tval sazrisiT didi mniSvel oba hqonda (z. gamsaxurdias, m. kostavas l eqsebi, p. gruzinksis `me mecodeba Cemi Taoba- da sxv.) (ratiani, 2016:217). am periodis ukrainaSi ki sakmaod mral ricxovani da STambeWdavia disidenturi mwerl oba da Tavad mwerl ebi dganan disidenturi moZraobis saTaveebTanac.

samocian wl ebSi ruseTsa da zogierT sxva respubl ikaSi, gansakuTrebiT ki ukrainaSi namdvil i kul turul i procesebi iatakveSeTSi gadavida da gamoCnda axal i komunkaciuri forma „samizdati“, roml is garSemo Seik- ribnen samocianel ebi da maTi Semdgomi periodis nonkonformisti Semoqme- debi. samizdatebSi ibeWdebodnen lina kostenko, ivan draCi, vasil simonenko, vasil stusi, ucxoel i da rusi akrZal ul i avtorebi. samizdat- tebSi ibeWdeboda agreTve proza, poezia, memuaristika, pol itikuri teqstebi, l iteraturaTmcodneobiTi da kul turol ogiuri naSromebi. vasil i stusisa da v. stefanikis, l . kostenkos epistol uri da piradi dRi urebi. ivan Ziubas „internacional izmi Tu rusifikacia“ mTel sabWoTa disidentur wreebSi cnobil i teqsti iyo. samizdatebi, rogorc kul turul i andergroundi gaCnda ukrainis yvel a mniSvel ovan adgil as l vovSi – (m. kosivi, i.gel i), ivano-fnakovskSi (v. mozori, p.zal ivaxa) da sxv. ukrainul i enis, rogorc erovnul i identobis umTavresi markeris dacva samocianel ebis, disidentebis erT-erTi mTavari amocana iyo.

60-iani wl ebis komunisturma politikam ganapiroba disidenturi moZraobis gaaqtiureba. cnobil i sabWoTa disidenti, l iteraturaTmcode da adamianis ufl ebaTa damcveli l eonid pl uSci, erT-erT interviusi gamoTqvams saintereso mosazrebebs am movl enis, samizdatebis, funqciisa da, zogadad, epoqis Sesaxeb: `me vfiqrob, rom es sityva – disidentoba – yvel aze farTo gagebiT iyo pirovnu obis gamovl ineba. Cven viyaviT masa, Cven viyaviT `biomasa- (*axl a me vxvdebi, rom es exeba mTI ian ers: ukrainel ebi, rogorc momaval i sabWoTa, anu rusi xal xis, ubral o biomasa*), da ai, swored aqedan daiwyo pirovnebebis gamoCena- (pl uSci, 2008:433). am metad mniSvnel ovan interviusi yofil i disidenti l . pl uSci afasebs aseve „samizdatis“ rol s epoqis istoriaSi: `faqtobrivad, samizdati iyo, iseTi komunikaciis saSual eba, rogorc interneti (savaraudod, gul isx mobs social ur qsel ebs - *i.m*). es movl ena iyo erTgvari dial ogis saSual eba gansxvavebul individs, pirovnebebs Soris, aseve erTgvari personal izmis gamovl inebac- (pl uSci, 2008:433).

nonkonformizmi sa da disidentebis istoriaSi srul iad gamorCeul i adgil i ukavia ukrainel poets, vasil stuss. vasil stussis tragikul i cxovrebis istoria, Tanamedrove ukrainis erovnu l i siamayis simbol od iqca. kievSi, gamomceml oba `smol oskipTan- arsebul „samizdatebis“ muzeumSi central ur adgil as uzarmazari baneria vasil i stussis cnobil i sityvebiT, romelic SeiZl eba gaviazroT, rogorc misi cxovrebis kredo da total itarul epoqaSi adamianis sul iskveTebac: `Cvens pirobebSi gmirobis yvel a SesaZl o gamovl inebidan arsebobs mxol od erTi: sisxl iT daTxeul i mowameobrivi gmiroba-.

`daTbobis periodis- qarTul i l iteraturis ganvitarebas zogadl ite- raturul konteqstSi ganxil avs prof. m. miresaSvil i da gamoyofs mis ZiriTad maxasiaTebel s – erovnu l i narativis kul turis wiaRSi reprezentirebul istoriul narativs: `istoriul i narativis meSveobiT qarTvel i mwerl ebi, erTi mxriv, acocxl ebdnen eris istoriul mexsierebas (nacional uri miTebi, erovnu l i gmirebi, istoriul i faqtebi..) da meore mxriv, emij nebdnen sabWour politikur rejims, axdendnen sakuTar erTan, `kol eqtiur me-sTan- gaigivebas- (miresaSvil i... 2013:219). rogorc ukve aRvniSneT, aseT tendenciebs cal saxad iziarebs ukrainul i l iteraturul i

procesic (gansakuTrebul i mniSvnel oba eniWeba cnobil i samocianel i poeti qal is l ina kostenkos nawarmoebs `marusia Curai-, romel Sic yvel aze Riad da daufaravad iyo warmoceni i ukrainul i erovnul i diskursi, erovnul i gmiris reabilitaciis mcdel oba). `samocianel Ta- Taobis SemoqmedebaSic erovnul i narativi antikol oniuri diskursis model s warmoadgens, Tumca SedarebiT aspektSi XX saukunis meore naxevarSi gansxvavebul ia kol onial izmze reagirebis formebi da masStabebi. Tuki qarTul l iteraturul asparzeze gamosul i Taoba reJims farul ad ewinaaRmdegeba Tavisi inovaciuri, humanisturi SemoqmedebiTi tendenciebiT, ukrainaSi am dros ukve gansxvavebul i strategiebi yal ibdeba. rogorc zemoT aRvniSneT, axal gazrda ukrainel i mwerl ebi da xel ovanebi reJims upirispirdebian Riadac da farul adac. amis dasturia disidenturi moZraobis SedarebiT didi masStabebi ukrainaSi, roml is saTaveSi mweral Ta umetesoba iyo, samizdatis kul turis ganviTareba, misi meSveobiT `rkinis fardis- garRveva da evropel Tanamemamul eebTan am gziT kontakts damyareba.

ukrainel i samocianel ebi tipol ogiurad wina periodis gamocdil ebas, XIX saukunis narativs ukavSirdebian da amiT cdil oben erovnul i idento- bis gaZl ierebas. qarTul l iteraturul kanonSi ki l iberal uri diskursi ikidebs fexs da cdil obs saerTaSoriso l iteraturul procesebTan kontakts. marTalia, samizdatis kul turam da disidenturma moZraobam saqarTvel oSic pova Tavisi gamoZaxil i, magram l iteraturul procesebSi ukrainul isgan gansxvavebul i kval i datova raodenobrivi Tval sazrisiT. 80- iani wl ebidan ukve iwyeba gardamaval i periodi. saqarTvel osa da ukrainis kul turul narativSi TiTqos SeigrZnoba sabWoTa imperiis dasaruli, gl obal uri kul turul i stil is postmodernizmi sadmi mgrZnobel oba. Tumca, Semdgomi procesebi aCvenebs meoce saukunis aseTive gl obal uri model isadmi modernizmi sadmi /avangardi zmi sadmi mi brunebis tendenciebs, ramac ganapiroba misi erTianobaSi kvlevis aucil ebl oba. aseve mniSvnel ovania procesebis kl asifikacia postkol oniuri kvlevis Sesabamisad kol oniur da mis sawinaaRmdego diskursebad, romel ic al ternatiul diskursad moviazreT. Cvens pozicias amyarebs aseve mikol a budnisa da vasil il nickis midgoma: „daxvretil i aRorZinebis“ l iteraturul i matiane, „samocianel Ta“ kul turul i moZraoba, „praRis

poetebis skol a" emigrantebis Semoqmedeba da sxv. saukuneebis ganmavl obaSi
damyarebul i kol oniuri periodis anticol oniur mimarTul ebas warmoad-
gens- (budni... 2008:330). sabWoTa kul turul i procesebi ganxil ul ia, ro-
gorc kol oniuri periodis kul tura da postsabWoTa epoqis kul turis mTa-
var amocanad misgan gaTavisufli ebis strategia gvesaxeba.

postkol oniuri epoqis qarTul i da ukranul i kul turul -esTetikuri
narativis Taviseburebani kol onial izmis Wriil Si

2.1 postsabWoTa l iteraturul i diskursi postkol onial izmis
konteqstSi: meTodol ogiebi, strategiebi

Tanamedrove humanitarul i mecniereba dinamikurad viTardeba gl obal izaciis epoqis narativebis konteqstSi. mecnierebis internacional izacia da samecniero kvl evis gl obal ur urTierTmimarTebaTa kuTxiT warmarTva exmianeber. iakobsonis mosazrebas, rom gl okal izacia gl obal uris mikro-gamovl inebad unda gaviazroT (gl obal uri da l okal uri rogorc kombinacia).

XX saukunis dasasrul isa da XXI saukunis dasawyisis movl enebi postsabWoTa sivrcis magal iTze Sesazl ebel ia ganvixil oT, rogorc gardamaval i megaperiodi – desovietizaciasa da pre-vesternizacias/gl obal izacias Soris. postsocial istur qveynebsi moxda pol itikuri, ekonomikuri da kul -turul -esTetikuri veqtorebis cvl il ebebis procesebis daCqareba. aqedan gamomdinare, postkol oniuri kritika rogorc qarTul , ise yofil i sabWoTa kavSiris sivrcis humanitarul i kvl ebebis samecniero diskursSi aqtual ur da dinamikurad ganviTarebad interdiscipl inur kul turol ogiur mimarTul ebad gvevl ineba.

meoce saukunis dasasruls mkvl evrebi prognozirebdnen, rom postkol oniuri diskursi dominanturi gaxdeboda komparativistul kvl ebebSi: „adreul 1990-ian wl ebSi siuzan basneti aRniSnavda, rom saxel wodebis `postkol oniuri- SemoReba danamdvil ebiT unda miicneodes erT-erT did da mniSvnel ovan miRwevad meoce saukunis SedarebiT l iteraturaTmcodneobaSi- (al brexti, 2013:47).

sabWoTa periodis l iteraturis kvl eva mul tidiscipl inuri midgomebiT miuRebel i iyo total itarul i ideol ogiis mier monol iTuri azrovnebis damkvidrebis pirobebsi. garkveul wil ad am midgomamac ganapiroba inter-

pretaciul i Tavisufl ebiT gamorCeul i komparativistul i kvl evebis simcire.

samecniero l literaturaSi msj el obis sagani gaxda terminebi - postkol oniuri da postsabWoTa da maTi urTierTmimarTeba. sakiTxi gaSuqebul ia mecnierebis l . adamsi. d. muras, m. tl ostanovas, a. kapel eris da sxvaTa naSromebSi. bal tiispirel i mkvl evari d. mura 2001 wel s daweril Tavis cnobil eseSi `aris Tu ara postsabWoTa postkol oniuri?- saubrobs postkol oniuri kvl evebis ararsebobaze, e.w. dumil ze. igi sabWoTa kol onial izms Seiswavl is afrikul i da evropul i gamocdil ebebis gaTval iswinebiT. dumil is erT-erT mizezad is ganixil avs dial ogis nakl ebobas central ur, aRmosavl eTevropel , kavkasiel da central uraziel postkol onial izmis kritikosebs Soris (mura, 2001:111-128). postkol oniuri kritikis krizisis mizezebze saubrobs agreTve mkvl evari m. Skandri. igi asaxel ebs ramdenime ZiriTad dabrkol ebas. upirvel esad gamoyofs Tavad terminis gaazrebas, rac gul isxmobs sakuTari mdgomareobis damor-Cil ebul obis/daCagrul obis aRiarebas da „mesame samyarosTan“ asocierebas; Cveni *versus* maTi nacional izmis gansazRvras kol oniuri da antkol oniuri diskursebis fonze da sxv. (Skandri, 2009).

unda aRiniSnos, rom postkol onial izmi, rogorc meTodi, rogorc diskursi, metnakl ebi intensivobiT ganviTarda postsabWoTa qveynebis mecnierebaSi, am mxriv gacil ebiT mraval ricxovania ukrainul i samecniero kvl evebi. ukrainul kul turasa da l literaturas postkol oniuri kritikis konteqstSi aqtiurad ikvl even ara mxol od Tanamedrove ukrainel i mkvl evrebi (*v. budni, m. il nicki, l. griciki*), aramed ucxoel i sl avistebic. aRsaniSnavia mirosi av Skandrisa (kanada) da marko pavl iSinis (avstralia) naSromebi. saqarTvel oSic aqtiurdeba postkol oniuri Teoriis gamoyeneba kul turul -istoriul i procesebis kvl evaSi. am mxriv yvel aze mniS-vnel ovania n. gafrindaSvil s Teoriul i naSromebi. Mmkvl evari gansazRvras am kul turol ogiuri probl emis arssa da mis marTebul proeqcias qarTul i gamocdil ebis kvl evisaTvis: `postkol oniuri l literaturis kvl evis dros aucil ebl ad unda ganvsazRvroT, ra aris postkol oniuri teqtis niSnebi da postkol oniuri l literaturis mTavari opozicia. formal urad postkol oniuria is l literatura, romelic Seiqmna am periodSi da

waroadgens postkolonial izmis garkveul invariants... postkolonialuri literatura qarTul sivrcesi postsabWota literaturis saxel iT moixsenieba, romelic imeorebs postkolonial izmis universalური snobs- (gafrindaSvili, 2013:218-219). am da sxva mnisvel ovan naSromebSi mkvlevari Tanamedrove Teoriul masalaze dayrdnobiT askvnis postkolonialuri Teoriis marTebul obas Tanamedrove qarTul literaturis Sesaswavidad (detali: gafrindaSvili... 2018:60-119).

aRniSnulimethodis gamoyenebis tendenciebi SeiniSneba yofilisabWota bolokis sxva qveynebis boloperiodis samecniero kvlevesic. avstrieli slavistis, andreas kapel eris, gamokvlevesi aRniSnulia, rom ruseTi waroadgenda mraval eTnikur imperias. sabWota kavSirs igi ganxilavs ruseTis imperiis samartal memkvirded da moixseniebs, rogorc `sabWota poli-eTnikur imperias-. igi Seiswavis sxvadasxva eTnikuri jgufebis (umetesad ukrainel ebis) istorias ruseTis imperias da gansazRvavs, rom erovnuli identobis iseTi konceptebi, rogor ebica: ena, kul tura da TviT rel igiac ki daqvemdebarebulis rols Tamasobda. avstrieli mkvlevari rusul imperiul model Tan mimatebiT gamoyofs sam ierarqiul kriteriums: politikuri loialoba, wodebriv-socialuri da kul turuli faqtorebi – religia, ena. Mmisi azrit, samive es kriteriumi erTmaneTze gavlenas axdenda (kapel eri, 1997; kapel eri, <http://litopys.org.ua/vzaimo/vz11.htm>).

ukrainul-rusulurTierTobebis mkvlevari postkolonial izmis konteqstSi, mikol a riabCuki, msjel obs ra asimetriul urTierTobebze centrsa da periferias Soris, iyenebs orientalizaciis saidiseul model s. amavdroulad, igi ganxilavs rusul-ukrainulurTierTobebis specifikur aspektebs, misi azrit, upirvel esad, ukraina ruseTisTvis ar yofila „aRmosavleTi“, ufropiriqit – ramdenime saukunis ganmavlobaSi is ruseTisTvis iyo dasavuri gavlenis wyaro da saSual eba, moskovis samefos evropeizaciis arsebiti fuZemdebeli da misi ruseTis imperiad gardamqmnelic. meore mxriv, es imperia Tavad ganicdda aqtiur „orientalizacias“ dasavleTevropuli diskursis mxridan. amis argumentad m. riabCuki isveliebs markiz de kiustenis ruseTis imperias cnobili mogzaurobis Sedegad gamoTqmul mosazrebebs. rac mTavaria, ukraina ver iqneboda sruliad „ucxo“ ruseTis imperiisTvis. am faqtors mkvlevari

xsnis araxol od marTI madidebl uri Tu sl avuri monaTesaobis, aramed kievis ruseTis memkvadreobis gamoc, romel ic, misi azriT, imperiis istoriaSi unda yofil iyo Sesul i, ara rogorc „ucxo“/sxva, aramed rogorc mTI ianad „sakuTari“ da organul i.

mkvl evari iziarebs miroslav Skandris mosazrebas ukrainis reprezentaciis Sesaxeb rusul imperiul diskursSi. am mosazrebis mixedviT ukrainis reprezentacias ambivalenturi xasiaTi hqonda: es iyo erTdorul ad mtrul i da megobrul i, Sori da axlobel i, ucxo da monaTesave, msgavsi xal xi. ukrainul ambivalentobas miecacionali uri da srul iad damajerebel i ganmarteba: yvel aferi, rac ukrainasa da ukrainel ebSi iyo kargi, momdinareobda saerto rusul i memkvadreobidan, erTsisxli anobidan, erTmorwmuneobidan... xolo, piriqit, uaryofiti pol onur-kaTolikuri, iezuituri, uniaturi Tu TaTarTa gavlenebis Sedegi iyo (riabCuki, 2011:27-28).

postkoloniur tendenciebze saubarია Tanamedrove belorus mkvl evarTa uaxles naSromebSi. mkvl evari igor gafarovi ganxilavs belorusul politikur da kulturnul realobas postkoloniuri Teoriis fonze: `belorusia, rogorc sxva postsabWota qveynebi, garkveulwil ad gamowvevaa kulturnul i da socialuri kvlevebistvis. Iokaluri specifiki Sesaswavid, Cven erT-erT yvelaze produqtiul midgomad gvesaxeba postkoloniuri Teoria. `...belorusiis situaciis, rogorc postkoloniaris, gasaanalizebl ad saWiroa gaviazrot regionSi kolonizatorebis gavleneis istoria. ruseTis imperiis an sabWota kavSiris gaazreba, rogorc kolonizatoris, Tavistavad ar aris axali. Tumca garkveulwil ad igi amofarebulia imas, rom ruseTi warmoadgens ekonomikur da politikur metropoliss (saxel mwifos, centrs), warmodgeba, rogorc regioni, romel zec danarCeni qveynebi damokidebulni arian rogorc kulturnul ad, aseve ekonomikurad- (gafarovi, 2013:269).

am sakiTxze msjelobisas saWirod migvaCnia harvardis universitetis centraluri evraziis regionis mkvl evris, lora adamsis, mosazrebis moSveliebac, romel sac igi gamoTqvams TavismiSvel ovan naSromSi „Can We Apply a Postcolonial Theory to Central Asia?“, naSromSi sakamatod xdis ruseTisa dasabWota imperiul i politikis sakiTxs, romel sac ganxilavs aseve postko-

ლიონალიზმის არიარებულის მკვლევრების ნაშრომების ფონზე, ტუმცა ავტორი აკვე საუბრობს საბჭოთა კოლიონალიზტი/იმპერიალიზტი პრობლემის შესახებ: „საბჭოთა კავსირი იმიტიყო იმპერიის მსგავსი, რომ იგი ახორციელებდა პოლიტიკურ დომინირებას ვრცელ გეოგრაფიულ ტერიტორიაზე. ეტიკურად მრავალფეროვან მოსახლეობას თავს ახვევდა იერარქიული მმართველობის სტრუქტურას (ცენტრი მოსკოვი) (ადამსი, <http://magazines.russ.ru/nz/2009/4/am5-pr.html>).

„სედარებიტი ლიტერატურის კრების“ შესავალში რედაქტორები განმარტავენ კომპარატივისტიკის სადრეისო ამოცანას ლიტერატურათმცოდნეობის კვლევების ვიტიკობტი, მისი განზოგადება შესაზიებელია ზოგადდარბოტა სივრცის მაგალიტზეც. მკვლევრები აკვე ახდენენ კომპარტივისტიკის ტენდენციების განსაზრვრას, რომელიც ეტანხმება პოსტკოლიონიური კვლების მეთოდოლოგებს: „...კარტიული ლიტერატურის კვლევა მოხდეს იმ ტეორიული მიდგომებით, რომლიტაც დრეს მსოფლიო ლიტერატურის არეალში ხდება ლიტერატურული-კულტურული, საზოგადოებრივი, პოლიტიკური პროცესების არეკმა, გადაზრება, ურტიერტიდაკავსირება; გაზიარებულის იკნას ის საზროვნო და კულტურული გამოცდილება, რომლიტაც სხვა კვეყნები უმკლავდებიან ტრავმატულ ვარსულს ან სადრეისო გამოვევებს კულტურულ და სოციალურ სინამდვილესი; ამ გზით მოიზებნოს ტანამედროვე მსოფლიოსი საკარტივლის და კარტიული კულტურის რეინტეგრაციის გზები- (მამაცაშვილი-კობახიზე...2012:16). როგორც მსჯელითა გვიკვენებს, პოსტკოლიონიური კვლების ზირიტად მიმართულიება გველინება ანტიიმპერიული ნარატიული სტრატეგიებისა და იდეოლოგიის პრაქტიკის გაზიარება ტანამედროვე პოსტსაბჭოთა ლიტერატურული პროცესების ანალიზისას. ეს მიწვრება ერთი საერთო ტერმინტი – დესოვიეტიკაციტი – შესიება განსაზრვროტი. ტუ გადავავლებტი ტვალს უკანასკნელ სამეცნიერო ნაშრომებს, იკვეტება ცალსახა ტენდენცია: ტანამედროვე კვლებსი აკცენტი პოსტიმპერიული ტრავმის გააზრებზე კეტიდება.

პოსტსაბჭოთა/პოსტკოლიონიური ტრავმის ერთ-ერთ ველიზე ავტორიტული მკვლევრად გველინება, კულტუროლოგი ტამარა ხუნდოვა. ტ. ხუნდოვას პოსტკოლიონიური კულტუროლოგიური კვლების არეალში სემოაკვს ახალი ფენომენი – ტრანზიტიული კულტურა, როგორც პოსტტოტალიტარული კულტურული მესიერების ერთ-ერთი სახეობა. მკვლევარი ამ ნაშრომში პოსტსაბჭოთა რომანს აანალიზებს გენერაციული სიმპტომების მიხედვით, რომელიც ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მარკერად მიაჩნია ტანამედროვე რომანების ვაკიტივაში. თავის

monografiaSi „tranzitul i kul tura. postkol oniuri travmis simptomebi“
igi wers: „generaciul i cnobierebis Tema, mimacnia umTavres markerad
postkol oniur ukrainaSi. Taoba, romelic daibada da aRizarda
damoukidebl obis gamocxadebis Semdeg, warmoadgens social izmidan post-
social izmze gadasvl is simbol os- (hundorova, 2013:7-21).

vfiqrobT, rom Tanamedrove postsabWoTa literaturul i diskursis
Seswavl a aRniSnul i principis mixedviT kvlevis axal SesaZlebl obebs
qmnis, radgan:

- Tanamedrove qarTul i literaturisaTvisac damaxasiaTebel ia swored
imperiul i winarobebis daZlevis tendencia. sabWoTa imperiis Sedegad
warmoSobil i istoriul travmis refl eqsia sxvadasxva Taobis qarTvel
mwerl Ta nawarmoebebiSi (g. doCanaSvil i, Wabua amirejibi. o. Cxeize; meoce
saukunis samocianel Ta Taoba; 80-iani wlevis qarTvel i mwerlebis da 90-
ianebs Taobis mier aRweril i realoba mkveTrad gansxvavdeba erTmane-
Tisgan, rac swored generaciul i naratiul i strategiebiT da postmo-
dernistul i estetikiT aris gapirobebul i).

- kul turol ogiis konteqstSi komparativistul i/tipol ogiuri
kvlevisTvis saintereso empiriul masalas warmoadgens Tanamedrove
qarTul i, ukrainul i, belorusul i literaturul i teqstebi (i. andruxoviCi,
s. Jadanis, sv. al eqsieviCis, al es admoviCis, irakli Carkvianis, d.
turaSvil is, b. janikaSvil is nawarmoebebi) postsabWoTa cnobierebis
daZlevis Tval sazrisiT. Tanamedrove qarTul i da ukrainul i romanebis
fabul a da siujeti avl ens rogorc original ur/erovnul /gansxvavebul , ise
msgavs model ebs.

Secvl il i percefcil i qronotopis pirobebi Sei cvl a mkiT-
xvel iseul i qronotopic. ukanasknel i periodis literaturul i procesebi
gviCvenebs qarTvel i, ukrainel i Tu rusi mkiTxvel is dainterebis
intenciis erT umniSvnel ovanes veqtors – sabWoTa inercia postsabWoTa
literaturaSi. aRniSnul i probl emiT dainterebeba gamovl inda sxvadasxva
samecniero konferenciasa Tu literaturul forumze, festival ebze, sadac
yofil i sabWoTa respublikebis mwerlebis mier xdeboda sakuTari
gamocdil ebis urTierTgaziareba, sabWoTa periodSi kargad nacnobi
literaturebis axal i rakursiT aRmoCena. probl emebidan gansakuTrebiT

გამოირცევა postsabWoTa konfliqtebis, dakarguli teritoriebis, rogorc istoriული და კულტურული ტრამის, ლიტერატურული რეფლექსია. ამ SemTxvevaSi didi ადგილი უკავია ომის დისკურსს – აფხაზეთის ტემას სხვადასხვა ტაობის გართვით მუხრების მიერ შემნილ გართულ მხატვრულ თეგებში, ომისა და მეტაistorიული დისკურსს postmodernული პერიოდის უკრაინულ თეგებში – ე.წ. „Cernobilის შემდგომი ბიბლიოტეკაში“ (T. ხუნდოროვა უკრაინული postmodernისტული ლიტერატურის პირობითი ტერმინი – „Cernobilის შემდგომი ბიბლიოტეკა“ მოიარებს), ასევე სულ უკანასკნელ პერიოდში ცნობილი მოვლენების „ევრომაინის“ სოციოკულტურული პრობლემათა განმეორება უკრაინული ლიტერატურული დისკურსის ერთ-ერთ ცენტრალურ საკითხად გვევლინება.

განმეორებაში ფილოსოფოსისა და ხელოვნების თეორეტიკოსის ბორის გროის მოსაზრებით „postკომუნისტური ხელოვნება გადავიდა ერთი პოსტistorიული მდგომარეობიდან მეორეში: რეალური სოციალიზმიდან – postmodernული კაპიტალიზმის... არცთუ შემთხვევითი ფილიის საბოლოო ბლოკის გვეყენებს ერთ-ერთ მთავარ პრობლემად ბორის გროის ნაციონალურ-კულტურული იდენტობის პრობლემის განიხილავს „...postკომუნიზმის ეპოქაში ინტერპრეტირდება, როგორც ისტორიის ორგანიზაციის განვითარებიდან ანატიმ ნაციონალური იდენტობის ტრავმის გამოყოფა“ (გროის, 2013:330-332).

postsabWoTa ლიტერატურაში (ი. ანდრუხოვიჩი, ს. ჯადანი, ი. ბურაჯე, დ. ტურასვილი, ზ. ბურუღაჯე და სხვ.) გამოკვეთა ერთი საერთო ტენდენცია, რომელიც შეიქმნა დეკონსტრუქციის ვუდოდ. ჰიბრიდული საბოლოო ცნობიერების შემდგომი საკუთარი რეზულტატებისა და სისტემის, რომელიც ხსოვს ნაციონალური არქეტიპებისა და სარგებლობის. ამ იდეოლოგიური მოთხოვნების გავრცელება ხდებოდა ხელოვნების ყველა დარგის საშუალებით, მათ შორის ლიტერატურითაც. ამ პოლიტიკის ელემენტები მკაფიოდ გამოცნობა სოციალისტური თეგებში, რომლებიც უკანასკნელ პერიოდში მოთხოვნებს (საბოლოო დრეზასწავლების არნისვნა, ბელადისა და პარტიის ლიდერების კულტი, სოციალისტური თეგების მხატვრული დროდასწავლება და სხვ.). postsabWoTa/postmodernისტული /postკოლონიური ლიტერატურაში ვხვდებით არნისნული პრობლემების დეკონსტრუქციას, რომლის დაზღვევაც სხვადასხვა კულტურული იდეოლოგიური მოვლენის უარყოფის შედეგად გახდა შესაძლებელი: იქნება ეს postmodernისტული კიცისა თუ სოციალისტური ელემენტები.

Tanamedrove sazogadoebis ganvitarების მოქოვნების შესამისად დონანური გაქდა მულ ტიდისქილური კვლევები, რომლებიც შესარებიტი ლიტერატურატმკოდნეობის ტეორიულ ბაზას ეფუჰნება. ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკების სამეცნიერო დისქურსი რია კულტურული დიალოგის გატვიისვინებიტი დინამიკურად ვიტარდება, რაც განპირობებს კვლევების უარმარტვას მსოფლიო ლიტერატურულ-კულტურული არეალში. ერთ-ერთ ამგვარ მიდგომად მიგვაჩნია საბჭოთა კავსირის დასლის შემდგომი პერიოდის ლიტერატურის კვლევა პოსტკოლონიალიზმის კონტექსტში.

პოსტკოლონიური ტეორიისა და კრიტიკის ფუჰემდელების (ე. საიდის, ჰ. ბაბას, ჯან მარკ მურასა და სხვ.) ნაშრომების კვლადკვალ პოსტსაბჭოთა სივრცეში გაჩნდა ახალი ნაშრომები, რომლებიც ყმნიან საბჭოთა იმპერიული პოლიტიკის ანალიზისთვის დამახასიათებელ სპეციფიკურ სამეცნიერო ლიტერატურასა და ტეორიულ ნააზრებს. თავის მხრივ, ეს უახლესი სამეცნიერო მასალა ახალი შესარებიტი კვლევების იმპულსირებას აქდენს და დეიდეოლოგიზირებულ ლიტერატურატმკოდნეობას საერთაშორისო სამეცნიერო დისქურსში კართვის შესაჰილებობას აჰილევს.

ტუ ტანამედროვე კართული და უკრაინული ლიტერატურის განვიხილავტი პოსტკოლონიალიზმის კონტექსტში, არმოვაჩენტი მსგავს პრობლემას, რაც განპირობებულია საბჭოთა სინდრომების დაჰილევით. მ. ბუდნი და ვ. ილინიკი კალსახად გამოყოფენ პოსტკოლონიური ლიტერატურის შემდეგ დამახასიათებლებს, ესენია: სპეციფიკური პოლიტიზირებულობა, დეცენტალიზაციის პრობლემატიკა, ევროპული/დასავლური სტანდარტებზე გადასვლა და სხვ... დეცენტალიზაციას მკვლევრები ასე განმარტავენ: „ცენტრსა და პერიფერიებს შორის პოლიტიკური და სახელოვნებო ორიენტაციების გადანაცვლება: მიჰიდულობის პოლუსები ყოველი მატგანისთვის ხდება მსობლიური მიუა და კულტურა და არა „ევროპა“, „ამერიკა“ ან ნებისმირი სხვა „ცენტრი“, პოსტმოდერნისტიული ხელოვნებისთვის დამახასიათებელი პოლიცენტრისტულიობა, კულტურული მრავალფეროვნება, ამრავალფეროვნებენ მას განსხვავებული პოსტკოლონიური ფერებიტი“ (ბუდნი...2008:322-323). ეს კამონატვალის საერთო დამახასიათებლებად სეგვიჰილია გავი-აზროტი კართული და უკრაინული ტექსტების უმრავლესობის მაგალიტზე.

2.2 postmodernizmi postsabWoTa I iteraturul i model i da postkol oniuri epoga

rogorc aRvniSneT, postsabWoTa periodi kul turul i procesebis ganvi-
Tarebis Tval sazrisiT SeiZl eba gavirozT desovietizaciisa da vester-
nizaciis/gl obal izaciis gamowvevebs Soris arsebul cvl ad paradigmaSi.
aRniSnul periodSi mTel i rigi respublikebis kul turul procesebSi
Sidakul turul i kanoniT gaTval iswinebul i invariantul obiT gamoixata
gl obal izebul i, postindustriul i kul turis fenomenis – post-
modernul obis konteksti. entoni smiTis SeniSvniT, „axal i gl obal uri
kul tura universal uria da drois ganzomil ebis gareSe dgas. ... Tumc is
dasavl eTSi ufro ganviTarebul ia, vidre dedamiwis sxva romel ime kuTxeSi,
postmodernul i gl obal uri kul tura masmediisa da tel ekomunikaciis saSu-
al ebiT mTel msofliosaa modebul i. is aris aq da axl a, da imavdroul ad,
yvel gan. is arc istoriita da arc istoriebiT ar amayobs- (smi ti, 2008:199).

postmodernistul i tendenciebi vl indeba Tanamedrove qarTul da ukra-
inul procesebze dakvirvebis Sedegadac. kievis universitetis SedarebiTi
I iteraturaTmcodneobis profesor, I. gricikis, dakvirvebiT „evropul i
I literaturebisTvis damaxasiaTebel i kul turul i mraval ferozneba, gl oba-
I izaciasTan dakavSirebul i transkul turaciis procesebi damaxasiaTebel ia
ukrainul i I literaturisTvisac, TumcaRa es yvel aferi arc Tu ise mkafiod
gamovl inda. postmodernul obis niSnebi ekuTvnis yvel a Janrs (o. zabuJkos,
i. andruxovoCis, v. medvidis, e. paSkovskas proza, „axal i degeneraciisa“ da
I vovis gamocemis „Cetver“ avtorebis poezia, bogdan Jol dakis, i. vereSCakis
dramaturgia, s. pavl iCkos, T. hundorovas, n. zborovskas kritika)- (griciki,
2015:117-118).

msgavs refl eqsiebs vxvdebiT XXI saukunis qarTul I iteraturul
procesze msjel obisas gl obal izaciuri narrativebis kontekstSi. yvel a
mkvl evari cal saxad Tanxmdeba, rom Tanamedrove kul turul i gl obal izaca
qarTul I iteraturul kanonSi- swored postmodernizmi damkvidrebiT
viTardeba: `axal i epoqis- tendenciebis gamosaxatavad qarTul ma
I literaturam upiratesoba postmodernizms mianiWa, romelic yvel aze

xel sayrel i niadagi aRmoCnda e.w. `krizisis periodis- tendenciaTa da ZiriTad winaaRmdegobaTa gamosaxatavad- (el baqiZe, 2014:448).

damkvidrebul i mosazrebis Tanaxmad, postmodernizmis esTetika emTxveva postkol oniur epoqas saqarTvel osa da ukrainaSi, Tumca postmodernuli obis tendenciebs gansazRvras l iteraturaSi SedarebiT ufro adre periodidan iwyebs T. hundorova: „gamoCnda axali l iteratura, ironiuli, romelic axdenda ideologiuri kl iSeebis parodias, warmoiqmna barokos stilis TamaSis formebi, romelic qmnida personajebisa da rolebisa axal maskarads- (hundorova, 2013:73).

Tanamedrove ukrainul sal iteraturo kritikaSi arsebobs erTi originaluri mosazreba postmodernizmis sawyisebis Sesaxeb, romel sac arc erT sxva mkvl evarTan ar vxvdebiT. prof. mixail o naenko cnobili disidenti poetis, vasil stusis Semoqmedebas miCnevs dasavluri kul turuli stili, postmodernizmis recefciiS erT-erT adreul SemTxvevad ukrainul `l iteraturul kanonSi-. mkvl evari am mosazrebamde midis disidenti poetis krebulis `pal imfsestebi- ganxil visas: krebuli mTli anad postmodernistulia da es Tavad dasaxel ebidanac mtkicdeba. pal imfsesturoba postmodernistuli kul turis erT-erTi umTavresi niSania. vasil stusiyenebs postmodernizmasTvis damaxasiaTebel ironias- (naenko, 2008:1032). qarTul sal iteraturo kritikaSiC gaJRerda l evan bregaZis mosazreba, rom postmodernizmasTvis damaxasiaTebel i cal keuli niSnebi Cans qarTvel i avtorebis 70-iani wlebis SemoqmedebaSi (n. gel aSvili, g. doCanaSvili, o. Wil aZe, j. qarCxaZe..). Tumca, es Sesazl ebel ia postmodernizmasTvis erTgvar mosamzadebel periodadac ganvixil oT. dReisaTvis sayovel Taoda Riarebul ia, rom 90-iani wlebidan mkvidrdeba postmodernizmi rogorc qarTul , ise ukrainul mwerlobaSi. orive kul turaSi postmodernizmi l iteraturis erT-erTi mniSvnel ovani markeria, Tumca ara erTaderTi. postmodernisti avtorebis kval dakval kidev qmnian 60-ianel Ta Taobis mwerlebi, romel Ta Semoqmedeba sul ac ar eTanxmeba am axal stils. maTi narativi mniSvnel ovnad gansxvavdeboda axal gazrda Taobis avtorebisagan da isini l iteraturul i procesis formirebaSi kvl av mniSvnel ovan rols TamaSobdnen.

დასავლური კულტურისთვის დამახასიათებელი პოსტმოდერნიზმი კულტურის რეფლექსია ადგილობრივი, გვიანდელი კულტურის კონტექსტთან გათვალისწინებით მოხდა. ლა საიენცას უნივერსიტეტის მკვლევარის, ოქსანა პაქლივსკაიას, მოსაზრებით „გვიანდელი“ პოსტმოდერნიზმი – ეს არის, პირველ რიგში, პოსტდელიბერაციული ფენომენი და არა პოსტინდუსტრიული, როგორც დასავლეთში (პაქლივსკაია, 2007:55). მსგავს მოსაზრებას გამოთვამს ასევე კართული ლიტერატურაში მსჯელობის მიხედვით, რომელიც კართული რეალობის ზოგადდელიბერაციული კონტექსტში განიხილავს და ყრდობა ცნობილი მეცნიერის, ბორის გროისის, თეორიულ კონცეფციას: „ცნობილი ლიტერატურის თეორეტიკოსის, ბორის გროისის თანახმად, სტალინური სოციალიზმი წარმოადგენს თავისი დროის გლობალური მდერნიზმის კულტურის სპეციფიკურ ვარიანტს... თუ ამ მოსაზრებას გავივრებთ, მაშინ პოსტდელიბერაციული კულტურის შეიქმნება განიხილივით, როგორც პოსტმოდერნიზმის თავისებური ვარიანტი, თუმცა არ შეიქმნება თვითობის ნიშნის დასაბუთება კავსირების არსებულ სოციალიზმის დიკტატურასა და დასავლეთის მხარეზე კრიტიკა და ინსტიტუციების მოქმედ მდერნიზმის წამყვან, დომინანტურ პოზიციას შორის“ (მიხედვით, 2014:179).

როგორც უკრაინის, ისე სხვა დასავლური უნივერსიტეტების უკრაინული ლიტერატურის თანამედროვე მკვლევრები შორის არსებობს განსხვავებული მოსაზრებები პოსტმოდერნიზმის უკრაინული მოდელის შესახებ – იყო თუ არა ორგანული ეროვნული ლიტერატურის კანონისთვის დასავლური პოსტმდერნიზმის კანონის შემოტანა. იყო თუ არა უკრაინული ლიტერატურა მდერნიზმი, ანუ იყო თუ არა მდერნიზმის უკრაინული ლიტერატურის მოდელი ისეთი სრულფასოვანი, როგორც დასავლეთში, რომლის ალტერნატიული ფორმად მოგვიანებით პოსტმოდერნიზმი გველინება? თ. ხუნდოვას აზრით, „უკრაინის პოსტმოდერნიზმის ადრეული რეცეფცია, ერთი მხრივ, წარმოგივდება, როგორც მდერნიზმის ალტერნატიული გაგრძელება, მეორე მხრივ, იგი აჩვენებს უნივერსალურ ვარიანტს, რომელიც ჯეიმსონის მკვლევარული ფორმულირების „გვიანდელი კაპიტალიზმის კულტურის ლოგიკა“ (ხუნდოვა, 2013:74).

ლიტერატურათმცოდნეობის გავრცელებული მოსაზრების თანახმად, უკრაინის პოსტმოდერნიზმის რეცეფცია ზირითად განიხილება პოსტდელიბერაციული პერიოდის, მეოცე საუკუნის 90-იანი წლებიდან. საკითხი იმთავითვე ერთმანეთთან დაპირისპირებული და ხშირ შემთხვევაში ნეგატიური შედეგებით გამოირჩევა. არის თუ არა პოსტმდერნიზმი მგრძობელი ობა ორგანული, ბუნებრივი უკრაინული

„Literaturul și kanonizarea? am probl emas miezRvna rogorc ukrainel i, ise ucxoel i sl avistebis fundamenturi naSromebi. zogierTi kritikosisTvis es iyo dapirebul i ukrainul i bestsel eri, zogierTisTvis ki dasavl uri kul turul i stil is xel ovnuri adaptacia. am Tval sazrisiT metad mniSvnel ovania monaSiS (mel burni, avstral ia) universitetis profesoris, marko pavl iSiniS, mosazreba. 1992 wel s daweril erT-erT Tavis mniSvnel ovan statiaSi „ukrainul i kul tura postmodernizmiS Tval TaxedviT- mkvl evari eWvqveS ayenebs am gl obal uri kul turul i stil is adaptacias ukrainul i literaturis istoriaSi da askvniS, rom „movl ena ukrainaSi viTardeba gaucnobierebl ad – postmodernul koncefciebs Tanamedrove ukrainul i kul turaSi ver davarqmevT namdvil postmodernizmiS- (pavl iSini, 1992:124). postmodernizmiS ukrainul i invariantSi cal saxad ikveTeba popkul turis niSnebi, rekl ama, quCis performansebi da warmogvid-geba performatiul ad da pol istil isturad.

ukrainel i i literaturatmcodneebi winarepostmodernistul movl enad aseve ganixil aven 1970-iani wl ebis qimerul prozasa (vasil i zeml iaki, vol odimir drozdi) da 80-iani wl ebis andergraundis kul turas.

me-20 saukunis meore naxebris ukrainul i qimerul i proza SeiZl eba magiuri real izmiS l okal ur invariantadac moviazroT. social isturi real izmi, rogorc saxel mwifos mier mxardaWeril i kul turul i stil i cxadia, ofical ur doneze kvl av dominantur stil ad warmocndebeba, magram i literaturul i procesi metad saintereso panoramas qmnis ukrainaSi. qimerul i Pproza akademikos m. Jul inskis srul iad samarTl iani mosaz- rebiT, gviandel i 70-iani wl ebis „epoqis moTxovnil ebad- formirdeba. qimerul i prozas ukavSirdeba azrovnebis miTol ogizeba, groteski, Txrobis tradiciul i sistemis rRveva, ironiul -burl eskuri el ementebi, erovnul fol kl orul wyaroebTan miaxl oeba (al eqsandril Cenkos romani „kazakebis epoqa aRar ganmeordeba~, aseve – erovnul i fol kl orisadmi didi interesi Camoyal ibebul i saxiT gamocnda samocianel Ta Taobis erT-erTi l ideris, l ina kostenkos, 1979 wel s daweril romanSi „marusia Curai-). Q

qimerul i prozad miCneul nawarmoebebsi (o. storojenkos „marko pekel ni~, o. il Cenkos „kazakebis epoqa aRar ganmeordeba~ da mTel rig sxva teqstebSi) aSkarad cans eqsperimentul i/al ternatiul i damokidebul eba da

gansxvavebul i midgoma, rac tipol ogiur kavSirSia magiur real izmTan. am formiT igi cdil obs, iZul ebiT gabatonebul i `kanonis- daZl evas da miemarTeba universal ur `l iteraturul kanons-.

postmodernizmis postsabWoTa l iteraturul i model i Sidal itera- turul i konteqstebis gaTval iswinebiT Taviseburi invariantul obiT gamoirCeva, iziarebs zogadsabWoTa real obis markerebs (avl ens msgavsebas rusul postmodernizmTanac). SeiZl eba iTqvas, am saxiT igi garkveul wil ad amraval ferovnebs msofli o postmodernistul istorias. ukrainaSi postmodernizmis warmoSoba, rogorc zogadad mTel sabWoTa kavSirSi, gamoirCeva TaviseburebebiT, _ wers T. hundorova da gamoyofs ZiriTad niSnebs. Ppirvel rigSi, es aris total uri ironia, citaturoba, al ter- natiul i samyaros Seqmna j er kidev socreal izmis fargl ebSi. AaseT for- mebs qmnian ara mxol od andergraundSi (moskovel i konceptual istebi, kievis ironiul i proza Tu andergraundis kul turis sxva kerebi), aramed egreT wodebul oficial ur l iteraturaSic. mxedvel obaSi gvaqvs is avtorebi, roml ebic mweral Ta kavSiris wevrebi iyvnen (vasil i zeml iaki, vol odimir drozdi, val eri SevCuki, pavl o zagrebel ni ukrainaSi Tu iuri trifonovi, andrei bitovi da sxvebi ruseTSi).

dasavl uri l iteraturul i mimdinareobis geneziss T. hundorova or tipad yofs da mas uwodebs 1980-ianebs `hesesSemdgom- da 1990-ianebs `borxesisSemdgom- postmodernistul diskurss. mkvl evris mTavari kl asifi- katori am SemTxvevaSi aris generaciul i principi. axal i Taobis gamosvl a mas mniSvel ovan taqtikur svl ad miaCnia, Sesabamisad, yofs kidec postmo- dernizmis variantebs, warmoaCens maTTvis damaxasiaTebel ZiriTad markerebs – karnaval izacia (j gufis `bu-ba-bu- wevrebi) da apokal ifsuroba or qveka- tegoriaSi, iuri izdrikisa da taras proxaskos `ritorikul i apokal if- suroba-, xol o meore kategoriad mkvl evars miaCnia evgeni paSkovskis `metaforul i apokal ifsuroba- (hundorova, 2013:78-79). cal ke dgas aseve sergei Jadani da XX saukunis 90-iani wl ebis neoavangardistul i eqsperi- mentebi, roml istVisac damaxasiaTebel ia postmodernul i ironia da epataJi.

XX saukunis dasarul is ukrainul kul turaSi pank-kul turis parodiul oba SeiniSneba sergei Jadanis neoavangardistul poeziaSi. l iteraturaTmcodneTa samarTI iani SeniSvniT, Jadanis bohemur protestSi

SeigrZnoboda usamSobl obisa da usaxl obis total uri SegrZneba, romel ic gardamaval epoqaSi ganviTarda ukrainaSi.

samecniero l literaturaSi vxvdebiT saintereso Sedarebas am periodis ukrainasa da dasavl ur kul turas Soris: `rCeba STabeWdil eba, rom 1990-iani wl ebi ukrainaSi waroadgenda dasavl uri 1960-ianebebis citacias, maTi pop-artis, jazisa da seqsual uri revol uciis gafetiSebas...~ (hundorova, 2013:246-247). amavdroul ad, sergei Jadanis SemoqmdebaSi irekl eboda aseve konceptual izmis niSnebic.

neofuturistis, pankis imijis mqone poetis, sergei Jadanis, poeziaSi xSiria parodireba, pankebisTvis damxasiaTebel i manerebi, al kohol izmis trfial i. postmodernizmis el ementebiT gaj erebul i misi krebul i `citatebi- upirispirdeba rogorc total itarul , ise kl asikuri kul turis kl iSeebis da futuristebisTvis damaxasiaTebel i maneriT uaryofs warsul /kl asikur kul turas.

postmodernul obis erT-erTi markeria al ternatiul i kul turis kerebis gaCenac. ukrainaSi andergraundis kul turis geografiul i areal i sakmaod STambeWdavia, aq gansakuTrebul adgil s ikavebs dedaqal aquri – kievuri (1970-ianebebis dasasrul is kievis ironiul i skola – vl adimer dibrovi, bogdan Jol daki, I es podervianski; kievis poeturi daj gufeba – „propala gramota“ iu. pozaiaki, i. nedostupi, s. I iboni.)... dasavl eTukrainul i – I vovis al ternatiul i kul turul i cxovreba 80-iani wl ebebis dasasruls (j gufebi `bu-ba-bu~: iuri andruxoviCi, viqtor neboraki, al eqsandr irvaneci; – `I ugosadi- –ivan I uCuki, nazar gonCari, roman sadl ovski). 90-ianebebis dasawyisSi ki aRmosavl eTukrainul i – xarkovis `wiTel i furgoni- (sergei Jadani, rostil av mel niki, ivan pil ipCuki) mniSvnel ovan rols asrul ebs Tanamedrove kul turis formirebaSi. amavdroul ad, SeiZl eba iTqvas, is yvel aze metad sargebl obs swored udidesi kul turul i movl enis, meoce saukunis dasawyisis istoriul i avangardis mdi dari tradiciebiT.

saintereso masal as iZl eva l literaturul i ariergardi, I ugosadis poeturi koncefcia: 1984 wl is 19 ianvars I vovis saxel mwifo universitetis studentebma, axal gazrda poetebma ivan I uCukma, nazar gonCarma da roman sadl ovskim Seqmnes l literaturul i jgufi saxel wodebiT `I ugosadi- (saxel wodeba Sedgeba maTi gvarebis pirvel marcvl ebisgan). Tanamedrove

Literaturul procesi am jgufis roli sworad aris gansazRvruli, Tumca sawyis periodSi sazogadoebas arc hqonda maTze srul yofili informacia, sal iteraturo kritikac mogvianebiT dainteresda am avtorebiT.

postsabWoTa ukrainaSi daiwo sabWoTa oficiozis mier tabudadebuli emigrantebis masal ebis gacnoba. kievSi ganagrZo gamocema miunxenSi daarsebul ma al manaxma `Tanamedroveba-. vfiqrob, am Jurnal is garSemo Semokrebi i sazogadoeba qmnida rogorc socreal izmis, ise „nacreal izmis“ al ternatiul dasavlur/postmodernistul kul turas (xSir SemTxvevaSi ukrainuli kanonistvis arc Tu bunebrivs). swored am al manaxSi 1993 wl is #12-Si taras I uCukma dabeWda I ugosadis Teoriuli manifesti `Literaturuli ariergardi. I ugosadis Teoriuli koncefcia-. profesiiT LiteraturaTmcodne taras I uCuki, akritikebs axali jgufebis markirebas avangarduli kul turis warmomadgenlebad, maT winamorbedad miCnevs istoriul avangards da erTgvarad emijneba kritikosebis mdgomas, rodesac isini yovel axal, Tamam artistul eqsperiments avangardizms miawerenda, Sesabamisad, avangarduloba Tanamedrove kul turis ganvitarabis mudmiv mdgomareobad miacniat. amdenad, manifestis avtorimisi da Tavisi Tanamoazreebis mdgomareobas avangardis ariergardSi ganxilavs, rac ar gamoricxavs maT esTetikur da Rirebul ebaTa tipologiur kavSirs istoriul avangardTan. yovel axal kul turas is ganxilavs momavali kul turistvis winamavl ad.

postsabWoTa Literaturuli procesis formirebaSi mniSvnelovani roli ekisreboda ukrainis mweralTa kavSirs, romelic damoukidebl obis mopovebis Semdeg arsebobs rogorc calke, mweralTa erovnuli kavSiri. mis Semadgenlobas, da zogadad am periodis Literaturuli diskurss diasporuli Literatura da misi warmomadgenlebi daematnen, daiwo emigranti mwerlebis, kritikosebisa da maTi masal ebis dabruneba mSobl iur ukrainaSi.

Literaturuli dajgufebebi kvlav aqtualuri rCeboda, istoriuli avangardisa da 80-iani wl ebis gamocdiel ebis safuZvelze. 1992 wels ivanofrankoskSi Camoyalibda dajgufeba „axali degeneracia“. misi wevrebi iyvnen stepan prociuki, ivan ciperdiuki, ivan andrusiaki. dajgufebis wevrebma gamosces amave saxel wodebis antologiia. jgufis esTetikuri pozicia Canda

mis e.w. manifestSi, romel Sic ewera: „Cven varT degenerirebul i qveynisa da degenerirebul i drois Svil ebi da gavizardeT degradirebul i sazogadoebis standartebiT-. Tanamedrove I literaturaTmcodne m. tkaCukis azriT, `epataJi, poeturi TviTironia, sarkazmi, esenia axal i degeneraciis poeturi Ziebebis markerebi- (tkacuki, 2013:552).

amave wel s ternopil Si gamoCnda axal gazrda poetTa jgufi „qari dasavl eTidan“, romel sac Seadgendnen vasil maxno, boris Savurski, vital i gaida, gordi bezkorovaini. maT 1994 wel s gamosces amave saxel wodebis al manaxi. jgufis I iderma vasil maxnom TaviantT manifests uwoda „konspektebi momaval i nobel is premiidan“, sadac is aRwers Semoqmedis funqcias: „Cemi xal xis saukeTeso poetebi SevCenkodan stusis CaTvl iT asrul ebdnen ormag funqcias – isini erTdroul ad gamoxatavdnen epoqis maj iscemasa da winaaRmdegobas-. amitomac ukrainel ebisTvis I literaturul i procesi Semoqmedi individis Sinagani Tu gare Tavdacvis paral e- I urad mimdinareobda.

postkol oniuri epoqis ukrainul I literaturaSi axal i I literaturul i daj gufeba gamoCnda – `wiTel i furgoni“, romel Sic gaerTiandnen poetebi sergei Jadani, rostisl av mel nikivi, ivan fil ipCuki. maT sakuTari Tavi furturistebis memkvidreebad gamoacxades da Camoyal ibdnen e.w. `neofuturistebad“. Sesabamisad, maTi poezia aranaki eb epataJuri da avangardul i aRmoCnda postsabWoTa nihil istur real obaSi. diqtatorul i reJimis kul turul i politikiT Sewyvetil i postsabWta avangardis es tendencia saukunis miwurul Sic aqtual uri gaxda – misi erT-erTi funqcia kvl av evropul geokul turul sivrcesTan mWidro kavSiri iyo.

postmodernul i situaciis Sesaxeb diskusiam gaaZl iera ukrainul i kul turul i da I literaturul i kanonis mimarTeba universal ur kul turul kanonTan. pirvel rigSi, es ukavSirdeba meoce saukunis dasawyisis maRal i modernizms Teoriul koncefcias. avangardistul i tendenciebi, roml ebic esTetizacias da modernizacias gamoxatavda socreal isturi kul turis pirobebSi mal eve aral egitimuri gaxda, saukunis dasasrul is dasavl uri postmodernizmi ki warmoadgenda reaacias maRal i modernizms kul turaze. mTel i mecxramete da meoce saukunis periodSi ukrainul i I literatura viTardeboda specifikur kol oniuri damokidebul obis/marginal izaciis

pirobəbSi. mərəl i kul turis gəgəbə romantizmi əpəqidən, tərəs SevCənkoSə Səmoqmedəbidən gəəqtiurdə. mē-18 səukunəSi „məl orosiul i el ita“ TviTidentifikaciəs əxdəndə „vəl ikorusul kul turəsTan“, mēorə mrxriv ki, ərovnu l i identifikaciə də „TviTgədarCənə“ xdəbədə „dəbəl i kul turis forməbiT“ ə.w. burl əskuri pəziit, (*əmis səukəTəsə nimuSəd SəgviZl iə miviCniOT i vən kotl i ərevskis „ənəidə“*), rəməl Sic xəl xurəbəs tendenciəbəs əniWəbədə identifikatoriS ZiriTədi misiə. xəl xurəbəs tendenciəbəs mTel i mēcxramətə səukunis gənməvl əbəsic kvl əv identifikatoriSə də gənmənəTl əbl əbəs misiə əniWəbədə. xəl xəsnuri tendenciəbi gəZəl dəbədə rəgərc l itəraturul i trədiCiə də rəəl urəd i rəkl əvdə popul ərul i kul turis əl əmənəbəsəc. mərəl i kul turis, əi. mōdərniZmiS rəfl əqsiə mēcxramətə səukunis dəsəsrul s sworəd xəl xur mōtivəbTan, rəgərc myər l itəraturul trədiCiəsTan dəpirispirəbiT dəiwyə də mēocə səukunis dəsəwyisSi zəməT gənxil ul i əvəngərdizmiS əsTətikiT gəgəZəl də.

sworəd əs səkiTxəbi gəxdə əqtuəl uri mēocə səukunis dəsəsrul is postkol əniur ukrəinul diskursSi: postmōdərniZmiSə də mōdərniZmiS urTierTmimərTəbətə probl əməbi də ərovnu l i l itəraturul i kənoni-. postmōdərnu l pəriodSi əvəngərdizmiS mšgəvsəd niSəndəbl i vi gəxdə əndərgəndis kul turis ərsəbəbə ukrəinis sxvədəsxvə qəl əqSi, rəməl Tə əsTətikəc gərkvəul vil əd kəvsirSi iyo Zəl ədəbrivəd Səwyvətil əvəngərdizməTan. postmōdərnu l əbə, rəgərc kənteqsti, ukrəinəSi wərmōədgəndə ərTgvar kul turul wəxnəgS – igi iyo mōdərniZmiS kritikəc də dəsəsrul ic, sōcrəəl izmiS əpəziCiəc. 80-iənəbəs əndərgəndis kul turəSi səfuzvəl Cəyril i winərəpostmōdərniStul i tendenciəbi tipol o giurəd ukəvsir dəbədə 20-30-iən i vl əbəs əvəngərdistul xəl əvnebəs. əmis dəsturiə əl tərniətiul i kul turul i dəj gufəbəbəs nēəvəngərdistul i əsTətikə də postsəbWəTə ukrəinəSi əvəngərdisti xəl əvənəbəsə də pōtəbəs gənuZəməl i popul ərəbə, dəxurul i ərqivəbəs gəxsənə də rəpresirəbul i əvtərəbəs səqməəbiT mēcnirTə də kritikəstə gənsəkuT rəbul i dəi nərəsəbə.

cvl ədi pol itikuri pəcəsəbəsə də kul turul -əsTətikur əpəqəTə də pəncipəbəs mōnəcvl əbəs pirobəbSi ucvl əl i rCəbə mōdərnu l əbəs tendenciəbiT gəməxətu l i kul turul i izol əciisəgən Təvis dəRwəvə də l itəraturul i idəntəbəs formirəbə. əmən gənpirəbə mTel i rigi trəgi-

kul i Tu „winaaRmdegobaTa poetika“, rac uwyvetad grZel deboda kvl e-
visTvis moniSnul epokaSi. romantizmi, rogorc erovnul i identobis Zieba,
axal i Zal iT ganaviTares avangardistebma da modernistebma (dacxril ul i
aRorZinebis Taoba), roml ebic CaerTvnen axal kul turul konteqstSi.
`dacxril ul i aRorZinebis- Zal adobrivad Sewyvetil i esTetika, rogorc
modernul oba, pirvel i rigis amocana aRmoCnda mTel i meoce saukunis ukra-
inul i WeSmariti sul ieri da SemoqmedebiTi ZiebebisaTvis, amis cal keul
gamovl inebebs ukve vxvdebiT disidentebisa da e.w. araformal ur
l literaturul cxovrebaSi me-20 saukunis 60-iani wl ebidan.

postmodernizmma, rogorc axal ma esTetikam, mkafiod gamoxata
kul turul i reaqcia socreal izmis winaaRmdeg da amavdroul ad gamoavl ina
dausrul ebel i avangardis gagrZel ebis tendenciebi. zogierTi mkvl evari
postmodernizms neoavangardizmadac moixseniebs. postmodernizmi aTaswl e-
ul ebis mij naze myof ukrainul l literaturaSi vesternizaciis axal
tal Rad gvevl ineba, rac Tavistavad cvl adi modernul obisa da
postkol oniurobis gamoxatul eba iyo.

modernul oba, rogorc kul turul i konteqsti, ukrainul l literaturul
procesSi aqtiurdeba romantizmis epqidan, rodesac sakul to avtori -
taras SeveCenko - cdil obs, sakuTari SemoqmedebiTa da ukompromiso
cxovrebiT provinciul i mal orosiul i mwerl oba CarTos evropul i da,
masaSadame, msofl io l literaturul i procesebis konteqstSi.

amdenad, l literaturul i procesebis ganaxl ebis saTaved miviCnevT
romantizmis epogas, roml is ZiriTad daniSnul ebad ganvsazRvravT
imperializmze kul turul reaqcias, l literaturul i identobis, misi
srul fasovnebis gaazrebis mcdel obas saerToproevropul i kul turul i
sivrcis wiaRSi... erovnul i da kul turul l literaturul i identobis
gaZl iereba-SenarCuneba romantizmis epqidan mTel i erovnul ad ganwyobil i
ukrainel i intel igenciisa da l literaturul i el itisaTvis mTavari amocana
gaxda.

dasasrul unda aRiniSnos, rom postodernizmi postsabWoTa ukrainaSi
ar yofil a erTaderTi da gabatonebul i kul turul i stili. am dros kvl av
moqmedebs erovnul i narativis kul tura, travmul istoriul warsul Tan
xel axal i mi bruneba, magram arc es ar aris dominanturi. am Tval sazrisiT

Jer kidev aqtiuria „samocianel Ta“ Taobis poetebisa da mwerl ebis mkafiod gamoxatul i erovnul i narativi, rac imperial izmisgan gaTavisufl ebis Semdgom postkol oniur epogaSi recipientis erT-erTi mTavari moTxovnil eba gaxda.

2.3 `reaktiul i kl ubi~ da `bu-ba-bu~: andergraundis kul tura, karnaval uri kiCi da postkol oniuri perspeqtiva

gardamaval i periodis qarTul kul turul real obaSic vxvdebiT post-sabWoTa fenomenis e.w. andergraund/al ternatiul i kul turis gamovl inebas, romel ic swored postkol oniur perspeqtivas qmnida. `Tuki ismis kiTxva, sabWoTa periodis romel i kul turul i sivrce aRmoCnda sicocxl isunariani postsabWoTa periodSi, amgvare Tval sazrisiT gamoirCeva al ternatiul i kul tura, roml is identifikaciisaTvis veRar gamoviyenebT al ternatiul obis niSans, radgan TandaTan Tavad xdeba dominanturi- (wifuria, 2016:86).

irakl i Carkviani, rogorc al ternatiul i kul turis simbol o, Tavisi drois auditoriisTvis umetes SemTxvevaSi miuRebel i performansebiT sazogadoebis cnobierebaSi gardatexis moxdenas cdil obda. irakl i Carkviani (mefe) marTI ac aRmoCnda is fenomeni, romel mac, damkvidrebul i mosazrebi Tanaxmad, `dros gauswro~ da Tanamedroveoba moamzada esTetikuri siaxl eebisTvis. gardamaval i periodis saqarTvel oSi iseve, rogorc TiTqmis sxva yvel a sabWoTa respubl ikaSi, procesebi krizisul obiT aRiniSneba. saqarTvel oSi saocnebo Tavisufl ebi mopoveba gansakuTrebul ad travmul i aRmoCnda. samoqal aqo da eTnikuri konfl iqtebi, dakargul i teritoriebi da umZimesi ekonomikuri situacia j er kidev axal beda qarTul i saxel mwifosTvis srul iad damangrevel i aRmoCnda. aRsaniSnavia, rom aseTi mZafri ekonomikur-pol itikuri procesebi ukrainaSi ar ganvitarebul a, ramac gardamaval sazogadoebaSi sxva tipis krizisi, kerZod, mental uri cvl il ebebisadmi stagnacia gamoiwvia. am kuTxiT saqarTvel o da ukraina gansxvavebul mocemul obaSi aRmoCndnen. msgavsi kul turul i movl enebi met-nakl ebad gansxvavebul i Sida istoriul i da pol itikuri konteqstebiTaa gansazRvrul i.

i. Carkvianis Sesaxeb daweril i mogonebebis wignSi uamravi unikal uri informaciaa Tavmoyril i. mamamisi, gel a Carkviani, wers: `xSirad gamigia, rom irakl isTvis misi Semoqmedeba iyo protesti sakuTari priviligirebul i beqgraundis mimarT. vfiqrob, rom es ufro reaqcia iyo arsebul modunebul , an, sul ac Camkvdar real obaze, romel Sic mas da mis megobrebs mouwiaT axal gazrdul i wl ebi gatareba. roca saqarTvel os maSindel parl amentSi

misi `Sen afren- gaarCies da miiCnies, rogorc qveynisaTvis safrTxis Semcvel i, irakl i aSkarad kmayofil i darCa. xdeboda is, rac mas surda- (ambavi mefeze, 2014:3).

mis SemoqmedebaSi inovaciur kul turul model ebTan erTad gv xvdeba nacional uri arqetipebis danaSrevebi:

`me vdgavar didi, rogorc xeofsi,
ar vel odebi arafers.
xal xis msaxuri, promeTeosi,
vinc moutana cexl i qal aqeb-
(Carkviani, 2016:6).

irakl i Carkvianis, kote yubaneiSvil isa da paata qurdaZis mier daarsebul i art-j gufi provokaciul i saxel wodebiT `reaqtiul i kl ubi- gardamaval i etapis postsocial isturi sivrcis magal iTze SesaZl ebel ia ganzogaddes, rogorc andergraundis kul turis gamovl ineba, romel ic amave periodSi bevr respubl ikaSi da, rogorc ukve aRvniSneT, ukrainaSic erTerTi mniSvnel ovani movl ena iyo. igi upirispirdeboda stereotipebs da cdil obda axal i xel ovnebis Camoyal ibebas, romel ic tipol ogiurad swored Zal adobrivad Sewyvetil avangards miemarTeboda:

`reaqtiul i martooba,
daZabul i,
gamouTqmeli SiSi Sexebis
sagnebTan,
sayvarel Tan –
gaqra.
romantikul i bil ikis
riTmis bol oa..
Sel amazebis,
vazisyureba qal iSvil ebis
irmisTval uri sevda –
gaqra.
soc-romantizmis
cisferTval eba l mobiereba –
gaqra.

var ds gaefurCqna atmuri soko.

rki na-betonis j ungl ebSi

dakacda maugl i,

parabel umiT xel Si.

dadga dro

gamoTxovebisa tyesTan,

dro ubral o,

marTal ferTa xel Cakidebis,

dro wiTI ad xatvis

wiTel qaRal dze.

maSinebel i,

daundobel i,

rogorc yovel i marTal i..

dro-

(Carkviani, 2016:17).

es ar exeboda mxol od komunizms ideal ebis msxvrevas. kl ubis daSl idan 13 wl is Semdeg ase Seafasa reaqtul i kl ubis funqcia misma l iderma: `kl ubis Terapiul i miznebi hqonda. Cven, faqtobrivad, „eris aibol itebi“ viyaviT. konkretul ad im stereotipebs vebrZodiT, romel mac qarTvel i eri degradaciamde miyvana. stereotipebi ki qarTvel ebs mTel i me-20 saukunis ganmavl obaSi ar gvakl da, Tundac komunizmi. Cven vebrZodiT im kul turul press, romel ic me-20 saukuneSi SesamCnevad zemoqmedebda qarTul kul turaze“¹¹.

ukrainul is msgavsad qarTul postsabWoTa kul turaSic aseve gamovl inda Sewyvetil i avangardistul i esTetikis gagrZel ebis mcdel obebic. g. l omiZe erT-erT amgvar faqtad 90-iani wl ebis dasawyisSi poet daTo Cixl aZis mier daarsebul i margo korabl iovas performanis Teatrs modernistebis niRbebis esTetikis ganmeorebad mi iCnevs.

90-iani wl ebis saqarTvel oSic gamoCnda art-performansebi, roml ebic avangardis epataJurobis msgavsi iyo da masSi monawil eobdnen poetebi, musikosebi, mxatvrebis, fotografebi.. sabWouri fenomenis reabilitacia iyo

¹¹ citirebul ia bl ogidan: http://mshvidicurva.blogspot.com/2010/06/blog-post_26.html

poet daTo barbaqazis samizdatis wesiT momzadebul i Jurnal ebi, rac aseve avangardistul i gamocdil ebis erTgvar gaziarebad SeiZl eba CavTval oT. avangardis esTetikis gagrZel ebad miicneva 90-ian wl ebSi SoTa iaTaSvil is poeturi mistifikacia – Diana vaCnaZis saxel iT dabeWdil i nawarmoebi.

dadaisturi esTetikis gagrZel ebas vxvdebiT qarvasl aSi Catarebul cnobil skandal ur performansSi. SoTa iaTaSvil i da Temo j avaxiSvil i dada l eqsebs kiTxul obdnen. niRbiani poeti zura rTvel iaSvil i avtomatiT Sevarda scenaze, xal xs miuSvira da yiroda: `vibrZol eb, raTa aRar iyos amdeni da-da-da-da-da-da da darCes dada-. zurab rTvel iaSvil i dada mefe- prezidentad airCies. cnobil ia, rom `zurab rTvel iaSvil ma Tavisi gamarj veba swored me-20 saukunis dasawyisis qarTvel avangardist poets, grigol cecxl aZes miuZRvna, `riTac kidev erTxel mianiSna 70-wl iani iZul ebiTi wyvetis dasasrul sa da qarTul i kul turis organul , dasavl ur gezTan dabrunebis faqtze- (I omiZe, 2016:105).

dRes poeti emigraciaSi imyofeba SvedeTSi. el eqtronul i, internet- mediaze dayrdnobiT¹², SvedeTSi gamarTul poetis saRamoze daxvda warwera dadai zmi +anarqi zmi =zura rTvel iaSvil s. zura rTvel iaSvil is Semoqmedebis kvl eva qarTul literaturaTmcodneobaSi prof. nana gafridaSvil s ekuTvnis. ganixil avs, ra Tanamedrove qarTvel i poetis sinkretul , intermediur poezias, mkvl evari midis daskvnamde, rom misi poezia sargebl obs dadaizmisa da futurizmis, zaumis tradiciebiT- (gafrin- daSvil i, 2017: <http://www.spekali.tsu.ge/index.php/ge/article/viewArticle/11/105>).

modernizmis, vesternizaciis Sewyvetil i esTetikuri amocanis gagrZe- l ebas xedaven mkvl evrebi irakl i Carkvianis zaumur poeziaSi. qarTul i zaumis ni muSi a misi `iavnana-:

`barum sambe, gardi man,
 abonamo simgani,
I ibun, dabo l ardivan,
 garumsabe inbani.
oram sal um arami,
 ar uambne gamana.

¹² ix. bmul i: (zura rTvel iaSvil i – poeti emigraciaSi <https://www.radiotavisupleba.ge/a/zurab-rtveliashvili/26556147.html>).

adambarum gvarani,
ar amborem ramana,
sindi bandi gerando,
ar dasando bandal i.
inesendo verando
a, dandal i, dandal i-
(Carkviani, 2016:55).

irakli Carkvianis Semoqmedebisadmi interesi dRiTidRe matul obs. misi persona Tanamedrove literaturatmcodneebSi asociრdeba erTdroul ad yvel aze nacional ur da internacional ur SemoqmedTan. man gaagrZel a saukunis dasawyisis evropul i orientirebi da erovnul i safuZvel iT msofli o konteqstSi CarTo Tanamedrove qarTul i kul tura. aseTi masStaburi Semoqmedi, aseTi Rrma arqetipul obiTa da inovaciebiT, SeiZl eba iTqvas, mxol od is iyo: `irakli Carkvianis winamorbedad SegviZl ia dasaxel oT gal aktioni. gal aktioni imitom, rom ganwyobiT da azrovnebis mimarTul ebiT masTan bevri saerTo aqvs.

TiTqos irakli Carkvianis pirovnebaSi Tavi moyara erTbaSad ramdenime qarTvel ma kl asikosma winamorbedma da man sakuTar TavSi moicva – gal aktioni Tavisi fatal urobiTa da qarTul i da evropul i kul turebis daaxl oebis unikal uri unariT, konteqstiT Tu masStaburobiT Tu sakuTari mniSvel obis da tvirtis srul i gacnobierebiT da imavdroul ad diogeneseul i hipuri TviTironiIT da CarCoebis msxvreviT (rom mefe var da poeti/me vdgevar didi rogorc xeofsi)... siaxl oviT qarTvel modernistebTan apokal ifsuri da dadaisturi poeziIT, il ia WavWavaZesTan masStaburi azrovnebis unariT, sazogadoebis cnobierebaSi gamowveul i revol uciIT; baraTaSvil Tan romantikul i ikarosiseul i TviTsewirviTY (‘cudad xom mainc ar Caivl is es ganwirul i sul iskveTeba-/Cven movigebT oms-) (ambavi mefeze, 2014:194-195).

bu-ba-bu karnaval uri kiCi: 1980-iani wl ebis dasarul isTvis ukrainis kul turul cxovrebaSi gamoCnda meamboxe gaertianeba skandal uri saxel wodebiT bu-ba-bu (burl eski, bal agani, bufonada). j gufSi qarTul i reaqtul i kl ubis msgavsad, iyo sami axal gazrda xel ovani: iuri andruxoviCi, viqtor neboraki da al eqsandr irvaneci. reaqtul i kl ubisgan

gansxvavebiT j gufma SedarebiT metxans iarseba. faqtobrivad, daarsda 1985 wel s da pirveli sajaro performansi 1987 wel s gamarTa. maTi gamorCeul oba mdgomareobda imaSi, rom poetebis j gufi orientirebul i iyo sajaro gamosvl ebsa da performansebze, rac tradiciuli ukrainuli literaturuli procesisTvis ar iyo bunebrivi procesi, Tumca tipologiurad es movl enac ukavSirdeboda avangardul eqsperimentebis. 20-iani wlebis kievskabareebSi, `saxel ovnebo sardafi- `krivi jimmi- Tu xarkovis `mfrinavi Tavi-, xSirad imarTeboda msgavsi RonisZiebebi, Tumca esec ar iyo masStaburi xasiaTisa. yvelaze STambeWdavi mainc avangardistuli kievskabareebisa (`niRabi-, `groteski-, xreSatikis Tavisufali Teatri) da kafeebis performansebi da poeturi saRamoebi iyo, romlebSi monawileobas iRebden ucxoeli da ukraineli avangardistebic (semenko, xvilovi, sosiura da sxv.). amgvarti tendenciebis gagrZel ebad SeiZleba ganvixilot postsabWota epoqis realoba, romelic, qarTulis msgavsad, samocdaatwliani wyvetis gagrZel ebis mcdeloba iyo. rogorc boloo periodis internet-gamocemebSia aRniSnuli, `al koholi, seqsi, epataji da bohemuroba, es yvelaferi axasiaTebda `daxvretili aRorZinebis-avangardistul performansebs- (kocarevi http://texty.org.ua/pg/article/newsmaker/-read/4847/Alkohol_seks_jepatazh_bogemni_vytivky_Rozstrilanogo_vidrozhenna).

`daxvretili aRorZinebis- Taobis avangardistebisac axasiaTebdat epatajuri Cacmuloba, maikiohanseni inglisuri brijebita da getrebit iwonebda Tavs, valerian poliscuki xSirad qalis mosaxamit dadioda quCaSi da sxv. msgavsi epatajuroba axasiaTebdat qarTvel avangardistebisac.

`bu-ba-bu-s- wevrebis ucnauri musikaluri da poeturi eqsperimentebic amgvarti tradiciis gagrZel ebaa. al eqsandri vaneci amtkicebda, rom maT daabrunes poeziasiTamasis principi. aris erTgvarti saerTo/msgavsi mizandaxuli oba qarTveli da ukraineli andergraundis kul turis warmomadgenlebs Soris, ukraineli xelovanebi am periodSi sakuTar moRvaweobas miicnevden `depreziis dazlevis radikalur sasual ebad, antidepressantad- (*v. neboraki*), *msgavs mosazrebas aJRerebs aseve irakli Garkvianic amave periodis Taviant kul turul miznebze, erT-erT intervuisi igi ambobs, rom `Cven eris aibol itebi viyavit*". garkveulwilad uaxlovdeba aRniSnul mosazrebebs ukrainuli j gufis liders da dRes rogorc moixsenieben, bu-

ba-bus patriarqis, iuri andruxoviCis poziciac. andruxoviCis azriT, maTi gaerTianeba iyo TviTgadarCenis erTgvari saSual eba oTxmociani wl ebis dasasrul is ukrainaSi.

zaumis ena, rogorc avangardis koncepti, orive qveynis axal i Taobis Se-moqmedebisTvis saerTo maxasiaTebel ia. am mxriv ukrainel i avangardiste-bidan gamoirCeva viqtor neboraki:

«Малюите БАБУ голуБУ
гуБАми дивитсья доБА
БУ дифірамБАм БУ таБУ
вам зуби втавит БУ-БА-БУ
росте поезія в горБА
в горбі з грошима боротьБА
та Бунтом Буде БУ-БА-БУ
від азБУк голова слаБА
гуБАми виБУхає Бард
чим світ сичить – кричить театр
зиграєш вірш якого варт
потрапиш в рай (чи на монмартр)
БУ смерті і безсмертю БУ
і БУ і БА і БУ-БА-БУ»

(<http://www.poetryclub.com.ua/dread.php?id=1966>).

gardamaval i periodSi j gufis wevrebі acxadebdnen sazogadoebisTvis gaugebar, bundovan kredos, romel ic namdil ad futuristul i mel anqol iisa da uaryofis el ementebis matarebel ia:

Cveni cxovreba –bubabu
Cveni istoria – bubabu
Cveni pol itika – bubabu
Cveni ekonomi ka – bubabu
Cveni konfesiebi – bubabu
Cveni xel ovneba – bubabu
Cveni qveyana – bubabu¹³

(<http://fil.ocvita.com.ua/turizm/471/index.html?page=89>).

futuristul i amboxi, nihil izmi, axal da stresul real obaSi aRmo-Cenil i qarTul i da ukrainul i kul turebisTvis aseve identuri movl enaa.

¹³ Targmani Cvenia.

warsul is uaryofisa Tu bundovani awmyos ganwyobil ebebiT gamoirCeva i.
Carkvianis `goel ero-:

`srul i stal inifikacia sul is,
aqsel eracia survil is
da gul maviwyo sirqal ema
Cemi warsul is.
bedi darvinis anabara,
migdebul i idea,
i medis bidea,
siyvarul iviT.
Seni si tyvebis,
uSinaarso cisartyel a,
rogorc gamxmari qrizanTema
bal montis tomSi,
magonebs vagners,
da yviTel Tol iebs Soris
Cvens sarCobel as-
(reaqtiul i kl ubi 2, 1992:9).

postmodernizmis aRiarebul i ukrainel i mkl evris, T. Hhundurovasa da
maiamis universitetis sl avistikisa da genderis kvl evebis profesor is, vi-
tal i Cerneckis azriT, bubabus gamoCeniT ukrainaSi daiwyo karnaval uri
postmodernizmi. `ramdenadac CemTvis cnobil ia – wers v. Cernecki – bubabu
iyo erTaderTi literaturul i jgufi Tu moZraoba, roml is warmomad-
genl ebisTvis baxtinis karnaval uroba gaxda mTavari wyaro- (Cernecki,
2013:307). Tumca, zurab rTvel iaSvil is niRbiani performansi da dadas mefe-
prezidentad arCevac karnaval ur xasiaTs atarebs. am principiTac aris
garkveul i msgavseba qarTvel ebisa da ukrainel ebis ganwyobebs Soris.

am periodSi ukrainaSi popul arobiT sargebl obda l es poderevianskis
dramatul i scena-dial ogebi, roml ebic arsebiTad warmoadgenda axal,
reprezentaciul kiCs. igi qmnida axal enas, gviansabWoTa Savi iumoris
gamoyenebiT, axdenda sabWoTa miTol ogi is ironizebasa da parodirebas.

90-iani wl ebis ukrainul kul turaSi Seiqma axal i karnaval uri kiCi, mis Semqmnel ebs Soris iyvnen j gufis `bu-ba-bu- biWebi. j gufi 80-iani wl ebis dasarul is ukrainul i kul turis moZvel ebul atmosferoSi iqca erTgvar axal gazrdul oazisad. rogorc istoriam aCvena, es moZraoba erTgvari niSansveti gaxda sabWoTa da postsabWoTa periodis gasayarze myofi ukrainis sociokul turul i cvl il ebebisTvis. maTi epataJuri poeturi Tu musikal uri performansebi emsaxureboda hermetul i kul turul i sivrcis garRvevas da dasavl ur/postmodernul /masobriv kul turasTan kavSirs. rogorc es samecniero l literaturaSia aRniSnul i: `bu-ba-bu- stiqtas warmoadgenda karnaval izacia da j gufis warmateba ukavSirdeboda imas, rom misma warmomadgenl ebma gamoxates `drois moZraoba-. maT uaryves, mraVal i wl is ganmavl obaSi ukrainaSi narodnikul i tradiciebiTa da mogvianebiT - sabWoTa popul izmiTa da ideol ogizmebiT ganmtkicebul i l literaturis seriozul i aRqma- (hundorova, 2008:237-238). viqtor neborakis performansze `mfrinavi TaviT- j gufis wevrebi gamovidnen l vovis operis Teatris scenaze, aseve kievis axal gazrdul i Teatris scenaze da warmoadgines karnaval i niRbebiTa da sakarnaval o formebiT.

am j gufis performansebidan yvel aze mniSvnel ovani iyo festival i `vivixi-92-. al ternatiul i kul turis es festival i orjer Catar da l vovSi 1990 da 1992 wl ebSi. masSi, `bu-ba-bu-s- wevrebis garda, monawil eobas iRebda yvel a xel ovani, romel TaTvisac misaRebi iyo msgavsi eqsperimentebi. avangardul i kul turis fenomenad iqca festival is afiSebis ucnauri diza- ini da skandal uri warwerebi.

aseve saintereso avangardul i performansi iyo 1992 wl is 1-4 oqtomers e.w. `poezooperis- warmodgena l esia ukrainkas saxel obis rusul i dramis Teatris scenaze saxel wodebiT `kraisI eri-imperial i-. warmodgenaze poete- bi musikis Tanxl ebiT kiTxul obdnen l eqsebs. am periodisaTvis orive es movl ena erTgvari kul turul i bunti iyo ukrainaSi da Tanamedrove kul turis ganviTarebas emsaxureboda. am ritual ur kul turul movl enebs pensil vaniis universitetis mkvl evarma maikl naidenma metaforul ad uwoda `pandoras yuTi- Tavisufal i ukrainis kul turis istoriaSi- (naideni, 2006:455).

1992 wels ukrainisgan gansxvavebiT saqarTvel oSi omi da ganukiTxaoba mZvinvarebda, rasac Tan politikuri da ekonomikuri krizisi axl da amdenad, Tbil isSi im masStabis RonisZiebebis dagegmva, rac ukrainaSi ganxorciel da, gasagebia, rom ver moxdeboda. 1992 wl is erT-erTi yvel aze novatorul i qarTul i gazeTis `7 dRe- furcl ebi savsea am tragikul i movlenebis amsaxveli informaciebiT, maT gverdiT Tbil isis avangardul i kul turis procesebic ikavebs mokrZal ebul adgil s. rogorc aRniSnul i masal is Seswavl am gviCvena, reaqtul i kl ubis poetebma Tbil isSi sxvadasxva adgil as ramdenjerme gamarTes aseTi performansi. 2 ivniss saqarTvel os erovnul i bibli oTekis sagamofeno darbazSi Catarebul i `dada-poetTa gastronomul i ritmebi- - eqsperimentul i poeziis saRamo maSinve Sedarebul iqna 30-iani wl ebis Tbil isis bohemur saRamoebTan. Tbil isis artistul kafeebSi gamarTul aseT bohemur avangardistul saRamoebshgavda reaqtul i kl ubisa da mxatvrebis karl o kaWaravasa da niko l omaSvil is gamofena saxel wodebiT `CvenSi - Cven irgvl iv-, romel zec l iTonis, neonis naTurebiTa da fotoebiT Sesrul ebul kompoziciebTan erTad gaimarTa reaqtul i kl ubis poetebis axal i nawarmoebebis kiTxva.

90-iani wl ebis saqarTvel oSi garkveul i azrTa sxvadasxvaoba mohyva mweral Ta kavSirSi gamarTul Tanamedrove xel ovnebisadmi miZRvnil diskusia-gamofenas, romel Sic monawil eobdnen axal gazrda qarTvel i poetebi: SoTa iaTaSvil i, daTo barbaqaZe, kote yubaneiSvil i, mxatvari karl o kaWarava da sxvebi. kote yubaneiSvil ma da SoTa iaTaSvil ma waikiT-xes Tamami l eqsebi da gamokveTes qarTul poeziaSi kl iSeebis dangrevisa da axal i Tavisufl ebis danergvis tendenciebi. rogorc gazeTi `7 dRe- iuwyeba gaimarTa sxvadasxva Sexedul ebis SemoqmedTa Soris diskusia, iyo Tu ara Tanamedrove xel ovneba avangardul i da rom is mwave krizisis fazaSi imyofeboda (wibaxaSvil i, 1992:12).

aseTi eqsperimentebi cal saxad warmoaCens sabWoTa sinamdvil is mier izul ebiT Sewyvetil i, dausrul ebel i avangardis aRorZinebas Tu ganvitarebas rogorc saqarTvel oSi, aseve ukrainaSi. postmodernul epokaSi is marTlac warmodgeba, rogorc modernizmis gagrZel eba. b. wifurias mosazreba am periodis avangardul i gamovlinebebis Sesaxeb SeiZl eba ukrainul i real obisTvisac rel evanturad miviCni oT: `80-iani wl ebis bol osve,

sabwouri kontekstisgan Tavis daRwevas da Tanamedrove msfli o kul - turul kontekstSi moqcevas uSual od avangardul i esTetikis, an ufrozogadad, Tanamedrove xel ovnebis meSveobiT isaxaven miznad. avangardis areal Si moqceva im periodis qarTvel i xel ovnebisTvis ukavSirdeba, erTixriv, istoriul i avangardis evropul i da, aseve, qarTul i gamocdil ebis aRdgenas, meore mxriv ki Tanamedrove avangardis sinamdvil eSi integrirebas- (wifuria, 2016:358-359).

qarTul -ukrainul andergraudis kul turaze dakvirvebiT Cans saerTo tendencia: is didi muxti, rac represirebul i avangardis SemTxvevaSi arsebobda, neoavangardSi povebs gagrZel ebas orive qveyanaSi msgavsi gamovl inebiT. es movl enebi iziarebs modernizmsa da postmodernizms saerTo markers – xel ovnebis krizisul obas; orive qveynis gamocdil eba identuria – modernizmsa da postmodernizmSi maT ZiriTad amocanas warmoadgens dasavl uri kul turasTan mizanimarTul i sinqronizacia da kol oniuri statusis daZl eva.

andergraundidan dawyebul i al ternatiul i kul tura 90-ian wl ebSi amavdroul ad amzadebs axal i kul turis wiaRs postmodernizms asaTvi-sebl ad da aseve, postsabWoTa periodSi sabWoTa travmatul i memkvidreobis gasaazrebl adac.

2.4 kul turis refl eqsia kol oniur warsul ze da sabWoTa dominaciis gadafaseba

dekol onizaciis process Tan axl avs imperiul i cnobierebis daZI evis probl emac. postkol oniur poziciaze gadanacvl ebul sazogadoebriv cnobierebaSi, kul turasa da xel ovnebaSi daiwyo rusul i imperiul i dominaciis Tavidan gaazreba. postkol onial izmis l iteraturaTmcodneobiT aspeqtad ganvsazRvravT centrisa da periferiis l iteraturul i urTierTobaTa praqtikas. igi istoriul i da pol itikuri mimarTebis msgavsia da postkol oniuri Teoriis Sesabamisad real izdeba asimetriul paradigmaSi: dominantia da daqvemdebarebul i.

kol oniuri periodis mxatvrul l iteraturaSi ideol ogiis ganmtkicbis Tval sazrisiT warmocnda centris/imperiis da misi sivrcis utri-rebul i sakral izacia. sociol ogi, Jurnal isti da l iteraturaTmcodne g. poCepcovi total itarul i kul turis, miTebisa da simbol oebis anal izisas gamoyofs total itarul i cnobierebis arqetipebs, roml ebSic erT-erTi wamyvani kriteriumia sivrce – sakral uri, pozitiuri: `moskovi, rogorc samyaros centri, warmoadgenda model s, romel ic ucxoel ebisTvis iyo WeSmaritebasTan Sexebis saSual eba... l eninis muzeumi aseve iyo CarTul i am siwmindestan mi axl ebis meqanizmSi. am SemTxvevaSi moskovi ganisazRvreboda pozitiurad, xol o sazRvargareTi negatiur sivrced- (poCepcovi, 1994:40).

postsabWoTa l iteraturul gamocdil ebaze dakvirveba qmnis zogad STabeWdil ebas, rom igi miiswrafvis Rirebul ebaTa inversiisa da dekonstruqciisaken (rac erTgvarad mas postmodernul sivrceSi rTavs), postkol oniuri kritikis mixedviT, es SeiZI eba subal ternis kompl eqsebisgan gaTavisufli ebis kul turul reaqciad ganisazRvros. am periodis kul turis markerabad SegviZI ia moviazroT warsul Tan gamomSvidobeba, istoriisa da diskursebis reinterpretacia.

rogorc qarTul , ise ukrainul l iteraturaTmcodneobaSi xazgasmul ia e.w. `axal gazrdul i romanis- mniSvnel oba, romel ic SeiZI eba ganvazogadoT, rogorc axal gazrda Taobis kul turul i manifesti (bernadskai a, 2014:79).

imperiul i dominantisa da daqvemdebarebul is cnobierebidan ganTavisufli eba miznad daisaxa 1990-ian wl ebSi l iteraturul asparezze

gamosul ma Taobam, romel ic daibada da gazarda sabWoTa kavSiris periodSi. am Taobis nawarmoebebSi vxvdebiT imperiul i memkvidreobis Tavidan gaazrebis tendenciebs, romel ic umetesad verbal izebul ia radikali urad pozitiuri damokidebul ebebiT.

daTo turaSvil i nawarmoebSi `iyo da ara iyo ra- (isteriul i romani) dasawysisSive exeba subal ternis kompl eqss kol oniur cnobierebaSi: `siyvarul i ki marTI a SeiZI eba iyos isteriul i, Tu es siyvarul i orasi wl is win wagarTves da misi dabruneba axl ac iseve ginda, rogorc maSin gindoda, roca pirvel ad aRmoacine, rom mogatyues. orasi wl is win rom pirvel ad mogatyues, mas Semdeg sul gatyuebdnen da geubnebodnen, rom sxva gza arc gqonda, radgan saqarTvel odan Rrubli an amindSic ki moskovi mosCanso. Cvens mamebsac Cvens sabWoTa bavSvobaSi erTi ucnauri xumroba hqondaT, romel ic axl a SeiZI eba dauj erebl adac JRerdes, magram maSin marTI a eubnebodnen mamebi Svil ebs, moskovi unda daganaxoTo, moul odnel ad patarebs yurebSi waavl ebdnen xel ebs da maRI a swevdnen xol me.

garda ucnaurisa, es iyo sakmaod mtkivneul i xumrobac, magram mTavari aq mainc ar iyo gawel ili yurebis tkivil i, yvel aze samwuxaro iyo dapyrobul i xal xis cnobiereba - arasodes ar uTqvams arc erT qarTvel sabWoTa mamas Tavisi Svil istvis, l ondons an parizs daganaxvebo, radgan sabWoTa adamianistvis samyaro iwyebodya moskoviT da iqve mTavrdeboda- (turaSvil i, 2015:3-4).

daTo turaSvil is es nawarmoebi publ icistur narativs warmoadgens da aRwerilia 1987-1991 wl ebSi momxdari movl enebis qronika, roml is monawil ec Tavad da misi Taobis warmomadgenl ebi iyvnen. aseTi Janris dokumenturi proza, e.w. *nonfiqSeni* sabWoTa warsul is gaazrebaSi zogadi tendencia aRmoCnda. am mxriv gansakuTrebiT mraval ferovania bel orusi rusul enovani mwerl is svetl ana al eqsieviCis teqstebi (svetl ana al eqsieviCma sabWoTa kavSiris Semdgom 90-iani wl ebis periods metaforul ad *seqend-hendis* dro uwoda, rac Semdeg Tavisi cnobil i wignis saTaurSic gaimeora).

axal gazrda Taobis ukrainel i mwerl ebidan gansakuTrebiT STambeWdavia sergei Jadanis stil urad da Janrobrivad mraval ferovani l iteraturul i memkvidreoba. mis SemoqmedebaSi mravl adaa masobrivi kul turis, axal gazrdul i subkul turis el ementebi. l iteraturul kritikaSi Jadanis Semoq-

medebis Sesaxeb arsebobda mosazreba, rom igi avl enda `mozardis kompl eqsebs-.

2004 wel s gamoica sergei Jadanis romani `depeS mod-. s. Jadanis romanSi `depeS mod- ikveTeba e.w. `meamboxe- teqstis niSnebi. es niSnebi SeiZl eba pirobiTad Semdegnairad daiyos: imperiul -totalitarul i ideol ogiis parodireba, romelic damaxasiaTebel ia zogadad, kievuri andergraundisTvis. `al kohol ur-narkomaniis- el ementebis Semotana da subkul turis warmomadgenelis adamiani-marginal is saxis gamocena mxatvrul teqstSi.

romanSi gamoyenebul ia imperiul i/sabWoTa-komunisturi simbol oebi, romel Tac ambivalenturi xasiaTi aqvs. romanSi mkveTradaa dapirispirebul i warsul i da awmyo. warsul i gamocdil ebis nacvl ad iqmneba axal i narativi, Tumca personaJebis ar SeswevT siaxli is Seqmnis unari. maT ironizebul i nostalg ia aqvT `stabil uri sabWoTa sistemis- nangrevebisa. romanis I aitmotivia komunisturi warsul is reinkarnaciis moTxovnil eba.

nawarmoebSi s. Jadani `mozardis- saxiT infantil uri cnobierebiT warmoaCens imperiul i warsul is reinkarnaciisaken miswrafebas, am warsul is niSandobl ivi atributebis miTol ogizaciis. nawarmoebSi avtoris awmyos negatiuri ganwyobiT, sabWoTa warsul s ki ironiul i nostalg iit warmoaCens. am Tval sazrisiT yuradRebas imsaxurebs s. Jadanis ara mxol od es romani, aramed misi sxva prozaul i Tu poeturi teqstebi (gansakuTrebiT “ANARCHY IN THE UKR.”)

2005 wel s gamoica misi meore epataJuri romani “ANARCHY IN THE UKR”- wigni, romel Sic skabrezul i l eqsikiT moTxrobi l ia ukrainaSi jazis ganviTarebis Sesaxeb, parodizebul ia komunizmi, rogorc Soubiznesis modeli, seqsi rogorc fsiqol ogiuri damokidebul ebis forma, finansuri stabil uroba, depresia da a.S. (Jadani, 2005). 1980-ian 90-ian wl ebSi mweral Ta teqstebSi aranormatiul ma l eqsikam Seqmna postmodernistul i narativis gafarToebis, misi sabWoTa memkvidreobis kl iSeebisa da Stampebisagan gaTavisufl ebis precedenti. s. Jadanma Tavisi personaJebi dekonstruqciis iaraRad gamoiyena.

2.5 iuri andruxovičis `moskoviada-: postkol oniuri romani

rogorc ukve aRvniSneT, kontrkul turis wiaRSi Casaxul i anti-kol oniuri diskursi sabWoTa kavSiris daSl is Semdeg dominantur adgil s ikavebs. sabWoTa periodSi gaZl ierebul i `samizdatis- aral egal uri, kontrabandul i wesiT gavrcel ebul i literaturul i produqcia 90-ian wl ebSi daubrkol ebl ad iwyebs Semosvl as da arsebobas ukrainaSi. cnobil i disidentis, sazogado moRvawisa da kul turol ogis, viaČesl av Cornovil is, mier 1970-ian wl ebSi dawyebul i saqmianoba amis naTel i magal iTia. 70-ian wl ebSi Tavis ramdenime TanamozaresTan erTad man daiwyo sabWoTa disidentur moZraobaSi yvel asTvis kargad cnobil i Jurnal is, `ukrainul i moambis-, aral egal urad gamocema da kontrabandul i gziT evropasi gatana, evropidan ki akrZal ul i literaturis Semotana. es unikal uri istoria aRwerilia vasil derevinskis fundamentur monografiaSi (derevinski, 2016:146-176). ukrainul i diasporul i gamocemebidan yvel aze mniSvnel ovani – `Tanamedroveoba- (Сучасність) – exmianebodya kievSi mimdinare procesebs, misi gamocemebi Tanamedrove ukrainis istoriis mniSvnel ovani wyaroebia.

1992 wel s, sabWoTa kavSiri dan gasvl is Semdeg ukrainaSi ganagrZo Tavisi sagamomceml o-kul turul i saqmianoba mTel evropasi cnobil ma gamocemam, roml is pirvel ive nomrebSi daiwyo erT-erTi yvel aze didi postmodernisti mwerl is, `andergraundis kul turis patriarqis-, iuri andruxovičis romanebis `rekreaciebi-, `moskoviada- gamocema. mirosl av Skandris SefasebiT, `es movl ena (*igul isxmeba andruxovičs romanebis dabeWdva avt.*) imaze meti iyo, vidre literaturul i faqti: damoukidebel ukrainaSi, faqtobrivad, daibada postkol oniuri mgrZnobel oba. mkiTxveli, romel ic el oda damoukidebl obis sazeimo ganwyobebis, waawyda ara mxol od kol oniuri warsul is, aramed erovnul i siwmindeebis burleskur parodiasac- (Skandri, 2004:399).

am periodis nawarmoebebSi andruxoviči postmodernul i oroniit didi cvl il ebebis fonze ganvitarebul i axal gazrdul i moZraobis cxovrebas

exeba. cxadia, damoukidebl obis mopovebisa da nacional izmis uzomod gaZl ierebis fonze andruxoviCiS postmodernul i ironia, romel ic tradiciul i burl eskuri l iteraturis gamocdil ebiTac sazrdoobda, erTgvari skandal i da kul turul i Soki aRmoCnda ukrainel i mkiTxvel isTvis. r. Cil aCava ukrainul i l iteraturisadmi miZRvnil naSromSi postmodernizmis Sesaxeb wers: `Tanamedrove ukrainul l iteraturaSi Semoabija postmodernizmma, rogorc damyayebul i social isturi sinamdvil idan gaqcevis, kul tis msxvrevisa da desakral izaciis simbol om. aqve igi gviziarebs cnobil i kul turol ogis, mikol a riabCukis, mosazrebas, romel ic gaxmovanebul ia ukrainul i poeziis anTol ogiis `oTxmocianel ebi~ wina-sityaobaSi: `postmodernistul i-ironia, me mgoni, ukrainel ebs yovel Tvis akl da, radgan tradiciul i burl eskur-hopakuri sicil i, Cemi azriT, Cveni mowyenil i, paTetikuri mental obis sapirispiro mxarea~ (Cil aCava, 2014:50-51).

andruxoviCi roman „moskoviadaSi“ (1992) postmodernistul i ironiIT aRwers axal gazrda poetis, oto fon. f.-s, cxovrebas sabWoTa imperiis dedaqal aqSi, sadac is namdvil j oj oxetSi cxovrobs. avtori am nawarmoebis uwodebs „saSinel ebaTa romans“. sayuradReboa, rom kritikiosebi saubroben Txzul ebis avtobiografiul xasiaTze, andruxoviCi Tavadiyo moskovis l iteraturis institutis studenti. romanSi gvxdaba gvandel i saWoTa idol ogiis krizisis aRwera da parodireba, rac ukrainul i l iteraturul i samyarosTvis Tamami ganacxadi iyo misi dabeWdvis droisTvis. kol oniuri da postkol oniuri kvl ebebis kul turol ogiur probl ematikaSi Tanamedrove komparativistebi m. budni da v. ilnicki cal saxad gamoyofen postkol oniuri l iteraturis Semdeg maxasiaTebel ebs, esenia: specifikuri politizirebul oba, decentral izaciis probl ematika, evropul /dasavl ur standartebeze gadasavl a. decentral izacias mkvl evrebi ganmartaven, rogorc: „centrsa da periferiebs Soris politikuri da saxel ovnobo orientaciebis gadanacvl ebas: mizidul obis pol usebi yovel i maTganisTvis xdeba mSobli iuri miwa da kul tura da ara „evropa“, „amerika“ an nebismeri sxva „centri“, postmodernistul i xel ovnebisTvis damaxasiaTebel i pol icentristul oba, kul turul i mraval feroevneba, amraval feroevnebs mas gansxvavebul i postkol oniuri ferebiT“ (budni, 2008:322-323).

andruxovičis romani „moskoviada“ am mosazrebiš sauketeso magal itia, masi cal saxad cans politikuri da kulturuli centris Sevlis istendenciebi, romel ta sesaxebac xmaria saubrobdnen modernizmiš Teoretikosebi meoce saukunis dasawysisi ukrainaši, Tumca es msjel oba cnobili represiebiš Sedegad Zal adobrivi gziT mal eve Sewyda. T. hundorova saintereso Sefasebas aZl evs am romans Tavis araerT našromši. unda aRinišnos, rom andruxovičis, rogorc Tanamedrove mwerliš, erT-erTi upirvel es mkvl evrad swored igi gvevl ineba, mas ekuTvniš mravali statia Tu monografiuli kvleba ukrainuli postmodernizmiš, postkoloniuri literaturaTmcodneobiš Sesaxeb, romlebiš andruxovičis yovel Tviš centraluri adgiliš uWiravs.

sašinel ebaTa romani- erTgvarad agrZel ebs venediqT erofeeviš `moskovi petuSkebiš- narativiš. andruxoviči, rogorc literaturaTmcodneobašia miCneuli, `moskoviadaši- iyenebs samogzauro Janriš romanis formas da aerTianebs or sivrcl mocemul obas – centrisa da periferiis mimarTebas, imperiul sarkazms. es tendencia romanis dasawysisidanve ixneba mTavari gmiriš, ukraineli poetiš sityvebiT: `meSvide sarTul ze cxovrob, kedlebi kazakebiša da zueneriš moRvaweTa suraTebiT mogifenia, fanj ridan xedav moskovur saxuravebs, al viš xeebiš uRimRamo xeivnebs, ostankinos tel eanZas ki vera – igi derefnis sxva mxares ganl agebuli oTaxebidan cans, magram miš siaxl ove niadag igrZnoba; igi Zal umad asxivebs raRac Zil ismogvrel s, moTenTil obisa da apaTiš virusebs... gZinavs TavdaviwyebiT, metwil ad TerTmetamde, sanam uzbeki kedel s miRma mTel i xmiT ar CarTavdes eSxian aRmosavl ur musikas – `adin pal ka dva struna-. uwyinrad wyevli Cvens uirblo istorias, xal xTa megobrobas, 22 wliš sakavSiro xel Sekrul ebas...- (andruxoviči, 2017:7).

amavdroul ad `moskoviada- aris kl asikuri postmodernistuli nawarmoebi, Taviš interteqstualuri kavSirebiT rogorc ukrainuli, ise rusuli literaturasTan. andruxoviči araerTxel mimarTavs rusi da ukraineli nawarmoebebiš citirebas. stokholmis universitetiš slavistikis profesoris, pier arne budiniš azriT, `moskoviada- tipologiur kavSirs avlens kl asikur ukrainuli literaturasTan, gansakuTrebiT ki i. kotliarevskis `eneidasTan- bufonadiš metodis gamoyenebiT, xolo erov-

nul i miTebis satirul ad warmocenaSi igi paral el s avl ebs pol onel i mwerl is, vitol d gomboroviCiS, nawarmoebebis stil Tan (budini, 2007:36). romanSi aRweril ia moskovuri cxovrebis bnel i mxareebi, al kohol izmi, seqsi, epataJi.

avtori postmodernistul i ironiul i teqstis Sesaqmnel ad xSirad iyenebs rusul enovan citatebs, skabrezul l eqsikas romel ic swored imperiul i cnobierebis parodirebas emsaxureba. ukrainel i poeti moskovis quCaSi yidul obs wigns da moyvanil ia citatebi am wignidan:

«Россия кровюю изошла...
за что, скажите, Бога ради,
Терзають Русского Орла,
Иуды, стервачи й б(...)?!
За что, Прибалтика, скажи,
Святую русь так ненавидишь?
Замри, Эстонь! Литва, дрожи!
Ты русский х (...) еще увидишь!»¹⁴
(andruxoviCi, 2017:19).

postmodernistul i romani `moskoviada- kl asikur ukrainul l iteraturasTan mimarTebiT yvel aze mWidro tipol ogiur kavSirs avl ens taras SevCenkos cnobil ironiul poema-komediastan `sizmari-.

bibliuri interteqstiT `sul i igi WeSmaritebisaa, romel i sofel sa ver ŷel -ewifebis moRebad, rameTu ara hxedavs mas, arca icis igi, xol o Tquen iciT igi, rameTu Tquen Tana ars da Tquen Tana iyos- (ioanes saxareba, Tavi 14:17) gawyobil i poema `sizmari-, romel sac avtorma komedia uwoda, daiwera 1844 wel s, peterburgSi, samxatvro akademiSi swavl is periodSi. es poema Sedis poetis yvel aze mniSvnel ovan cikl Si `sami wel i-, romel Sic, Tavis mxriv, yvel aze antikononuri xasiaTis Semcvel i nawarmoebebia gaer-

¹⁴ `ruseTi ukve sisxl iT iqceva,
RvTis gul isaTvis miTxar iT droze,
rad aZl evT rusul arwivs saj ij gnad,
iudebs, svavebs da quCiS b(..)ebs?!

miTxar, bal tikav, ratom gZul s ase,
wminda ruseTi, marTI acda gl axav!
iyuCe, eston! Senc Zrwode, l itvav!
naqeb rusul y(.....)s sul mal e naxav!-
r. Cil aCavas Targmani (cit.:
andruxoviCi, 2017:19).

Tianebul i. imperiis dedaqaq aqSi myofi ukrainel i poeti sizmris semiotic-
kuri gagebiT ironiul tonal obaSi aRwers imperiul i miTebis absurds:

`isev gavxdi uCinari
da sad Suqi enTo,
sasaxl eSi SevZver Cqari:
ras Sevxede RmerTo:
edemia.. j amis mtl akvel T
oqros sirma SvenisT, -
maRal i da mkacri aqve,
mefec, gamoCeniT, -
dgas mis gverdiT saxemkrTal i
moCans dedofal i
gamxmar sokos dari;
grZnobieri, aqeT-iqiT
sul Tavs aqaqCal ebs.
RmerTqal ia TviTon igi,
vai davsil Tval ebs-...

(SevCenko, 1939:160-161, Targmna d. gaCeCil aZem).

iuri andruxoviCi erT-erTi pirvel i ukrainel i mweral ia taras
SevCenkos Semdeg, romel ic ase mwaved da daufaravad Seexo Tavis
mxatvrul SemoqmedebaSi rusul -ukrainul i urTierTdamokidebul ebis man-
kier mxareebs. ori ukrainel i poeti mogzaurobs imperiis dedaqaq aqSi da
periferiul i poziciebidan aRwers imperias. `imperia icvl ida Tavis gvel is
perangs da totalitarul Sexedul ebebs, - wers `perestroikis- Sesaxeb
andruxoviCi, - awyobda diskusiebs, kanonebisa da cxovrebis wesTa
Zireul ad gadasinj vis imitacias, improvizaciebs faseul obaTa ierarqiis
Temaze. imperia el aciceboda Tavisufl ebas, radgan egona, rom amgvarad
SeinarCunebda ganaxl ebul sakuTar Tavs. magram kanis gamocvl a ar Rirda.
igi erTaderTi gamodga da Cveul ebrivi kanidan gamomZvral i beberi meZavi
tanj viT sul s Rafavda- (andruxoviCi, 2017:33).

moskovSi myofi ukrainel i poetisTvis imperiis dedaqaq aqi asocir-
deba garyvnil ebasTan, al kohol izmTan, sadac `arayi iqca absol utad,
wminda miznad, zeciur val utad, graal is Tasad, hol okondis al masebad,

msofl ios oqrod- (andruxoviCi, 2017:28). amgvari gageba ukrainel i poetisTvis safuZvel s qmnis, aRweros moskovSi, fonvzinis quCaze mdebare l udxanaSi arsebul i situacia, rac, misi gagebiT, apokal ifisis momaswavebel ia: `Tevzi saSvia l udiT ziarebaze, sakral uri da myral i simbol oa, romel ic iqneb j er kidev adreul i qristianobidan SemogvrCa. SemogvrCa dasaxiCrebul i saxiT, radgan aq tardeba erT-erTi mkrexel uri mesa, yanyratoebisa da Sardis buStebis TavSesaqcevi TamaSi- (andruxoviCi, 2017:41). sabWoTa ideol ogiis mier sakral ur adgil ad warmoceni l i dedaqal aqi srul iad dekonstriurebul ia postmodernistul epoqaSi. oto. f.-s azriT, `Tavis droze gvaswavl idnen, rom romis imperia daRupa monebisa da kol onebis dartyembma. am imperias l oTebis dartyembi daRupavs. odesme yovel i maTgani gamova wiTel moedanze da l udis moTxovniT kreml s Seutevs- (andruxoviCi, 2017:43).

SedarebiTi l iteraturaTmcodeoba, romel ic l iteraturas mraval - waxnagovani meTodebiT Seiswavl is, Tavis kvlevis areal Si aqcevs imagol ogias, rogorc komparativistikis erT-erT „ganStoebas“ (d. nal i-vaiko). imagol ogiis sayrden konceptebad gvevl ineba binarul i opoziciis – sakuTarisa da ucxos – gaazrebis meqanizmebi. maTi Sepirispirebis Sedegad irkveva identobisa Tu individual obis markerebi. iuri l otmani semiotikuri individual obis erT-erT ZiriTad markerad swored sazRvris sivrces gamoyofs, romel ic dayofil ia „sakuTar“ harmoniul da „ucxo“ saxifaTo sivrcebad. „semiotikuri individual obis erT-erTi ZiriTadi meqanizmi sazRvaria. sazRvari SeiZl eba im mij nad ganimartos, romel zec periodul i forma mTavrdeba. es sivrce ganisazRvreb, rogorc „Cveni“, „sakuTari“, „kul turul i“ „usafrTxo“ „harmoniul ad organizebul i“ da a. S. mas upirispirdeba „sxvaTa sivrce“, „ucxo“, „mtrul i“, „saxifaTo“, „qaosuri“ (l otmani, 2012:21). „moskoviadas“ Tu gaviazrebT aRniSnul i msjel obis konteqstSi, is srul iad upasuxebis sazRvris semiotikuri maxasiaTebl ebis msgavs gagebas: yofil centrs, romel sac sabWoTa imperiul i miTebi sakral ur sivrced warmoaCenda, upirispirdeba postimperiul i, periferiul i azrovneba, romel ic bunebrivia, mas ar miicnevs „sakuTrad“, axdens ra gaucxoebas misgan, iazrebs swored qaosur, saxifaTo da mtrul sivrced. moskovis Sefasebis kul minacias vxdebiT romanSi, rodesac ukrainel i poeti

ambobs: `moskovi – koWl i, svel i, mrwyevel i, Tavisi veteranebiT, ferad-
kani anebiT, somxebiT, Cinel ebiT, komuniakebiT, `spartakis- Sav-TeTr panami ani
fanebiT, serJantebiT, recidivistebiTa da Leninis xadokebiT. am qal aqs
ukve aRar Zal uZs ramis Cuqeba, es danakargebis qal aqia.

aTas erTi jurRmul is qal aqi. dasavl eTis dapyrobis win aRmarTul i
aRmosavl eTis forposti. aziis ukanasknel i qal aqi, roml is mTvral i koS-
marebidan garbodnen sisxl dawretil i da germanizebul i monarqebi.
aTaSangisa da xul ignebis qal aqi, SeiaraRebul i aramzadebis usayvarl esi
zRapari. qal aqi saxal xo komisariatTa da bol Sevikuri ampiris maRI ivi
saSinel ebebiT, saiduml o sadarbazoebiT, akrZal ul i xei vnebiT,
sakoncentracio banakebis qal aqi, cadaqnili gaqvavebul i gigantebiT..
granitis venzel ebis, marmaril os TavTavebisa da mzisxel a xuTqimiani var-
skvl avebis qal aqi. mas mxol od STanTqma SeuZl ia- (andruxoviCi, 2017:89).

romani „moskoviada“ aris ukrainel i intel eqtual i-poetis dapi-
rispireba erTian totalitarul sxel Tan, romel ic „sabWoTa xal xad“
iwodeboda. avtori cdil obs sakuTari individual obis gamoxatvas, rac
SeiZl eba ganzogaddes postsabWoTa/postkol oniuri ukrainul i kul tu-
rul i diskursis tendenciebis magal iTze.

postkol oniuri refl eqsiis, darRveul i sazRvrisa Tu identobis
Ziebebis Sesaxeb msjel obisas mniSvnel ovnad migvaCnia 2015 wl is nobel is
premiis laureatis, bel orusi mwerl is, svetl ana al eqsieviCis, nawarmoebi
„Cernobil is locva“, romel ic literaturaTmocdneobaSi e.w. „non-fiqSen“
Janris romanad aris miCneul i. misi mTavari gmirebi Cernobil is zonis
mcxovrebnian, is adami anebi, romel Ta cxovreba Tu identoba samudamod
Secval a kacobriobis istoriis am udidesma tragediam. atomuri reaqtoris
afeTqeba real urad mTel i msofil ios katastrofad iqca. svetl ana
al eqsieviCi nawarmoebis Sesaval Si „avtoris interviu sakuTar TavTan“ wers:
„ori katastrofa daemTxva erTmaneTs: social uri – Cven Tval win daingra
sabWoTa kavSiri, CaiZira giganturi social isturi materiki da kosmiuri
Cernobil i...es cnobierebis katastrofac iyo. Cveni warmodgenebisa da
Rirebul ebebis samyaro afeTqda...aqamde viyenebT sityvebs: Sors-axl os,
Cvenebi–sxvebi, magram ras niSnavs Sors an axl os, roca meoTxe dRes
Cernobil is Rrubel i afrikasa da CineTis Tavze dafrinavda, uceb dedami wa

Zal ian dapataravda, aRar iyo imxel a da usasrul o, rogorc kol umbis dros- (al eqsieviCi, 2015:40).

dinamikurad ganviTarebadi Tanamedrove humanitarul samecniero diskursi saSual ebas iZl eva sakiTxebis axali xedvebiTa da midgomebiT gasaazrebl ad. aseTebad migvaCnia metaistoriisa da transgresiis cnebebi, romlebic Cveni kvlevis kontekstSi savsebiT logikuria. ukraineli mkvlevari a. skurtuli metaistorias ganmartavs, rogorc Tanamedrove civilizaciis damamTavrebel stadias, romelic gamowveulia sxvadasxva gl obaluri mizeziT (ekologiuri katastrofebi, bunebrivi kataklizmebi, sazRvrebis aRreva, omebi, teroristuli aqtebi da a.S) (skurtuli, 2014:144). aRniSnuli mosazreba exmianebsa svetlana al eqsieviCis dokumenturi Janris romans, romlis mTxrobel ebi – Cernobilis zonis adამიანები და ავტორი რეალურად სწოდებდა ისტორიის დამამTavrebel ფაზაზე ყვებია. ავტორი თავად ამბობს საგულ ისხმო ფრაზას: „დრომ კუდი მოიკვნიტა, საყვისი და დასარული SeerTდა“, ანაერთ-ერთი მხოვრები თავისი მონოლოგის როდესაც ამბობს: „ცენი საბოტა ადამიანები ვართ, მაგრამ ყვეყანა, სადაც დავიბადეთ, აRარ არსებობს. აRარც ის ადგელია, რომელიც სამსობლოს ვუდებდით და არც ის დრო, როცა სამსობლო გვყონდა, აქლია ისე ვართ, როგორც რამურები“ (al eqsieviCi, 2015:80). ეს სიტყვები სწოდებდასაზრვის, საკუთრის სივრცის დაკარგვით გამომეული ტრაგედიის მაუყებელია. ბელორუსი მწერლის რუსული ნოვანა რომანის მსოფლიოს ყურადრება მიიყრო თავისი პოლიტიკური აყენებელთა და პრობლემების მტელი სიმზაფრით უარყოფენ. ნაუარყოფისი არწერილი პრობლემები თანაბარი სიმზაფრით უარყოფენ პოსტკოლონიური/პოსტიმპერიული იდენტობის, სოციალური და პოლიტიკური, ეკონომიკური ტუმენტალური ფაქტორების სიმბიოზით სეკმნილ ერთ დიდ ტრაგედიას, რომელიც მტელი მსოფლიოსთვის ყურადსარებ მოვლენად იყა.

Tavi mesame

travmis kvl eva postkol oniur I literaturebSi

3.1 travmul i narativi postkol oniuri epoqis qarTul sa da ukrainul I literaturebSi

aRmosavl eTevropul i qveynebis msgavsad travmis probl ema da misi kvl e-va SeiZl eba ganzogaddes saqarTvel osa da qarTul i I literaturis magal iTzec. travmul i/posttotal itarul i gamocdil eba qarTul socio-kul turul sinamdvil es udavod akavSirebs rogorc sabWoTa total itarul i warsul is mqone qveynebTan, ise zogadad postkol oniur situaciasTanac. probl ema gansakuTrebiT aqtual uria imiTac, rom jer kidev sakmaod Zl ieria im Taobebis faqtori, roml ebic am mexsierebis matarebel ni arian. sayovel Taod gaziarebul i mosazrebiT, mexsierebasTan dakavSirebul probl emebSi wamyvan adgil s ikavebs TaobaTa kategoria da generaciul i mexsierebis sakiTxi – kol oniur memkvidreobasTan damokidebul ebis transformacia sxvadasxva Taobis adamianta cnobierebasa Tu maT SemoqmedebaSi.

travmis narativizacia sabWoTa da postsabWoTa mkvl evrebs (hundorova, 2014:124-132) miaCniaT Tanamedrove postkol oniuri kritikis erT-erT central ur probl emad. mecnerebs, roml ebic am pozicias emxrobian, miaCniaT rom aseTi midgoma afarToebs postkol onial izmis kvl evis sazRvrebs. am meTodol ogi iT xdeba posttotal itarul i generaciul i cnobierebis anal izi. aseTi travmis gamomwvevi faqtorebi SeiZl eba iyos, rogorc katastroful i movlenebi, ise didi, social uri cvl il ebebisa da gardaqmnebisadmi sazogadoebis, kol eqtivils damokidebul eba.

XX saukunis 90-iani wl ebis dasarul isa da XXI saukunis dasawyisis qarTvel i da ukrainel i mwerlebis SemoqmedebaSi gamomJRavnda posttotal itarul i epoqis travmul i cnobiereba, romel ic ukavSirdeba damokidebel i samSobl os, saxel mwifos arqonas, sabWoTa warsul isadmi resentiments, mSobl ebis/wina TaobasTan dapirispirebas da sxv. pol onel i sociol ogi, `kul turul i travmis- koncepciis erT-erTi avtori, piotr Stompka, travmis erT-erT wyarod ganxil avs fundamenturi institutebisa

an rejimebis cvl il ebas. Stompkas azrit, aseTi procesebis dros sazogadoebas axal moTxovnebtan adaptirebis/gamkl avebis unari akli. misi Sefasebit, komunizms kol afsi traumatogenuri cvl il eba iyo. aqve mkvl evari komunizms kol afsis traumatogenur cvl il ebebs uwodebs `gamarjvebis travmas-, miuxedavad pozitiuri cvl il ebebsa, sazogadoebis sxvadasxva segmentSi is mainc travmul ad aisaxa, kul turul i Tval sazrisiT mas mkvl evari uwodebs `postkomunistur nabaxusevs- - kol eqturi mexsierebis travmas, rac gul isxmobs sabWota warsulis gadafasebas da masSi CarTul i adამიანების როლს (Stompka, 2004:115-196).

sabWota gamocdilebidan travmul i narativis model ebad SeiZleba მისი ცნობით ეთნიკური და სამოქალაქო კონფლიქტების თემა და მათი მხატვრული transformაციები ხელოვნების სხვადსხვა დარგში. კართული რეალიზაციის მიზანსა და საინტერესო არმოცნობა. თანამედროვე კართული ხელოვნებაში დიდი ადგილი დაკავა უკანასკნელი ათწლეულების მოვლენებმა, რომლებიც კულტურულ ტრამად გამოვლინდა.

კართული ლიტერატურის მკვლევრები ვერენ, რომ თანამედროვე კართული ლიტერატურის მნიშვნელოვან ნაწილს იკავებს დისკურსი, როგორც ფიქრი აფხაზეთისა და აგვისტოს ომის თემაზე, ოკუპირებულ ტერიტორიებზე, დევნილობის თემაზე და რევოლუციური ისტორიის მთლიანობაზე, როგორც კართული ხელოვნების დიდი ტკივილის გამოხატულება- (რატანი, 2015:199). ამ ისტორიულ ტრაგიკულ ეპიკურ ნაწარმებში თუ კრიტიკოსთა ვერსიები. ცენზურის გავლენის მიხედვით ოდნავი ნაწარმების შემთხვევაში, რომლებიც გამოკვეთს ისტორიული ტრამის transformაციის გენერაციის პრინციპს. კულტურაში, ტრამის თეორიის ერთ-ერთი ფუნდამენტალი, ჯეფრი ალექსანდერი, აყალიბებს კულტურული ტრამის დეფინიციას, რომელიც გავლენას ახდენს საზოგადოებაზე: „კულტურული ტრამა მას იწვევს თავს, როდესაც კოლექტივის წევრები გრძნობენ, რომ მათ გადართვას სასიყვედურის მოვლენა, რომლის გავლენაც ისინი განიცდიან, რომელმაც უარს ეთქვა იმის კვალი დატოვა მათ კოლექტიურ ცნობიერებაში. ეს ტრამა მათ ცნობიერებაში და მისი სერებაში სამუდამოდ არიბეშდა და ფუნდამენტურად ცვლის მათ მომავალ იდენტობას- (ალექსანდერი, 2004:1).

კართული ლიტერატურული პროცესი გამოცნობაში ახალ გზაზე სემოქმედებას, რომელმაც განსხვავებული კულტურული ტრამის გარკვეული მიმართულებების

diciadqceul i narativi – aq aRar gvxdoba omi, devnil oba, dapirispireba. drois gasvl asTan erTad Seicval a damokidebul eba da travmis aRqma.

1990-ian wl ebSi daiwera SoTa iaTaSvil is `reqviemi~. I eqsi eZRvneba gagraSi daRupul mSvidobian mosaxl eobas. I eqsSi warmoceni ia zogadad mTel i Taobis sasowarkveTil eba, tkivil i da uimedoba. I eqsSi ar aris aRweril i brZol is tragikul i scenebi. igi asaxavs mxol od tragediis aRqmis saerTo suraTs:

 `yvel afers rom mogviki avden da vicodiT da
 aha mogviki es ki dec
 da mere ra
 isev da isev imeorebs
 radio I eqsi dedamiwa samyar o
 isev da isev vimeorebT CurCul iT
 me momkl aven
 Sen mogkl aven
 mas mokl aven
 yvel afers mokl aven
 da mere ra
 mere ra
 ra mere?~

(iaTaSvil i, 2008:286).

travmis reprezentaciad SesaZl ebel ia gaviazroT qarTvel i avtorebis SemoqmedebaSi nostal giis koncepti, romel ic ukavSirdeba teritoriebis, samSobl os, dakargul i saxl is Ziebas, monatrebas. am kuTxiT gamoirCeva samSobl oSi dabrunebis, an sul ac misi ardatovebis maradiul i gancda, romel mac 90-iani wl ebis axal gazrda qarTvel i avtorebis SemoqmedebaSi iCina Tavi. am kuTxiT yuradRebas iqcevs afxazeTidan devnil axal gazrda mweral Ta Semoqmedeba. erT-erTi aseTia poeti, mweral i da literaturaTmcodne robert mesxi. misi SemoqmedebiTi moRvaweoba ufro intensiuri gaxda XXI saukunis dasawyisSi. poetis Semoqmedebac irekl avs Tavisi TaobisTvis damaxasiaTebel saerTo markerებს, monatrebas, mexsierebaSi CarCeni i waruSl el xatebs, rac yvel aze STambeWdavad Cans I eqsSi `dabruneba-:

`aq Tol iebis gundi wweboda ciskris qimerTan
 (Senc gexsomeba, zRvao, Senc natyviaro rtov da.
 wvimda imaze metad, vidre odesme wvimda,
 Tovda imaze metad, vidre odesme Tovda.
 tkbil i `varadac-, `Cel ac- yvel a
 saj ixvis movde,
 Camovitove cxumi, bzifi, fsou da mzimTa..
 Tovda imaze metad, vidre odesme Tovda,
 wvimda imaze metad, vidre odesme wvimda.
 Tovda?
 wvimda?~
 (mesxi, 2008:307).

gansakuTrebul yuradRebas iqcevs travmatogenuri movl enebis aRqma
 qal i avtorebis SemoqmedebaSi. vfiqrob, am Tval sazrisiT gamorCeul ia aseve
 devnil i poeti qal is, manon bul iskerias, Semoqmedeba, roml is umetesi
 nawil i swored samSobl os monatrebasa da dabrunebis mudmiv gancdas
 ukavSirdeba. mis poeziaSi daxvewil i, nazi l irikiT warmoCndeba udidesi
 tkivil is gancda:

`iqneb sul ac ar wamovsul var,
 zRvis macocxl ebel xmaurad davrCi.
 Tu mel odebi? axl a tkivil ad
 ifantebian fiqrebi qarSi.
 Tu mel odebi, rogorc al ersis
 mol odinSia mtiral i bavSvi?

 xom mel odebi? vai, Tu ara,
 Tu usaSvel o l odinSi davSvri..
 xom mel odebi, rogorc meomrebs
 el odebian dedebi saxl Si!
 xom mel odebi? cvrian bal axze
 SiSvel i terfis kval s xom ar waSl i?
 damel odebi? me sul gzaSi var
 da karavs SenTan mosvl amde ar vSl i!-
 (bul iskeria, 2008:301-302).

travmul i mexsiereba j er kidev Zl ier mtkivneul ad aRiqvams movl enebis.
 sakiTxi kvl av aqtual uria da, savaraudod, mas kidev bevri avtoris teqsti
 mieZRvneba.

srul iad axal ia XXI saukunis dasawyisSi l iteraturul asparezze gamosul i axal gazrdebis Semoqmedeba, romel ic axl a iwyebs damkvidrebas qarTul l iteraturul procesSi. erT-erTi aseTi da gamorCeul ia yofil i devnil i gogonas, axl a ukve qal i avtoris Semoqmedeba, romel ic mSobl iur qal aqs eZRvneba. qal aqs semiotikaSi TavsiCens travmul i mexsierebis probl ematika: `is rasac aq veZeb, marto mexsierebaa – wers eTnikurad afxazi ana ZiapSipa – CemTvis mniSvnel ovani adamianebis mogonebebi da maTi warmodgenebi, roml ebic xSirad erTmaneTs kveTs. mniSvnel oba ar aqvs, sad cxovroben es adamianebi dRes – am qal aqSi Tu sxvagan; mTavaria, rom aseTi adgil ebi rCeba gadarCenil oazisebad dRevandel samyarosi, radgan mxol od adamianebis mexsierebaSi aRdgenil i qal aqi SeiZl eba CaiTval os gadarCenil qal aqad- (ZiapSipa, 2017:39).

qarTul l iteraturul procesSi gamocnda axal gazrda mwerali – irakli SamaTava. isic afxazetid devnil ia da Tbil isSi gaizarda. irakli SamaTava pirobitad SeiZl eba 2000-ianel Ta Taobis mwerl ebs mivakuTvnoT. misi nawarmoebebi ibeWdeba qarTul sa da ucxour gamocemebSiC (Targmnil ia rusul da somxur enebze). irakli SamaTavas Semoqmedebis erT-erTi centra- l uri Tema dakargul i samSobl os, afxazetis, travmul i mexsierebaa. 2012 wel s l iteraturul Jurnal Si `al averdi~ daibeWda misi moTxroba *`bavSvoba, dakargul i Taoba, anu bol osityvaoba, romel ic avtobiografias hgavs-*. nawarmoebSi avtoris aRwers sakuTar gancdebsa da istorias. misi narativi namdvil ad avtobiografiul ia da igi mTel i Tavisi Taobis bavSvebis probl emad azogadebs: `pirad gancdebze rodi mogiTxrobT. bavSvobadakargul Taobaze vwer. bavSvoba, romel ic mdinare engurze curvis daufli ebiT, TevzaobiT, aTasgvari Tavgadasavl ebiT, sapovnel as, niSxaniSxasa da kukumal obanas TavSeqceviT daiwyo da usasrul o ubedurebam Caanacvl a- (SamaTava, 2012:187). moTxrobaSi aRwers omis Semdgom devnil obisa da gaWirvebis usasrul o grZel gzas, romel ic bavSvis Tval iTaa danaxul i. movl enebSac swored bavSvis Tval iT afasebs axal gazrda mwerali da Tavisi xmaSi aertianebs masTan erTad devnil i bavSvebis saTqmel sac: `bavSvoba rom dakargo, odesme xom unda gqonoda igi. me ki aRarc bavSvoba minaxavs da arc saTamaSoebi. ara, ar gegonoT, TiTqos gavborotdi, Surma Tval isCini wamarTva da egoizmma cecxli wamiki da.

ubral od, adami anurad momadgeba xol me nerwyvi da SimSil narev mzeras davadevneb danarCen bavSvebs, romel Ta mamebs, omis miuxedavad, etyoba j ibis sisqe j erac ar dauTxel daT!.. bavSvobadakargul ebi erTmaneTisTvis vl ocul obT! RmerTs SevTxovT, danarCenebmac ar dakargon bavSvoba- (SamaTava, 2012:187). irakl is, ana ZiapSipasa da maTi Taobis Semoqmedebi swored axl a iwyeben qarTul kul turaSi seriozul i ganacxadis gakeTebas, amdenad, j er kidev rTul ia maTi Semoqmedebis sistemuri anal izi. erTi ki cxadia, rom ori aTwl eul is Semdeg daiwyo movl enebis xel axal i Sefaseba, istoriul i da kul turul i travmis transformacia, romel ic axal i dial o- gis SesaZl ebl obasac izl eva arsebul i konfl iqtis istoriaSi.

3.2 metaistoriul i da travmul i narativis model ebi

meoce saukunis dasasrul is msofli io istoriis erT-erT udides movl e-nas miekuTvneba 1986 wl is Cernobil is atomuri sadguris katastrofa. kacobriobis istoriis am udidesma tragediam milionobiT adamiანis cxovreba, mTel i qveynebis istoria Secval a. darCa Ria probl emebi, rigi pasuxgaucemel i kiTxvebi da warmoudgenel i, Seucnobel i real oba aseve bundovani momavl iT. 1986 wl is 26 april idan sabWoTa bl okis qveynebsa da maT kul turebSi axal i mexsiereba iwyeba, es metaforul ad samyaros dasasrul Tan asociრdeba, sadac bundovania postapokal ipturi real oba – axal i samyaros gaCena. is apokal ifsis bibl iuri paradigmisgan gansxvavdeba (kacobriobis codvisgan dacema, macxovris movl ineba kacobriobis dasaxsnel ad da axal i aRTqmis epoqis dadgoma). Cernobil is movl enebi meoce saukunis urTul esi istoriis ori msofli io omis, hol okostisa, hirosimasa da nagasakisa Tu sxva tragediebis Semdeg yvel aze didi bol o tragedia iyo, vidre 11 seqtembris teraqtma ar daayena msofli io axal i tragikul i real obis winaSe. postmodernul cnobierebaSi Cernobil i warmodgeba movl enad, romel mac Camoayal iba katastroful i cnobierebis matrica.

katastroful i movl enebis asaxvas da travmul i narativis Camoyal ibebas meoce saukunis ukrainul mwerl obaSi ukve hqonda garkveul i tradiciis saxe miRebul i. amis magal iTad Cven SegviZl ia dasaxaxel oT `didi SimSil is~, e.w. gol odomoris tragediisadmi miZRvnil i nawarmoebebi. 2008 wel s kievo-mogil as akademiis gamomceml obam gamosca krebul i *`didi SimSil i ukrainaSi. TviTmxil vel Ta gadmocemebi aSS-s kongresiTvis-* (redaqtori s. kul Cincki, winasityvaobis avtori ukrainis prezidnti viqtor iuSCenko), Svid aseul gverdian wignSi Segrovebul ia interviuebi am tragediis TviTmxil vel ebisa, maTi umetesoba anonimuri respondentia. isini detal urad aRweren maT sofel sa Tu raionSi datrial ebul j oj oxetur istoriebs, roml ebic maT mexierebas umZimes travmad daacnda. winasityvaobaSi ukrainis prezidnti (2008 wl isTvis, – i.m.) viqtor iuSCenko aseT Sefasebas aZl evs am mogonebebs: `mogonebebsi warmoceni l ia ukrainel i eris dasj is kacTmoTmoZul eobrivi mcdel obis masStabebi, roml ebic tota-

ლიტერატურის კომუნისტური რეჟიმის მიერ მიზანმიმართულად იყო ცადენილი (იუსენკო, 2008:2). ბუნებრივია, ასეთი მასშტაბის მოვლენა მხატვრული ლიტერატურაში თავისებურად რეფლექსირდებოდა. XX ს-ის 20-30-იანი წლებში და შემდგომი პერიოდის ტექსტების არაერთხელ გვხვდება ამ ტრადიციის საკითხი, რომელიც კოლექტიურ ეროვნულ ტრავმად გამოვლინდა. საკმაოდ ხშირია, რომ უკრაინული ლიტერატურაში მეოცე საუკუნის ტრავმული მემკვიდრეებიდან გოლოდომორის ტრავმის ერთ-ერთი გამოცეული ადგილი უწევს. შეიძლება ითქვას, რომ უკრაინელი მწერლები, ფაქტობრივად, პირველი მემკვიდრეები არიან ამ ეროვნული კატასტროფის. ასეთი მხატვრული ნაწარმოებები ხშირ შემთხვევაში ავტორთა ცანაწერების ან კიდევ დახურულ არქივების იმ დაცული დაბოლოდონიდან მისი სინათლის ხილვას ელოდნენ. მხატვრული ნაწარმოებები შეიქმნა როგორც უკრაინაში, ისე მის ფარგლებს გარეთ. ამ მხრივ განსაკუთრებით არსანიშნავია პავლო ტიჩინა და ემიგრაციის ლიდერის, ევგენი მალანიუკის, ასევე ულასამუკის შემოქმედება.

ამ პრობლემის ერთ-ერთმა პირველმა პავლო ტიჩინამ შექმნა ნაწარმოებები *„დედა დაკარგა სვილი ეზოში“* და *„დედა წყნადა კარტოფილს“*, ნაწარმოებები ტარიშდებოდა 1921-1925 წლებში, მაშინ, როდესაც ახალგაზრდა პოეტის შემოქმედება სიმბოლიზმის ნაკადში სწრაფდებოდა. ამავ პერიოდში ტიჩინა ეძებდა ბოლომდე სეკულარულ ხელისუფლებას *„ურადრების“* და *„ტალი-ტალი“* არაქმის. მასვე ეკუთვნის ცნობილი ლექსი *„სიმსილი“*, რომელიც ავტორი სიმსილით გამოვეულ არაადამიანური სეგრეგაციის წინაშე. ლექსში *„სიმსილი“* ბავშვი დედას ეხვეწება, რომ მას ერთი ლუკმა პური მისცეს, ხოლო მამა კი უყვირს და ემუკრება, რომ გააცუმოს. *„მისი კლანების“* ავტორის მიერ სიმსილზე ლექსების შექმნა მისი შემოქმედებას სხვა მიმართულებით შემოაბრუნა. როგორც ლიტერატურათმცოდნეები არსიშენენ, ამ ნაწარმოებების გამო ბოლომდე სეკულარული ლიდერებმა იგი მკაცრად გააკრიტიკეს და არაერთგზის დაკითხეს კიდევ. 1927 წელს საბჭოთა უკრაინის მეტაური ვასილ ცუბარი გაზეთ *„კომუნისტი“* ლექსს *„დედა წყნადა კარტოფილს“* მოიხსენიებს, როგორც *„ნაციონალურ ოპიუმს“*... ეს გახდა ერთგვარად ბოლომდე სეკულარული კოჰორტისკენ გენიური პოეტის შემოაბრუნების მიზეზი, _ ვერსიანოვი *„ლიტერატურათმცოდნეობა“* (ტაკუკი, 2014:101).

გოლოდომორის ტრავმა გამოვლინდა ასევე ემიგრანტების შემოქმედებაშიც. 1935 წელს მალანიუკს გამოუყენებია ბუკლეტი სახელად *„RIRI os Tva-*

I ebi T-, am mcire prozaul teqstSi mal aniuki aRwers patara gogonas gancdebs, romel ic zis SimSil isgan gardacvl il i dedis cxedris win. omis saSinel eba verafriT Seedreba imas, rac SimSil isgan dasneul ebul patara gogonas Tval ebSi ikiTxeboda – askvnis am Canaweris avtori, e. mal aniuki.

cnobil i emigranti prozaikos ul as samCukis SemoqmedebaSi roman „marias- gansakuTrebul i adgil i ukavia. romani exeba swored 20-30-iani wl ebis kol eqtivizaciis Sedegad datrial ebul tragedias ukrainaSi. romanis mTavari gmiris, ukrainel i gogonas marias satanj vel Si TiTqos mTel i ukrainis tragediaa ganzogadebul i. LiteraturaTmcodneobaSi es nawarmoebi Sefasebul ia, rogorc publ icistikuri Janris qmnil eba. gol o- domoris probl ematikis Tanamedrove mkvl evari Nnatal ia timoSCuki am romanis Sesaxeb wers: `igi realizdeba or ipostasSi: 1) rogorc korespondentis mier gaSuqebul i movl enebi XIX saukunis bol osa da XX saukunis dasawyisis ukrainel i xal xis cxovrebidan da 2) rogorc avtorismieri msofl mxedvel obisa da esTetikuri poziciebis dekl aracia- (timoSCuki, <http://disser.com.ua/contents/3102.html>).

advil i warmosadgenia am nawarmoebisa da misi avtoris bedi komunisturi xel isufl ebis pirobebSi. avtori ukve emigraciaSi imyofeboda da ukrainaSi ki am nawarmoebebis dabeWdva aikrZal a. zogadad ara marto am nawarmoebebis, aramed `didi SimSil is- sakiTxi mTl ianad iyo bl okirebul i sabWoTa kavSiriSi da masze aravin saubrobd. am Temis win wamoweva daiwyo 80-iani wl ebidan ukrainul diasporebSi. ukanasknel periodSi ukve araerTi dokumentis, Canawerisa Tu emigrantebis mier gamogzavnil i weril ebis xil va gaxda SesaZl ebel i sxvadasxva arqivsa Tu gamocemaSi. 2013 wel s gamoica vl adimer viatroviCis unikal uri wigni `grifiT saidumlo istoria: ukrainul i meoce saukune. wignSi Tavmoyril ia uSiSroebis arqivebidan amoRebul i iSviaTi dokumentebi, maT Sorisaa swored gol odomoris tragediis Sesaxeb dacul i dokumentebi, gansakuTrebiT 80-ian wl ebSi aSS- sa da kanadaSi mimdinare procesebis Sesaxeb. naSromSi moxseniebul i arian ucxoel i mkvl evrebi, roml ebic gol odomoris sakiTxebis aSuqebdnen (j eims meisi, robert konkvesti da a. S.). Tumca r. Cil aCavas cnobiT, revol uciurad dawyebul i gardaqmnebis Secvl is Semdeg, rodesac `prezidenti gaxda viqtor

ianukoviCi, man gaimeora moskovuri Tezisi: ki iyo tragedia, magram igi mxol od ukrainas ar Sexebiao- (Cil aCava, 2014:18).

meoce saukunis travmul i movl enebi xSirad asociardeba swored aseT katastroful movl enebTan - rogo rebicaa: auSvici, osvencimi, gol odomor is tragedia sabWoTa kavSirSi da sxv.

`osvencimi- Jan fransua I iotarisTvis gaxda teqnkuri progresisadmi saerTo undobl obisa da axal i postmodernul i situaciisTvis mniSvnel ovani biZgis micemis mizezi: `imisaTvis, rom ganvsazRvroT, ramdenad ZI ierdeba Tanamedrove dasavl ur istoriaSi adami anurobisgan gaTavisufl ebis proeqti, fexdafex mi vyvebi Teodor adornos sityva-simbol os `osvencimi-. rogori gagebiT unda amoviRoT is aufheben-is Sinaarsidan da sayovel Tao gaTavisufl ebisaken orientirebul saerTo empiriul da TviT saazrovno procesSi? TiTqos es kiTxva I iotarisTvis postTanamedroveobis dasawyisia, iseTi Tanamedroveobis, sadac dakargul ia ndoba Camoyal ibebul i, dasrul ebul i real obisadmi. `saiduml o dardi RrRnis Cvens Zeitgeist-s. is SeiZl eba gamoisaxos yovl isSemZl e reaqtikul Tu utopiur ganwyobebSi, Tumca ar arsebobs misi pozituri orientacia, romel sac SeeZl eboda CvenTvis axal i perspeqtivebi gaexsna- (I iotari, 1995:54).

Cernobil ic gaxda swored aseTi sityva-simbol o, romel mac swored progresis pozituri gageba daayena kiTxvis niSnis qveS. Mmal eve es sityva-simbol o gardaiqmna real uri istoriul i movl enebidan simbol ur katego-riebamde, romel sac ukavSirdeba gansxvavebul i sociokul turul i da pol i-tikuri mosazrebebi, pirvel rigSi ki, es tragedia gaxda Tavad sabWoTa sis-temis sabol oo degradaciis mizezica da Sedegic, TiTqos Cernobil Tan erTad afeTqda social isturi modernizaciis imedebi, manve SeZl o didi narrativebis samecniero progresisa da social uri samarTI ianobis gverdze gaweva da e.w. `mcire narrativebis- dasawysisadac iqca. A

mark andersoni, I aTinoamerikul i istoriis anal izisas gamoTqvams saintereso mosazrebas: `katastrofebi individual uri, adgil obrivi, kol eqturi Tu nacional uri narrativebis xel axal i modifikaciisa da gadaazrebis stimuli rebas axdens- (andersoni, 2011:191). am movl eniT aRiniSneba epoka, rodesac informacia, simbol uri niSnebi da TviT

virtual uroba xdeba real uri. Cernobil is tragediis refl eqsiam daxvewa individual uri da kol eqturi cnobierebis axal i reprezentaciul i formebi, amis Sedegad warmoiqmna iseTi sociol ingvisturi fenomeni, rogoricaa Cernobil is anekdotebi, fol kl ori. srul iad samarTl ianad, Cernobil is katastrofam saTave daudo ukrainaSi axal narrativebsa da identobas.

teqnol ogiuri procesis Sedegad Secvl il ma samyaron, birTvlul i energiis gaCenam, erTi mxriv, axal i perspeqtivebi da Sesazl ebl obebi gaaCina, meore mxriv ki, igi aRmoCnda total uri, civil izebul i teqniki barbarosoba. kul turul procesebSi refl eqsirebul ma am movl enebma axal konceptebi gaaCina – katastrofis Semdgomi samyaro, postapokal ifsi. Mman Seqmna axal i metaforebi da axal i droisa da saxeebis gal erea. `Tuki msoflios historiaSi hirosima dakavSirebul ia bavSvebis saxesTan da samyaros dasarul Tan, germanul enovani qveynebis cnobierebaSi apokal ifsi ukavSirdeba genocidsa da hol okosts. ukrainaSi aseTi diskursi asocirdeba Cernobil Tan- (hundorova, 2013:21-22). `Cernobil is teqsti- axal travmad warmodgeba ukrainul i literaturaSi, anacvl ebs `gol odomoris travmatul teqsts-.

Aam probl emisadmi miZRvnil i erT-erTi pirvel i teqsti ukrainul i literaturaSi ekuTvnis samocianel Ta Taobis l iders – poet ivan draCs, esaa 1988 wels daweril i poema `Cernobil eli madona-. igi erTgvari interteqstual uri principiT agebul i mozaikuri teqstia, mraval ricxovani personaJiTa da saintereso mxatvrul i sivrcis konstruqciit (Cernobil is zonidan evropamde). teqstSi Tavisufal i da riTmiani l eqsebi enacvl eba erTmaneTs, Txrobis mTavari stili ironia da sarkazmia, nawarmoebSi mniSvnel ovania misi dasarul i – poemis avtor i mimarTavs politikosebs, mecnierebs da maT adanaSaul ebs am udides borotmoqmedebaSi. Cernobil is tragedias mieZRvna samocianel Ta Taobis sxva warmomadgenl ebis mTel i rigi nawarmoebebi, l ina kostenkos `atomuri wamwamebi~, boris ol iinikis poema `Svidi~, mikol a signaivskis `damwvari vaJkacoba~, dmitro pavl iCkos `foTl ebi~. 1987-1988 wl ebSi erT-erTi gaxmaurebul i l iteraturul i movl ena iyo iuri SCerbakis dokumenturi Janris moTxrobis `Cernobil i- da vol odimir iavorskis `maria saukunis dasarul is tal RebSi-. maTSi avtorebis mier moTxrobil i l okal uri tragikul i istoriebis fonze

gaSi il ia katastrofis damangrevel i gavl ena zogadsakacobrio Rirebu-
l ebaTa deval vaciis konteqstSi.

draCis teqstTan erTad mniSvnel ovania sveti ana iovenkos vrcel i
moTxroba `qal i zonidan-. moTxrobis narativi aerTianebs fsiqol ogiuri
dramis niSnebsa da dokumenturi Txrobis el ementebs. nawarmoebis mTavari
gmiri – tragediis zonidan dabrunebi i Jurnal isti qal i ina – cdil obs,
ipovos pasuxebi egzistenciur kiTxvebze, tragediis gamomwvev namdvil
mizezebze. `qal i zonidan- am periodSi Seqmnil i dasaxel ebul i teqstebidan
da umetesad draCis poemisgan gansxvavdeba Tavisi genderul i aspeqtebiT,
qal i avtori da qal i mTavari gmiri Tavisi Rma Sinagani fsiqol ogiuri
gancdebiT. tragediis/katasrofis qal uri refl eqsiebi SegviZi ia gavi-
ziaroT Cernobil is katastrofisadmi miZRvnil genderul teqstad. trage-
diis zonaSi moxvedril i Jurnal isti qal i xdeba yovel i maTganis mwuxare-
bis Tanamoziare `yovel i maTganis deda Tu da-.

tragediis modifikacia moxda postsabWoTa bel orusul kul turul
narativSi. Cernobil is katastrofam Secval a/Caanacvl a omis diskursi
sabWoTa kul turul mexsierebaSi. ukrainasTan erTadAes yvel aze mkafiod
aisaxa meoce saukunis dasarul is bel orusiis kul turul narativSi. meoce
saukuneSi sabWoTa konteqstiT gansazRvrul bel orusul mwerl obaSi
dominantur model s qmnis swored omis diskursi, socreal isturi kanonis
gansazRvrebIT `didi samamul o omis Tematika-. Tanamedrove rusul enovani
bel orusi mwerl i sveti ana al eqsieviCi, `druJba narodovis- Jurnal ist
natal ia ignurovasTan erT-erT interviusi saintereso mosazrebas
gamoTqvams sabWoTa literaturis da bel orusul i mwerl obis Sesaxeb: `Cven
ar gvaqvs sicocxl iT tkbobis da bednierebis kul tura, Semdegi wigni
romel sac me vwer, siyvarul zea: asobiT adamianis naambobia siyvarul ze. rus
mwerl ebTan ver vpoul ob bednieri siyvarul is amebis – yvel aferi
sikvdil iT, arafriT an Zal ian iSviaTad, qorwil iT srul deba. CvenTan ar
yofil a aseTi cxovreba da saidan unda moetana is literaturas? tanj va,
brZola, omi – esaa Cveni cxovrebisa da Cveni xel ovnebis gamocdil eba-
(al eqsieviCi, 2016:20).

mwerl is mosazreba SeiZi eba gavamyarOT aseve minskis saxel mwifo
universitetis profesor, pol ona leonovas samecniero naSromze

dayrdnobiT. mkvl evari Tavis bol o periodis naSromSi `bel orusul i literatura - nacional uri da universal uri konteqsti- msgavs azrs gamoTqvams: `XX saukunis bel orusul i literaturis erT-erTi maxasia- Tebel ia omis Tema. am Tval sazrisiT 20-30-iani wl ebis bel orusul i omis proza viTardeboda dasavl eTevropul i antimilital isturi literaturebis konteqstSi da qmnida omis aRqmis nacional ur model s, mis fiqsacias eris kul turul mexsierebaSi. amdenad, omi gaxda bel orusul i mxatvrul i kul turis erT-erTi central uri maxasiaTebel i. aRniSnul ma Temam bel orusul prozaSi warmoaCina abstraqtul -universal uri movl enebi konkretul pol itikur, social ur da adamanur ganzomil ebebSi. literaturaSi aisaxa bel orusiis teritoriaze mimdinare orive msopl io omis movl enebi, roml ebmac ganapiroba bel orusul cnobierebaSi mSvidobisa da sxva humanisturi ideebi. mkvl evari amave weril Si aRniSnavs, rom `bel orusi mkvl evari m. tiCina nacional ur literaturul tradicias gamoxatavs, rogorc cxovrebas meoce saukunis eqstremal ur pirobebSi- (Ieonova, 2014:168-170). es literaturul i tradicia damkvidrda iseTi avtorebis SemoqmedebaSi, rogorc arian - m. gorecki, kuzma Corni, i. Samiakini, vasil i bikovi, ianka bril i da sxv.

Cveni kvl evistvis sainteresoan cnobil i bel orusi mwerl is al es adamoviCis Semoqmedeba Cernobil is avariis Semdgom periodSi. mwerl is, sazogado moRvawis, al es adamoviCis, saxel s ukavSirdeba bel orusul i mwerl obis, literaturaTmcodneobis, kul turis Tu Tanamedrove cxovrebis bevri mniSvnel ovani movl ena. igi iyo umaRl esi sabWos deputatic da sabWoTa kavSiris daSl is Semdeg misi iniciativiTa da aqtiuri mxardaWerit Seiqmna `bel orusul i erovnul i fronti-. man Seqmna Cernobil is Sedegad dazaral ebul Ta daxmarebis fondi. aRsanisnavia, rom swored a. adamoviCi iyo erT-erTi pirveli, romel mac daufaravad daiwyo sabWoTa pol itikur el itaSi katastrofis faqtebis gavrcel eba, roml ebic oficiozisTvis arc sasurveli da arc misaRebi ar iyo. amdenad, a. adamoviCi Cernobil is tragediis da `Cernobil is teqstis- erT-erTi pirveli mematianea.

omisa da kul turul i travmis probl ematikas eZRvneba XX-XXI saukuneebis bel orusul i literaturis kidev erTi metad mniSvnel ovani avtoris - vasil bikovis Semoqmedeba. misi biografia metad mraval ferovani

da sainteresoa – igi Tavad iyo meore msofli io omis monawil e, Semdeg Jurnal isti, bel orusis saxal xo mweral i. rogorc kritikul literaturaSi vkiTxul obT, mis mier aRweril i msofli io omis Tematika ar pasuxobda omis ideol ogiur versias. igi xel isufli ebasTan bol omde kompromisul damokidebul ebaSi ar yofil a. misi nawarmoebebi mraval enazea Targmnil i da maT Soris qarTul adac. qarTul -bel orusul literaturaul urTierTobaT mkvl evris, prof. n. gafrindaSvil is mosazrebiT: `vasil bikovis Semoqmedeba xasiaTdeba Rrma emociurobiT, fsiqol ogizmiTa da maRal i mxatvrul i Rirebul ebebiT, romel mac mkiTxvel Ta didi interesi gamoiwvia, maT Soris saqarTvel oSic. amitomac bikovis Semoqmedebis aRqma saqarTvel oSi upirvel es yovl isa ganpirobebul i iyo Tanamedrove qarTul i literaturaSi Sinagani moTxovnil ebiT, romel ic ukanasknel aTwel eul ebSi avl ens Rirebul ebiTi, fsiqol ogiuri da fil osofiuri probl emebisadmi gansakuTrebul interest (o. Wil aZis, W. amirejibis, n. dumbaZis Semoqmedeba)... bikovis nawarmoebebis TargmanebiT qarTul ma literatura gaamdidra Tavisi SemoqmedebiTi Ziebebi moral ur-eTikuri da fsiqol ogiuri probl ematikiT- (gafrindaSvil i, 2001:52-53). saubaria mis cnobil nawarmoebeze `sotnikovi-. mas ekuTvnis aseve `wasul ebi da ardabrunebul ebi-, `mesame raketa- da sxva saetapo mniSvnel obis prozaul i nawarmoebebi.

al es adamoviCsa da sxva erovnul ad ganwyobil intel igenciasTan erTad bikovi iyo `bel orusul i saxal xo frontis- momxre da damaarsebel i, bel orusul i pen-centris xel mZRvanel i.

postsabWoTa periodSi mweral i gamoirCeoda xel isufli ebasTan kritikul i/opoziciuri damokidebul ebebiT. misi nawarmoebebis beWdva samSobl oSi ukve probl emuri gaxda da xSirad uaryofiT konteqstSi ixsenieboda misi saxel i. faqtobrivad, daiwyo Seteva misi ganuzomel i avtoritetis winaaRmdeg da iZul ebul i gaxda daetovebina minski. bikovs mxars uWerdnen dasavl eT evropis qveynebis avtoritetul i pirovnebebi, gansakuTrebiT vacl av havel i. fineTis pen-kl ubis miwveviT bikovi cxovrobda j er fineTSi, Semdeg wl ebis ganmavl obaSi germaniaSi.

emigraciaSi yofnis periodSi Seqmna Tavisi erT-erTi gaxmaurebul i, Cernobil is katastrofisadmi miZRvnil i vrcel i moTxroba `mgl ebis xrova- (cnobil ia, rom 1970-ian wl ebSi bikovma dawera moTxroba msgavsi saTauriT

`mgl is xrova-). avtorisve cnobIT, am nawarmoebis gamosvl as mis samSob-
l oSi uaryofiTad Sexvdnen da saxel mwifo gamomceml obebs aekrZal aT
dabeWdva. teqstSi sagangebo adgil i ukavia Cernobil is zonaSi moxvedril i
ori adami nis istorias, romel ic Rrma fsiqol ogizmiTa da tragikul i
istori iT gamoirCeva. `am wignSi meoTxedi saukunis dagvianebiT adami ni
gamodis namdvil i j oj oxeTidan da xvdeba kvl av j oj oxeTSi- (igul isxmeba
katastrofis zona .i.m) – werda `novaia gazeta- v. bikovis nawarmoebis
Sesaxeb (novaia gazeta: 2000, #7 <https://www.novayagazeta.ru/articles/2000/01/31/9851-vasil-bykov-v-epohu-volchiey-yamy>).

Cernobil is tragedia, pol itikur movl enasTan erTad, rogorc ukve
aRvniSneT, iqca mniSvnel ovan kul turul movl enadac. am probl emam 80-iani
wl ebis dasasrul idan bel orusiaSi, iseve rogorc ukrainaSi, sazogadoebis
ganviTarebis yvel a sfero moicva.

am periodSi bel orusiaSi gamoikveTa al ternatiul kul turis
konturebi (Seiqmna am Temaze Seqmnil i e.w. strit-arti, mxatvroba da
intrmedial uri instal aciebi). gamoCnda mTel i rigi musikal uri perfor-
mansebi – `antisabWoTa bl uzis- saxel iTaa cnobil i musikal uri j gufis
`bondisa- da rok j guf `kramis- eqsperimentebi, roml ebic axal gazrda
auditoriis gansakuTrebul i yuradRebiT sargebl obda.

tragediis me-10 wel s cnobil ma rokerma, igor voroSkeviCma, Seqmna am
movl enebisadmi miZRvnil i kompozicia `gomel uri val si-, simReris teqsti
/Гэта наш лес, гэта наш шлях до і до праклён/ ekuTvnis aseve cnobil rok-poetsa
da Jurnal ists dimitri l ukaSuks. Tavisi mZafri Sinaarsis gamo
videorgol i premieris Semdeg aRar gadioda sainformacio saSual ebebSi.
Tumca, msmenel ebSi popul aroba ar daukargavs. grodnos fol k-pank-j gufis
erT-erT hitad iqca 1997 wel s daweril i simRera `radiaqtiuri Tovl i-,
romel ic dRemde sakmaod popul arul i internetsingl ia.

es sakiTxi kvl av aqTual uria XXI saukunis dasawyisis Tanamedrove
bel orusul kul turaSi. 2008 wel s, minskSi cnobil ma musikal urma j gufma
“NAKA” Tavisi sadebiuto kompoziciad warmoadgina swored am katastro-
fisadmi miZRvnil i kompozicia „Be You“. kompozicia erTgvari genderul i

teqstia, Tavad j gufis wevris, Anastasia Spakovskaias azrit, „Be You“ aris iavnana, romel sac deda ukanasknel ad umReris Tavis Svil s.

sainteresoa proeqt `Дрвівы~-is fargl ebSi Seqmnil i muqi, postapokal ifturi al bomi. al bomze gamosaxul ia Citebi, roml ebic sibnel eSi usicocxl od WikWikeben. kompozitorisa da mul tiinstru- mental istis, al eqsandr sofiqsis, mier ital iel i kinematografistebis daxmarebiT pripiatis akrZal ul i zonis Sesaxeb Seqmnil i kl ipi `katastrofa Cernobil Si- 2007 wl is kievis saerTaSoriso festival is erT- erTi mTavari movl ena gaxda.

Cernobil is tragedia Taviseburad aisaxa aseve dasavl ur kul turaSic. britanul ma j gufma pink-fl oidma 2014 wel s Tavisi cnobil kompo- ziciisTvis “Maroneed” qal aq pripiatiSi gadaiRo kl ipi (reJisori obri pael i). kl ipSi asaxul ia mkvdari qal aqi, qal aqi-moCveneba, riTac, msoflios kidev erTxel Seaxsenes es tragikul i istoria. Aital iel ma momReral ma adriano Cel entanom miuZRvna simRera da kl ipi tragikul i siuJetebiT “Sognando Chernobyl” , aseve am tragedias miuZRvna kompozicia devid boium “Time will crawl” .

Cernobil is movl enas, dokumenturi Janris fil mebis garda, ukrainaSi mieZRvna araerTi mxatvrul i fil mic. am Tval sazrisiT erT-erT pirvel fil mad miCneva 1990 wel s gadaRebul i fil mi `dacema~, reJisori mixail o bel ikovi. fil mSi teqnikur katastrofasTan erTad naCvenebl adami nebs Soris arsebul i urTierTobebis mTel i tragizmi. fil mis premiera Sedga 1990 wel s kanadaSi, qal aq torontoSi, sadac msofli oSi erT-erTi yvel aze mraval ricxovani ukrainul i diaspora. aRsaniSnavia, rom, cenzuris Serbi- l ebis miuxedavad, aseTi fil mis gadaReba am periodisaTvis kvl av did riskebTan iyo dakavSirebul i.

am probl emisadmi miZRvnil i mxatvrul i fil mi 2006 wel s gadaiRo reJisorma oqsana bairakma, saxel wodebiT `avrrora~. bol o periodis erT- erTi yvel aze cnobil i fil mebia – 2011 wel s ruseTSi moRvawe warmoSobiT qarTvel i reJisoris al eqsandre mindaZis mier rusul -ukrainul -germanul i erTobl ivi proeqtis fargl ebSi gadaRebul i fil mi `SabaT dRes~ da ukrainul -frangul i erTobl ivi proeqti `daviwyebul i miwa~.

rogorc samecniero l iteraturaSia aRniSnul i, postsabWoTa/ postko-
l oniur epoqaSi cal saxad gamoikveTa istoriul i procesebis aRqmis
travmatogenul i xasiaTi, romel ic sxvadaxva reprezentaciul i saSual ebiT
aisaxa da Sefasda gansxvavebul i Taobis SemoqmedTa teqstebSi. travmis
safuZvel ze saqarTvel osa da ukrainis kul turul i procesebis ganxil va
maT erTmaneTTan aaxl oebs postkol onial izmis konceptebis kvl evis
konteqstSi da aseve, warmoaCens msgavs, postsabWoTa kul turul model ebs
erovnul i istoriul i movl enebis asaxviT.

3.3 postkol oniuri ukraina sabWoTa real obasa da desovietizacias Soriso: evromaidnis, rogorc sociokul turul i fenomenis, refl eqsia mxatvrul i literaturaSi

1990-2000-iani wl ebis ukrainaSi mraival ferovani da saintereso proce-
sebi viTardeboda. postkol oniur ukrainaSi gamoikveTa sabWoTa memkvid-
reobis Tavidan gaazrebisa da axal dasavl ur, gl obal ur kul turaze
orientaciis tendencia. rogorc ukve aRvniSneT, andergroundis al ter-
natiul i kul tura ikavebs ukve dominanturi kul turul i mimdinareobis
adgil s da igi aRar aris araformal uri Sekrebebisa da performansebis
marginal uri sfero. Tumca, j er kidev sakmaod Zl ieria erovnul i narativis
kul tura da sabWoTa mental obis inercia, romelic gavl enas axdenda
rogorc sociumze, ise – pol itikur da kul turul viTarebazec.

pirveli didi cvl il ebis epoka daiwyo 2004 wel s, e.w. narinjisferi
revol uciiT, romlis Sedegad qveyinis saTaveSi movida prodasavl urad
ganwyobil i mTavroba viqtor iuSenkos meTaurobiT. aRsaniSnavia, rom
swored iuSenkos meTaurobiT daiwyo sabWoTa travmul i istoriis gada-
faseba, bevri daxurul i da akrZal ul i informaciis gasaj aroeba, saerTa-
Soriso da saxel wmiwoebriv doneze msjel oba. amis naTel i magal iTia
meoce saukunis dasawyisis udidesi katastrofis, gol odomoris, tragediis
Sefaseba. rogorc r. Cil aCava wers, swored am periodSi moxerxda am
mkacrad gasaiduml oebul i masal ebis gasaj aroeba da masze msjel obis
dawyeba. amis Sedegad ukrainis sxvadasxva teritoriisa da dedaqal aqis
centrSi gaCnda gol odomoris tragediisadmi miZRvnil i memorial ebi,
msoflios araerTma parlamentma igi aRiara, rogorc ukraineli eris
genocidi. `maT xsovnas saxel mwifo doneze pasuxi pirvel ad 2008 wel s
miego, roca SimSil iT amoxocil Ta xsovnis sanTel ma ol impiuri cexl is
msgavsad moiaras msflios mraival i qveyana- (Cil aCava, 2014:17-18). Tumca, xe-
l isufl ebis cvl il ebasTan erTad qveyinis saSinao da sagareo pol itikuri
kursic Seicval a.

cxadia, orientaciis cvl il eba ar Sexebia mxol od am sakiTxs. ukrainaSi
kvl av daiwyo prorusul i saxel wifo pol itika, romelic 2013 wel s CixSi
Sevida. 2013 wl is vil niuisis samitis win, rodesac ukrainas sxva qveynebTan

erTad unda gaeformebina evrokavSirTan asocierebis xel Sekrul eba, cnobil i gaxda, rom ukrainis mTavroba ar apirebda xel is moweras asocierebis dokumentze. 21 noembridan kievSi daiwo saprotesto moZraoba, roml is ZiriTadi l ozungebi iyo: `ukraina evropaa-, `ukrainis evropul i ar-Cevani ual ternativoa, Cven evrokavSiris wevri unda gavxdeT-. saprotesto aqciebma udides masStabs miaRwia. moZraobaSi Caerto mTel i qveynis progresul i nawil i da gamoCnda bevri konceptual uri probl ema, roml ebic damoukidebl obis mopovebidan ori aTeul i wl is Semdeg garkveul i inerciit dagrovda ukrainaSi. aSkara gaxda yvel aze didi probl ema – sabWoTa memkvudreobisgan gaTavisufleba. kievSi centrSi damoukidebl obisa da evropis moednebze simbol urad gaimij na sabWoTa da postsabWoTa ukrainis istoria, swored im adgil idan, Tavis droze saidanac daiwo sabWoTa ukrainis istoria. 1920 wel s daweril p. ticinas l eqsSi kargad Cans revol uciuri kievi da maidani:

`maidanze,
 ekl esiis axl os¹⁵ revol ucia
 midis, _ mwyemsi atamanad
 CvenTvis beds moucia.

maS, mSvidobit! vkazmavT cxenebs,
 Svebac mogvesal meba!
 duRs boboqrobs aremare,
 sivrce hyvavis al mebad...

maidanze, ekl esiis
 axl os swuxan dedebi:
 badro mTvarev, gaunaTe
 maT gza da imedebi!
 maidanze mtveri dacxra.
 mi wyda Cqami..

¹⁵ swored es l eqsi da misi saTauri daedo l aitmotivad evromaidnis qronikebisadmi miZRvnil r. Cil aCAvas wigns.

mwuxri.

Rame~

(cit.: Cil aCava 2014:4, Targmna r. Cil aCavam).

cvl il ebebis avangardSi aRmoCnda damoukidebel i ukrainis axal gaz-
rdoba. `ukrainis evrointegraciul arCevans mxars uWeren studentebic,
romel Ta absol uturi umravl esoba sakuTar momaval s mxol od evropasTan
mWidro kavSirSi xedavs. maT ician ucxo enebi, waukiTxavT bevri
Tanamedrove dasavl el i avtoris wigni, umogzauriaT sazRvargareT da
iqaur yofas aramarto `vokrug svetas- gadacemebiT icnoben. maT dai pyres
evromaidani, rac imas mowmobs, rom evrointegracia opoziciis mogonil i
termini ki ar aris, aramed drois moTxovna da saxal xo nebis gamoxa-
tul ebaa- (Cil aCava, 2014:22-23). swored maTze miitanes pirvel i ieriSi. 30
noembers pirvel ad da gansakuTrebul i sisastikiT momitinge studentebi da-
arbies.

SedarebiT l iteraturaTmcode neobaSi kul turul ogiuri meTodebis
integraciam kanonzomierad ganapiroba istoriisa da kul turis dinamikaSi
TaobaTa rol is kvl eva. generacia gansakuTrebiT mniSvnel ovania
dekol onizaciisa da postkol oniuri procesebis gaazrebisaTvis, generation
gap XX-XXI saukuneSi gaxda social uri, kul turul i, fsiqol ogiuri da
esTetikuri fenomen, romel mac warmoSva TviTidentifikaciis gansxvavebul i
stil ebi da formebi. TaobaTa mexsiereba da cnobiereba Tavisebur gavl enas
axdens kul turul cvl il ebebSi diskursul praqtikaze da erTgvarad ay-
al ibebs kidec epoqis saxes. postkol oniuri da posttotal itarul i prob-
l ematikaSi yuradReba gamaxvil ebul ia mexsierebis, cnobierebis probl e-
mebze, es ki ganapirobebs generaciul i cnobierebis urTierTdapirispri-
rebebisa da gansxvavebebis Ziebas.

gl obal uri social uri da politikuri cvl il ebebis fonze
ganviTarebul kul turul procesebSi, roml ebic ganviTar da 1990-iani
wl ebidan, mniSvnel ovan adgil s ikavebs axal i Taobis narativi. Tanamedrove
humanitarul kvl ebebSi terminSi Taoba gamoiyofa oTxi ZiriTadi
kategoriiT: biol ogiuri, geneal ogiuri, demografiul i da sazogadoebriv-
kul turul i. am kategoriis mixedviT Taoba gagebul ia, rogorc saerto
msofi mxedvel obirivi, Rirebul ebiTa da kul turul i normebiT msgavsi

Tanatot Ta j gufi, aseve msgavsi istoriul i gamocdil ebis (Tavgadasavl ebis) mqone sazogadoebis erTianoba.

Tanamedrove kvl evebis tendenciebi acvenებს, rom mraval i faqtori ganapirobebs kol oniur da postkol oniur kvl evebSi mTel i rigi probl emebis kvl evas swored generaciul i principi T: `memkvidreoba, aris kul turis niSani – wers n. gafrindaSvil i – meqanikurad ki ar gadaecemodes Taobidan Taobas, aramed viTardebodes da iZendes axal niSan-Tvisebebs.. memkviderobiTobis mamozravebel i Zal a aris Taoba. kul tura Taobidan Taobas gadaecema. kul turol ogiuri Tval sazrisiT cneba Taoba SeiZl eba ganvsazRvroT, rogorc Tanatot ebis erToba, romel Tac aerTianebT saerTo msofl SegrZneba, ideal ebi, miznebi, romel Tac garkveul i wvl il i Seitanes TavianTi xal xis istoriaSi- (gafrindaSvil i, 2012:186-187). Cveni kvl evis wina nawil Si SevecadeT swored generaciul i kl asifikaci iT gamogveyo kol o- nial izmze reagirebis cvl adi paradigmebi.

Taobis amgvარი gaazreba postkol oniur kvl evebSi warmoqmnis erTsa da imave movl enebze gansxvavebul refl eqsiebs. aseTi SesaZl ebel ia iyos ara mxol od gardamaval i periodisaTvis damaxasiaTebel i travmul i movl enebi, aramed sxva movl enebic, roml ebic pozitior Tavgadasavl ebs qmnian. kol oniur da postkol oniur periodSi ki TaobaTa kul turul i j gufebi garkveul stigmatizacias ganicdian. saqarTvel oSi maT ewodebaT `sabWoTa Taoba-, `dakargul i Taoba-, `90-ianel Ta Taoba- `j insebis Taoba- Generation «II» da sxv. ukrainaSi ufro swori iqneba Sesabamisi Taobebis aTvl a Cernobil is katastrofis Semdeg. travmul i movl enebidan ukrainaSi gamoiyofa Cernobil is Semdgomi Taoba, 2000-ianel Ta Taoba da axal i travmul i narativi evromaidnis movl enebis Sesaxeb. Tumca, am SemTxvevaSi kl asifikacia xdeba ara dabadebis TariRis, aramed maTi SemoqmedebiTi moRvaweobis dasawyisis mixedviT am real obaSi. asakobrivi da kul turul - istoriul i mexsierebis aseTi principi T SeiZl eba gamoiyos `ufrosebisa- da `umcrosebis-, `mSobel Ta- da `Svil ebis- kategoriebi. mniSvnel ovania Taoba- TaSorisi kavSirebis gaazreba da maT Soris arsebul disbal anss n. gafrindaSvil i or radikal ur veqtorad yofs – konservatizmi (tradiciis dominacia) da nihil izmi (novaciis gadaWarbeba).

aRmosavl eTevropel i da ukrainel i mkvl evrebi evromaidnis movl enebis Semdeg metad intensiurad ganixil aven generaciul principebs kul turul i procesebis kvl evaSi, Tanamedrove komparativistebis azriT, `aRmosavl eTevropis Tanamedrove kul turul i situaciis analizisas SeiniSneba generaciul i identobis kvl evebis sixSire, rac naTI ad daamtkica 2014 wl is evromaidnis movl enebma. am procesebma gamoiwvia im bavSvebis/Svil ebis cnobierebis aqtual izeba, roml ebic ar arian aRbeWdil i maTi mSobl ebis sabWoTa cnobierebiT. Sesabamisad, axal i kul turul i situaciis mizezad warmodgeba geokul turul i, generaciul i, genderul i gansxvavebebi, ris gamoc generaciul i dispersia cvl is kul turul vel s da warmoaCens aqtivobaTa axal faqtorebs- (hundorova, 2014:11).

maidnis aqtivistebis umetesobas studentoba Seadgenda. maT Soris iyvnen axal beda Semoqmedebic. isini im dros dgamdnen SemoqmedebiTi cxovrebis pirvel nabij ebs, rodesac maT qveyanaSi rusul -ukrainul i konfli qti gaZl ierda. bunebrivia, am movl enebma Taviseburi gamoZaxil i pova am Taobis SemoqmedebaSi. maT Sorisaa taras SevCenkos saxel obis kievis nacional uri universitetis studenti, ukrainul i da saerTaSrosi l iteraturul i premiebis l aureati ol ga capro. mis l eqsSi `ruseTi da ukraina- Cans axal i Taobis mSvidobiani narativi. ruseTisa da ukrainis saxis aRqmis sakvanZo sakiTxebi, roml ebic emyareba Tanasworufl ebianobasa da mSvidobas, dac- l il ia siZul vil isa da agresiiis enisgan:

ruseTi da ukraina¹⁶

de, izeimos prorusul ma di debam yvel gan,
oRondac ara Cems sayvarel ukrainaSi,
ar mepareba eWvi me mis sidiadeSi,
mTebsa Tu zvrebSi, sofl ebsa Tu did qal aqebSi.

dasavl eTidan ise farTod gadaWimul a,
zed mi bj enil a kavkasiis mTaTa myinvari,
ruseTs vafaseb, Tundac mxol od, mxol od imi tom,
rom papaCemis samkvidroa mxare rostovis.

TumcaRa maxsos, Ji tomi ris miwebic iqve,

¹⁶ citirebul ia wignidan `ena zeciuri. axal gazrda ukrainel i mwerl ebi qarTul enaze- (Tbil isi:2016) romel ic monzadda da gamoica Tsu gamoceml obis mier kievisa da Tbil isis universitetebis Soris saerTASoriso TanamSroml obis fargl ebSi.

da isic vici Tu ra l amazi mxarea soCa,
deda ambobda: `iq zecac ki zRvaSi iZinebs
da zRvis sil urj e cis sil urj is nakadad mosCans-.

maxsovs, yirimis Rameebi – samoTxis mxare...
cxadad ganvicdi Cems xil vebSi mowol il tkivil s,
da mwel simebis SerxeviT rom daukravs kobza,
SevCenkos l eqsi zed iRvreba, Tafl iviT tkbil i...

da is sul sxvaa CemTvis, sul sxva,
Tumca Zal ian
mitacebs proza dostoevskis da poezia
axmatovasi sul maJrJol ebs Tavisi siRrmiT,
ver Sevadareb imas, rac rom mxol od Cemia,
rac rom samSobl os gancdasaviT gul Si miRviviS...

sxvagan gaSal os, de, ruseTma samferi droSa!
Cven Cvenic gyofnis simbol o da droSis ferebi,
ho, SesaZl oa, Cven erTmaneTs movgavarT odnav,
Tumc principul ad ganvsxvavdebiT, rogorc erebi!-
(capro, 2016:153, Targmna nino l arcul ianma).

evromaidnis tragikul movl enebs asaxavs aseve kievis universitetis l i-
teraturul i Semoqmedebis studentis, viqtorია afanasevas, l eqsi «Грыз 200».
l eqsi exeba 18-20 Teberval s maidanze darbevis Sedegad momxdar tragikul
movl enebs, roml ebsac asze meti axal gazrda demonstrantis sicocxl e
Seewira. rogorc Tavad avtori aRniSnavs (afanasieva, 2016:36-37), l eqsis dawe-
ris momentisaTvis ugzoukvl od dakargul ad iTvl eboda 200-ze meti
adamiani. gansakuTrebiT tragikul i aRmoCnda 20 Tebervl is dil a, rodesac
snaiperebma daundobl ad dacxriles SeuiaraRebel i momitingeebi.
gardacvl il ebi Tanamedrove ukrainis istoriaSi `zeciuri aseul is-
saxel iT Sevida. gardacvl il ebs miasvenebden «Грыз 200» – warweriani
satvirTo manqanebiT:

„tvirTi 200~

`minda xval yvel am erTianad gamoiRviZoT
SemogvxedoT da moiTxovoT dal eva isev
sul Si, sxoul Si mag tyviebma SemoaRwies
„SeCerdi gul o, msurs aqedan sadRac gaviqce-.

minda xval dil iT yvel am erTad gamoiRviZoT,
rom axl obl ebma cudi sizmriT Tavi imSvidon

nu gaaxvevT maT sasafI ao-avtomobil ze
mere ramdeni? nuTu ukve 100 Sesrul da!

minda, xval yvel am gaiRviZoT, ukl ebl iv yvel am
gadaexvIoT meuRI eebS, sayvarel Svil ebs,
uTqvenod zeca nacrisferobs, miwa daberda
TqvenSi yovel i imsaxurebs marad siciCxl es.

minda, suyvel am gaiRviZoT, xval iyos Tundac,
Tval i gexil oT, da mogvTxovoT dil is sauzme
magram vai, rom mi gaqrol ebT Wabukebs sadRac
avtomobil i-sasafI ao „tvirTi 200-

(afanasieva, 2016:35, Targmna sofiO Cxatarasvil ma).

institutskaias quCaze, sadac aseul i idga, dRes maTi xsovnis
pativsacemad `zeciuri aseul is- xeivani ewodeba. am travmul i mov-
I enebisadmi miZRvniI nawarmoebebsi gansakuTrebul i azri SeiZina qal aqis
centris toponimebma, gamorCeul ad `zeciuri aseul is xeivanma-, romel ic
yvel aze `cxel i- wertil i iyo am periodSi.

amave Temis gamoZaxil ia axal gazrda mwerl is, maria tkaCenkos, moTxroba
`sizmari Svil ebi-. moTxrobis siuJeti Sedgeba cxra sizmrisagan. mTavar
gmirs esizmreba maidanze mimdinare procesebi, avtori iyenebs fantasti-
kuri Txrobis el ementebs. mecxre, bol o sizmari, aj amebs mTel i teqstis
saTqmels: `es institutskai aa. xel Si viReb I imoniT savse WurWels, saxvevi
saxeze mTI ad svel i da ruxia, vaxvel eb yovel wams, Cem gverdiT morbis
uxel ebo adamiani. rac ufro Sors mivdivar xal xis masaSi, viWyl itebi da
I imonian WurWels maRI a vwev. viWyl itebi ZI ier kacebs Soris, sicivea.
vxedav oci wl is axal gazrdas wvetiani cxviriT da mwvane botasebiT.
dedamiwas eSinoda da amitomac iryeoda Cems fexebTan. vicodi, rom unda
momekurcxla rac SeiZleba swrafad... vxedav sxeul ze oci wl is
axal gazrdas mTI ad sisxl Si amosvril s. ar sunTqavs. vxuWav Tval ebs:
RmerTo, warmoudgenelia, ar arsebobs, ratom, ufalo, dagvifare da
Segviwyal e- (tkacenko, 2016:217, Targmna i. mWedel aZem).

Evromaidnis- movl enebis periodSi dominirebda azri, rom dedaqal aqis centrSi sul s Rafavda ukrainis sabWoTa social isturi respubl ika- (i. I ucenko). sabWoTa memkvudreobisa da cnobierebisgan gaTavisufli ebis simbo- l ur TariRad SeiZl eba miCneul iqnes 2013 wl is 8 dekemberi, rodesac didi winaaRmdegobis miuxedavad dedaqal aqis centrSi mdebare I eninis Zegli daarbies momitingeebma. SemdegSi social ur qsel ebSi mas didi gamoxmaureba mohyva kidec, natexebi iyideboda auqcionze da amgvari meTodebiT ukraina marTI ac emSvidobeboda sabWoTa warsul s.

postsabWoTa epoqis qarTul -ukrainul i literaturul i urTierTobebis
Teoriul i da praqtikul i model ebi

4.1 `ucxos- eqspl ikacia: qarTul -ukrainul i literaturul i urTierTobaTa
axal i masal ebis mixedviT

eTnosebisa da maTi kul turebis urTierTgacnobis mraval ferovan sferoSi ikveTeba sxvadasxva mizezi da mizandasaxul oba, romel Ta Sesabamisad xdeba imagol ogiuri paradigmis koreqtireba/ganaxl eba, sakuTarisa da ucxos/sxvis saxe-konceptis Seqmna. d. nal ivaiko, komunikaciur procesebs miicnevs `ucxos- saxis Seqmnis erT-erT mTavar mizezad (nal ivaiko, 2008:99).

komunikaciur procesebSi, literaturaTa da kul turaTa urTierTgacnobisa da gamdidrebis sferoSi Targmanis roli metad mniSvnel ovania. naTargmni literaturis recefcia ucxo, mimRebi kul turis semiosferoSi mniSvnel ovnad ganapirobebs literaturaTa dial ogis siRrmesa da mraval ferovnebas. amdenad, Tanamedrove gl obal izaciis pirobebSi, gansakuTrebiT mniSvnel ovnad migvaCnia kul turul i monapovris Rirebul i urTierTgacvl a da misi saSual ebiT sakuTari kul turis gamdidreba. literaturaTa da kul turaTa urTierTobis semiotikur aspeqtebSi i. I otmani mniSvnel ovnad miicnevs mudmivi komunikaciis process sxvadasxva/ucxo kul turul areal ebTan: `kul turis imanenturi ganviTareba ver ganxorciel deba teqstebis garedan mudmivi Semodinebis gareSe... esaa ucxo, sxva erovnul i, kul turul i, geografiul i tradiciidan Semosul i teqstebi. kul turis ganviTareba, iseve, rogorc SemoqmedebiTi cnobierebis aqti, urTierTgacvl is aqtia, romel ic am aqtis ganxorciel ebisas yovel Tvis gul isxmobs `sxvas- anu partniors- (I otmani, 2017:173).

amdenad, Cveni kvl evisaTvis mniSvnel ovnad migvaCnia, rogor xdeba, am ori gansxvavebul i qveynis literaturaTa urTierTgacvl a, `ucxos- kul turul i saxis eqspl ikacia, romel ic Targmanebis saSual ebiTac warmocnda. dasaxel ebul naSromSi iuri I otmani SeniSnavs: `gare kul turis Sinagan iersaxes moepoveba im kul turul samyarosTan urTierTobis ena, romel Sic xdeba misi CarTva. interiorizebul i iersaxis orgvari roli, romel ic

moeTxoveba, raTa kul turis Sinagan enaze iTargmnebodes (anu `ucxo-rom ar iyos) da Tan `ucxo-iyos (anu iTargmnebodes kul turis Sida enaze), uaR-resad rTul, xol o zogjer tragizmiT aRbeWdil kol iziebs qmnis- (I otmani, 2017:173). dasawyisSi Cven mier aRweril preistoriaSi warmoceni lia am ori literaturis kontaqtebis motivacia da intenciebi, ramac Tavisi ganvitarebis xangrZi ivi arsebobis ganmavl obaSi Seqmna erTgvari tradicia. orive kul turis semiosferoSi SeimuSava sakomunikacio kul turis ena, Camoayal iba aRqmis, gagebis erTgvari stereotipi. Tumca, cvl adi procesebisa da Sesabamisi istoriul -kul turul i konteqstis Sedegad xdeboda urTierTobaTa arsebul i praqtikis koreqtireba, cvl il eba. amis Sedegad dagrovil vrcel sakvl ev masal aSi gansxvavebul i probl emebi ikveTeba da Sesabamis anal izs saWiroebs.

bol o aTwl eul ebSi, damokidebl obis mopovebis Semdeg, yvel aze ukeT gamoikveTa mTargmnel obiTi procesis sociokul turul i, ekonomikuri Tusxva faqtorebiT gamowveul i probl emebi. sabWoTa ideol ogizebul i `xal xTa megobrobis- konteqstiT gaTval iswinebul i intensiuri procesi postkol oniur epoqaSi Seicval a. gacil ebiT ikl o naTargmni literaturis ricxvma, procesi damokidebul i gaxda gl obal izaciiT ganpirobebul sa- bazro principebsa da mis moTxovnebze. `prioritetebis gadafasebis procesSi, mTargmnel obiTi moRvaveobis funqciis Rirebul ebaTa ierarqiul sistemaSi, Teoretikosebis winaSe pirvel rigSi dgeba amocana – ra aris mniSvnel ovani Tanamedrove etapze: original i teqstis transl acia/ gadacema Tu transferi/gadatana?- (modebaZe, 2014:502). arsebul i praqtika adasturebs, rom qarTul i da ukrainul i kul tura warmoadgens e.w. minoritetul (*i. I uckanovi*) mcire, patara literaturebs, amis gamo isini formirdnen mimReb kul turebad. misi transferi yovel Tvis aqtual uri iyo da rCeba Tanamedrove etapzec. swored amis gamo iqca Targmani da ucxo samyarosTan ziareba mniSvnel ovan fenomenad am kul turebSi.

aqve saintereso mkiTxvel is damokidebul eba, misi moTxovni l eba naTargmni masal isadmi, sabol ood swored mkiTxvel is rolia ganmsazRvrel i yovel i Targmanis warmatebisa Tu popul arobis Tval sazrisiT.

gamovyofT ZiriTad model ebs, romel Ta mixedviTac ganvitarda komuni- kaciuri procesebis dinamika.

ეგსტრალიტერატურული ფაქტორები: სოციოლოგიური თეორიის არიარებულის მკვლევრები პოლონია და ალენ ვიალიტერატურული საკმარისობის სფეროსიგამოყოფენ სუპრალიტერატურული ფაქტორებს, რომლებიც უსუალოდ არ უკავშირდება, თუმცა ხელს უწყობს გავრცელებას და ზოგად, ლიტერატურული სფეროსაკმარისობას (არონი...2011:78). ასეთად სესაზი ებელია მოვიაზროთ უნივერსიტეტებისა და სამეცნიერო-კვლევითი, საგამომცემლო თუ სხვადასხვა ორგანიზაციის ფუნქცია ლიტერატურათაშორის კონტაქტების გამოყენების საკითხში. ცენი ინტერესის სფეროსი გამოცემის ადგილს იკავებს პროფ. ო. ბაგანიძის ხელმძღვანელობით ტბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ტარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობების კატედრის, უკრაინისტიკის ინსტიტუტისა და კიუბანის უკრაინისტიკის ინსტიტუტის გამოცემის არაერთი კვლევითი და უკრაინული კლასიკის ნაწარმოებთა ტარგმანები. კატედრამ 30-ზე მეტი კრებული გამოსცა (მათი უმრავლესობა კვლევითი მხრითა უკრაინული ენისა და უკრაინული მხრითა კვლევითი ენის ტარგმანების ბილინგვიური გამოცემებია). ამ დღის კულტურის მნიშვნელობის ფაქტს დღის როლი ეკისრება უკრაინული ლიტერატურის პროპაგანდის ტვალსაზრისით პოსტსაბოტო საკვლევით ოს ლიტერატურული პროცესი. ამ საკმარისობის სედეგად დავგვივლი მასალაზე დავკვირვებით სესაზი ებელია გაკეთდეს სეფაება, რომ მთელი ორი ათწლეული სიგანმავლობაში სწორედ არჩინული სასწავლო და სამეცნიერო ცენტრის ბაზაზე იყნა სესაზი ებელი კულტურათაშორის კომუნიკაციის პროცესის უწყვეტობის სენარცუნება. XX საუკუნის 90-იანი წლების ტარგმანის ისტორიაში საინტერესო მოვლენა იყო უკრაინის განათლების რეზიკვლევითი კვლევითი მტარგმნელებისა და ლიტერატორების, აბა ასათიანისა და ამირან ასანიძის მოწვევა. კვლევითი უკრაინისტიკის მტარგმნელობითი მოწვევების სედეგად გამოიკა უკრაინული პროზისა და პოეზიის კვლევითი ტარგმანების რამდენიმე კრებული. ესენია: გ. ლეონიძის სახელობის კვლევითი ლიტერატურის მუზეუმის გამოცემის ი. ასათიანის მიერ ტარგმნილი უკრაინული პროზის (XVIII-XX სს.) ანტოლოგია; ამირან ასანიძის მიერ კვლევითი ტარგმნილი ზველი უკრაინული ლიტერატურის კლასიკური ზეგლისი. კოტიარევსკის `ენეიდა-¹⁷ (როგორც ცნობილია, იგი ამ ნაწარმოების ტარგმნაეოცი წლის სიგანმავლობაში მუსაობდა და ტარგმანი მოგვიანებით, 2013 წელს გამოიკა).

¹⁷ დეტალი : <https://sputnik-georgia.com/culture/20151216/229492742.html>

postsabWoTa ukrainaSi qarTul i l iteraturis recefcii s sakvanZo faqtorebia: taras SevCenkos saxel obis kiev is nacional uri universitetis profesor is, l iudmil a gricikis, qarTvel ol ogiuri kvl evebi, roml ebi c moicavs kl asikur qarTul l iteraturas – ucnob empiriul masal aze dafuZnebul i rusTvel ol ogiuri naSromebi, XIX-XX saukuneTa mij nis qar- Tul -ukrainul i l iteraturul i kavSirebi da sxv. mecnierebis dei deol ogi- zaciasTan erTad gaaqtiurda antisabWoTa emigrantebis memkvi dreobis kvl e- vis tendenciebi. prof. l . gricikma emigraciis arqivebze muSaobis Sedegad moizia qarTul i poeziis (romantikosebis, modernistebis Semoqmedebis) ucnobi Targmanebi, qarTul Temaze Seqmnil i ukrainul i teqsti (1924 wl is aj anyebisadmi miZRvnil i v. l aScenkos l eqsi `saqarTvel o-) Tu kritikul i masal ebi (*misi mra val wl iani kvl evis*¹⁸ *Sedegad dadginda 1933 wel s varSavaSi dabeWdil i `vefxistyaosnis- prol ogis arasrul i Targmanis ucnobi publ ikaciis sakiTxi: igi ekuTvnis ukrainul i emigraciis l iders, e. mal ani uks*) qarTul i l iteraturis Sesaxeb evropasi ukrainul i diasporis arqivebSi. migvaCnia, rom ukrainel i mkl evris mier damuSavebul ma am ucnobma masal ebma xel i Seuwyo ukrainaSi qarTul i l iteraturis aRqmis axal / postkol oniur model s.

mTargmnel i, rogorc kul turtregeri: sxvadasxva l iteraturis urTierTobaSi mra val sxva faqtorTan erTad mniSvnel ovania Suamaval Ta rol i. n. gafrindaSvil is azriT, `l iteraturaTa Soris pirdapiri urTi- erTobebis damyarebas xel s mra val i faqtori uwyobs. am faqtorebs zogj er Sesadarebel el ementeb s Soris komparativizmis `Sikrikebs- an `Suamavl ebs uwodeben- (gafrindaSvili, 2012:35). mkvl evari gamoyofs individual ur da kol eqtiur Suamaval Ta faqtorebs, romel Tac udidesi wvl il i miuZRviT komunikaciis ganviTarebaSi.

aseTebad warmogvidgebian ukrainaSi moRvawe qarTvel i mecnierebi, mTargmnel ebi, fil ol ogiis mecnierebaTa doqtori, profesori al eqsandre muSkudiani da akademikosi raul Cil aCava. 90-ian wl ebSi maTma dauRal avma

¹⁸aRniSnul i sakiTxis kvl evaSi Cvenc viRebdiT monawil eobas da misi Sedegebi asaxul ia Semdeg publ ikaciaSi: *`vefxistyaosnis- recefcia ukrainul i antisabWoTa emigraciis axal i masal ebis konteqstSi*~, l iteraturul i kvl evebi #2, Tbilisi, 2017:225-253. http://press.tsu.edu.ge/data/file_db/elzhurnalebi/journ.pdf.

Sromam qarTul i kul turis srul iad axal i pl astebi gaxsna ukrainel i mkiTxvel ebis winaSe. gamorCeul ad unda aRiniSnos al eqsandre muSkudianis mier ukrainul enaze Targmnil i Zveli qarTul i literaturis Zegl ebi, roml ebic arsebiTad srul iad axal etapad SegviZl ia miviCnioT `ucxos-eTnokul turul i saxis eqspl ikaciis procesSi. a. muSkudianis Targmnil i qarTul i hagiografia da qarTul -ukrainul i urTierTobebisadmi miZRvnil i naSromebi ukrainis universitetebis saganmanaTl ebl o programebis saval -debul o kursebSia CarTul i (aRmosavl eTis qveynebis literaturebis istoria¹⁹) da studentebi Seiswavl ian uZvel es qarTul qristianul kul turas.

frangi Teoretikosis, moris bl anSos, azriT, `mTargmnel i ganu-meorebel i original obis mweral ia, Tumc amas TiTqosda sul ac ar icemebs. igi enobriv sxvaobaTa idumal metyvel ia. misi amocanaa am sxvaobaTa ara waSl a, aramed gamoyeneba, raTa mkveTri an usaTuTesi rxevebiT mSobl iur enaSi dabados imis gancda, riTac aRbeWdil ia imTaviTve gansxvebul i dedani- (bl anSo, 2015:440). swored Cven mier dasaxel ebul i mTargmnel ebis SemoqmedebiTi stil is meSveobiT gaxda mwerl oba ukrainaSi da ukrainul i literaturis Targmanebi saqarTvel oSi Rirseul ad warmocenil i.

piradi kontaqtobi da postsabWoTa literaturis aRqmis sakvanZo sakiTxebi: sayovel Taod aRiarebul ia, rom literaturaTaSorisi urTierTobebis ganviTarebis erT-erTi praqtikul i forma iyo da rCeba mweral Ta Soris pirdapiri kontaqtobi, roml ebic erTgvarad safuZvel s udebs sxvadasxva formiT gamoxatul urTierTobaTa Semdgom process. aseTi gziT mniSvnel ovnad viTardeba rogorc erovnul i literaturul i procesi, ise kul turul i dial ogi gansxvebul i mental obisa da kul turul regionSi mcxovrebxal xebS Soris. miuxedavad imisa, rom genetikur-kontaqturi kavSirebi, d. nal ivaikos mixedviT, `mesame fazis komparativistikaSi- aRar aris kvl evis dominanturi midgoma, Tanamedrove komparativistebi n. gafrindaSvil i, o. baqaniZe m. budni, v. il nicki, l. griciki kvl av saTanado yuradRebas uTmoben transnacional uri literaturul i procesis ganviTarebaSi.

¹⁹detal :http://shron1.chtyvo.org.ua/Hrytsyk_L/Zarubizhna_literatura_Materialy_do_vyvchennia_literatur_zarubizhnoho_Skhodu_Khrestomatiia.pdf

postsabWoTa periodis qarTul i da ukrainul i literaturul i procesis Sesaxeb SedarebiT nakl ebi informacia arsebobda orive qveynis literaturul diskursSi. am periodis mweral Ta Soris arsebul i piradi kontaqtebi saTaves iRebda sabWoTa epoqis praqtikidan. axal i Taobis mwerl ebisTvis erTmaneTis Semoqmedeba faqtobrivad ucnobi da ucxo iyo mTel i aTwl eul is ganmavl obaSi. viTareba am mxriv met-nakl ebad Seicval a ukanasknel wl ebSi, rac sxvadasxva saxis sociokul turul i aspeqtebiTaa ganpirobebul i. upirvel esad es exeba saerTaSoriso literaturul festival ebsa da wignis bazrobebs, roml ebic postmodernul , gl obal izaciis epoqaSi komunikaciis axal sivrced Camoyal ibda. rogorc Cven mier moZiebul i masal idan Cans, swored es aris Tanamedrove qarTvel i da ukrainel i avtorebis urTierTobaTa axal i, yvel aze moqmedi pl atforma. am faqforma ganpiroba mraval i aTeul i wl is ganmavl obaSi Camoyal ibebul i `ucxos kul turul i saxis- reinterpretacia da, kargad cnobil i literaturebis gansxvavebul i kuTxiT, xel axal i aRmoCena.

upirvel esad es Seexeba bol o aTwl eul ebis yvel aze saintereso da erTmaneTisTvis ucnobi postmodernistul i mwerl obis CarTvas Tanamedrove qarTul -ukrainul i literaturaTaSoris urTierTobebSi. migvaCnia, rom ukrainel i postmodernisti avtorebisa da misi nawarmoebebis qarTul enaze Targmna swored piradi kontaqtebis safuZvel ze ganviTarda (momdevno etapze am Tval sazrisiT kvl av fasdaudebel i samuSao Seasrul a r. Cil aCavas, rogorc mTargmnel is, faqforma).

saqarTvel os mweral Ta saxl is iniciativiT wamowyebul i `Tbil isis saerTaSoriso literaturul i festival is- fargl ebSi qarTvel i mwerl ebis mowveiT Tbil isSi Camovidnen mniSvnel ovani ukrainel i avtorebi: sergei Jadani, iuri andruxoviCi, mariana kianovska. qarTvel ma poetebma SoTa iaTaSvil ma, zviad ratianma Targmnes maTi l eqsebi, roml ebic sxvadasxva dros daibeWda avtoritetul qarTul periodikaSi: `aril i- `axal i saunj e-. 2013 wel s Jadani `evromaidnis- erT-erTi aqtiuri mxardamWeri da monawil ec iyo. swored am droidan gamoCnda ukrainel i mwerl is nawarmoebebi qarTul periodikaSi. S. iaTaSvil ma `axal i saunj is- meoTxe nomerSi dabeWda sergei Jadanis l eqsebis Targmanebi. rodesac isic, sxva mraval i ukrainel is msgavsad, sisxliani Setakebebis monawil e aRmoCnda, kvl av SoTa iaTaSvil i

gamoexmaura ukrainis movl enebS da Cawera saintereso interviu maSTan -
`naRvl iani epoqis maril i~. am arc Tu vrcel interviuSi sakmaod
mniSvnel ovani aqcentebia dasmul i. ukrainel i mveral i ase afasebs Tavis
qveyanaSi me-20 saukunis 90-ian wl ebSi ganviTarebul movl enebSa da Tavis
wvl il s am procesebSi: `sinamdvil eSi me 90-ianebi sadRac 2000-ianebs SuaSi
wamomewia. uSual od 90-ianebsi maT ver vgrZnobdi, vgrZnobdi mxol od
warsul is naSTebs, im qveynis naSTebs, romel ic gaqra, vgrZnobdi raRac
axl is Casaxvas, axal i eSTetikis, axal i l iteraturis, magram es ra iyo,
mxol od 10 wl is Semdeg gaviazre. 90-ian wl ebze 2004 wel s davwere Cemi
pirvel i romani saxel wodebiT „Depeshe Mode“. magram mas mere yvel ani
ratomRac fiqroben, rom sul 90-ianebsze vver. arada, ukve karga xania, amas
aRar vakeTeb. ubral od, mas mere, sinamdvil eSi, marTI ac cota ram
Seicval a. darCa igive stil istika - gadarCenis, siRatakisa da
sasowarkveTil ebis stil istika. metic - 90-ianebsi raRac doziT ukan
brundeba. CvenTan namdvil ad ase. brundeba Jestis, tipaJebis, taqtikisa da
strategiis doneze. roca axal gazrda viyavi, meCvenebodya, rom poezias
yvel aferi SeuZl ia. axl a ki zustad vici, rom mas marTI a SeuZl ia
yvel aferi. 90-ianebsi ar iyo kargi dro. aseTi epoqebi amcireben da texen
adamianebs. me vici Zal ian bevri adamiani, roml ebic gatexa 90-ianebsma. magram,
meore mxriv, mas, vinc ar gatyda, SeuZl ia bevri sainteresos moyol a-
(Jadani, 2013 <http://axalisaunje.ge/index.php?do=full&id=5375>).

2015 wel s pirvel ive festival ze mowveul i iyo sergei Jadani. evropis
saxl Si moewyo diskusia ukrainaSi ganviTarebul movl enebTan dakavSiRebiT,
romel Sic monawil eobdnen l aSa baqraZe, sergei Jadani da ukrainel i
fotografi katerina miSCenko. am wel s Jurnal `axal i saunj is~ mTel i me-4
nomeri mieZRvna poezias. nomris pirvel i avtori swored sergei Jadania da
daibeWda z. ratianis mier Targmnil i `waiRe mxol od aucil ebel i~ da
`dezertiri~. mogvianebsiT kvl av zviad ratianisve Targmanebsi daibeWda
Jurnal Si `aril i~. yuradRebas SevaCerebT ukrainel i poetis erT l eqsze
`CeCeni gogo~, romel ic kavkasiur Tematikas exebs, radgan es metad iSviaTi
SemTxvevaa postsabWoTa epoqis ukrainul l iteraturaSi. rogorc Cans,
`mistikuri, meomari kavkasiis- stereotipi Tanamedrove ukrainul cno-
bierebaSi kvl av aqtual uria da is kvl av asocirdeba omebTan da

sisxl isRvrasTan. postmodernistul i maneriT Sesrul ebul l eqsSi saubar ia
bl ogerze, romel ic internetsamyaroSi `CeCeni gogos- saxel iTaa cnobil i.
avtori ki ase axasiaTebS CeCeni gogos saxes:

`uxil avi qal i-snaiperi.
es samyaro – fostal ionis xurj inia,
mavTul xl arTiT Tavmokeril i.
gaxsni da amocvivdebian
bavSvuri safenebi dan da perangebida
Savi gvel ebi, Savi bayayebi.
Cven ver gavigeBT,
Tu vin idga agznebul brboSi,
romel sac surda, daeZiZna
sxvisi sxel is nazi qsovil i.
da ver gavigeBT,
vin ar idga.
Cagataro
Rami s gzebze
naxSirsa da bal axebs Soris,
CavaCumo
Seni fexisxma
uwonadi fexsacmel ebi T.
migi yvano nakadul Tan
sxva bil ikiT,
Zroxebisgan argaqel il iT.
dagaxvedro dil iT puri,
mtris droSaSi
gamoxveul i²⁰~
(Targmna zviad ratianma).

am udavod didi mniSvnel obis mqone RonisZiebam gansakuTrebul ad
Seuwyo xel i saqarTvel oSi Tanamedrove ukrainul i l iteraturul i proce-
sebis aRqmas. meore festival ze mowveul i iyo Tanamedrove mwerl obis kl a-
sikosi iuri andruxoviCi. andruxoviCis saxel i da Semoqmedeba qarTul
samyaroSi met-nakl ebad ukve cnobil i iyo ramdenime faqtoris gaTval is-
winebiT. 2011 wel s `tabul aSi~ gamoqveyda z. burWul aZis interviu ukrainel
mweral Tan. es statia SeiZl eba iTqvas erTgvvari sastartoa postmodern-

²⁰ citirebul ia: <http://arilimag.ge/%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%9D%E1%83%9B-%E1%83%90%E1%83%A0-%E1%83%95%E1%83%A9%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%95%E1%83%90%E1%83%A0-%E1%83%A1%E1%83%9D%E1%83%AA%E1%83%98%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%A3/>

nistul i ukrainul i kul turis gacnobis Tval sazrisiT. andruxoviCis yvel aze mniSvnel ovani romanebis `moskoviadasa- da `perverzia- wakiTxvis Semdeg qarTvel i mwerali askvnis: „moskoviadas- da „perverzias- Semdeg gavarkvie, rom poeti, prozaikosi da eseisti iuri andruxoviCi Tanamedrove ukrainul i literaturis patriarqi da ubral od kargi kaci yofil a. amave interviuSi andruxoviCitan cdil obs saerto probl emis, postsabWoTa epoqis Sesaxeb misi mosazrebis gagebas. ukrainel i mwerali ase afasebs am metad probl emur sakiTxs: `postsabWouroba, al baT, moskovis, rogorc yofil i sabWoTa centris, gavleniT ganisazRvreba. 2005-2009 wl ebSi es gavlena ukrainaSi sakmaod Sesustebuli iyo da ukrainac am wl ebSi ufro aRmosavl eTevropuli qveyana iyo, vidre – postsabWoTa. da ai, Seicvala mTavroba – da Cven imaze ufro postsabWoTa qveyana varT, vidre 90-ianebSi viyaviT. raRa „post-, Cven dRes sruliad sabWoTa qveyana varT! saqarTvel o ki, rogorc me mesmis, dRes moskovze aRaraa damokidebuli. sxvata Soris, odesme emigraciaSi wasvla Tu momiwa, al baT saqarTvel oSi wamoval. igi arafrit Camouvardeba Tundac Sveicarias. mTavaria, TqvenTan aris mTebi- (andruxoviCi, 2011 <http://www.tabula.ge/ge/story/53794-bavshvta-samkaro>).

2016-2017 wl ebSi ganxorciel da yvel aze mniSvnel ovani movlena kul turul i urTierTgacvlis Tval sazrisiT. jer gamomcemloba `intel eqtmadabeWda gaga naxucrisvilis mier rusuli enidan Targmnil i sergei Jadanis postmodernistul i romani `mesopotamia-, romlis prezentacia gaimarTa wignis bazrobis farglebSi. Jadanis nawarmoebma naTargmni literaturidan erT-erTi centraluri adgili daikava. amas mohyva meore didi proeqti. raul Cilacavas mier ukrainul i enidan Targmnil i da yvel aze cnobili romani iuri andruxoviCis `moskovida- da dabeWda bakur sul akauris gamomcemloba seriaSi `literaturul i odisea-. ukrainaSi ase gaxmaurebuli, Tavisi drois skandaluri romani ase Sefasda qarTul kritikaSi: „moskoviada“ cnobili ukrainel i poetisa da prozaikosis, iuri andruxoviCis meore romania. masSi moskovis literaturis institutis studenti otovil hel moviC fon f. gviyveba erTi dRis sakuTar Tavgada-saval sabWoTa imperiis dedaqal aqSi, romelic arsebobis ukanasknel dReebsitvlis. romanis postmodernistul i da mniSvnel ovanwil ad avtobiografiul i teqsti, romel Sic sakmaodaa Jargoni da ucenzuro l eqsika,

waroadgens satiris, iumoris, sarkazmis, ironiis, TviTironiis Tavisebur nazavs. masSi ostaturadaa aRweril i komunisturi sazogadoebis gaxrwna, degradacia, kraxi da didmpyrobel uri il uziebis nangrevezze axal i, Sovinisturi, profaSisturi ruseTis aRmoceneba. romanis daweridan TiTqmis meoTxedi saukunis Semdeg kreml is mier gaCaRebul i ruseT-ukrainis omis fonze, mwerl is mraVal i azri Tu gamonaTqvami srul iad axal , real istur Seferil obas iZens da nawarmoebis Janris avtoriseul i gansazRvrebA – „saSinel ebaTa romani“ – arcTu gazviadebul ad gveCveneba- (andruxoviCi, 2017).

literaturul i festival is fargl ebSi qarTvel i mkiTxvel isTvis xel misawvdomi gaxda agreTve cnobil i qal i avtorebis mariana kianovskasa da hal ina krukis nawarmoebebis Targmanebi (mTargmnel i S. iaTaSvil i da r. Cil aCava), roml ebic swored piradi kontaqtebis Sedegad ganxorciel da.

sapasuxo recefciis faqtorebs vxvdebiT Tanamerdove ukrainul i literaturul diskursSi. bol o periodis literaturul periodikaSi SeimCneva qarTul i mwerl obiT dainteresebis tendenciebic. am kuTxiT SeiZl eba gamoiyos yvel aze Zvel i da didi tradiciebis mqone periodikis `Becbir~ (samyaro) faqtori. dResdReobiT es Jurnal i gamoicema yvel aze didi tiraJiT da vrcel deba, garda ukrainis teritoriisa, msofi ios ukrainul diasporul wreebSi aSS-Si, samxreT amerikaSi, kanadaSi, evropasi.

sazRvargareTul i literaturis Jurnal i `Becbir~ daarsda 1925 wel s cnobil i modernistebis/avangardistebis iniciativiT, misi meTauri iyo v. el an-bl akitni, literaturul i redaqtori iyo l egendal uri Semoqmedi m. xvil ovi, xol o mxatvarul i redaqtori al eqsandr dovJenko. Jurnal Si Tavidanve qveyndeboda ucxouri literaturis Targmanebi Tu kritikul i weril ebi. Jurnal Tan dakavSirebul i SemoqmedTa umetesoba represiebis msxverpl i gaxda. Jurnal is `Becbir~ gamocema ganaxl da e.w. `daTbobis periodSi~, rodesac sabWoTa kavSirSi kul turul diskursSi liberal iza- ciis tal Ra SedarebiT moZl ierda. sabWoTa ukrainaSi Jurnal is ganaxl ebul gamocemas saTaveSi Caudga literaturis kl asikosi dmitro pavl iCko. rogorc samecniero literaturaSia aRiarebul i, pavl iCkos saredaqcio pol itika mimarTul i iyo socreal isturi diskursis daZl evisa da msof-

ლიოკულტურულ პროცესებთან კავშირის დამყარების (Cხატარაშვილი, 2014:76). როგორც ჩანს, თანამედროვე კართული კულტურის ერთ-ერთი მთავარი პოპულარიზატორი უკრაინაში კვლავ არის ავტორიტეტული გამოცემა.

ცნობილია, რომ არაერთი კართული ავტორის შემოქმედება დაიბეჭდა *Journal - Si*. 2000-იანი წლებიდან *«Всесвіт»*-მა კვლავ დაიწყო კართული ავტორების გაცნობა უკრაინელი მკითხველთათვის. დაიბეჭდა ზვიად რატიანის ლექსების უკრაინული თარგმანები (მთარგმნელი ბოდან კოზაჩენკო), პოეზიასთან ერთად აკვე მოკლედ მიმოხილულია კართული პოეტის შემოქმედებითი ბიოგრაფიაც. ასევე *SoTariaTashvili* ს პოეზიაც, რომელიც რუსული პუბლიკაციის თარგმანს სერგეი ლაზოშვიდამ *Journal* ის ფურცლებზე დაიბეჭდა გურამ დოცანაშვილის შემოქმედება (მთარგმნელი ალ. მუსკუდიანი) და მეტად საინტერესო ინტერვიუ კართული მწერალთან, ვერისი საბოთა ალტერნატიული კართული მწერლობისათვის. თანამედროვე მდგომარეობის შესახებ მნიშვნელოვანი მოსაზრებები გამოთქმულია. ცხადია, ესაა გამოკვეთილი ტენდენცია, მრავალმილიონიანი უკრაინელი მკითხველს ახალი კუთხით წარმოუჩინოს კართული მწერლობა.

მიუხედავად იმისა, რომ მთარგმნელითი პროცესი უმეტესად სამაშალისენის სასაუბროებზე ხდება, საგრძნობლად განავითარა კართული-უკრაინული დიალოგი უკრაინულმა უიგნიზ ფესტივალმა. ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში ყველაზე დიდი ფესტივალის *«უიგნიზ არსენალის»* ფარგლებში განხორციელდა რამდენიმე საინტერესო რონიზება უკრაინაში. 2014 წელს მისი მთავარი იყო ცნობილი კართული მწერალი ბასა ჯანიკაშვილი. *«Espresso»*-ისთვის მიცემული ინტერვიუს *«კართული ლიტერატურა საინტერესო იკნება უკრაინელი მწერლის, რადგან ცენ უმეტესად ომზე ვერთ»*²¹ ბასა ჯანიკაშვილი საუბრობს საბოთა კართული რეალობის, კართული და უკრაინული ლიტერატურის საერთო პრობლემების შესახებ. ამ დროს თარგმანის რომანი *«ომობანა»*, უკრაინული თარგმანის სათაურით *«Стреляй!»* – *«ესროლე»*. საუბარში ზირიტად ომსა და კონფლიქტებს, პოსტკოლონიურ სიტუაციას შეეხება. უიგნიზ საუბრის ბასა ჯანიკაშვილი არნიშნავს, რომ ეს თემა უკრაინელი მწერლისათვის ძალიან აქტუალურია იმდენად, რამდენადაც ორივე ქვეყანა რუსული აგრესიის ობიექტები არიან.

ამავე წელს უკრაინაში ინგლისურიდან თარგმანს აკამოცილ აზის *«გაეირნება ყარაბაღში»*. მთარგმნელი ვ. პოლიაკოვი. ამ ნაწარმოებზე კიდევ უფრო მკაფიო

²¹ https://espresso.tv/article/2014/04/12/basa_dzhanikashvili

gaxda ukrainel i mkiTxvel istvis postsabWoTa qarTul i real oba, samoqal aqo omisa da eTnikuri konfliqtebis Tema.

ukrainul i internet portal ebi aqtiurad gamoexmaurnen am nawarmoebis. `aka morCil aZem Cven Tval win gaxsna sxvanairi saqarTvel o, misi Zvel i tradiciebi Tavisi sufrebiTa da sadRegrZel oebiT. saqarTvel o, sadac Svil ebs yvel afers mSobl ebi uwyveten – urCeven profesiebs, meuRI eebis, uqmnian sacxovrebel pirobebs. saqarTvel o, sadac sazogadoebrivi azri gacil ebiT mniSvel ovania pirad mosazrebebze. swored es mSobl ebi xdian Tavisi Svil ebs sustebisa da daucvel ebs, roml ebsac aRar SeuZlia iT damoukidebl ad miiRon mniSvel ovani gadawyvetil ebebi. amit mSobl ebma Svil ebs mouWres ganvitarebis gza, maT uyides diplomebi, profesiebi, megobrebi²².

rogorc d. nalivaiko SeniSnavs, Tanamedrove komparativistikis generalur Temad swored `ucxosa- da `sakuTaris- Sexvedris procesia, roca ucxos eqsplikaciis procesi igi warmodgeba ara rogorc `sxva-, aramed – rogorc sakuTari. naSromis am TavSi Cven SevecadeT warmogvedgina kvlevisTvis moniSnul periodSi qarTul i da ukrainul i kul turebis recefcii ZiriTadi faqtorebi. saTanado Teoriul masalaze dayrdnobiT gavaanalizeT postkoloniuri epoqis qarTul-ukrainul i literaturul i urTierTobebi, roml ebic reprezentrebul ia Targmanis, mweral Ta piradi kavSirebisa Tu kritikul i weril ebis saxiT da emsaxureba ucxokul turis CarTvas sakuTari kul turis wiaRSi. am mizandasazul obiT qarTul i da ukrainul i kul turebi erTmaneTisTvis partnior (i. I otmani) kul turebs warmoadgenen. samecniero literaturaSi aRiarebul ia, rom `mxatvrul i Targmani literaturul i urTierTobebis erT-erTi uZvel esi da dominanturi formaa- (gafrindaSvili, 2012:88), es mosazrebebi Cveni kvlevis am nawils yvelaze metad miesadageba, miuxedavad imisa, rom Tanamedrove mTargmnel obiT procesis erT-erTi problema enebis mcodne profesional mTargmnel Ta naklebobaa (igulisxmeba qarTul i da ukrainul i), amasve

²² https://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/39635/

adasturebs Cven mier dasaxel ebul i araerTi nawarmoebis Suamaval i enidan Targmnis faqti.

naSromis mocul obis SezRudul obis gamo Cven ver SevZI ebdiT qarTul - ukrainul i literaturul i urTierTobebis amsaxvel i yvel a mxatvrul i Tu samecniero-kritikul i teqstis gaanal izebas. metic, Cveni mizani ar iyo faqtol ogiuri masal is srul yofil ad mocva. Cveni mizani iyo mxol od ZiriTadi tendenciebis Cveneba mniSvnel ovani mxatvrul i teqstebis magal iTze.

4.2 gl obal izacia da mul tikul turul i literatura: raul Cil aCavas Semoqmedeba postkol oniuri epoqis qarTul -ukrainul literaturul urTierTobaTa konteqstSi

kul turul ma gl obal izaciam da erTiani kul turul i sivrcis Seqmnam gamoiwvia migraciul i procesebis gaaqtiureba, literaturul i procesebis mul tikul turul perspeqtivaSi gaazreba. meoce saukunis meore naxevaris evropul da amerikul literaturaTmcodeobaSi imperiebis daSi isa da msofli io politikuri procesebis cvl il ebis Sedegad gaZl ierda emigranti mwerlebis kvlevis intencia, ramac samecniero diskursSi daamkvidra termini mul tikul turizmi. mkvl evrebi literaturul i procesebis mul tikul turizmis safuZvel ze gaanal izebisas midian daskvnamde, rom emigranti mwerlebi qmnian gansakuTrebul teqstebs, romel Tac ewodeba mul tikul turul i, anu kroskul turul i literatura.

am Tval sazrisiT saintereso postkol oniuri periodis qarTul -ukrainul urTierTobaTa ansaxveli masal a. miuxedavad imisa, rom fundamenturi nasromebi mieZRvna saqarTvel osa da ukrainis kul turul i urTierTobebis kvlevas, postsabWoTa/postkol oniuri periodis vrceli literaturul i masal a am dromde jer kidev Seuswavel ia. erovnebiT qarTveli da ukrainaSi moRvawe bilingvi mwerlis, mecnierisa da mTargmnelis, raul Cil aCavas, mraval ferovani Semoqmedeba Rirebul wyaros warmoadgens mul tikul turul konteqstSi gansaxil vel ad, ristvisac, upirvel es yovelisa, saWiroa avtorisa da misi nawarmoebebis identobis kriteriუმebis gansazRvra da mikuTvneba konkretul kul turul konteqstTan.

Tanamedrove kul turol ogiur da komparativistul kvlevesi gani-xil eba mul tikul turizmTan dakavSirebul i cnebebis - literaturul i bilingvizmisa Tu biliteraturul i mwerlobis sakiTxebi. si ovaki komparativisti dioniz diurisini msjel obs biliteraturul i mwerlobis problemebze da gvTavazobs saintereso Sexedul ebas: `yovel i mwerlobis istoriul i ganvitarebis Taviseburebebi warmoSobs gansxvavebul kriteriუმებს biliteraturul i Semoqmedebis gansaxil vel ad erT an erTdroul ad or literaturul procesSi. amdenad, es movlena aris orive dainteresebul i literaturis ganuyofeli nawili, Tumca orives ganvitarebaSi ar aqvs Tanabari mnisvneloba- (diurisini, 1979:248).

literaturul i procesis mul tikul turul i konteksti gul isxmobs ori an ramdenime eTnokul turul i markerebis sinTezis Sedegad warmoSobil i kul turul i identobis heterogenul reprezentacias. es exeba domi nanti da ucxo kul turul i markerebis Seswavl as literaturul teqstebsa da avtorebTan.

k. tokl aCevi gansazRvravs mul tikul turul i literaturis anal izis meTodol ogias da mas ukavSirebs postkol oniuri Teoriis koncepteb: `mul tikul turul i literaturis farTo kul turol ogiur kontekstSi Seswavl a gul sxmobs postkol oniuri Teoriis terminebis anal itikur gaazrebas, kerZod: 1) kul turaTaSorisi konfl iqti; 2) fesvebidan mowyveta (gadaadgil eba, adgil is Secvl a); 3) sinkretul oba; 4) eTnografiul i detal ebi; 5) interteqstual uri detal ebi; 6) avTenturoba; 7) kul turul i heterogenul oba; 8) lingvisturi variantul oba- (tokl aCevi, 2013).

Tanamedrove qarTvel i da ukrainel i mwerl is, raul Cil aCavas, samecniero-SemoqmedebiTi moRvaweoba ukrainaSi emTxveva postkol oniuri kvl evebis ganviTarebis aqtiur periods. mis mraval ricxovan da mraval -ferovan memkvidreobaSi Sesisxl xorcebul ia orive kul turis markerebi da amavdroul ad, igi orive literaturul i procesis organul i Semadgenel i nawil ia.

Tbil isis saxel mwifo universitetis studenti, r. Cil aCava, ukrainul i literaturis Sesaswavl ad wasul i, mTel i Tavisi SemoqmedebiTi cxovrebis mniSvel ovan periods atarebs ukrainaSi. misi nawarmoebebi iwereba rogorc qarTul , ise – ukrainul enebze. amavdroul ad, igi aris qarTul i literaturis ukrainul enaze da ukrainul i literaturis qarTul enaze brwyinval e mTargmnel i da mkvl evari. sakvl evad SevarCieT r. Cil aCavs bol o periodis yvel aze mniSvel ovani gamocemebi: 2009 wel s l atviaSi, q. rigaSi gamocemul i krebul i `uvado mi vl ineba~, `maidanze, ekl esi is axl os. **qronika-repor taJi ukrainidan~** (Tbil isi: 2014) da `Terra Mariana~ (Tbil isi: 2016). masal is SerCevis principad ganvsazRvreT bol o aTwl eul ebis periodis qarTul -ukrainul i kul turul i real obis, gansakuTrebiT post-sabWoTa konfl iqtebi, rogorc kul turul i travmis refl eqsiis amsaxvel i teqstebi. probl emebi yvel aze naTl ad swored am krebul ebSia gamokveTil i. misi l eqsebis krebul is winasityaobaSi mTargmnel i, sergei borSceviski,

sainteresod xsnis bil ingvi poetis saxes: `mxatvari rom viyo, raul Cil aCavas davxatavdi Temidas saxiT, oRond farTod gaxel il i Tval ebiTa da sasworiT, roml is pinac gawonasworebul ia qarTul da ukrainul kul - turebSi~ (cit: Cil aCava, 2009:5). amave weril Si ukrainel i mTargmnel i wers, rom poetisTvis erTnairad mtkivneul ia Cernobil is tragediaca da kavkasiis monuxul i carcis wrec, rom poetis orenovneba gansazRvrul ia misi Semoqmedebis masazrdoebel i ori wyarodan.

gansakuTrebiT sayuradReboa intreteqstual uri kavSirebi r. Cil aCavas poeziaSi, qarTul enaze daweril l eqsebSi ukrainul i real obis remi- niscencia erTgvar komunikaciur sivrces qmnis am or l iteraturas Soris.

2016 wel s q. l vovSi aneta antonenkos gamomceml obaSi saqarTvel os kul turisa da Zegl Ta dacvis saministrosa da wignis erovnul i centris mxardaWeriT daibeWda raul Cil aCavas mier Targmnil i akaki wereTI is rCeul i proza. krebul s win uZRvis qarTul da ukrainul enebze daweril i kl asikosi poetebis, akaki wereTI isa da taras SevCenkosadmi, miZRvnil i l eqsi `akaki da tarasi~. es l eqsi orive qveynis kul turul -l iteraturul i sivrcis sakuTrebas warmoadgens:

l eqsebi gul is j ibiT dahqonda,
sxva araferi mainc ar hqonda
an ra hqonoda unda?
roca ver werda, maSin xatavda,
sul i daiwva, xorci gaTavda,
dadna viT Tovl is gunda.

mowamis kvarTiT Seimosa ra,
hgavda mangiSl ays, vl ida kos-aral s,
myofadSi el is mekvl e.
werda: `iquxebs!.. werda: igrgvinebs!...~
maski adgamdnen ekl is gvirgvinebs,
vin moakl ebda ekl ebs!~
(cit.: Cil aCava, 2016:6).

l eqsSi aRweril ia taras SevCenkos tragikul i cxovreba, misi SemoqmedebiTi stil is Taviseburebebi (rom poeziasTan erTad igi genial ur

ferwerul til oebzac qmnida), amave l eqsis meore nawil Si avtori exeba peterburgSi Sevĉenkosa da akakis Sexvedris detal ebs, roml ebic akakisve mogonebebSi a Semonaxul i:

`rodesac igi akakis Sexvda,
kvdeboda ukve, sxeul Si texda,
qreboda misi mnaTi,
magram maradis Rirssaxsovari,
Zmobis al bomSi Canaqsovari
gaxda Sexvedra maTi.

`Tu rogor unda mamul is trfoba,
mis saxatesTan kel aptrad dnoba,
me Sevĉenkosgan vici!..~
TviT `ganTiadis~ avtorma brZana.
dRes orTaveni kvarcxl bekze dganan,
Rirsni Tav-Tavis miwis.

yovel Tvis roca `kobzars~ gadavSi i,
TiTqos erTTavad vdgebi RadarSi,
minda gaZl eba vcado.
Sen ukrainav, gadagarCina
Seudrekel i Svil is gaĉenam,
misi l eqsebis j adom~
(cit.: Cil aĉava, 2016:6).

raul Cil aĉavas ukrainaSi SemoqmedebiTi cxovrebis dasawyisi daemTxva uaRresad saintereso da inovaciebiT aRsavse periods. me-20 saukunis 60-iani wl ebidan ukrainaSi samocianel Ta Taobis SemoqmedebaSi iyo bevri inovacia da axal i mxatvrul i forma. am periods miekuTvnebian dRes ukve Tanamedrove kl asikosebi – dmitro pavl iĉko, lina kostenko, ivan draĉi da sxv. maTi SemoqmedebiTi stil i gansxvavebul i iyo, Tumca es gansxvavebul i SemoqmedebiTi maneris mqone Taoba uaxl esi ukrainul i literaturis fuZemdebl ad Camoyal ibda. am periodSi ĉadis ukrainaSi saswavl o

praqtikaze qarTvel i studenti da momaval i poeti. rogorc Tavis avtobiografiul naSromSi ixsenebs raul Cil aCava, swored ivan draCisa da sxva samocianel ebis daxmarebiT moxda ukrainul literaturul procesSi misi pirvel i nabij ebis gadadgma.

kritikosi, I evan bregaZe, Seiswavi is sal eqso formebs (soneti, robai) raul Cil aCavas SemoqmedebaSi, anal izebs maT Taviseburebebs qarTul i da msofi io literaturul i gamocdil ebis gaTval iswinebiT (bregaZe, 2017:83-93). Tumca, mkvl evari gasagebi mizezebis gamo ar exeba erT metad mniSvel ovan garemoebas. Cveni azriT, es garemoeba r. Cil aCavas poeziaSi aRniSnul i formebs gaCenis erT-erTi ganmapirobel i faqtori unda iyos. am periodSi gansakuTrebul i popul arobiT sargebl obda dmitro pavl iCkos sonetebi da robaiebi, romel Ta brwyinval e Targmanebic ekuTvnis Tavad r. Cil aCavas. am da sxva mraval faqtorTa gamo misi Semoqmedeba samarTli anad ekuTvnis meoce saukunis meore naxevris ukrainul da qarTul literaturas, Tavis ormagi kul turul i kodebiT – qarTul ia da ukrainul i kul turis markerebiT igi namdvil i heterogenul i fenomenia.

postkol oniur periodSi stil uri, Janrul i da Tematuri Tval sazisiT gamraval fero vnda qarTul -ukrainul i bilingvi poetis Semoqmedeba, romel Sic gamoCnda orive samSobl os probl ematika, maTi Tanamedrove istoriis tragikul i movl enebi. es exeba Cernobil is tragediis Sesaxeb daweril nawarmoebebs. dokumenturi HJanris novel aSi `gzebi, roml ebic arsaiT midian- vkiTxul obT: `stiqiis j varze gakrul i keTrovani qal aqi pripiati dgas, rogorc saSinel ebaTa filmis dekoracia, romel Sic cxovrebisgan isec ganwirul i mawanwal ebi SeyuJul an. mkvdari qal aqis Suagul Si aRmarTul i TeqysmetsarTul iani saxl is saxuravze iJangeba sabWoTa kavSiris oTxmetriani gerbi, irgvl iv ki gareul i taxebi daSl igi- neben da SambiT ifareba erT dros xal xmraval i gzebi, roml ebic arsad midian da kidev didxans, didxans arsad wavl en- (Cil aCava, 2009:442).

amave Tematikas eZRvneba misi I eqsi `ukanasknel i monol ogi kinoreJisor vl adimer SevCenkosi, romel mac gadaiRo dokumenturi fil mi `Cernobil i: mZime dReebis qronika-:

`udroo tvirTma daamZima kvl av wamwamebi,
o, tvirTi igi Cems wamwamebs ausaxurebs!

gamoCnda Cumad ufskrul eTis Savi msaxuri
da umowyal od iwureba mwvel i wamebi.

me axl a TiTqos mZeval i var fesvmokveTil i,
mimzers mnaTobi amrezil ad, rogorc keTrovans.
CaTvl emdes mainc eg warmarTi, iqneb medrova,
mecada bedi, gansacdel Si gamobrZmedil i.

me cxadad vnaxe saukunis didi siave
(vnaxe Tu ara, - gul i Cemi eWvebma daxres!)
da xerxemal ze gadamsxvreul sxivebis saxres
maxsenebs el viT gaxl eCil i cis siiave.

sul iqiT, iqiT erekeba imedebs qari,
werad qceul a uwyinari sityva: `manZil i-
qanaobs yul fi, TiTqos CemTvis gamokvanZil i
da miwac fexqveS Zvel eburad ar aris myari.

cruo sofel o, me Segatyve, brunav yasi dad
da Svil Ta SenTa sauravi ar gedardeba.
dauSvi Tavsxma ganSorebis pirquS fardebad,
rodesac gaval dRis da Ramis yru darbazidan-
(Cil aCava, 2009:443).

XXI saukunis dasawyisSi r. Cil aCavas SemoqmedebaSi dgeba Tvisobrivad
axal i etapi. igi dipl omatiuri misiIT miemgzavreba, cxovrebs da moRva-
weobs I atviaSi, ukrainis el Cis Tanamdebobaze. I atviel Jurnal istTan
saubrisas r. Cil aCava aRniSnavs: `me maqvs erTi I eqsi romel Sic vwer `me
arasodes ar wavsul var saqarTvel odan-... da, marTI ac, me vcxovrob or sam-
yaroSi, roml ebic CemTvis erTnairad mniSvnel ovania- (Cil aCava, 2016:7).
mul tikul turizmi efuZneba ori an meti kul turul i konteqstis arsebo-
bas/Tanaarsebobas da maT Soris mwerl is saSual ebiT kul turaTaSor is
komunikacias, es kargad aris asaxul i Tavad avtoris striqonebSi:

`usaqarTvel od ufesvebo me var Wadari,
uukrainod Zewna totebSemosxvepil i-
(Cil aCava, 2009:8).

I atviaSi, TiTqm is xuTwl iani cxovrebis periodSi, man kidev ufro ga-
amdidra Tavisi Semoqmedeba rogorc original uri, ise Targmnil i nawar-
moebebiT. imave interviuSi poeti ambobs, rom, Tu aqamde ori qveynisTvis
cxovrobda da moRvaweobda, ameridan mis samyaroSi mesame qveyanac
daiwyebda arsebobas. qarTul sa da ukrainul enebze Targmna I atviel i mwer-

lebis nawarmoebebi, ukrainul ad da latviurad gamosca `vefxistyaosani-
vr cel i winasi tyvaobi Ta da komentarebi T.

raul Cil aCavas SemoqmedebaSi qarTul i kul tura, rogorc sakuTari, da
ukrainul i, rogorc sxva kul tura, ar warmodgeba binarul opoziciad
Cemi/sxva, sadac erTmaneTisgan gamij nul ia ucxo da sakuTari kul turul i
kodebi. poeti, agreTve, ar eTanxmeba emigranti mwerl is statuss da araerT
interviusa Tu social ur komunikaciaSi xazgasmiT ambobs, rom samSob-
l odan, saqarTvel odan mas uvado mivl inebaSi mouwia yofna; rom is aris
qarTvel i poeti, romel sac `ukrainul adac SeuZl ia l eqsebis wera da,
amavdroul ad, qarTvel poets SeuZl ia iyos ukrainis el Ci latviaSi~. am
mosazrebas exmaureba 2006 wel s rigaSi Seqmnil i metad saintereso l eqsi
saTauriT `bedi~:

`ra ucnauri bedia -
el Ci var me ukrainis
da iurmal as naZvebqveS
qarTul ad vTargmni rainiss...~

(Cil aCava, 2016:71).

literaturis Teoriasa da komparativistikaSi aqtiurad ganxil eba
mwerl isa da zogadad literaturul i identobis probl ema, romel ic daCqa-
rebul i gl obal izaciis pirobebSi gansakuTrebiT aqtual uri xdeba.
rogorc samecniero literaturaSia FmiCneul i, `yovel i nacional uri lite-
ratura momdinareobs nacional uri mexsierebis gamyarebul i model idan,
romel ic specifikuri arqetipebis formiTaa gamoxatul i. mxol od ena,
geografiul i l okacia an moqal aqeoba ver CaiTvl eba mwerl is identobis
dominant kriteriუმეbad, aramed mxol od mexsiereba, roml is fargl ebSic
yal ibdeba da viTardeba mwerl is cnobiereba~ (ratiani, 2010:154-155).

2016 wel s gamocemul i misi krebul i “Terra Mariana” mraval mxriv sainte-
reso wignia. masSi Sesul ia eseebi da moTxroba latviis Sesaxeb, latviuri
kl asikuri literaturis qarTul i Targmanebi da amave periodis misi
original uri Semoqmedeba.

postkol oniur qarTul literaturaSi, rogorc travmul i mexiereba, intensiurad ganxil eba konfliqtebis literaturul i reprezentacia²³. am naSromebebSi ganxil ul ia agvistos omis Sesaxeb Seqmnili nawarmoebebi, umetesad prozaul i, romlebic saqarTvel oSi ukve sakmaod cnobili teqstebia. Tumca 2008 wels, rigaSi daweril r. Cil aCavas SemoqmedebaSic gansakuTrebul adgils ikavebs qarTul i istoriis tragikul i movlenebi. am Tematikaze Seqmnili eqsebSi aseve mkafiod ikveTeba qarTul -rusul i urTierTobebis mtkivneuli problematika. 2008 wl is 22 ivniss rigaSi dawerili l eqsi `mSvidobismyofeli - erTgvari winaswarmetyvel ebasaviT aris mosalodnel i konfliqtis Sesaxeb:

`es Cumi `mSvidobismyofeli -
 WiqaSi Cagiyris kiofel ins
 dasanam i Zineb Rrma Zil iT
 vaiTu gawyvit osofeli!
 vaiTu, aqci os mamuli
 daqceul , ukacur miwebad
 dasixl is sazarel auzSi
 mogixdes Sen gamoRvi Zeba-
 (Cil aCava, 2009:616).

ruseT-saqarTvel os 2008 wl is agvistos omi ukve dasrul ebul i iyo, rodesac rigaSi mcxovrebi poeti kvl av gamoexmaura Tavis samSobl oSi datrial ebul tragedias araerTi l eqsIT - `skviTebi-, `urdo-, `el is qarTul i mTa, el is qarTul i bari-, `sanamde?!-. yovel am l eqsSi poeti daundobl ad akritikebs saqarTvel oSi datrial ebul i tragediis mTavar Semoqmeds. l eqss `skviTebi- uZRvis gal aktionis `gagondeba Tu ara karal eTis dReebi?- da a. bl okis «Да скифы мы! Да, азиаты мы, с раскосыми и жадными очами» citatebi, l eqsSi aRwerlia Sida qarTl iSi datrial ebul i tragedia, romel mac poetis cnobierebaSi travmul i kval i datova:

²³ am sakiTxebs mieZRvna n. svanizis disertacia `postkol oniuri periodis qarTul -rusul i urTierTobebi qarTul mxatvrul da publicistur prozaSi- <https://iliauni.edu.ge/uploads/other-39/39767.pdf>; aseve n. tabeSaZis sadoqtoro disertacia `2008 wl is agvistos omi rogorc kol eqturi travma-. http://press.tsu.ge/data/image_db_innova/Disertaciebi/nino_tabeshadze.pdf

`mezi zRebi T, mezi zRebi T, skvi Tebo,
 mZul xarT, mZul xarT variagTa j iSo.
 saqarTvel os wmindami wa gamxdara
 Tqveni bil wi jaris savarj iSo.
 Tuki vinmes Zvel eburad hgonia,
 SeiZl eba Tavi andos aspits,
 wavides da sakuTari Tval ebiTiT
 naxos gori, karal eTi, kaspi-
 (Cil aCava, 2009:616).

aseve gamoexmaura r. Cil aCava 2013-2014 wl ebSi ukrainaSi `evromiadnis-
 saxel iT datrial ebul tragikul movl enebis. im dros r. Cil aCava
 asrul ebda mniSvnel ovani Suamavl is rols saqarTvel oSi. igi qarTul i
 mediisaTvis aSuqebda ukrainaSi mimdinare politikur procesebis. swored
 amis Sedegad Seiqmna misi unikal uri wigni `maidanze ekl esiis axl os-
 (citata cnobil i ukrainel i poetis pavl o tiCinas l eqsidan). wignis Sesa-
 val Si, romelic erTgvari Sefasebaa am mraVal Tviani tragikul i istoriul i
 movl enebisa, igi wers: `me Cernobil is Semdeg pirvel ad da sabol ood viwame,
 rom es miwa, es qveyana, es xal xi CemTvisac RviZl i RviZl Tagania da misi
 ubedureba Cemi ubedurebac aris. Tumca aqamdec vicodi, magram am Tvebis
 ganmavl obaSi, roca ase gaiwel a `zamTari Cveni mRel varebisa-, mkafiod
 gamoikveTa qarTvel Ta da ukrainel Ta erToblivi mtris Semzaravi saxe-
 (Cil aCava, 2014:5). misi es nawil i efuZneba rusul -ukrainul i istoriul i
 urTierTobebis Rrma istoriul da kul turul ogiur anal izs. naSromis am
 nawil is dasaruls r. Cil aCava warmoaCens erT metad mniSvnel ovan
 mosazrebas. mas, da srul iad samarTlianad, miaCnia, rom `evromaidnis-
 movl enebis Semdeg ukrainaSi namdvil i postsabWoTa etapi dadga.

amrigad, rogorc cnobil ia, kul tura ar aris homogenuri cneba da
 TviTerTi kul turul i garemos SigniTac arsebobs sxvadasxva kul turul i
 variacia. r. Cil aCavas postsabWoTa periodis Semoqmedeba namdvil ad atarebs
 gl obal izaciuri fenomenisaTvis damaxasiaTebel mul tikul turul xasiaTs
 da amavdroul ad Cven mier ganxil ul i nawarmoebebi SeiZl eba postko-
 l oniuri l iteraturis fenomenadac gaviazroT, radgan travmul i mexsiereba
 misi erT-erTi umTavresi aRmniSvnel ia. zogad perspektivaSi ki Cven mier mo-

Ziebul i masal a srul iad axal i etapia qarTul -ukrainul I literaturaTa-
Sor is dial ogSi, romel ic samomavl od (am tipis kvl ebebisTvis), saintere-
so asparezs warmoadgens Tematuri, Janrul i mraVal ferovnebiTa da mraVal -
ricxovnebiT.

4.3 imagol ogia, rogorc I iteraturaTaSorisi dial ogis forma: qarTul i Tematika postsabWoTa periodis ukrainul I iteraturaSi

I iteraturaTaSorisi dial ogis ganviTarebaSi mniSvnel ovani adgil i uk-
avia ucxos eTnokul turul i saxis I iteraturul reprezentacias. I litera-
turaTaSorisi procesebis ganviTarebis komunikaciur-recefciumi aspeq-
tebi emyareba erovnebaTaSorisi Tu ufro globalur kul turul urTier-
TobaTa Sedegad mxatvrul teqstebSi asaxul mraval ferovan masal ebs.
rogorc cnobilia, Tanamedrove kul turul ogiur komparativistikaSi am
problemebiT interesdeba imagol ogia. am Tval sazrisiT es SedarebiT axal i
midgoma kul turaTaSorisi komunikaciis kvlevis erT-erTi dominanturi da
perspeqtiumi metodia.

unda arinisnos, rom ucxos yvela korelatidan imagol ogia cal saxad
gamoyofs sxvas/ucxos, rogorc eTnokul turul s. I iteraturaTmcodebiTi
imagol ogiis kvlevis usualo sagania I iteraturaSi Camoyal ibebuli ucxo
qveynebisa da ucxoel ebis I iteraturul i saxeebi, romlebic Seqmnilia
mTel erovnul Tu regionul cnobierebaSi. Tavisi bunebiTa da struqturiT
isini integrirebuli saxeebia, specifikuri etno- da sociokul turul i
diskursebiT. aseTi stereotipebi gamoirCeva garkveuli simyariTa da
`xangrZlivi sicocxliiT-, Tumca ucveli carCeba. prof. n. gafrindaS-
vilis mosazrebiT, `mxatvrul I iteraturaSi asaxulia „sxvaTa“ saxeebi,
romelTa formirebaze uamravi eqstral iteraturul i faqtori axdens
gavl enas. „sxvaTa“ saxeebis Seswavla ki mniSvnel ovania rogorc „sxvaTa“
dasaxasiaTeblad, maTi mxatvrul i warmocenis Tval sazrisiT, aseve im
sociokul turul i garemos intel eqtualur-sulieri orientirebis warmo-
sadgenad, romlebic „sxvaTa“ saxeebi da maT Sesaxeb warmodgenebi Seiqmna...
„sxvaTa“ saxei istoriuli kategoriaa. igi icvleba mraval i faqtoris
zegavl eniT... I iteraturaTmcodebiTi imagol ogiisaTvis umniSvnel o-
vanesia konceptebi: „erovnul i xasiaTi“ da „sxvisi saxei“, romlebic mWidrod
ukavSirdeba erovnul i identobis problemas- (gafrindaSvili, 2017:116-118).

Cveni kvlevis am nawilSi yuradRebas gavamaxvil ebT Tanamedrove ukra-
inul I iteraturul diskursSi SedarebiT naklebad cnobil teqstebze. ar-
sanisnavia, rom qarTul Temaze Seqmnil i Cven mier moZiebuli nawarmoebebi

postsabWoTa periodSia daweril i. arc qarTul da arc ukrainul literaturaTmcodneobasa da sal iteraturi kritikaSi maT Sesaxeb aranairi informacia Tu kvl eva ar arseboobs. SeiZl eba iTqvas, rom masal a praqtikul ad Seuswavl el ia. naSromSi pirvel ad vaanal izebT samecniero probl emas – qarTul i Tematika Tanamedrove/postkol oniuri periodis ukrainul literaturaSi.

I iteraturis TeoriaSi damkvidrebul i mosazrebis mixedviT, imagol ogia momij nave dargebTan – eTnol ogia, anTropol ogia, sociol ogia, eTnofsiqol ogia da sxv. mWidro kontaktsi ganxil eba. yvel aze intensiurad igi anTropol ogiasa da eTnol ogiasTan TanamSroml obs, sakmaod Zl ieria eTno-imagol ogiuri mimarTul eba. am mxriv, imagol ogiur kvl ebebSi yuradReba eTmoba ucxos kul turul i saxis konstruirebis istoriul , kul turul igiur da sxva aspektebs, roml ebic sabol ood ayal ibebs stereotipebs. Cveni kvl evis miznebidan gamomdinare saWi rod migvaCnia, yuradReba gavamaxvil oT saqarTvel os kul turul i saxis Seqmnis, misi evol uciis ZiriTad paradigmebze ukrainul cnobierebaSi. rogorc amas prof. I. griciki sagangebod aRniSnavs: `ukrainul cnobierebaSi saqarTvel os saxis Seqmnisa da recefcii procesSi SeiZl eba gamoiyos gansxvavebul i mizezebi, romel Ta Soris yvel aze efeqturia fol kl orul i, geografiul i da samecniero-I iteraturul i, Tumca es ar niSnavs imas, rom eTnofsiqol ogiuri, sazoga-doebriv-politikuri da istoriul i mizezebi aRniSnavs ar imsaxurebs, yovel i maTgani qmnis garkveul `mocul obiT warmodgenas- (griciki, 2011:203). ukrainel i mkvl evari aqve akonkretebs, rom saqarTvel os saxis formirebam ukrainul cnobierebaSi qarTul i eTnosis aRqmis saxemiiRo, rac gamovlinda samyaros aRqmaSi, samyaros eTnikuri xatovanebisa Tu sxva emociuri da tipobrivi situaciebis CarTviT. eTnosebs Soris mxatvrul -esTetikuri komunikaciis mizezad mecniers miacnia, rom `qarTul i eTnosis fsiqokultura, Rirebul ebaTa sistema, romel ic aisaxa mxatvrul nawarmoebebsi, ukrainel ebTan Zal ian axl os idga- (griciki, 2011:203). mraval i faqtobrivi masal a adasturebs, rom qarTvel ebsa da ukrainel ebs Soris arsebul i kavSirebi ganpirobebul i iyo sxvadasxva gl obal uri politikuri Tu rel igiuri faqtoriT. saerTo qristianul i kul turis wiaRSi ganvitarebul i erovnul i kul turebi yovel Tvis mimzidvel i iyo erTmaneTistTvis. sabol ood

ukrainul cnobierebaSi saqarTvel o asociრdeba kavkasiaTan, kavkasiuri/aRmosavluri gristianuli qveynebis mentalitetTan da kul turasTan.

saqarTvel os imijis konstruirebaSi dasaxel ebuli samecniero da literaturuli mizezebidan I. griciki gamoyofs erT da metad mniSvnelovan faqtors, romel sac Tavad mkvl evari *‘kavkasiur xids-* uwodebs. rogorc misi naSromidan Cans, *‘kavkasiuri xidis-* Sesaxeb msjeloba ukrainul mecnierebaSi XIX saukunis meore naxevridan gaaqtiurda iseTi cnobili mecnierების naSromebSi, rogorეbic arian – m. dragomanovi, al. greni da sxv... wm. vol odimiris univetsitetis privat-docenti al. greni Tavis dros saintereso mosazrebas gamoTqva. igi werda – *‘kavkasia* imsaxurebs, gaxdes msofliო istoriis mniSvnelovani nawili da metadre CvenTvis... igi mniSvnelovania imiT, rom misi cxovrebis, kul turis mravali el ementi CvenTan Semovida samxreTis xal xebTan urTierTobis Sedegad, misma xal xurma literaturam asaxva pova Cvens bilinebsa da epikur simRerebSi- (cit.: griciki, 2010:111).

ukrainul literaturasI qarTული Temis gaCena e.w. „kavkasiur teqstTan“ erTad (mTebis iqiT mTebi...) მეცხრამეტე საუკუნიდან იწყება და უკავსირდება taras SevCenkos Semoqmedebas (poema „kavkasia“). mas Semdeg yvel a did SemoqmedTan (I. ukrainka, i. franko da sxv.) vxvdebiT kavkasiisa da prometes mxatvruli saxeebis refl eqsias, rac antikonioniuri narativis (kavkasiadapyroბილი mxare, mij aWvuli promete, Tavisuflebis dakargvis simbolo) safuZvelia, am Tval sazrisiT ukrainuli „kavkasiuri teqsti“ gansxvavdeba rusul isgan da garkveul wilad hgavs pol onurs.

taras SevCenkos memkvidreobidan gamorCeულია 1843-1845 wl ebSi Seqmნილი nawarmoebeბის ციკლი saTauriT „sami weli“, ukraინაSi akrZalული იyო მისი gamocema და xel naweri saxiT antiimperiuლ iatakqveSa organizacieბSi („kiril e-meTodes saZmo“ da sxv.) vrcel deboda. krebული Si Sesul poetur nawarmoebeბSi mkafiod iyo gamoxatული erovნული და კულტურული identობისა (ბიბლიური ციკლის poezია) და antikonioniuri diskursის motiveბი (poema „kavkasia“, „anderZi“ da sxv.).

poema *‘kavkasia-* t. SevCenkom dawera pereiasl avSi gadasaxleბის dros, 1845 wl is 18 noembers da miuZRvna Samil Tan omSi daRupul megobars,

oficer iakob de bal mens. avtor i ase aRwers misTvis Soreul mxares, sadac igi arasdros yofil a:

„mTebS gadaRma mTebi, daTal xul i nisl iT,
damewyriL i sevdiT, datboril i sisxl iT.
iq arwivi promeTeoss
sj is mij aWvis dRidan,
dRe cismare neknebs umtvrevs,
gul s ukortnis titans“...

(SevCenko, 2014:71, Targmna r. Cil aCavam).

poemaSi warmoTqmul i sityvebi qrestomaTiul i gaxda ukrainel i eris kol onial izmis marwuxebTan brZol is mraVal wl ovan istoriaSi:

„Tqvenc di deba, l urj o mTebo,
yinul i rom gfaravT.
Tqvenc diado raindebo,
RmerTs axsovxarT marad.
ibrZol eT da gaimarj vebT,
RmerTimc dagexmaroT!
Tqvenkenaa samarTal i,
Svebac sanetaro.

(SevCenko, 2014:71, Targmna r. Cil aCavam).

„ibrZol eT da gaimarj vebT“ ukrainel ebisTvis im l ozungad iqca, romel sac isini xSirad iyenebdnen erovnul -ganmaTvisufl ebel i moZraobis dros, es l ozungi ismoda 2013-2014 wl ebis evromaidnis cnobil i pol itikiuri procesebis drosac. kavkasiuri teqsti erTgvar gamWol xazad gasdevs qarTul -ukrainul imagol ogiur dial ogs mTel i misi istoriis ganmav-l obaSi misTvis damaxasiaTebel i markerebis gaTval iswinebiT. cnobil i kanadel i sl avistis, manitobas universitetis profesoris, mirosl av Skandris, samarTliani mosazrebiT: `poema `kavkasia- gaxda rusul i imperiul i brZol ebisgan Tavdacvisa da im xal xebis sol idarobis simbol o, roml ebic imperiul i pol itikis msxverpl ni iyvnen. Aamdenad, `kavkasia- aris kol onizebul ebis mxardamWeri teqsti. poemaSi asaxul ia imperiis/dampyrobel isa da xal xis konfl ikti dapyrobel Ta poziciebidan- (Skandri, 2001:229). swored genial uri ukrainel i poetis, SevCenkos, `kavkasia- gaxda mTel i Semdgomi periodis ukrainul l iteraturaSi qarTul i Temis aqTual obis erT-erTi umTavresi faqtori. rogorc SemdegSi vnaxavT, saqarTvel os aRqma kavkasiis/mij aWvul i promeTes konteqstSi postsabWour periodSi aqTual uria da ukrainul mwerl obaSi qarTul i Temis erTgvar

tradiciadac SegviZi ia aRviqvaT. qarTul i Tema gansakuTrebiT aqtual uri iyo sabWoTa periodSi. rogorc cnobil ia, sabWoTa kul turul -pol itikuri sivrce `xal xTa megobrobis- niRbis qveS arsebul erTgvar mozaikas warmoadgenda. am tipis pol itikur-kul turul procesebs oficiozi `l iteraturul Tanamegobrobada- moixseniebda. central uri xel isuflebis mier marTul kul turul procesebSi mniSnel ovan adgils ikavebda moZme respublikebis realobis asaxva socrealistur teqstebSi. kul turis dekadebis Tusxa RonisZiebis farglebSi Catarebuli mogzaurobebis Sedegad Seiqmna aTeul obiT nawarmoebi. maT umetesobaSi asaxulia `moZme- respublikebis cxovreba, miRwevebi da is realoba, romelic misarebi iyo konkretuli pol itikuri koniunqituruli realobis- Tvis. dReisaTvis am nawarmoebebs pirobitad SeiZieba `sabWoTa *travel ogi*- vuwodoT. ATumcaRa, es sul ac ar niSnavs, rom am dros Sesrulebuli yvela teqsti mxatvrul Rirebul ebas moklebulia. araCveulebrivi mxatvruli ostatobita da daxvevili gemovnebit poeturi Sedevrebi Seqmna ukrainel ma avangardistma, modernistma da qarTuli poeziis genial urma mTargmnel ma m. baJanma (leqsebi `wyaro (miZRvni li Tbilisis daarsebidan 1500 wlistavisadmi)- `tmogvis gzaze-, `nangrevebi quTaisSi-, `vaJa-fSavel as safl avze-, `guramiSvilis Targmnisas-). saqarTvel os saxe aisaxa yvela mniSnel ovani avtoris (o. gonCari, m. rilski, p. ticina...) nawarmoebebSi. es ar aris mxolod socrealisturi ideologiit daRdasmuli nawarmoebebi. gansakuTrebuli siZi ierit qarTuli Tema gaaqtiurda 60-ianel Ta SemoqmedebaSi, romel sac mieZRvna s. Cxatarasvilis sadisertacio naSromi `ukraineli samocianel ebi da saqarTvel o-.

Cveni kvlevisaTvis mniSnel ovania ganvsazRvroT, rogor aisaxa saqarTvel os saxe postsabWouri periodis ukrainul mwerlobaSi, ra simbol oeb, kul turul markerebs irekl avsa da ritia igi gamorCeuli, original uri. U

ukraineli avtorebidan saqarTvel os problemebisadmi ganskuTrebuli yuradReba aqvs datmobili Tavis original ur SemoqmedebaSi cnobil mecniers, l iteraturatmcodnes, qarTuli kul turis saukeTeso mcodnesa da moamages petro kononenkos. ukrainismcodneobis dargSi p. kononenkos mdidar, mniSnel ovan samecniero memkvudreobasTan erTad ekuTvnis aseve

original uri Semoqmedeba, romel ic gamoica sam tomad `xmebi udaboSi~. p. kononenko, rogorc poeti, ukrainul l iteraturul sazogadoebaSi kargad aris cnobil i.

2009 wel s Tsu gamoceml obam ukrainistikis institutis mier momzadebul i p. kononenkos l eqsebis bil ingvuri krebul i `saqarTvel o-A gamosca. krebul Si Sesul ia mxol od saqarTvel osadmi miZRvnil i l eqsebi qarTul i TargmanebiTurT. am metad mniSvnel ovan da axl a ukve bibl iografiul iSviaTobad qceul gamocemaSi Sesul ia mxol od 1990-ian da 2000-ian wl ebSi daweril i l eqsebi: `l xini kaxeTSi~, `saqarTvel o~, `Сакартвело”, `vnebaTaRel va baTumsa da Tbil isSi~, `taZari~.

l eqsSi `l xini kaxeTSi~ daTariRebul ia 1994 wl is 27 maisiT. es nawarmoebi asaxavs kaxeTSi yofnis dros miRebul poetis STabeWdil ebebs, nawarmoebi iwyeba saqarTvel osTan, qarTul fsiqomental ur esTetikasTan dakavSirebul i simbol ikis warmoceniT (vazis mtevnebi). es nawarmoebi sazrdobs sl avuri l iteraturebis romantizmis periodis saqarTvel os aRqmis tradiciebiT (*saqarTvel o, rogorc uzvel esi, pirvel qmnil i kul turis matarebel i qveynis aRqma. zogierT SemTxvevaSi sl avur/rusul romantizmSi saqarTvel os saxis aRqma dakavSirebul ia edemis baRis arqetipTan (mag: l eromntovis `mwiri~)* (detal . ix: modebaZe, 2009:66-80). p. kononenkos l eqss epigrafad uZRvis `sadRegrZel oa banovanTa, mandil osnebis, maTi mSvenebis, siyvarul is, yvel a osnebis~ /«Тост за жінок! Тост за красу , кохання!...»/.

`gareT gamovel , maoceben vazis mtevnebi,
am RvTis saswaul s emateba xateba Seni.
xateba Seni – Cemo tanj vav, Cemo naRvel o.
Ddadumda gul i. Caqra brazic gamouTqmeli.
viwi patara sanTel iviT – taZarSi mdgari-

(kononenko, 2009:19, Targmna nestan WumburiZem).

rogorc cnobil ia, imagol ogiur/eTnoimagol ogiur kvl evebs ukavSirdeba erovnul i xasiaTis, samyaros erovnul i suraTis aRqmis probl ematikac. samyaros aRqmis erovnul i maxasiaTebl ebis Seswavl a Tanamedrove kul turol ogiis, kul turul i anTropol ogiis dainteresebis sagania. l iteraturaTmcodneobaSi saintereso ucxoerovnul i samyarosa da eTnosaxeebis

aRqmis rogorc eqspresiul i, aseve – kreatiul i model ebi da maTi funqci-
onireba. I eqsSi `I xini kaxeTSi~ avtori warmoadgens qarTvel ebs (am
SemTxvevaSi kaxel ebs), rogorc xal isian, I aR da simReris, I xinis
moyvarul xal xs:

`fexze wamodgnen kaxel ebi I aRad, xal isiT,
maTi simRerac I aRi aris, grZnobis amSi el i..

...

vsvamdi banovanT sadRegrZel os, vsvamdi kaxurad,
geZebdi kaxel qal Ta Soris, msurda ambori.

metad grZel ia gza Cven ors Soris,

Cvens gul ebs Soris~...

(kononenko, 2009:21, Targmna nestan WumburiZem).

ukrainul i eTnosis Sesaxeb msjel obisas Tavad avtori warmoaCens
saintereso koncefcias: `ukrainel ebisTvis, rogorc eTnosisTvis mSobl iuri
bunebis roli, maT yofierebaSi, maTi samyaros aRqmasa da gagebaSi, maTi
xasiaTisTvis aris pirvel xarixovani. es yvel aferi Tavad bunebis
fenomeniTaa ganpirobetul i~(kononenko, 2006:139-140). al baT, am faqtoriTac
aris ganpirobetul i peizaJuri I irikis aseTi mniSvnel ovani roli
kl asikur Tu Tanamedrove ukrainul mwerl obaSi. amave dRiTaa
daTariRebul i misi qarTvel i kol egis, prof. o. baqaniZisadmi miZRvni I
triptiqi `saqarTvel o~ (Targmna r. WanturiSvil ma), romel sac epigrafad
uZRvis citata `mivfrinavT, gvikvirs, ukve Tendeba~ t. SevCenkos poemidan
`sizmari~.

`mivfrinavT.. sul mTebi da mTebia –

MmTebi mediduri.

mkacri da amayi, idumal fiqrebiT

cisken azidul i.

aq unda sufevdes mxol od gazafxul i,

simSvide maradi

da ara omebi, kvnesian vel ebi

cecxl Si gaxveul ni da mTebi tanadi~

(kononenko, 2009:23, Targmna rusudan WanturiSvil ma).

p. kononenko am l eqsSi aRwers postsabWoTa saqarTvel oSi datri-
al ebul i samoqal aqo da eTnikuri konfl iqtebis Sedegad gapartaxebul i
qveynis tragikul mdgomareobas:

`caSic gl ovaa, ar gaismsi simRera RvTisa,
am qveynis naxva odiTganve vis ar eRirsa!
argonavtebic aq eZebden simdidris sawyiss
Dda xal xs ki ara, mxol od oqros el tvodnen sawmiss
sasmiss sasmsize cl idnen Turme,
Rreobden odes.

nuTu sul sxvaTa, momxvdurT xmebi unda ismodes?-
(kononenko, 2009:23-25, Targma rusudan WanturiSvil ma).

amave nawarmoebSi avtori exeba damoukidebl obis mopovebis periodSi
qarTul -rusul i urTierTobebis tragikul Sedegebs. avtori ganxil avs
ruseTis uaryofiT faqtors damoukidebel i saxel mwifos mSenebl obis
gzaze, l eqsSi vxvdebiT al uziebs cnobil i ukrainel i da qarTvel i
poetebis teqstebidan (d. guramiSvil i `qarTl is Wiri~, t. SevCenko `kavkasia-
`sizmari-):

`sadic prometes xorcs sZiZgni da uwin arwivi,
dRes sxva batoni dagel aobs madagaxsnil i.
da mere sisxl i daiRvara Zal ian bevri,
vinc megobrobas gvpirdeboda gagvixda mteri
Zma Zmas ganudga, aumxedrda da mTel i modgma
ZaZiT imosa, maT miwa-wyal s adina mtveri..
wuxs saqarTvel o natyviari, naiarevi
cas SemoenTo Tavisuflebis ganTiadebi-

(kononenko, 2009:25, Targma rusudan WanturiSvil ma).

90-iani wl ebis samoqal aqo omis Sedegad iavarqmnil i Tbil isis poeturi
saxe sakmaod paTetikurad, maRal mxatvrul i ostatebiTaa aRweril i da
namdvil ad asaxavs imdroindel i Tbil isis real ur saxes. rogorc am etapze
arsebul i CvenTvis xel miswavdomi masala aCvenebs, 90-ianebis aseTi
saqarTvel o da Tbil isi ukrainel i poetebidan mxol od p. kononenkos Semoq-
medebaSia Semonaxul i, rac mis aramarto mxatvrul -esTetikur, aramed
istoriul Rirebul ebazec metyvel ebs:

`is gmiri amayi, brZol ebSi nawrTobi,
utyvad dgas Tbil isi, bnel a
da ase mgonia Sors, sadRac sevdaa,
aq ki imedi ar kvdeba-...

(kononenko, 2009:27, Targmna rusudan WanturiSvil ma).

I eqsSi mkafiodaa xazgasmul i damoukidebl obis, Tavisufl ebis mopo-
vebis safasuri Tanamedrove saqarTvel os istoriaSi:

`magram daiquxa aq tankma mrisxaned,
Tbil isi sisxl is zRvad iqca
da kvl av borotebis gaCnda imperia,
kvl av gminavs qarTul i miwa.
isev boboqari gaCnda ermol ovi,
kvnesaa, xmebia gl ovis,
magram daimsxvrevva borkil i monobis,
borkil i vaebis SfoTis-

(kononenko, 2009:27, Targmna rusudan WanturiSvil ma).

Mminorul i, travmul i STabeWdil ebis miuxedavad es sakmaod vrcel i
nawarmoebi pozitiuri, imediani ganwyobil ebiT bol ovdeba. masSi
warmoCndeba qarTvel ebis, zogadad, saqarTvel os aRqmis sakvanZo momentebi
ukrainel i poetis cnobierebaSi:

`.....TiTqosda Ci tebi ki ar Camofrindnen,
aRsdga saqarTvel os sul i.
vefxviviT amayi da Seupovari,
j iqis uSiSari gul iT,
il xenda, xarobda da aRar dardobda
bevrjer bedisagan krul i-

(kononenko, 2009:29-31, Targmna rusudan WanturiSvil ma).

daaxl oebiT 9 wl is Semdeg qarTul i Tema kvl av iCens Tavs cnobil i mec-
nierisa da poetis, p. kononenkos, original ur SemoqmedebaSi. aRsaniSnavia,
rom am dros saqarTvel osa da ukrainaSi ukve momxdaria didi pol itikuri
da social uri cvl il ebebi, e.w. vardebis revol ucia, narinjisferi
revol ucia da axal i real obaa damdgari.

2005 wl is 22 martiT daTariRebul l eqsSi `saqarTvel o- ganxil ul ia saqarTvel osa da ukrainis urTierTobis istoriul i momentebi - `uwin ki Turme, odiTganve ase yofil a: kievis didi Tavadebi Tavadni qarTI is, /Cveni da Tqveni mefeebi iyvnen moyvrebadi/iyo mSvidoba da mdinare mtkvridan dnepramde/sufevda mxol od sikeTe da Zmoba-erToba- (kononenko, 2009:33). vfiqrobT, l eqsis am pasajSi miniSnebaa Tanamedrove politikur real obazec. petro kononenko am l eqsSi sul paral el s avl ebs Tavisi mSobl iuri ukrainisa da saqarTvel os msgavs istoriul bedze:

`es uwin iyo, mere Jami Camodga Tarsi,
kl deze yoranma gol iaTTan daiwyo farsi,
mere gminavdnen saqarTvel o da ukraina,
prometesaviT oriveni iyvnen j varcmul ni..
saqarTvel o ki aRsdga isev da ukrainac!

mTel ma msofil iom gakvirvebiT SeanTo mzera ras izameno?

Dda pasuxad isev aJRerda Zvel i fanduri

Dda aJRerda Zvel i bandura!-

(kononenko, 2009:33-35, Targmna rusudan WanturiSvil ma).

saqarTvel osa da ukrainis Tanamedrove, postkol oniuri mdgomareobaa ganxil ul i aseve p. kononenkos l eqsebSi - `vnebaTaRel va Tbil issa da baTumSi- da `taZari-. 0orive am l eqsSi Riad Tu Sefarul ad avtori exeba rusul /qarTul /ukrainul i urTierTobebis uaryofiT mxareebS, Secvl il ia `xal xTa megobrobis- sabWoTa ritorika.

2013 wel s r. Cil aCavas mier gamocemul ukrainul i poeziis Targmanebis krebul Si `danispirebiT gafoTI il baRSi-, vxvdebiT Tanamedrove ukrainel i poetebis saqarTvel os Tematikaze Seqmnil ramdenime l eqss. vfiqrobT, es l eqsebi im periodSia Seqmnil i, rodesac socreal isturi kanoni mxol od oficial ur doneze arsebobda, e.w. perestroikis- periodSi. am dros ikveTeboda agreTve mimdinare l iteraturul i procesis Taviseburebani. qarTul Temaze daweril i nawarmoebebic axl osaa Tanamedrove l iteraturul i diskurstan, igi agrZel ebs da amraval feroVnebs l iteraturata urTierTobebis mdidar pal itras.

gansakuTrebul i aRniSvnis Rirsia qarTul i poeziis mTargmnel is, Tbil isis universitetSi qarTul i enisa da l iteraturis Sesaswavl ad Camo-

sul i svitl ana Jol obis, qarTul Temaze Seqmnil i l eqsebi. profesiiT qarTvel ol ogisTvis, SemdgomSi cnobil i poetis, redaqtoris da mTargmnel isTvis, kargadiyo cnobil i qarTul i eTnokul tura, istoria da tradiciebi. swored amis gamoZaxil ia misi l eqsi:

 `Sens zvarSi dasabamidan,
 rogorc arasdros, arsad,
 ibrZoda qva da venaxi vefxis da moymis darad,
 amiraniviT kvnesodnen Weqa-quxil Si mTebi,
 il tvodnen mRvrie Rvarebi barisken dafeteTebiT,
 l urj a cxenebma grial iT, gamoangries l eqsi,
 rodesac remas moSorda gal aktioni-mwyemsi...
 es iyo CemTvis sicxade, ara zRaparari Sori,
 aTaswl eul Ta siRmidan Candi mnaTobTa swori-...
 (cit.: Cil aCava, 2014:522, Targmna r. Cil aCavam).

s. Jol obis am l eqsSi namdvil ad SeiniSneba saqarTvel os xatis miTol ogizeburi aRqma, rac tradiciuli ukrainuli literaturuli narativis nawil ad SeiZleba moviazroT.

amave krebul Sia Sesuli cnobil i ukraineli poetis, prozaikosisa da mTargmnel is, mraval i poeturi da prozaul i krebulis avtoris, svetl ana iovenkos, metad saintereso l eqsi `da saqarTvel o Semodis CemSi-.

 D`da saqarTvel o Semodis CemSi
 mTel i sisavsiT da ara misxl iT
 mimqral sinaTli iT mevseba peSvi
 da vgrZnob, ZarRvebSi CuxCuxebs sisxl i.
 Sena ggavs igi, amayi mxare,
 (vSi Sob, sakadro ver vTqva!)
 Mme muxl ze mizis daRl il i qari, -
 Ddesnis msubuqi tal Rebis feTqva.
 samxreTis Rame saxuravebze
 cincxal fiqriviT micuravs mzera-
 (citirebul ia: Cil aCava 2014:513, Targmna r. Cil aCavam).

qarTul Tematikazea dawerili aseve, ukraineli mwerlis, poetisa da sazogado moRvawis, roman l ubkivskis, `vfiqrob saqarTvel oze-. Ees l eqsi avtors miuZRvnia Tavisi kol egis r. Cil aCavasTvis:

 `me axl a vfiqrob saqarTvel oze.
 Mme vxedav merans cecxli sTval ebas.
 Mmesmis j aWvayril promeTeosis

I aRi simRera I aJvardebs erTvis,
Tavs mowiwebiT gixri miwamde,
Tayvani Senda da mokrZal eba-

(citirebul ia: Cil aCava, 2014:498, Targmna r. Cil aCavam).

rogorc gamoCnda, p. kononenkos qarTul Tematikaze Seqmnil i poezia, erTi mxriv, sazrdoobs tradiciul i kavkasiuri/qarTul i teqstiT, poeti warmogvidgens saqarTvel os kul turul i saxis arqetips, rac dama-xasiaTebel ia zogadad sl avuri da ukrainul i cnobierebisTvis, xol o, meore mxriv, igi aSkarad irekl avs postkol oniuri I literaturis markerebs (postimperiuI i simptomebi, periferiuI i kul turebis mier imperiuI i centris aRqma) da sxv.

ukanasknel periodSi qarTul i Tema, Tbil isis kul turul i saxis aRweriT, postmodernistebTanac gamoCnda. Tanamedrove ukrainel i mweral i sergei Jadani wers: „yvel aze metad gul Si momxvda da dRemde ar mtovebs imis gancda, rom Tbil isi Tavistavad aris teqsti. erTgvari qal aqi–romani. yvel aze Soreul i Tarodan gadmoRebul i. mxol od imisTvis, rom gonebaSi gaacocxl o zogierTi furcel i. rogorc ki wigns Sl i, maSinve ej aWvebi mas. misi quCebi mtvriana, rogorc bukinisturi gamocemebis gverdebi. poetebi hgvanan kriminal uri TamaSis gmirebs, misi qal ebi iTxoven, rom maT riTmiT mimarTavdnen. xol o, roca romans bol omde CaikiTxav, gul dawvyetiT gadadeb gverdze, magram gadadeb axl omaxl o, raTa yovel Tvis SegeZl os xel iT miswvde mas“ (Jadani, 2016:4). sapasuxo recefcis faqtorebs qarTul I literaturaSi ukrainul i Temis saxiT umetesad socreal isturi kanonis konteqstSi vxvdebiT (*aris mcire gamonakl isic – meoce saukunis pirvel i naxevarSi antisabWota emigrantebis teqstebSic (mag.: v. I aScenkos I eqsi «Сакартвело», romel ic, cxadia, socreal isturi kanonis gavl enas ar ganicdis. mkvl evrebi varaudoben, rom nawarmoebi eZRvneba 1924 wl is aj anyebas*). Cven mier ganxil ul i probl ema kidev erTxel amtkicebs mosazrebas, rom imagol ogiuri kvl evebi Tanamedrove kul turaTaSorisi dial ogis perspeqtiul i mimarTul ebaa da es exeba aseve qarTul -ukrainul urTierTobaTa kvl evis perspeqtivebsac.

daskvna

sadisertacio naSromSi Tanamedrove qarTul i da ukrainul i literaturaTurul i procesebis kvl eva warmoceni lia literaturaTurul i komparativitikis erT-erTi dominanturi mimarTul ebis - postkoloniuri Teoriisa da kritikis kul turul i modelis safuzvel ze. sakvl evi problemis am kutxiT gaanalizebisaTvis gamoyenebul iqna literaturis Teoriis multidisiplinuri metodologiuri baza.

naSromSi warmoceni lia SedarebiTi literaturaTmcodneobis ganvitarebis dinamika da Taviseburebani postsabWota qarTul i da ukrainul i literaturebis magal itze. warmoceni lia qarTul i da ukrainul i saliteraturo cxovrebis msgavsi tendenciebi da maTi mimarTeba msolfio gamocdilebasTan. kvl evaSi nacvenebia, rom qarTul -ukrainul i komparativistul i diskursis istoria garkveul wil ad iziarebs sabWota epoqis zogad tendenciebs da garkveul sxvaobas avl ens dasavl ur gamocdilebasTan.

qarTul i da ukrainul i literaturaTmcodneobiTi masalis gaanalizebam gamokveTa erTi saerto tendenciac - evropul i da amerikul i komparativistul i skolebisgan gansxvavebiT sakmaod gvian moxda e.w. `pozitivisturi fazisTvis- damaxasiaTebeli midgomebis daZl eva. Catarebul i kvl evis safuzvel ze nateli xdeba, rom genetikur-kontaqturi da faqtobrivi kavSirebi, kontaqtol ogia metwil ad sabWota ideologiuri manqanis gamarTul i muSaobis uzrunvel yofas cdil obda, raTa literaturaTaSorisi kontaqtebi ganvitarebul iyo moZme respublikebs Soris e.w. `xal xTa megobrobis- ideis farglebSi da warmoeCina `mraval erovnul i sabWota literaturebis erTianoba-. es tendenciebi airekla qarTul -ukrainul ma literatureTurul ma da kul turul ma urTierTobebmac. Sesabamisad, literaturaTaSorisi faqtobrivi kontaqtebis kvl eva sabWota ideologiis poziciidan didxans warmoadgenda kvl evis dominantur mimarTul ebas.

naSromSi win aris wamoweuli da literaturaTurul i komparativistikis Tanamedrove mimarTul ebis erT-erT mniSvel ovan tendenciadaa gansazRvrul i koloniuri da postkoloniuri kvl evis kul turol ogiuri problematika.

rogorc saqarTvel oSi, aseve ukrainaSi atweulebis ganmavlobaSi SemuSavda qarTul -ukrainul i literaturaTurul i urTierTobebis kvl evis mdidari

tradicia. es metad mniSvnel ovani kvl evebi ukavSirdeba avtoritetul i mecnierebis o. baqaniZis, l. gricikis, r. Cil aCavas, g. xal imonenkos, a. muSkudianis, r. xvedel izis, aseve Tanamedrove, axal i Taobis mkvl evrebis – g. kvantalianis, n. nasyidaSvil is, s. Cxatarasvil is, al. muSkudianis, o. dinis samecniero naSromebs. Tumca postsabWoTa periodis Sesaxeb, ramdenime publ ikaciis garda, faqtobrivad ar Catarebul a kvl eva. aseTi kvl evebi ki mniSvnel ovani da aqtual uria rogorc saqarTvel osa da ukrainis literaturul -kul turul i vitarebis, maTi istoriul i procesebis posttotalitarul i memkvudreobis, sabWoTa warsul Tan damokidebul ebis gaazrebis, ise msofil io literaturul -kul turul i procesebis zogadi tendenciebis warmocenis Tval sazrisiT. amgvarma garemoebema ganapiroba, rom Segveswavl a postsabWoTa/postkol oniur probl emasTan dakavSirebul i is sakvanZo sakiTxebi, roml ebic orive qveynis samecniero diskursSi axal i da gamoukvl evel i iqneboda.

sakvl evad SerCeul i periodi, roml is Sesaxebac gansxvavebul i Sexedul ebibi arsebobs, metad saintereso armoCnda literaturatmcodneobiTi kvl evisaTvis. gamovl inda, rom metad aqtual uria sovietol ogiuri masal ebis marTebul i ganxil va swored postkol oniuri kritikis Tval sazrisiT, sabWoTa kavSirSi namdvil ad arseboda `kul turul i imperial izmis- Taviseburi modeli da misi daSl is Semdgomi periodi namdvil ad irekl avs postkol onial izmis markerებს.

Segvizi ia davaskvnaT, rom postkol oniuri epoqis literaturasi umnisvnel ovanesia postmodernizmis literaturul i modeli da misi erovnul i invariantebi; centrisa da periferiis literaturul urTierTobaTa praqtika, romel mac am periodSi namdvil ad warmoaCina Tavis real uri, deideol ogizirebul i saxe. rogorc cnobil ia, saqarTvel osa da ukrainis istoriul i gamocdil eba msgavsi da/an identuria ukanasknel i ori saukunis ganmavl obaSi j er rusul i imperiisa da mogvianebiT ssrk-s Semadgenl obaSi. Sesabamisad, naSromSi Seswavl il i probl ema adasturebs, rom imperiul ma da totalitarul ma politikam didad ganapiroba literaturul i procesebis formireba TiTqmis bol o ori saukunis ganmavl obaSi, rogorc saqarTvel oSi, aseve – ukrainaSi.

Teoriul da komparativistul Wrii Si si Rmiseul i anal izisaTvis saWiro I literaturul i procesebis istoriul -SedarebiT aspeqtSi ganxil vis aucil ebl obam, saTanado I literaturis Seswavl am migviyvana daskvnamde, rom kol oniuri da neokol oniuri, imperiul i/gabatonebul i da kol oni- zebul i/daqvemdebarebul i, antokol oniuri da postkol oniuri kategoriebi naTI ad vl indeba qarTul sa da ukrainul I literaturul tradiciebSi. Cven mier ganxil ul ma Ffaqtol ogiurma masal am daadastura, rom orive qveyanaSi Sei qmna saerTo kol oniuri probl emis Sedegad warmoSobil i `kul - turul imperial izmze- reagirebis xangrZI ivi tradicia.

I literaturul i procesebis formirebaze dakvirvebam daadastura, rom XIX-XX saukuneebSi ganviTarebul ma I literaturul ma procesebma orive qveyanaSi naTI ad warmoaCina TiTqmis identuri paradigma - imperiul i winaRobebis daZI eva mwerl obis saSual ebiT. migvaCnia, rom swored amiT aris ganpirobebul i sinqronul i tipol ogiuri urTierTmimarTebebis sazo- gadoebrivi, I literaturul i da fsiqol ogiuri faqtorebi.

qarTul i da ukrainul i I literaturul i masal is konceptual uri Ses- wavl is safuZvel ze SeiZI eba kidev erTi daskvnis gakeTeba - tipol ogiuri msgavsebebi, siaxl ove vl indeba qarTul i da ukrainul i romantizmis, real izmis, modernizmis/avangardizmis erovnul I literaturul model ebSi. SesaZI ebel ia am faqtorebis zogadI literaturul tendenciebad ganzo- gadebac: romantizmis epoqaSi ZI ierdeba erovnul i identobis probl emebi, rac evropasi Casaxul i romantikul i nacional izmis I okal ur kul turul model ad SeiZI eba CaiTval os. amavdroul ad, romantizmis epoqaSi erovnul i probl ematikis gaZI iereba gamowveul ia kol oniur pol itikaze kul turul i reaqciiT. ganxil ul i istoria gvaCvenebs, rom amis dasturia ukrainul i romantizmis brwyinval e warmomadgenel is, t. SevCenkos, SemoqmedebaSi mkveTrad gamoxatul i erovnul i identobis markerebi. ukrainel i poetis Semoqmedeba ekuTvnis ori didi epoqis romantizmisa da real izmis mij nas. am sakiTxebisadmi miZRvnil bol o periodis mniSvnel ovan naSromebSi gamoCnda misi Semoqmedebis siaxl ove rogorc qarTvel i romantikosebis (n. baraTaSvil i), ise real izmis (vaJa-fSavel a) cal keul warmomadgenl ebTanac. komparativistul i anal izi aCvenebs, rom msgavsebaTa/damTxvevaTa umetesoba swored erovnul i identobis dacvis konceptebia. kol oniur, periferiul

poziciaze myof ukrainul literaturaSi t. SevCenkos faqtori gan-
msazRvrel i gaxda mTel i Semdgomi epoqebisaTvis. man aseve SeiZina
social uri funqciac - eris winamZRol i. saTanado samecniero lite-
raturisa Tu mxatvrul i teqstebis Seswavl is safuZvel ze SesaZI ebel ia
zogadi daskvnis gakeTeba, rom es tendenciac garkeul wil ad saziaroa -
saxel mwifoebriobis armqone qveynebSi swored poetebis, mwerl ebs miekuTvnaT
eris winamZRol is funqcia (t. SevCenko, i. WavWavaZe, akaki wereTel i).
antikol oniur motivebs irekl avs real izmis literaturul i model ebic (i.
franko, vaJa-fSavel as fil osofiur-Teoriul i naazrevi).

bol o periodis mniSvnel ovani samecniero-kritikul i literaturis
damuSavebis safuZvel ze kvl evaSi gamoikveTa, rom meoce da ocdameerTe
saukuneebis literaturul i procesebis Camoyal ibebaze udidesi gavl ena
iqonia orma gl obal urma movl enam: modernizmis, istoriul i avangardis gan-
viTarebam da social isturi real izmis Zal adobrivi dominaciis Sedegad
kanonzomieri procesebis deformaciam.

probl emis Seswavl am warmoacina, rom meoce sauconeSi kol oniuri
statusis daZI eva ganxorciel da modernizmis da avangardizmis erovnul
invariantebSi (*mxedvel obaSi gvaqvs ukrainel i avangardistebisa da
cisferyanwel ebis Teoriul i naazrevi*). naSromSi mkafiod cans, rom es
gl obal uri kul turul i stil i viTardeboda axal i, sabWoTa kol onia-
lizmis Camoyal ibebasTan erTad, rac sabol ood maT principul anta-
gonizmSi gamoixata. qarTvel i da ukrainel i avangardistebis miswrafeba am
periodSi msgavsia: isini cal saxad irCeven dasavl ur/evropul orientacias
(m. xvii ovis, t. tabizis publ icistika), amiT emij nebian sakuTar periferiul
statuss da msofli o literaturul procesebSi Rirebul i CarTvis
midrekil ebas avl enen. maTi es miswrafeba marcxiT dasrul da -
axal Seqmnil sabWoTa kavSirSi `modernizmi damarcxda-, iZul ebiT Sewyda
intel eqtual uri da reprezentaciul i Tavisufl eba, mwerl obis ganvi-
Tarebis kanonzomieri procesi Zal adobrivma, represiebis politikam Sec-
val a. ukrainul i literaturis istoriaSi es Taoba `dacxril ul i aRor-
Zinebis- saxel iT Sevida. modernul obis tendencia ki dasavl eTSi grZel -
deboda. damarcxebul i modernizmi gagrZel da emigranti, devnil i mwerl ebis
SemoqmedebaSi. emigrantebis memkvidreobis didi nawil i samecniero

diskursSi postsabWoTa epokaSi dabruna. uaxl esi kvl evebi aCvenebs, rom maT arqivebSi nel -nel a Cndeba qarTul -ukrainul i l iteraturul i urTi-erTobebis amsaxvel i ucnobi masal ebi.

kvl eva cal saxad adasturebs, rom orive qveynis l iteraturaSi SeimCneva izul ebiT Sewyvetil i avangardis esTetikis gagrZel eba postmodernul periodSi. naSromSi Seswavl il i masal idan gairkva, rom es tendenciebi gamovl inda irakl i Carkvianis zaumur poeziaSi, ukrainaSi j guf `bu-ba-bus-wevrTa poeziaSi, sergei Jadanis 90-iani wl ebis Semoqmedeba mTl ianad neofuturistul ia.

garkeul wil ad msgavsia meoce saukunis meore naxebris qarTul i da ukrainul i l iteraturul i diskursis antikol oniuri aspeqtebi: `daTbobis periodSi- aqtiurdeba erovnul i narativis kul tura qarTvel da ukrainel samocianel Ta SemoqmedebaSi, Tumca misi reprezentacia met-nakl ebad gansxvavebul i saSual ebebiT moxda (am periodSi ukrainaSi ufro metad ganviTarda sabWoTa fenomen i e.w. `samizdaturi- l iteratura, xol o saqarTvel oSi umetesad al egoriul i formebiT xdeboda rusul i kol onial izmis aRqma da masze reaqcia mxatvrul teqstebSi). amave periodidan SeimCneva postmodernizmis konturebi, rac gamoixata cal keul avtorTa teqstebSi.

T. hundorovas saetapo mniSvnel obis Teoriul koncefciebze dayrdnobiT warmovaCineT Sewyvetil i avangardis gagrZel ebis mizanswraful i tendenciebi XX saukunis 90-iani wl ebis kul turul procesebSi. es koncefcia mivusadageT qarTul al ternatiul kul turas, roml is mixed-viTac postmodernul i kul tura yofil sabWoTa sivrceSi SeiZl eba `neoavangardizmadac- ganisazRvros. am Tval sazrisiT pirvel ad iqna ganxil ul i qarTul i da ukrainul i andergraundis al ternatiul i kul turul i gamocdil eba `bu-ba-bu--sa da `reaqtiul i kl ubis- fenomenis magal iTze. orive qveynis gamocdil ebam andergraundis kul turis wiaRSi warmoaCina msgavsi tendenciebi: maTi esTetikuri pl atforma tipol ogiurad miemarTeba saukunis dasawyisis avangardul esTetikas (futurizmis, dadai zmis el ementebi i. andruxoviCis, v. neborakis, i. Carkvianis 90-iani wl ebis SemoqmedebaSi). amavdroul ad kvl evaSi Sej amebul ia am fenomenis funqcia: gaTavisufl eba sabWoTa memkvidreobisgan da dasavl ur kul turaze

orientirebul i kul turis ganviTareba. amiTac ukavSirdeba erTmaneTs avangardizmis qarTul i da ukrainul i model ebi.

amrigad, SeiZl eba iTqvas, rom postmodernizmi aris socreal izmis opoziciaca da avangardizmis dasasrul ic, periferiul i, marginal uri kul turul i statusis sabol ood daZl evis mcdel obac da vesternizaciis tal Rac.

qarTul i literaturaTmcdoneobaSi srul iad gamoukvl evel i 90-iani wl ebis ukrainul i da qarTul i karnaval uri poeturi performansebis SedarebiTma Seswavl am gviCvena, rom es movl ena warmoaCens postmodernul i epoqis msgavs ganwyobil ebebs orive qveyanaSi.

Cven viziarebT samecniero i literaturaSi gamoTqmul mosazrebas, rom ukrainul i postmodernizmi, upirvel esad, warmoadgens postsabWoTa fenomens, kul turul reaqcias socreal istur kanonze da masSi SeiniSneba postkol oniuri i literaturisTvis damaxasiaTebel i markerebi.

gamoikveTa tendencia, rom postmodernistul kul turaSi dekonstruqciul i meTodis gamoyenebiT moxda sabWoTa ideol ogiuri kl iSebis dekonstruqcia, imperiul i warsul isa da miTebisgan gaTavisufl eba. uaxl es samecniero i literaturaSi sul ufro meti yuradReba eTmoba am epoqas, i literaturul i procesebis anal izisaTvis mniSvnel ovani aRmoCnda i literaturul i daj gufebebis Semoqmedebis Seswavl a, romel Tac mniSvnel ovani roli iTamaSes Tanamedrove ukrainul i kul turis formirebaSi (kievis, xarkovis xel ovanTa gaerTianebebi).

qarTul i literaturaTmcdoneobaSi aseve pirvel adaa ganxil ul i, ukanasknel i periodis erT-erTi yvel aze mniSvnel ovani avtoris iuri andruxoviCis postmodernistul i romani `moskoviada-. nawarmoebis Seswavl is safuZvel ze naCvenebia misi roli da funqcia Tanamedrove ukrainul i `i literaturul i kanonis- formirebaSi. uaxl esi samecniero-kritikul i literaturis Seswavl is Sedegad gamoikveTa romanis antikor oniuri xasiaTi, rac zogadkul turul fenomenadac ganxil eba: es teqsti namdvil ad warmoadgens pasuxs imperiul i warul is gaazrebis Tval sazrisiT. SeiZl eba davaskvnaT, rom `moskoviada- aris postsabWoTa ukrainaSi erT-erTi pirvel i nawarmoebi, romel Sic daufaravadaa warmoceni i sabWoTa warsul is absurdul i mxareebi. romanis mTavari gmiris, ukrainel i poetis mier

postmodernistul i ironiit aRweril i imperiis dedaqal aqis moskovis sakral uri sivrcis `saSinel ebaTa qronikebi- aRiqmeba, rogorc imperiul i centrisa da kol oniis/periferiis marginal ur urTierTobaTa nimuSi. probl emis amgvvari gaazrebaa mocemul i am periodis qarTul mxatvrul prozaSic (daTo turaSivil is romani `iyo da ara iyo ra-). imperiul i dominaciis gaazrebisas ganvixil eT aseve mniSvnel ovani avtoris sergei Jadanis faqtori da misi axal gazrdul i romanebi.

sakvl evi probl emis erT-erT central ur mimarTul ebad gaviziareT T. hundorovas, n. gafrindaSvil is, b. wifurias da sxva mkvl evarTa Teoriul i mosazreba, roml is mixedviTac postsabWoTa literaturas msofilio postkol oniur literaturasTan yvel aze metad aaxl oebS travmul i narativi. Cvens kvl evaSi ganvaviTareT erTi central uri probl ema - postsabWoTa konfliqt ebisa da katastroful i movl enebis literaturul i refl eqsia. am sakiTxebidan gamovyaviT meoce saukunis dasarulis msofilios udidesi katastrofis Cernobil is atomuri sadguris katastrofa.

Cernobil is probl emis Sesaxeb msjel obam Tavisi xasiaTidan gamomdinare ganapiroba Tanamedrove bel orusul i gamocdil ebis sakvanZo sakiTxebis gaanal izebis aucil ebl oba. kvl evaSi bel orusi mwerl ebis a. adamoviCis, v. bikovis nawarmoebebTan erTad sagangebo yuradReba eTmoba nobel is premiis laureatis, bel orusi mwerl is svetlana al eqsieviCis romanis `Cenobil is locvas-. maTma Seswavl am migviyvana daskvnamde, rom teqstebi, erTi mxriv, irekl avs rogorc katastroful i movl enebis travmul narativs, ise sabWoTa probl emis aRqmas Tanamedrove kul turul mexierebaSi. Tanamedrove periodis am probl emaze msjel oba aseve acvenebs mis masStabur refl eqsias ara mxol od mxatvrul teqstebSi, aramed - kul turis sxva dargebSic (Tanamedrove ukrainul , bel orusul da evropul musikaSi, kinoSi). anal izma warmoaCina misi gavl ena istoriul i da kul turul i mexsierebis ganvitar ebaze.

amave periodis qarTul i travmul i narativis model ebidan dominanturia postsabWoTa konfliqt ebisadmi miZRvnil i nawarmoebebi. Cven SevarCieT iseTi avtorebi, romel Ta nawarmoebebi am dromde ar ganxil ul a qarTul literaturatmcodneobaSi (a. ZiapSipa, r. mesxi, m. bul iskeria, i. SamaTava). rogorc naSromidan cans, maTi Semoqmedeba axl a mkvidrdeba qarTul

literaturul procesi. am nawarmoebebsi aRqmul i probl ema mniSvnel ovnad gansxvavdeba wina Taobis ukve cnobil i avtorebis poziciebisgan: xdeba omis diskursis, travmul i narativis transformacia da axl eburi interpretacia da dacl il ia omis, sisxl isRvris epizodebisagan.

travmul i narativis aRqmis generaciul principebs eyrdnoba disertaci- aSi aseve ukanasknel i movl enis `evromaidnis- literaturul i reprezenta- ciis Seswavl a. naSromis am nawil Si ganxil ul i teqstebi srul iad axal ia rogorc qarTul , ise – ukrainul i literaturaTmcodeobaSi. SerCeul ia am procesebis yvel aze aqtiuri monawil eebis – ukrainel i studentebis, axal beda mwerl ebis teqstebi, aseve r. Cil aCavas mniSvnel ovani naSromi qronika-reportaJi `maidanze ekl esiis axl os-. Eevromaidnis probl ematikis Seswavl am gviCvena, Tu rogor xdeba am travmis narativizacia.

Tanamedrove kul turaTaSorisi komunikaciis Teoriul safuZvel ze ganxil ul empiriul masal aSi gamovl inda postkol oniuri epqis qarTul - ukrainul i literaturul i urTierTobebis Teoriul i model ebi, maTi ganviTarebis ramdenime ZiriTadi aspekti. ucxo/sxva kul turis eqspl ikaciis imagol ogiuri paradigmis gaazrebisas aucil ebel i gaxda, sxvadasxva faqto- ris gaanal izeba. gamoikveTa ramdenime mniSvnel ovani faqtoris roli qarTul -ukrainul i literaturul i literaturul i urTierTobebis ganvi- TarebaSi, esenia:

- qarTul i da ukrainul i literaturebis kvl evis sauniversiteto tradicia Tanamedrove etapze orive qveynis wamyvan universitetebSi.

- Targmani, rogorc literaturul i urTierTobebis tradiciul i da yvel aze nayofieri forma. mTargmnel Ta roli (*r. Cil aCavas, al . muSkudians, qarTvel mTargmnel Ta moRvaweoba*).

- Ppiradi kontaqtების roli: naSromSi aisaxa ukanasknel periodSi Tanamedrove qarTvel i da ukrainel i avtorebis kontaqtების (SoTa iaTaSvil i, zviad ratiani, iuri anduxovoCi, sergei Jadani, maria kianovska, basa j anikaSvil i...) Sedegad ganviTarebul i literaturul i urTierTobebis axal i etapi. maTTan dakavSirebul ma masal ebma gamokveTa kul turul i dial ogis mTavari motivacia: igi ganpirobepul ia Tanamedrove litera- turul i procesebis ukeT gacnobis, sabWoTa warsul isa Tu postsabWoTa

real obis gamocdil ebis gaziarebis mizniT. amis dasturia I literaturul i festival ebsa da wignis bazrobekis fargl ebSi naTargmni teqstebi, saTargmni masal is SerCevis principi, presis masal ebi, interviuebi, vorkSofebi da sxv. Q

rogorc cnobil ia, postkol oniur kvl evebs ukavSirdeba gl oba- l izaciisa da misi produqtis – mul tikul turul i I literaturis fenomeni. kvl evistvis metad saintereso aRmoCnda, Tanamedrove bilingvi mwerl is, raul Cil aCavas, Semoqmedeba, romelic pasuxobs mul tikul tural izmis sayrden koncepteb. r. Cil aCavas Semoqmedeba aris heterogenul i fenomeni. empiriul masal aSi warmodgenil ia ori an meti `kul turul i kunZul i-, Seicavs I lingvistur variantul obas da sxv. gaanalizebul ia misi Semoqmedekis roli Tanamedrove qarTul da ukrainul I literaturul procesSi. igi moazrebul ia I literaturaTaSorisi urTierTobekis umniS- vnel ovanes veqtorad.

gansakuTrebul i yuradReba mivaqcieT qarTul -ukrainul i I literaturul i dial ogis imagol ogiur aspektebs. postkol oniuri epokis qarTul -ukrainu- l i I literaturul i urTierTobekis erT-erTi nayofieri forma qarTul i Tematikis gaCena ukrainul I literaturaSi. Sesabamisad, imagol ogia kvl evis am nawil is dominantur mimarTul ebas warmoadgens. saTanado Seswavl is Sedegad ganxil ul i teqstebi or kategoriad daiyo da Sefasda: a) saqarTvel os eTkul turul i saxis aRqmis tradiciul i midgoma kvl av aqtual uria am periodSi; b) cnobil i ukrainel i mecnierisa da poetis, p. kononenkos saqarTvel osadmi miZRvnil I eqsebSi aisaxa postsabWoTa periodis qarTul i real oba, politikuri da istoriul i konteqstiT ganpirobekul i probl emebi.

amrigad, Tanamedrove qarTul -ukrainul i I literaturaTaSorisi urTierTobekis da urTierTmimarTebebi efuzneba rogorc erovnul i I litera- turul i faqtebis SedarebiT kvl evas, aseve maTi saerto maxasiaTebl ekis zogadl iteraturul fenomenad gaanalizebas. I literaturul i komparativi- stikis Teoriul i baza uzrunvel yofs kvl evis mul tidisipl inuri meTodo- l ogiebis gamoyenebis samomavl o perspeqtivebsa da kul turaTaSorisi komunikaciis gamraval ferovnebas.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. **adamsi**: Adams Lora: «Применима ли постколониальная теория к Центральной Евразии?» // <http://magazines.russ.ru/nz/2009/4/am5-pr.html>
2. **avaliani 2016**: Avaliani, I. qarTuli futurizmi. wignSi: qarTuli modernizms tipologia~, Tbilisi: gamomcemloba `meridiani~, 2016
3. **al eqsanderi 2004**: Alexander, J.C. Cultural Trauma and Collective Identity. University of California Press, 2004 http://www.bc.edu/bc_org/avp/cas/his/schloesser/HS041-042/fall/w03/resources/ALEXANDER_Cultural-Trauma.pdf
4. **al eqsieviCi 2015**: al eqsieviCi s. Cernobil is l ocva. momavl is qronika, rusul idan Targma da komentarebi daurTo nino beqSvil ma, Tbilisi: gamomcemloba „artanuj i“, 2015
5. **al eqsieviCi 2016**: al eqsieviCi, s. `social izmi dasrul da. Cven davrCi T- natal ia ignurovas interviu sveti ana al eqsieviCi Tan. rusul idan Targma nino beqSvil ma. axali saunj e. teqstebisa da konteqstebis Jurnal i, @#11(41), 2016
6. **al brexti 2013**: Albrecht M. Comparative Literature and Postcolonial Studies Revisited. Reflections in Light of Recent Transitions in the Fields of Postcolonial Studies// Comparative Critical Studies, 2013,- Vol 10, N1.
7. **ambavi mefeze 2014**: ambavi mefeze. redaqtori gaga l omize, Tbilisi, 2014
8. **andersoni 2011**: Anderson, M. Disaster Writing: The Cultural Politics of Catastrophe Latin America. Charlottesville: Unniversity of Virginia Press, 2011
9. **andruxoviCi 2011**: bavSvTa samyaro. (interviu i. andruxoviCi Tan, avtorizaza burWul aZe) <http://www.tabula.ge/ge/story/53794-bavshvta-samkaro>
10. **andruxoviCi 2017**: andruxoviCi, i. moskoviada (ukrainul idan Targma raul cil acavam), Tbilisi: bakur sul akauris gamomcemloba, 2017
11. **aroni.....2011**: aroni, p. vial a, a. l iteraturis sociologia (frang. Targma cisana bibil eiSvil ma; redaqtorebi zaza abzianiZe, manana bal iaSvil i), Tbilisi, gamomcemloba `kl io~, 2011
12. **asaniZe 2007**: wimis prel udia. ukrainel i poetebis l eqsebi, mTargmnel i amiran asaniZe, Tbilisi 2007

13. **afanasieva 2016:** afanasieva, v. «Груз-200» Targmna sofio Cxatarasvil ma. wignSi: ena zeciuri. axal gazrda ukrainel i mwerl ebi qarTul enaze. Tbil isis universitetis gamomceml oba, 2016
14. **baqaniZe 1982:** baqaniZe, o. qarTul -ukrainul i literaturul i da Teatral uri urTierTobani. Tbil isi: gamomceml oba `ganaTI eba~, 1982
15. **baqaniZe 1985:** baqaniZe, o. narkvevebi ukrainul i literaturis istoriidan. tomi I. Tbil isis universitetis gamomceml oba, 1985
16. **baqraZe 1990:** baqraZe, a. mwerl obis moTviniereba. Tbil isi: rusTavel is sazogadoebis gamomceml oba `sarangi~, 1990
17. **bernadskai a 2014:** Бернадская, Н. Основные тенденции развития современного украинского романа//sj ani, Jurnal i literaturis Teoriasa da SedarebiT I literaturaTmcodneobaSi, #15, Tbil isi: Tsu gamomceml oba, 2014
18. **bil a 2010:** Біла, А. Футуризм. Київ «Темпора», 2010
19. **biurgeri 2014:** Бюргер, П. Тераия авангарда. Перевод с немецкого Сергея Ташкенова. Москва: V-A-C press, 2014
20. **bl anSo 2015:** bl anSo, m. TargmanisaTvis (Targmna irakl i kenWoSvil ma). wignSi: I literaturis Teoriis qrestomaTia, t. III, Tbil isi: GGCLA Press, 2015
21. **borevi 2001:** Боров, Ю. Особенности процесса литературного развития //Теория литературы. Том IV. литературный процесс. Москва: ИМЛИ РАН «Наследие», 2001
22. **bregaZe 2017:** bregaZe, I . soneti da robai raul Cil aCavas SemoqmedebaSi. wignSi: I eqsmcodneoba IX. eZRvneba mirza gel ovanis xsovnas. Tbil isi: I literaturis institutis gamomceml oba, 2017
23. **buaCiZe 1968:** buaCiZe, I . I literaturul urTierTobaTa istoriidan. aR-mosavl eTsl avuri mwerl obis ganviTareba da qarTul -rusul -ukrainul i literaturul i urTierTobani, Tbil isi gamomceml oba `ganTI eba~, 1968

24. **budini 2007:** Будін, Пер-Арне. Кінець імперії: Роман Юрія Андруховича «Московіада». пер. з англ. Лідії Шьоквіст // Слово і час. Науково-теоретичний журнал академічного літературознавства, № 5, 2007 (с. 62-66)
25. **budni.. 2008:** Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008
26. **bul iskeria 2008:** bul iskeria, m. Sens zamTarze da Sens gazafxul ze. wignSi: afxazeTi qarTul poeziaSi. (gv. 301-302) proeqtis avtori da redaqtori geno kal andia. Tbil isi `erovnul i mwerl oba~, 2008
27. **gafarovi 2013:** Гафаров И. Модернизация и гендерная идентичность в Беларуси//Перекрёстки. Журналь исследований восточноевропейского пограничья. Европейский гуманитарный университет, Vilnius Lithuania №3-4/2013
28. **gafrindaSvil i... 1987:** gafrindaSvil i, n., oZel i, m. narkvevebi l iteraturul urTierTobaTa da urTierTmimarTebaTa istoriisa da Teoriis sakiTxebze. Tbil isi, 1987
29. **gafrindaSvil i 2001:** Гаприндашвили, Н. Некоторые вопросы восприятия творчества В. Быкова в Грузии. Научные труды. Серия: Филология. I, СПб – ТГУ, 2001
30. **gafrindaSvil i 2005:** Гаприндашвили, Н. Илья Чавчавадзе и Франтишек Богушевич (Типологические паралели). // Сопоставление как метод исследования и обучения языкам. Сборник научных статей, II, МАПРЯЛ. Тбилиси:2005
31. **gafrindaSvil i... 2010.** gafrindaSvil i, n. miresaSvil i, m. wereTel i, n. social isturi real izmis Teoriul i istoria qarTul i l iteraturis magal iTze. wigni II. social isturi real izmis ganviTarebis etapebi saqarTvel oSi, Tbil isi: gamomceml oba `nekeri~, 2010
32. **gafrindaSvil i 2012:** SedarebiTi l iteraturaTmcodneobis Teoriul i safuZvl ebi, Tbil isi: gamomceml oba `meridiani~, 2012
33. **gafrindaSvil i 2014:** gafrindaSvil i, n. socreal izmis epoqis qarTul i sal iteraturo cxovreba l iteraturul i komparativistikis Tval sazrisiT. recenzirebadi el eqtronul i bil ingvuri samecniero Jurnal i `spekali~ #. 8, 2014.
<http://www.spekali.tsu.ge/index.php/ge/article/viewArticle/8/81>

34. **gafrindaSvil i 2017:** gafrindaSvil i, n. `saund poezia- axal i sinkretizmis konteqstSi. recenzirebadi el eqtronul i bil ingvuri samecniero Jurnal i `spekali -. # 11, 2014
<http://www.spekali.tsu.ge/index.php/ge/article/viewArticle/11/105>
35. **gafrindaSvil i 2017:** gafrindaSvil i, n. I literaturaTmcodneobiTi imagol ogia: konceptebi: „erovnul i xasiaTi“ da „sxvisi saxe“ da eTnikur-erovnul i identobis probl ema. wignSi: samecniero Sromebi, miZRvnil i profesor givi gaCeCiI aZis xsovnisadmi, Tsu gamomceml oba, 2017
36. **gafrindaSvil i... 2018:** gafrindaSvil i, n. miresaSvil i, m. wereTel i, n. imagol ogia: kul turaTa dial ogis Taviseburebani postkol oniuri qarTul i I literaturis magal iTze, Tbil isi: gamomceml oba `meridiani-, 2018
37. **griciki 2015:** Грицик Л. Українська компаративістика: концептуальні проєкції. Донецьк «Юго-Восток», 2010
38. **griciki 2015:** Грицик Л. Глобализация:Украинский литературоведческий дискурс. wignSi: nacional uri I literaturebi da kul turul i gl obal izaciis procesi, saerTaSoriso simpoziumis masal ebi, wigni I, Tbil isi, 2015
39. **griciki 2016:** griciki, I. ukrainul -qarTul i I literaturul i urTierTobebi XX-XXI saukuneebSi: perferenciebi, kriteriumebi SedarebiTi kvl evebiSvis//pirveli saerTaSoriso samecniero konferenciis `istoria, xel ovneba, I literatura da kul tura Savi zRvis regionsa da samxreT kavkasiaSi-, masal ebi, nawil i II, Tbil isi: gamomceml oba `universal i-, 2016
40. **griciki 2011:** Грицик Л. Відкриття іншого (на матеріалі українсько-грузинських взаємин) //Літературна компаративістика, випуск IV, Імагологічний аспект сучасної компаративістики: стратегії та парадигми, частина II, Київ: видавничий дім «Стилос», 2011
41. **groisi 2013:** Гройс Б. «Приватизации, или Художественные парадизы посткоммунизма»// Политика поэтики [сб. Ст.] Москва: ООО «Ад Маргинем Пресс» 2013

42. **diuriSini 1979:** Дюришин, Д. Теория сравнительного изучения литературы. Москва: 1979
43. **dokumentebi 1999:** Власть и художественная интеллигенция. Документы ЦК РКП(б) — ВКП(б), ВЧК — ОГПУ — НКВД о культурной политике. 1917–1953. Под ред. А. Н. Яковлева. Москва:1999
44. **ekel Ci ki 2010:** Екельчик, С. История Украины. становление современной наций. Авторизованный перевод с английского Николая Климчука. Киев: Издательство «К.И.С.» ММХ.2010
45. **el baqiZe 2014:** el baqiZe, m. qarTul i l iteraturul i kanoni da kul turul i gl obal izacia. wignSi: nacional uri l iteraturebi da kul turul i gl obal izaciis procesi, saerTaSoriso simpoziumis masal ebi, wigni l, Tbil isi, 2015
46. **efimenko 2008:** Єфименко, Історія України. Джерельний літопис. За редакцією В.І. Червінського та М.І. Обушного. Київ ДП «Дирекція ФВД», 2008
47. **vasaZe 2010:** vasaZe, T. dial ogi Temaze `total itarizmi da l ite- ratura-// saerTaSoriso samecniero konferenciis total itarizmi da l iteraturul i diskursi. me-20 saukunis gamocdil eba. masal ebi. Tb.: l iteraturis institutis gamomceml oba, 2010
48. **viatroviCi 2013:** В'ятрович, в. Історія з грифом "Секретно". Українське ХХ століття. Львів:Видавництво «Наш Формат», 2013
49. **zerovi 2007:** Зеров, М. Евразійський ренесанс і пошехонські сосни // Розстріляне відродження. Антологія. Поезія – проза – драма – есей. П'яте видання. Київ «Смолоскип», 2007
50. **iaTaSvil i 2008:** iaTaSvil i, S. reqviemi, wignSi: afxazeTi qarTul poeziaSi. proeqtis avtori da redaqtori geno kal andia. Tbil isi `erovnul i mwerl oba~, 2008
51. **iurCuki 2013:** Юрчук, О. У тіні імперії. Українська література у світлі постколоніальної теорії. Київ: Видавничий центр «Академія», 2013.
52. **Kkapel eri 2000:** Каппелер, А. Россия как многонациональная империя. Возникновение. История. Распад». М:2000.
53. **Kkapel eri:** Каппелер, А. «Мазепинцы, малороссы, хохолы: украинцы в этнической иерархии российской империи» <http://litopys.org.ua/vzaimo/vz11.htm>

54. **kasper ski 2012:** Касперський, Е. Літературознавча компаративістика і діалог// Захід – Схід: основні тенденції розвитку сучасного порівняльного літературознавства: (антологія) // Науковий проект, загальна редакція Л. Грицик. – Донецьк : ЛАНДОН. – XXI, 2012
55. **koval ivi 1991:** Ковалів Ю., Михайль Семенко // З порога смерті: письменники України — жертви сталінських репресій. Випуск перший. Київ: «Радянський письменник», 1991
56. **kononenko 2006:** Кононенко, П. П. Українознавство. Підручник для вищих навчальних закладів. Київ: Видавництво «Міленіум», 2006
57. **kononenko 2006:** Кононенко, П. П. Тарас Шевченко і Національна ідея, нація, націоналізм//Національна ідея, нація, націоналізм. Київ: Видавництво «Міленіум», 2006
58. **kononenko 2009:** kononenko, p. saqarTvel o (Кононенко, П. Сакартвело). winasityvaobis avtori da redaqtori o. baqaniZe, Tbil isi: Tsu gamomceml oba, 2009
59. **kuzmenko 2013:** Кузьменко, В.І. Літературний процес в Україні на початку ХХ ст.. //Історія української літератури ХХ – поч. ХХІ ст.. 1 том. За редакцією доктора філ.наук. В.І. Кузьменка. Київ «Академвидав», 2013
60. **I eonova 2014:** Леонова, П.И. Белорусская литература: национальный и универсальный контекст. me-8 saerTaSoriso simpoziumis `nacional uri l iteraturebi da kul turul i gl obal izaciis procesi~, masal ebi, nawil i, II, Tbil isi, 2014
61. **I iotari 1995:** Лиотар, Ж.Ф. Заметка о смыслах «пост». Иностранная литература, 1995, №1
62. **I omi Ze 2015:** I omi Ze, g. modernizmi, rogorc invariанти//l iteraturul i Ziebani, XXXVI, Tbil isi: 2015.
63. **I omi Ze 2016:** I omi Ze, g. modernizmis opoziciuri ritorika da sabWouri ideol ogema. wignSi: qarTul i modernizmis tipol ogia. Tbil isi: gamomceml oba `meridiani~, 2016
64. **I otmani 2017:** I otmani, i. kul turaTa da l iteraturaTa urTierTobis TeoriisTvis. Targmna Tamar nucubiZem//sj ani. Jurnal i l iteraturis

Teoriasa da SedarebiT I literaturaTmcodneobaSi, #18, Tbilisi: Tsugamomceml oba, 2017

65. **I otmani 2012:** I otmani, i. moazrovne samyaroTa SigniT. mTargmnel i ana mayaSvil i, redaqtori gia j oxaZe. Tbilisi: ilias saxel mwifo universiteti, 2012.
66. **marino 2010:** marino, a. komparativizmi da I literaturis Teoria. frangul idan Targmnes rusudan Turnavam da nino gagoSaSvil ma. Tbilisi: I literaturis institutis gamomceml oba, 2010
67. **mamacaSvil i-kobaxiZe... 2013:** mamacaSvil i-kobaxiZe a., wifuria, b. redaqtoresagan. SedarebiTi I literaturis krebuli, I. Tbilisi: ilias universitetis gamomceml oba, 2013
68. **miresaSvil i... 2013:** miresaSvil i, m. petriaSvil i, o. kul turul i identoba da qarTul i istoriul i narativi XX saukunis II naxevarSi. wignSi: SedarebiTi I literaturis krebuli, I. Tbilisi: ilias universitetis gamomceml oba, 2013
69. **miresaSvil i 2014:** miresaSvil i, m. postsabWoTa kul tura, rogorc postmodernizmis varianti. saqarTvel os I literaturaTmcodneobis akademiis Sromebi, IX. Tbilisi, 2014
70. **modebaZe 2009:** Модебадзе, И. Символика ущелья/пути/ в кавказском тексте русского романтизма//II saerTaSoriso simpoziumis `I literaturaTmcodneobis Tanamedrove probl emebi~, masal ebi, nawil i II, Tbilisi, 2009
71. **modebaZe 2014:** Модебадзе, И. Культурная глобализация и функция перевода: теория и практика//saerTaSoriso simpoziumis `nacional uri I literaturebi da kul turul i gl obal izaciis procesebi~ masal ebi, nawil i II, Tbilisi, 2014
72. **mura 2013:** mura, Jan-mark. frankofonul i I literaturebi da postkol oniuiri Teoria. frangul idan Targmna rusudan Turnavam. Tbilisi: gamomceml oba `mwignobari~, 2013
73. **mure 2001:** Moore David Chioni: Is the Post- in Postcolonial the Post- in Post-Soviet? Toward a Global Postcolonial Critique. *PMLA* Vol. 116, No. 1, Special Topic: Globalizing

74. **naenko 2008:** Наєнко, М. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. Київ: Видавничий центр «Просвіта», 2008
75. **nai deni 2006:** Naydin Michael M. Ukrainian Avantgarde Today: Bu-Ba-Bu and Others. Slavic and East European Journal. Vol. 50 #3, 2006. pp. 452-468.// <http://www.jstor.org/stable/pdf/20459313.pdf?refreqid=excelsior%3A13c03dbe900257ab481dc479920415e2>
76. **nal i vai ko 2008:** Наливайко, Д. Компаративістика в системі літературознавчих дисциплін//Компаративістика й історія літературі. Київ: Наукове видавництво «АКТА», 2008
77. **nal i vai ko 2008:** Наливайко, Д. Сучасне порівняльне літературознавство як третій етап наукової компаративістики // Літературна компаративістика вип. III. Ч. I-II. Київ: видавництво «Стилос», 2013
78. **novai a gazeta 2000:** **Новая Газета.** Василь Быков в епоху «Вольчей ямы». Новая Газета, №7, 31 января 2000. <https://www.novayagazeta.ru/articles/2000/01/31/9851-vasil-bykov-v-epohu-volchiey-yamy>
79. **pavl i Sini 1992:** Павлишин, М. «Українська культура з погляду постмодернізму», Сучасність 5 (1992)
80. **pavl i S ko 2002:** Павличко, С. Дискурс модернізму в українській літературі. //Павличко Соломія Теорія літератури. Упор. Віра Агєєва, Богдан Кравченко. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002
81. **pai WaZe 2017:** pai WaZe, T. `zaumi - - I ingvisturi eqsperimentidan arttendenci isaken//sj ani, Jurnal i I literaturis Teoriasa da Sedarebi T I iteraturaTmcodeobaSi, #18, Tbil isi, 2017
82. **paxl ovskai a 2007:** Пахловская, О. Українська культура виявляє несподівані ресурси//Узбіччя «Київська Русь», Кн. 5
83. **pl uS Ci 2009:** Плющ, Л. «Соцреалізм дуже легко перейшов у нацреалізм», Розмовляля Олена Шарговська. Альманах «Літакцент», Випуск 2, 2009
84. **poSercovi 1994:** Почепцов, Г. Тоталитарный человек. Очерки тоталитарного символизма и мифологии. Киев «Глобус», 1994

85. **Jadani 2005:** Жадан, С. `ANARCHY IN THE UKR. Харків «Фоліо», 2005
86. **Jadani:** naRvl iani epoqis maril i. interviu sergei JadanTan. <http://axalisaunje.ge/index.php?do=full&id=5375>
87. **Jadani 2016:** Jadani, s. STabeWdil ebebi pirvel i festival is monawil eebisagan//Tbil isis me-2 saerTSoriso I literaturul i festival is programa, 2016
88. **Josti 2009:** Жост, Ф. Порівняльне літературознавство як філософія літератури //Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи. Антологія. За загальною редакцією Дмитра Наливайка, Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009
89. **ratiani 2016:** ratiani, i. Tanamedrove qarTul i poeziis formireba. wignSi: qarTul i I literatura, istoria saerTaSoriso I literaturul i procesebis prizmaSi. nawil i II, (Suasaukuneebidan postsabWoTa epoqamde), Tbil isi, 2016
90. **ratiani 2015:** ratiani, i. qarTul i mwerl oba da msofli o I literaturul i procesi. Tbil isis saxel mwifo universitetis gamomceml oba, 2015
91. **ratiani 2010:** ratiani, i. nacional uri I literaturebisa da SedarebiTi I literaturaTmcodeobis sazRvrebi. waxnagi, 2, 2010
92. **rafael i-varsimaSvil i m. 2014:** rafael i-varsimaSvil i, m. istoriul i avangardi: sazRvrebi nacional izmis garSe Tu nacional izmi sazRvrebs gareSe? wignSi: VIII saerTaSoriso simpoziumis nacional uri I literaturebi da kul turul i gl obal izaciis procesi masal ebi, nawil i II, Tbil isi 2014
93. **reaktiul i kl ubi 1992:** reaktiul i kl ubi 2, Tbil isi, 1992
94. **riabCuki 2011:** Рябчук, М. Постколоніальний синдром. Спостереження. Київ: видавництво «К.І.С.», 2011
95. **rineri 2013:** rineri, f. SedarebiTi I literaturis ganviTareba XX saukuneSi. frangul idan Targmna aTinaT-mamacaSvil ma-kobaxiZem. wignSi: SedarebiTi I literaturis krebul i, I. Tbil isi: il ias universitetis gamomceml oba, 2013

96. **ruxaze 1960:** ruxaze, t. qarTul -rusul i literaturul i urTierTobis istoriidan (XVI-XVIII ss.) Tbil isis saxel mwifo universitetis gamomceml oba, 1960.
97. **saidi 2012:** Саид, Е. В. Культура и империализм. Перевод с английского А.В. Говорунова. Санкт-Петербург «ВЛАДИМИР-ДАЛЬ», 2012
98. **semenko 1914:** Семенко, М.Кверо-футуризм, Київ, 1914
99. **sverstiuki 2007:** Сверстюк, Е. «Про розстріляне відродження», (Сучасні рефлексії) // Розстріляне відродження. Антологія. Поезія – проза – драма – есей. П'яте видання. Київ «Смолоскип», 2007
100. **skurtul i 2014:** Скуртул, А. Эмиграция и метмистория//sj ani, #15 Jurnal i i literaturis Teoriasa da Sedarebi T i literaturaTmcodneobaSi, Tbil isi, 2014
101. **sol ovei 2010:** Соловей, Э.С. Как создавались «оды»: из опыта украинской литературы //saerTaSoriso samecniero simpoziumis `total itarizmi da i literaturul i diskursi. me-20 saukunis gamocdil eba- masal ebi, Tbil isi, 2010
102. **strixa 2006:** Стріха, М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. Київ: Видавництво «Факт», 2006
103. **stusi 2015:** Стус, Дмитро. Василь Стус. Життя як творчість. Видання третє. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА. Києво-Могилянська бізнес школа, 2015
104. **tabize 1916:** tabize, t. `cisferi yanwebiT-. Jurnal i `cisferi yanwebi-, #1, quTaisi, 1916
105. **timoScuki 2006:** Тимощук, Н. М. Антитоталітарний дискурс української прози ХХ століття: проблематика голодомору та особливості її художньої реалізації 2006 года. Автореф. дис... канд. філол. наук. Київ:2006 (<http://disser.com.ua/contents/3102.html>)
106. **tkaCuki 2014:** Ткачук, М. Українська Література ХХ століття. Тернопіль, 2014
107. **tkaCenko 2016:** tkaCenko, m. sizmari – Svil ebi. Targmna ivane mWedel aZem. wignSi: ena zeciuri. axal gazrda ukrainel i mwerl ebi qarTul enaze. Tbil isis universitetis gamomceml oba, 2016
108. **tol kaCevi 2013:** Толкачев С.П. Мультикультурализм в постколониальном пространстве и кросс-культурная английская литература. Знание. Понимание.

Умение. 2013, №1 (http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2013/1/Tolkachev_Multiculturalism-Cross-cultural-Literature/)

109. **turaSvil i 2015:** turaSvil i, d. iyo da ara iyo ra. 1987-1991 (isteriul i romani), Tbilisi: bakur sul akauris gamomceml oba, 2015
110. **SamaTava 2012:** SamaTava, i. `bavSvoba dakargul i Taoba, anu bol osityvaoba romel ic avtobiografias hgavs-//l iteraturul i Jurnal i „al averdi“, 2012
111. **SevCenko 2003:** Шевченко, Т. Поезія, 1837-1847, Том 1. Зібрання творів у шести томах (Видання автентичне 1-6 томам «Повного зібрання творів у двадцяти томах»). Київ «Наукова думка», 2003
112. **SevCenko 2014:** SevCenko, t. „kavkasia“. wignSi: raul Cil aCava „danispirebiT gafOTI il baRSi. 100 ukrainel i poeti. Tbilisi: gamomceml oba intel eqti, 2014
113. **SevCenko 1939:** SevCenko, t. sizmari. Targmna daviT gaCeCil aZem. wignSi: kobzari. I eqsebi da poemebi. Sal va radianis da simon Ciqovanis redaqqiT. Tbilisi: saxel gami 1939
114. **Skandri 2004:** Шкандрій, М. В Обіймах імперії. Російська та українська література новітної доби. З англійської переклав Петро Таращук. Київ: видавництво «Факт», 2004
115. **Skandri 2009:** Shkandrij M, The postcolonial Moment In Ukrainian Writing // Postcolonial Europe, Universitet Stockholms // <http://www.postcolonial-europe.eu/studies/70-the-postcolonial-moment-in-ukrainian-writing.html>
116. **Stompka 2004:** Sztompka, P. The Trauma of Social Change: A Case of Postcommunist Societies // Cultural Trauma and Collective Identity, (pp. 155-196). University of California Press, 2004
117. **CarKviani 2016:** CarKviani, i. avtoportreti. I eqsebi, moTxrobobi. Tbilisi: gamomceml oba intel eqti, 2016
118. **Cil aCava 2009:** Cil aCava, r. uvado mi vl ineba. riga: gamomceml oba `zel ta rudens~, 2009
119. **Cil aCava 2014:** Cil aCava, r. fiqrebi ukrainul poeziaze wignSi: danispirebiT gafOTI il baRSi. 100 ukrainel i poeti. Tbilisi: gamomceml oba intel eqti, 2014

120. **Cil aCava 2014:** Cil aCava, r. `maidanze, ekl esiis axl os. qronika-reportaJi ukrainidan~, Tbil isi, Sps gamomceml oba `kol ori~, 2014
- 121.**Cil aCava 2016:** Cil aCava, r. “Terra Mariana”. Tbil isi: gamomceml oba `intel eqti~, 2016
122. **Cil aCava 2016:** Cil aCava, r. akaki da tarasi. (Акакій і Тарас). wignSi: Акакій Церетелі. Вибрана проза. З грузинської переклав Рауль Чілачава. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, Львів, 2017
123. **Cernecki 2013:** Чернецький, В. Картографуючи посткомуністичні культури. Росія та Україна в контексті глобалізації. Авторизований переклад з англійської. Київ: Критика, 2013
124. **Cxatarasvili 2014:** Cxatarasvili, s. ukrainel i samocianel ebi da saqarTvel o. sadoqtoro disertacia, Tbil isi: Tsu gamomceml oba, 2014
(<http://www.nplg.gov.ge/dlibrary/collect/0002/000803/Dis.Chkhatarashvili%20S%2B.pdf>)
125. **fokema 1982:** Fokkema, D.W. Comparative literature and the new paradigm. Canadian review of comparative literature, 1982
126. **capro 2016:** capro, o. `ruseTi da ukraina~. Targmna nino l arcul ianma. wignSi: ena zeciuri. axal gazrda ukrainel i mwerl ebi qarTul enaze. Tbil isis universitetis gamomceml oba, 2016
127. **cimbal i 2014:** Цимбал, Я. Без сім'ї: дебют українського футуризму //Постколоніалізм, генерації, культура. За редакції Тамари Гундорової і Агнешки Матусяк. Київ: «LAURUS», 2014
128. **ZiapSipa 2017:** ZiapSipa, a. weril i qal aqidan: xmel eTisa da zRvis Tanabari siTbo. indigo, #24, (gv. 36-40). 2017
129. **wereTel i 1911:** Церетелій, А. Мои воспоминания о Шевченкѣ. Газета «Закавказье», Тифліс, 1911, 26 лютий, №45
130. **wereTel i 2012:** wereTel i, a. poezia. seria `Cemi rCeul i~, tomi 61. akaki wereTI is xuTtomeul i, tomi I, poezia, Tbil isi: gamomceml oba pal itra L, 2012

131. **wifuria 2010:** wifuria, b. qarTul i literatura: kol onizacia, modernizacia, axal i paradigmebi. wignSi: kadmosi, humanitarul kvl evaTa Jurnal i, 2. Tbil isi: il ias universitetis gamomceml oba, 2010
132. **wifuria 2016:** wifuria, b. qarTul i teqsti sabWoTa/postsabWoTa/postmodernul konteqstSi. Tbil isi: il ias universitetis gamomceml oba, 2016
133. **wifuria 2017:** wifuria, b. modernul oba, modernizmi, individual izmi da qarTul -sabWouri sinamdvil e. wignSi: modernizmi I literaturaSi: garemo, Temebi, saxel ebi. X saerTaSoriso simpoziumis masal ebi, nawil i I. Tbil isis universitetis gamomceml oba, 2017
134. **xvil ovi 2007:** Хвильовий, М. Апологети писаризму (До проблеми культурної революції) // Розстріляне відродження. Антологія. Поезія – проза – драма – есей. П'яте видання. Київ «Смолоскип», 2007
135. **wibaxaSvil i 1992:** wibaxaSvil i, guram. `me ar vici ra aris avangardi. Tu iciT miTxariT-. gazeTi `7 dRe-, 10-16 dekemberi, #45
136. **j oxaZe 2015:** j oxaZe, g. TERRA HISTORICA. Tbil isi: il ias saxel mwifo universitetis gamomceml oba. 2015
137. **hundorova 2008:** Гундорова, Т. Кітч і літератра. Травестії. Київ «Факт», 2008
138. **hundorova 2013:** Гундорова Т. Транзитна культура. симптоми постколоніальної травми. Київ:Грані-Т, 2013
139. **hundorova 2013:** Гундорова, Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодернізм. (Видання друге, виправлене і доповнене). Київ «Критика», 2013
140. **hundorova 2014:** Гундорова, Т. Генераційний виклик і постколоніалізм на сході Європи. Вступні зауваження//Постколоніалізм, Генерації, Культура. За редакції Тамари Гундорової і Агнешки Матусяк. Київ «LAURUS», 2014
141. **hundorova 2014:** Гундорова, Т. Постколониальная критика на поле интердисциплинарности: теория травмы, компаративистика и современный постколониальный роман// wignSi: nacional uri I literaturebi da

kul turul i gl obal izaciis procesi, saerTaSoriso simpoziumis
masal ebi, wigni I, Tbil isi, 2015